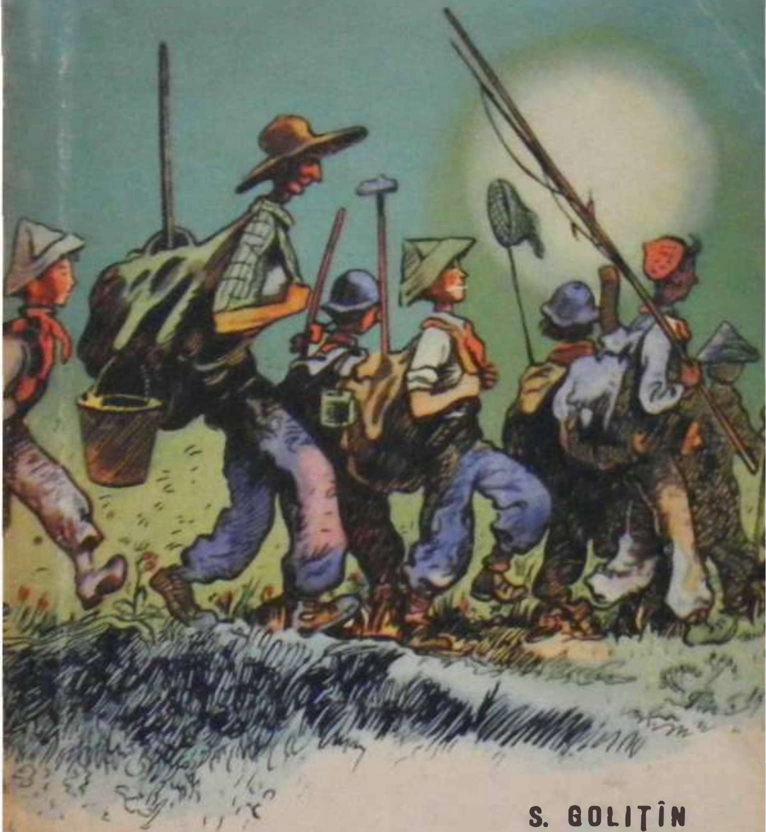

S. GOLIŢÎN

CEI PATRUZECI DE EXPLORATORI

S. GOLIŢÎN ● CEI PATRUZECI DE EXPLORATORI

Capitolul I

URMĂRILE NEFASTE PROVOCATE DE UNGEREA NECHIBZUITĂ A UNEI TIGĂI

Am auzit pentru prima dată cuvîntul „explorator“ de la fiul meu Mişa, pe vremea cînd era elev în clasa a VII-a.

Într-o bună zi, Mişa s-a întors în goană de la şcoală, cu părul vîlvoi şi, aruncîndu-şi cărţile pe masă, ne-a anunţat fericit că doreşte să se facă explorator, nu un explorator oarecare, ci geolog, neapărat geolog.

De fapt, în ziua aceea memorabilă, trei băieţaşi se aşezaseră încă de la prima oră în ultima bancă din clasă şi se apucaseră să citească cu nesaţ cartea academicianului Fersman „Mineralogia distractivă“. Lectura acestei cărţi a hotărît în mod definitiv soarta lui Mişa. Din clipa aceea, Mişa a început să viseze călătorii în taiga, în munţi, în deşerturi, în Arctica, în Antarctica, ba chiar, dacă nu mă înşel, şi în spaţiul cosmic. Din clipa aceea a hotărît Mişa să descopere noi zăcăminte de petrol şi de gaze, de plumb şi uraniu, de cărbuni şi de fier. Dar pînă una, alta, toamna şi primăvara, în zilele libere, iar vara aproape în fiecare zi, dis-de-dimineaţă, în tovărăşia a doi-trei prieteni, toţi echipaţi cu rucsacuri, lua trenul electric să exploreze de zor rîpele şi carierele de piatră din împrejurimile Moscovei.

Aşa a început acea perioadă a vieţii noastre de familie pe care soţia mea a numit-o „vremea cazne-

lor". Într-adevăr, e destul să facem un simplu calcul ca să ne dăm seama că un rucsac plin pînă sus cu pietre cîntăreşte cel puţin treizeci de kilograme. Dacă pe lîngă asta adăugăm şi faptul că Mişa făcea cam şaptezeci de excursii pe an, vă închipuiţi ce cantitate de trofee s-au adunat în casa noastră. La un moment dat ne-a fost teamă să nu se prăbuşească duşumeaua de atîta greutate. Sub paturi, în bibliotecă, pe bufet, pînă şi în biroul meu erau ascunse cutii şi lăzi, cutiuţe şi lădiţe pline cu pietre.

Un lucru vă rog : nu cumva să vă scape vorba asta de faţă cu Mişa ! Căci m-ar privi indignat cu ochii lui căprui, şi-ar scutura moţul ciufulit şi, cu vocea lui de bas, ar spune jignit : «Ei, şi dumneata, tată ! Cum poţi să spui că sînt pietre ? Astea sînt „minerale" sau „astea sînt fosile"».

Cînd mă uit la cîte o piatră, mi se pare că e cel mai obişnuit bolovan. Pentru Mişa, însă, nu. El o ia, mi-o învîrte în dreptul nasului şi-mi spune : „Iată o bucată de granit dintr-un bloc adus în vechime de torentul de gheţuri din munţii Scandinaviei", sau prinde cu penseta o bucăţică de calcar şi-ţi arată că poartă amprenta unei scoici arhaice.

Şi eu sînt om înalt, dar Mişa mai-mai să-l ajungă pe unchiul Stiopa din poveste. Şi uite aşa, privindu-mă de sus, îmi ţine o adevărată prelegere, pe un ton profesoral, plin de îngăduinţă, de parcă ar vrea să spună : „E drept, îmi eşti tată, dar tare multe lucruri nu ştii !"

Mai tîrziu, Mişa a început să împartă oamenii, adulţi sau copii, în *exploratori* şi *ceilalţi*. În rîndul *exploratorilor* includea pe cei care născocesc, caută sau visează să descopere ceva nou, necunoscut, misterios pe pămînt, sub pămînt, pe apă, sub apă şi în aer. Iată profesiuni de exploratori : topografii care alcătuiesc hărţile unei localităţi sau ale unei regiuni, hidrologii care studiază fluviile şi rîurile, botaniştii, zoologii şi mulţi alţii, şi, fireşte, geologii, care practică cea mai interesantă dintre profesiuni.

Din rîndul *celorlalţi*, Mişa sublinia în mod special existenţa „mototolilor". În grupa aceasta au

nimerit adormiţii şi molîii, pe care nu-i interesează nimic în afară de mîncare.

Cît despre fete, pe toate, fără nici o excepţie, le-a trecut în categoria „mototolilor". Deşi, la drept vorbind, mi-a şoptit într-o zi confidenţial (cam la vreun an după aceea):

— Ştii, tată, ici-colo mai găseşti şi printre fete cîte o exploratoare.

Pe soră-sa mai mică, Sonia, Mişa o socoteşte foarte sincer drept o mototoală şi deşi Sonia cît e ziua de mare caută şi tot caută ba un ciorap căzut pe după pat, ba un caiet sau cartea de aritmetică, după părerea lui Mişa, nu va ajunge niciodată exploratoare.

Cam aceeaşi părere avea şi despre vecina noastră de apartament, Roza Petrovna. Mişa a poreclit-o „Gazela", cu toate că e grasă şi stîngace ca o broască ţestoasă. El afirmă că Roza Petrovna are privirea unei gazele muribunde. Cînd se întoarce în fugă de la şcoală, făcînd zgomot în tot apartamentul, sau cînd o zoreşte pe maică-sa să-i dea demîncare, Roza Petrovna îşi îndreaptă asupra lui ochii melancolici şi trişti ca o ploaie de toamnă, şi tace. Cîtă dojană, cîtă supărare exprimă ochii aceştia! Supărare pricinuită de zgomotele stridente, de inundarea băii, de convorbirile telefonice nesfîrşite, ba chiar de amintirea păcatelor din anul trecut!

Gazela e o exploratoare sistematică. Dis-de-dimineaţă porneşte să colinde magazinele şi se întoarce acasă spre seară, moartă de oboseală. Dar ce caută ea prin magazine? Numai de-ale gurii, pentru ca, împreună cu soţul ei iubit, să poată mînca lucruri cît mai gustoase. Bineînţeles, Gazela este cea mai autentică mototoală. În privinţa asta nu-ncape nici o îndoială.

Deşi pe mine şi pe maică-sa Mişa ne respectă şi ne iubeşte din inimă, presimt că şi pe noi ne socoteşte „mototoli".

Într-adevăr, cine sînt eu? Un medic de copii oarecare. În fiecare zi mă duc la policlinică, examinez şi palpez copii mai mari şi copii mai mici, pe

cei sănătoşi şi pe cei bolnavi, le prescriu medicamente şi caut să-i liniştesc pe părinţii speriaţi.

Dar soţia mea, mama copiilor, cine e? O simplă gospodină, care se duce la piaţă, găteşte mîncare, ţese ciorapi, spală, duce conversaţii interminabile cu Roza Petrovna, şi asta-i cam tot ce face. Bineînţeles că nici ea, nici eu nu facem nimic care să aducă a explorare.

„Ce anume aş putea inventa? mă gîndeam uneori. Ce-ar fi să descopăr, să zicem, un medicament miraculos, care să vindece într-o clipă guturaiul sau un stomac deranjat?..." Dar vai, n-am reuşit niciodată să transform aceste gînduri în fapte şi, fără doar şi poate, nu sînt bun de explorator.

Vară de vară, cum venea vacanţa, plecam cu toţii în vilegiatură. Şi cu acest prilej, eu mă îngrijeam de obicei ca locuinţa pe care o închiriam să fie cît mai aproape de gară, iar gara să fie cît mai aproape de Moscova. Mişa dispărea zile întregi cu obişnuitul său rucsac, iar noi — eu, mama şi Sonia — ne plimbam cuminţi pe străzi, printre gărduleţele multicolore ale primitoarelor căsuţe, ne odihneam la umbra pinişorilor rari de pe malul iazului mîlos. Soniei îi plăcea să se scalde, aşa că de obicei se bălăcea cu o droaie de copii în apa tulbure a iazului, aşa cum fac mormolocii într-o băltoacă pe cale de a seca.

De data asta, însă, lucrurile au luat o altă întorsătură. Mişa a absolvit şcoala medie şi se pregătea să dea examenul de admitere la Facultatea de geologie. Iată de ce, în lunile aprilie şi mai, a plecat numai o dată la două săptămîni în obişnuitele sale excursii după minerale şi fosile. În schimb, de fiecare dată cînd se întorcea din excursie, greutatea rucsacului său era de două ori mai mare; pînă cînd, într-o bună zi, a adus, tîrînd-o în urma lui, o scoică de amonit, răsucită în spirală, mare cît roata unei biciclete de copii.

Şi eu şi maică-sa îl cam certam.

— Termină odată cu excursiile ! Fă bine şi ţine-te de carte ! Dacă nu-nveţi de dimineaţă pînă seara, n-ai să faci nici o ispravă !

Mişa — cel puţin aşa ni se părea nouă — îşi pleca supus capul ciufulit şi, dis-de-dimineaţă, cînd noi mai dormeam, îşi trăgea încetişor pantalonii de la treningul albastru, lua rucsacul în spinare, înfunda chifle cu salam în buzunare şi o tulea după noi achiziţii.

În cele din urmă, zilele lui de libertate au luat sfîrşit. Am făcut un consiliu de familie, care a hotărît :

— Ajunge ! Să nu te mai prindem că pleci după pietre ! Ai vrut să dai examen la facultate, nu-i aşa ? Atunci fă bine de stai acasă şi toceşte.

Ne-am înţeles ca mama să rămînă cu Mişa. Doar trebuia ca cineva dintre noi să-i dea un sprijin moral, să-l mîngîie şi să-l încurajeze în fel şi chip şi, ceea ce era esenţial, să-l hrănească cu ouă şi cu zahăr. Acest gen de alimentaţie ne-a fost sugerat de Roza Petrovna, care afirmă că ouăle dezvoltă memoria, iar zahărul „întăreşte creierul".

Şi iată-l pe Mişa înfulecînd cam vreo zece ouă pe zi, punîndu-şi cîte şase bucăţi de zahăr în ceai şi învăţînd de dimineaţă pînă-n seară cu tîmplele strînse în palme.

În ce mă priveşte, a trebuit să fac planuri pentru un concediu pe care aveam să-l petrec în tovărăşia Soniei.

„Unde să plecăm ?" m-am întrebat.

— O dată ce pleci, binevoieşte să te întorci cu cel puţin douăzeci de kilograme de dulceaţă, ciuperci marinate, uscate şi murate, să ne ajungă pentru toată iarna — mi-a poruncit soţia mea, fiind o bună gospodină.

— Nu mă prea pricep — am obiectat, nehotărît.

— Ei, lasă, nu te mai preface ! Are să te ajute gazda — mi-a tăiat-o ea scurt. Şi, apoi, a cam sosit timpul s-o obişnuim şi pe Sonia cu treburile astea. În fiecare dimineaţă să vă duceţi în pădure, după ciuperci, fragi, zmeură, mure, afine, merişoare. Vi-

şine, căpşuni, agrişe, coacăze, mere, pere şi prune o să cumpăraţi de la piaţă.

— Ascultă, tată ! Mişa îşi ridică nasul din cărţi. Am să-ţi dau rucsacul meu şi am să te rog ceva : caţără-te şi dumneata prin cariere de piatră, prin rîpe, colindă malurile abrupte ale rîurilor şi strînge-mi exemplare noi de minerale şi de fosile.

— Hm-m ! Dar sînt foarte grele ! şi apoi, gîndeşte-te, pot să alunec de pe o stîncă, pot să mă prăbuşesc în vreo prăpastie.

— Ei, tată, de unde stînci şi prăpăstii în împrejurimile Moscovei ? spuse Mişa privindu-mă cu îngăduinţă.

— Ba o să strîngem, o să strîngem pietre, neapărat ! exclamă Sonia. Unde n-o să ajungă tata, am să mă caţăr eu !

— Să iei ciocanul meu de geolog, rucsacul, pantalonii de trening... Te pomeneşti că şi dumneata şi cu Sonia — adăugă Mişa, făcîndu-ne cu ochiul — o să ajungeţi nişte exploratori sadea.

— „Exploratori sadea“ ? am întrebat eu. Dacă aşa stau lucrurile, îţi promit, Mişa, să-ţi procur minerale şi fosile. Misiunea va fi îndeplinită.

„La drept vorbind — am gîndit eu — să culegi ciuperci şi fragi în desişul întunecos al pădurii, şi asta înseamnă, în definitiv, să fii un explorator adevărat...“

— Tăticule, noi exploratori ! Asta-i grozav ! ţopăi de bucurie Sonia.

Aşa-i, nu v-am spus pînă acum că fata mea e nemaipomenit de zăpăcită. V-am spus că e mototoală şi... cam atîta. Sonia are două cozi cu vîrfurile legate în nişte panglicuţe albastre, ochi de asemenea albaştri şi un năsuc mititel şi cîrn. Anul acesta a trecut în clasa a şasea, învaţă binişor, deşi la drept vorbind ar putea să înveţe mai bine, şi-i cam place să mănînce. De obicei la prînz înfulecă două farfurii de supă şi trei chiftele. Cînd îşi face lecţiile, de sîrguinţă îşi scoate vîrful limbii în colţul gurii. În restul timpului, o vezi sărind şi rîzînd

mereu. Şi acum să vă mai spun un secret : cîteodată mai şi plînge.

— Totuşi, unde să plecăm în vacanţă ?

— Duceţi-vă la Zolotoi Bor — ne-a sfătuit Ivan Ivanovici, soţul Rozei Petrovna, un bătrînel sfrijit, arhivar de meserie — e un loc minunat, centru raional, găsiţi vişine şi mere din belşug, curge şi un rîu pe acolo. Unde mai pui că nu-i nici prea departe de Moscova. Şi apoi...

Ivan Ivanovici ezită o clipă. Trebuie să vă spun că e un om de o delicateţe rară.

— Spuneţi, spuneţi, nu vă jenaţi ! l-am încurajat eu.

— Aş vrea să vă arăt, în prealabil, un document extrem de curios. Dacă-mi daţi voie, vi-l aduc în cinci minute — a spus Ivan Ivanovici şi s-a făcut nevăzut.

Stimatul Ivan Ivanovici e un om foarte cult şi demn de tot respectul. Ne întîlnim în fiecare dimineaţă, el purtînd o pijama albastră cu dungi albe, iar eu una galbenă cu dungi roşii. De felul meu, sînt slab şi înalt, el e slab, dar foarte mic de statură. Şi tocmai fiindcă e plăpînd şi mic de stat, Mişa l-a poreclit Stamina.

În fiecare dimineaţă, cercetam, împreună cu onoratul Stamină, termometrul fixat în exteriorul ferestrei din bucătărie.

„S-a încălzit afară (sau — e rece afară)“ — declara, după împrejurare, Stamină, cu ochii zîmbind blînd prin ochelarii cu lentile groase, şi-mi întindea mînuţa sa îngustă şi trandafirie, care seamănă cu o lăbuţă de gîscă, apoi îşi răsucea uşor firele rare ale mustăţii sale cărunte. Îi răspundeam invariabil : „Da, s-a încălzit afară (sau — da, e rece afară)“ şi ne despărţeam. Eu mă duceam să-mi beau cafeaua împreună cu nevastă-mea, iar el pornea cu paşi mărunţi să-şi ia micul dejun pregătit de Roza Petrovna.

Ivan Ivanovici e un om extrem de punctual, înrobit deprinderilor formate o dată cu trecerea anilor. Aşa, de pildă, de douăzeci de ani ridică ochii

spre termometru exact la ora 8 şi 25 de minute, cu nici un minut mai devreme sau mai tîrziu. La slujbă, iarna şi vara, pe ploaie sau pe arşiţă, merge numai pe jos şi mereu pe aceleaşi străzi. Într-o bună zi, pe traseul său au fost dărîmate două case mici de bîrne, iar în locul lor a început construirea unei case de piatră cu mai multe etaje. Un gard ridicat temporar în dreptul şantierului a barat drumul obişnuit al lui Ivan Ivanovici, care timp de cîteva luni a fost profund nenorocit că e nevoit să facă un ocol de optsprezece paşi.

Ivan Ivanovici îşi făcu din nou apariţia nu peste cinci, ci peste opt minute. Şi în ce hal! Ochelarii îi lunecaseră pe vîrful nasului, ochii mici, miopi erau larg deschişi, braţele ridicate şi, dacă nu mă înşel, în creştetul capului cele cîteva fire de păr i se agitau în dezordine.

Am înţeles imediat că s-a întîmplat ceva îngrozitor.

— Vă mai amintiţi că acum cîtva timp v-am invitat la masă să gustaţi nişte blinele? a exclamat el cu o voce subţire şi tragică.

— Îmi amintesc — am răspuns eu mirat.

Dar, pe cuvîntul meu de onoare, nu vedeam nimic îngrozitor în acest fapt. Într-adevăr, cu două luni în urmă, cu prilejul zilei de naştere a lui Ivan Ivanovici a fost cît pe-aci să mă îmbolnăvesc, fiindcă mîncasem prea multe blinele. Erau cu adevărat grozave şi trebuie să recunosc că Roza Petrovna se întrecuse pe sine. Am mîncat atunci vreo douăzeci de bucăţi, unele cu icre negre tescuite, altele cu somon, cu unt topit, cu smîntînă.

— Totul e pierdut! a gemut Ivan Ivanovici şi s-a prăbuşit în fotoliu.

I-am dat repede nişte valeriană.

— Dar ce s-a întîmplat?

— Îndată... Încerc să-mi vin în fire şi să vă povestesc totul cu de-amănuntul.

Ivan Ivanovici a mai luat o doză de valeriană, şi-a şters nervos ochelarii şi a început să povestească cu o voce mai mult sau mai puţin calmă:

— Acum douăzeci de ani lucra la noi la arhivă un bibliotecar mai în vîrstă. Ce minunat era omul ăsta! Se interesa de orice, călătorise mult. Din păcate, a murit înainte de război. Cu cinci ani înainte de a muri, fusese în deplasare la Liubeţ. Aţi auzit de oraşul acesta? E la fel de vechi ca şi Moscova, are multe monumente arhitectonice, îşi are cetatea sa, cu nimic mai prejos decît Kremlinul Moscovei. Zolotoi Bor se află la o distanţă de 20 de kilometri de Liubeţ, de aceea am vrut să vă rog ceva... Dar acum totul e pierdut! gemu din nou Ivan Ivanovici.

I-am oferit şi a treia doză de valeriană.

Ivan Ivanovici a luat-o, şi-a şters broboanele de sudoare de pe frunte şi a continuat:

— La Liubeţ a trăit cîndva, într-o căsuţă mică, un cetăţean care, pe cît mi s-a povestit, era nesociabil, morocănos şi tare zgîrcit. Bibliotecarul nostru s-a dus la el ca să vadă dacă nu cumva ne-ar putea vinde nişte cărţi vechi şi rare. Cînd să intre în casă, bibliotecarul a greşit uşa şi s-a pomenit într-o cămară dărăpănată şi mirosind a şoareci. Ei, cam ce credeţi dumneavoastră că a descoperit el în cămară? Pe un perete, între un dulap gata să se prăbuşească şi nişte butoaie dogite, atîrna un tablou plin de praf. Bibliotecarul nostru a şters cu poalele mantalei praful de pe pînză şi s-a pomenit în faţa unei minunate opere de artă. Era portretul unei fete de o frumuseţe rară, o fată cu păr negru, purtînd o rochie liliachie cu dantele. Omul a rămas încremenit. Portretul era, fără îndoială, opera unui pictor remarcabil. După spusele bibliotecarului, ochii negri şi trişti ai acestei fete frumoase erau parcă vii şi aruncau văpăi în jur. Pe neaşteptate, în încăpere s-a ivit stăpînul casei, care l-a ocărît în tot felul pe colegul meu, numai că nu l-a făcut hoţ, după care l-a dat afară.

— Dar cine era autorul tabloului? am întrebat eu.

— Nu se ştie. Tocmai asta e nenorocirea că nu se ştie — mi-a răspuns Ivan Ivanovici, arcuindu-şi îndurerat sprîncenele subţiri ca nişte fire de mă-

tase. Jos, în colţul drept al portretului, bibliotecarul abia a reuşit să descifreze o inscripţie misterioasă: „Eu n-am nici măcar dreptul să semnez". Ce semnificaţie să aibă aceste cuvinte? Care să fie sensul lor? Iată întrebări la care nici pînă astăzi n-a putut nimeni să răspundă. Mai mult decît atît: pînă în ziua de azi nimeni nu ştie nici măcar unde ar putea să se mai găsească acest portret. Eu unul mă tot gîndeam să plec în căutarea lui, dar, în general, îmi displac deplasările, apoi a venit războiul. Acum am cam îmbătrînit... Dar ştiţi care e adevărata tragedie? Nu mai cunosc nici numele deţinătorului tabloului, nici adresa lui! Desperat, Ivan Ivanovici îşi desfăcu braţele a neputinţă. După ce a fost dat afară, bibliotecarul a desenat un plan indicînd drumul care ducea din piaţa oraşului pînă la casa cu tabloul. Planul acesta l-am păstrat ca ochii din cap într-o carte. Adineauri, cînd v-am lăsat, m-am dus să caut cartea. Am găsit-o, am răsfoit-o, dar nici urmă de plan. Atunci am întrebat-o pe Roza. Şi ce credeţi că mi-a spus? Că în ajunul zilei mele de naştere, cînd s-a apucat să facă curăţenie generală în casă, a şters praful de pe rafturile cu cărţi şi pe urmă s-a apucat de blinele. Atunci s-a produs nenorocirea. Vai, ce nenorocire! A luat documentul acela preţios şi l-a înfăşurat pe un beţişor, apoi a uns tigaia în care a prăjit blinelele. Acum, din tot planul mi-a rămas întipărit în minte un singur lucru: casa se află într-o margine a oraşului. Dar în care anume, dacă e cea de est sau de vest, cea de nord sau cea de sud, să mă omoare cineva că tot nu i-aş putea spune. Noroc că Liubeţul nu-i un oraş prea mare, de aceea presupun că şi fără aceste indicaţii o să puteţi da de urma portretului.

Mi-am amintit de ochii de gazelă muribundă ai soţiei lui Ivan Ivanovici. „Lua-o-ar naiba" am blestemat-o în sinea mea pe Roza Petrovna.

— Cine a mai pomenit să ungi tigaia cu o hîrtiuţă? l-am întrebat cu voce tare pe Ivan Ivanovici.

— Fireşte, aveţi dreptate, o tigaie nu se unge cu o hîrtiuţă. Numai că planul nu era desenat pe o

hîrtie obişnuită, ci pe o hîrtie de calc pînzată de cea mai bună calitate. Roza a spălat-o mai întîi cu apă fierbinte şi abia după aceea a înfăşurat-o pe un beţişor ! exclamă el jalnic.

„Ia stai — mi-am spus eu — căutarea unui portret este o ocupaţie captivantă, ba chiar ar putea intra în categoria explorărilor !“

M-am ridicat în picioare şi am rostit solemn :

— Stimate Ivan Ivanovici, vă rog din suflet să vă liniştiţi. Vă promit că am să fac tot posibilul, ba chiar imposibilul, ca să găsesc portretul misterios despre care mi-aţi vorbit, chiar fără planul distrus nu din vina dumneavoastră.

Capitolul II

POŢI SĂ ÎMPUŞTI TREI IEPURI CU UN SINGUR FOC?

La vreo zece zile după această conversaţie, Sonia şi cu mine ne aflam în tren, pătrunşi de hotărîrea fermă de a ne petrece întregul concediu la Zolotoi Bor.

Din cele trei misiuni de explorare pe care aveam de gînd să le îndeplinim, cea mai importantă era, bineînţeles, căutarea portretului.

— Mare lucru, să culegi ciuperci, mure, fragi, zmeură, afine! discutam eu cu Sonia. Să zicem că o să plecăm de două-trei ori la pădure, cel mult, şi cu asta gata. Pietre? Foarte bine. Nu-mi vine a crede că ar fi cine ştie ce să te caţeri pe coaste abrupte! Dar să cauţi un portret, ei, asta-i cu totul altceva...

Trenul lăsă în urmă brîul de localităţi pitoreşti din jurul Moscovei, unde locuitorii ei îşi petrec de obicei vacanţele. Păduri de mesteceni şi de pini se perindau în faţa ochilor noştri, în timp ce gîndul meu zbura la portret. Trebuie să mărturisesc că, la un moment dat, am fost cuprins de îndoială: oare nu-mi luasem o sarcină peste puterile mele? Dar, la urma urmei, mi-am mai spus eu, voi vedea asta cînd vom ajunge la destinaţie.

Luasem o mulţime de lucruri, umplusem cu ele două poliţe, iar sub bancă mai aveam două valize, rucsacul plin cu zahăr şi un balot plin cu crătiţi şi borcane.

Ciocanul geologic se aseamănă ca aspect cu un ciocan obişnuit, numai că are o coadă lungă ca de lopată. Această unealtă nu-şi mai găsise loc în nici un balot, de aceea Sonia îl ţinea în mînă.

Vecina noastră de compartiment, o bătrînică posacă, aşezată pe bancheta din faţa noastră, oftă din greu, cu un aer supărat:

— Pe vremuri, fetiţele se jucau cu păpuşi, acum se vede că n-au altceva de făcut decît să bată cuie.

Sonia îmi aruncă o privire plină de tîlc, făcîndu-mi discret cu ochiul: chipurile, ştim noi de ce umblăm cu ciocane.

Din vorbă în vorbă, i-am spus vecinei noastre de drum că mergem să ne petrecem vacanţa la Zolotoi Bor. Cum a auzit că mergem la Zolotoi Bor, s-a săltat uşor pe bancă şi a devenit, cît ai bate din palme, o bătrînică zîmbitoare, rotofeie şi foarte simpatică.

— Păi, dragii mei, eu chiar la Zolotoi Bor m-am născut şi toată viaţa mi-am trăit-o acolo!

În doi timpi şi trei mişcări ne-am înţeles să tragem la ea şi să luăm pentru toată vara o cameră cu chirie în casa ei. Nu ştiu de ce, dar presimţeam că această bătrînică simpatică se pricepe de minune la gătit şi cu atît mai mult la dulceţuri şi marinate, la uscatul şi marinatul ciupercilor, ceea ce era şi mai important.

Spre ghinionul nostru însă, după ce am sosit în Zolotoi Bor şi am umplut cu toate bagajele noua noastră locuinţă de vară, am aflat că simpatica noastră gazdă trebuie să plece, pentru un timp, într-un colhoz vecin. Fiica vitregă a unei cumnate se pregătea de nuntă şi bătrînica se ducea să-i coasă trusoul, să coacă plăcinte, să gătească fel de fel de bucate şi, bineînţeles, să cînte, să joace şi să se veselească la nuntă.

Nouă avea să ne poarte de grijă bărbatul gazdei.

În viaţa mea n-am întîlnit om mai posac şi mai puţin comunicativ. Tăcea tot timpul, iar cînd voia să spună ceva, după ce mai întîi chihăia şi tuşea îndelung, rostea pînă la urmă două-trei fraze saca-

date. Avea un aspect neîngrijit, o barbă zbîrlită care amintea de moţul încîlcit al unui cal şi nişte sprîncene groase şi stufoase care arătau ca două perii de dinţi.

De dimineaţă pînă seara trebăluia prin livadă. Ce făcea toată ziua acolo nu ştiam, pentru că noi n-aveam voie să intrăm în livadă. Totuşi, într-o zi, Sonia reuşi să arunce o privire printr-o crăpătură din gardul înalt de scînduri. Livada era plină de meri, vişini, pruni, peri încărcaţi, unii cu fructe coapte, alţii cu fructe verzi. În fiecare dimineaţă, fără să scoată o vorbă, gazda noastră ne punea în faţă o strachină plină cu tot felul de fructe.

— N-ar fi rău — i-am propus eu într-o zi — să încercăm să facem nişte dulceaţă.

— Lemne n-am, cratiţele sînt la nuntă şi eu nu-s meşter la treaba asta — răspunse el mohorît.

— Păcat! Vom fi nevoiţi să pornim în pădure după zmeură, afine, mure şi ciuperci! oftai eu.

În prima noastră expediţie am cules vreo două pahare de fragi şi, fiindcă ne era sete, am mîncat tot ce adunasem. Mai tîrziu s-a copt zmeura, dar la zmeură am renunţat de la bun început, deşi în „Rîpa lui Kuzka", cam la vreo şapte kilometri de casă, era „curat o mare de zmeură", cum spunea posaca noastră gazdă. Dar cum să culegi, cînd tufele de zmeură creşteau laolaltă cu urzicile, rîpa era plină de vipere şi mai ales cînd te gîndeai că acum două sute de ani pe aici hălăduiau tîlharii atamanului Kuzka?

Ne-am dus şi la cules de ciuperci şi am strîns cam vreo douăzeci de vinecioare şi cîteva mitărci viermănoase. Tot adunînd ciuperci, am nimerit însă într-o baltă, ne-am udat picioarele şi, pînă la urmă, ne-a prins ploaia la întoarcere, aşa că ne-am înapoiat acasă uzi leoarcă şi supăraţi foc.

În cele din urmă, am hotărît să aşteptăm înapoierea gazdei de la nuntă, şi să cumpărăm fructele şi ciupercile din piaţă. E drept că dulceaţa şi ciupercile marinate, uscate şi murate n-ar fi fost astfel realizate în cadrul planului nostru de explorare,

dar cel puţin ne vom fi îndeplinit misiunea pe care ne-o încredinţase mama.

Nici cu însărcinarea primită de la Mişa n-o prea scoteam la capăt. Auzisem, e drept, că ar exista nişte cariere de piatră la o distanţă de cinci kilometri de Zolotoi Bor şi era posibil ca acolo să se fi găsit fosile şi minerale rare… Dar era atât de departe! Şi să mergi pe căldura asta cu atâta încărcătură! Nu, numai asta nu…

Rămânea cea de-a treia misiune – să găsim portretul misterios.

Mărturisesc că mă gândeam în fiecare zi la portret, dar nu ştiam de loc cum trebuie să procedez ca să pornesc în căutarea lui.

— Spuneţi-mi, vă rog, unde opreşte autobuzul pentru Liubeţ? mă hotărâi eu într-o zi s-o întreb pe gazdă.

— Spre Liubeţ nu pleacă niciun autobuz.

— Atunci, cum am putea ajunge acolo?

— Cu autostopul.

— Adică cum cu „autostopul"?

— Simplu. Vă duceţi până-n piaţă, pe urmă ieşiţi la şosea, ridicaţi mâna, şoferul opreşte maşina, voi vă urcaţi în spate şi porniţi spre Liubeţ. Oraş bun, vechi. Ăsta e oraşul în care m-am născut. Dar prea multe necazuri am avut acolo, de asta am venit aici.

Cu siguranţă că, de când era, gazda mea nu rostise niciodată o tiradă atât de lungă. În ce priveşte necazurile, m-am jenat să-i pun vreo întrebare. Însă chestia cu autostopul nu mi-a plăcut de loc.

— Şi dacă şoferul nu opreşte şi trece mai departe?

— Aştepţi altă maşină.

— Adică cum, să tot ridic şi să cobor mâna până-n seară? Asta nu, asta n-am s-o fac! Doar sunt şi eu cogeamite medic de copii, am şi eu amor propriu… Unde mai pui că în spate te zdruncină şi înghiţi tot praful de pe drum…

Aşa că am renunţat şi la cea de-a treia misiune de explorator.

Trebuie să mărturisesc că, la un moment dat, şi eu şi Sonia am început să ne cam plictisim. Sonia n-a reuşit să-şi găsească nicio prietenă.

Dimineaţa şi după-amiaza ne duceam la râu; Sonia se scălda, iar eu mă mulţumeam să fac plajă. Apa era prea rece şi apoi s-ar fi putut să calc în apă pe o piatră ascuţită, să-mi tai piciorul…

Dar ce minunat era râul! Apele lui îmbelşugate, liniştite, păreau acoperite cu solzi argintii de peşte şi curgeau molcome, închizând ca într-un chenar lunca verde şi însorită; în mijlocul chenarului, lunca se retrăgea şi făcea loc unei fâşii nisipoase de un auriu intens – plaja.

Pe celălalt mal al râului se întrezărea vag, printre arbuştii de anini, gura unui pârâiaş. În stânga pârâiaşului, de sus, din deal, cobora spre râu o pădure întunecoasă de pini, iar în dreapta, dincolo de fâşia îngustă a unei păşuni, se întindea un sătuc vesel, scăldat în verdele livezilor de meri.

Malul nostru forma o luncă imensă, smălţată cu flori. Iarba era înaltă, mai înaltă decât Sonia. În spatele luncii, dincolo de livezile de meri, casele din Zolotoi Bor de-abia se mai vedeau; ceva mai departe se aliniau maiestuos corpurile fabricilor de textile şi de cărămidă…

În zilele noastre. Zolotoi Bor face parte din regiunea Moscova; pe vremuri însă, „cocoşul cânta pentru trei gubernii”, după cum spusese într-o zi gazda noastră cea posacă, şi râul, împreună cu pârâiaşul, alcătuiau graniţele guberniei.

După vreo două săptămâni, ne obişnuisem cu pădurea de pini, cu lunca, cu râul…

Într-o zi, pe când ne îndreptam amândoi spre plajă „atenţia mi-a fost atrasă nu de râul inundat de soare, nici de lunca înflorită, ci de o găină mare, moţată, care zburătăcea neliniştită, cotcodăcind zgomotos de-a lungul malului. Puii ei, nişte răţuşte galbene, înotau de zor şi făceau tumbe prin stufăriş, spre marea groază a mamei adoptive.

Sonia mea înainta atât de apatică, încât nici măcar găina asta cu bobocii ei de raţă nu-i stârni curiozi-

tatea... Deodată observai că ochii i se înviorează. M-am întors şi i-am urmărit privirea. Un grup de vreo treizeci de băieţi şi fete, arşi de soare şi cu picioarele goale, veneau spre noi. În urma lor, păşea o femeie în vîrstă, cu ochelarii încălecaţi pe un nas lung şi coroiat, urmată de o tînără cu părul bălai, înaltă şi subţire, îmbrăcată într-o rochie albastră. Cum au zărit rîul, băieţii au început să ţipe, să fluiere şi s-o ia la goană. Fetele după ei.

— Mai încet, copii ! Unde vă grăbiţi ? strigă supărată femeia cu ochelari şi iuţi pasul, poticnindu-se de bolovani.

Tînăra în rochia albastră se repezi să le taie calea.

— Nu cumva să intraţi în apă ! N-aveţi voie ! Întîi ţinem lecţia ! strigă fata cea tînără apucîndu-i pe copii de mînecile cămăşilor.

Vocile amuţiră. Fata reuşi să-i strîngă pe toţi la un loc, dar nimeni n-avea chef să se aşeze pe iarbă, ci stăteau abătuţi, ca nişte găini plouate.

În clipa aceea se apropie şi conducătoarea grupului, căreia copiii îi spuneau Magdalina Haritonovna.

— Aşadar, copii — îşi începu ea lecţia — azi vom studia fauna rîului, adică acele mici vietăţi care...

Vocea ei amintea sunetul strident al unui ferăstrău care taie un butuc noduros.

Sonia se apropie de grup.

— În rîul nostru trăiesc diferite crustacee... — continuă cu o voce tărăgănată Magdalina Haritonovna.

Dar ziua era atît de călduroasă, soarele ardea atît de puternic, luciul argintiu al rîului scînteia atît de îmbietor !...

Sonia scoase un oftat plin de tristeţe, apoi văzui cum în ochii-i şireţi încep să-i sclipească luminiţe vesele. Îşi strînse la repezeală cozile în jurul capului, îşi scoase tenişii şi rochiţa într-o clipă, apoi, în costum de baie, sări în apă. Văzînd în rîu o fetiţă, doi băieţaşi negricioşi, cu năsucurile ascuţite şi care semănau între ei ca două picături de apă,

crezură că Sonia face parte tot din grupul lor şi săriră după ea în apă.

Pînă să se dezmeticească Magdalina Haritonovna, toţi copiii se bălăceau în rîu, rîzînd şi chiuind.

Tînăra zîmbi. În ochii ei mari, cenuşii, licări aceeaşi luminiţă şireată pe care o văzusem în ochii Soniei. Îşi scoase fără grabă rochia albastră şi, numai în costum de baie, fugi bucuroasă spre rîu.

Magdalina Haritonovna începu să alerge de-a lungul malului, aşa cum făcea şi găina cea albă pe care o întîlnisem în drum spre plajă. Pînă şi şuviţele cărunte, spălăcite, ale părului ei prins într-o plasă, stăteau zbîrlite pe frunte ca moţul unei găini. În urma ei păşea, cu un aer important, un băieţaş bălan, slăbănog şi cu picioare lungi, care semăna leit cu un pui de curcan jumulit.

Deodată, Magdalina Haritonovna se năpusti spre mine agitînd braţele :

— Uitaţi-vă ce copii insuportabili ! Dau peste cap tot programul Casei Pionierilor ! Conform planului, azi trebuia să capete cîteva cunoştinţe elementare despre fauna rîului. Întîi lecţia, şi după aceea, poftim, scăldaţi-vă după pofta inimii ! Scăldatul tot pe răspunderea mea îl luam. Ştiţi, probabil, că în conformitate cu ultimele instrucţiuni, cel mult cinci copii au voie să intre concomitent în apă. Şi numai pentru cinci minute. Ceilalţi să binevoiască să stea liniştiţi pe plajă şi să-şi aştepte rîndul. Numai Volodecika este un băiat model — adăugă ea, oftînd.

Băieţaşul bălan, care semăna cu un pui de curcă, îşi strînse buzele şi şopti încet :

— Uitaţi-vă, Magdalina Haritonovna, uitaţi-vă, Vitka cel mare a pornit-o înot spre malul celălalt.

— Sînt absolut incapabilă să întreprind ceva ! De cînd sînt n-am întîlnit copii mai neascultători ! se supără Magdalina Haritonovna. Dar, la urma urmei, e şi Liusia în apă, dacă o fi vorba să se înece cineva, îl salvează ea.

— Poate că ar fi fost mai potrivit să puneţi în plan întîi scăldatul şi apoi lecţia — îndrăznii eu să observ.

— Programul stabilit trebuie respectat întocmai — mi-o reteză scurt Magdalina Haritonovna. Aşa, de pildă, lunea trecută am făcut o excursie „topografică“ în pădure, iar pentru miercurea viitoare am proiectat una cu caracter etnografic în oraşul Liubeţ, care va da posibilitate copiilor noştri să-şi cunoască regiunea.

— Cum, vă pregătiţi să plecaţi la Liubeţ?! Pe jos?! Asta-i minunat! Fără îndoială că are să fie un adevărat marş turistic! exclamai eu entuziasmat... Dacă s-ar putea, şi eu şi fetiţa mea ne-am alătura excursiei dumneavoastră.

— Dar dumneavoastră cine sînteţi? mă întrebă ea cu severitate.

— Eu sînt medic de copii, am venit de la Moscova să-mi petrec aici concediul...

— Hm-m-m... eu n-am căderea să hotărăsc de una singură o problemă atît de importantă. Dar, fiţi fără grijă, doctore, voi face tot posibilul ca să puteţi veni cu noi. Am să vorbesc cu directorul Casei Pionierilor — şi pentru prima oară o văzui că zîmbeşte. Ne-aţi fi de real folos în excursie. Pentru moment, asistenţa medicală în aceste cazuri este efectuată de cadre cărora le lipseşte calificarea necesară... Gîndiţi-vă şi dumneavoastră cam ce fel de asistenţă medicală poate asigura Liusia, instructorul nostru de pionieri? şi Magdalina Haritonovna făcu un semn cu capul spre tînăra fată, a cărei basma albă se mai zărea vag lîngă malul opus al rîului. O fetişcană copilăroasă şi nimic altceva. Ştiţi, într-o excursie se pot întîmpla fel de fel de traume, de accidente, luxaţii, fracturi, insolaţii, sufocări, înecuri, muşcături de şerpi veninoşi...

M-am mirat.

— Cum, se întîmplă şi din astea în timpul marşurilor? Şi eu care credeam că cel mai grav accident ar putea să fie o înţepătură în călcîi!

— Vreau să vă avertizez de pe acum că veţi avea obligaţia să transportaţi o trusă medicală „calibru mare“, care cîntăreşte zece kilograme.

— Cu multă plăcere — am răspuns eu şi am început să tuşesc...

— Dar cîţi ani are fetiţa dumneavoastră?

— Doisprezece ani şi jumătate.

Cît ai clipi din ochi, zîmbetul dispăru de pe faţa Magdalinei Haritonovna.

— În cazul acesta, nu văd ce-aş putea face pentru dumneata. Fetiţa dumitale intră în categoria pionierilor de gradul unu, iar la drumurile care depăşesc distanţa de doisprezece kilometri se permite numai participarea pionierilor de gradul doi şi trei, adică de la treisprezece ani în sus.

Între timp, după ce se scăldaseră după pofta inimii, copiii săreau pe rînd din apă şi se apropiau în fugă de noi — uzi, cu apa şiroind şi cu ochii arzînd de fericire. Ultima ieşi Liusia, la fel de fericită şi de veselă ca toţi ceilalţi.

— Dar uitaţi-vă ce mare e fata mea, ce înaltă e! E mai înaltă decît mulţi dintre copiii dumneavoastră.

— Îmi pare rău, dar n-am ce să vă fac. Instrucţiunile sînt categorice în privinţa asta. Totuşi, dacă directorul Casei Pionierilor va face o excepţie pentru dumneavoastră... În orice caz, veniţi neapărat deseară la Casa Pionierilor — adăugă ea — unde va avea loc o şedinţă lărgită de pregătire a excursiei. Eu una vă voi susţine rugămintea. Am avut totdeauna o simpatie deosebită pentru medici — Magdalina Haritonovna îmi zîmbi din nou, apoi întoarse brusc capul spre copii. Să vă fie ruşine! Aţi întrerupt lecţia! Aşezaţi-vă în cerc şi fiţi atenţi!

Ochii copiilor se întristară, iar Liusia oftă prea zgomotos.

— Tăticule, hai să mergem — îmi şopti Sonia.

Şi am pornit-o amîndoi pe poteca bătută care şerpuia prin lunca proaspăt cosită. Din urmă, un vînt uşor aducea pînă la urechile noastre vocea scîrţîitoare a Magdalinei Haritonovna.

Capitolul III

URA, PLECĂM ÎN EXCURSIE!

Am examinat cu interes prosoapele şi batistele brodate, colecţiile de fluturi şi de insecte din cutii, ierbarele, diferitele obiecte din placaj şi carton, colorate în tot felul de culori, care atîrnau pe pereţi sau erau aranjate în dulapuri şi rafturi.

O femeie înaltă, slabă, de vîrstă mijlocie, intră în încăpere. Uneori, întîlneşti în viaţă oameni pe care, de la prima vedere, îi simţi că sînt foarte, foarte buni. Cînd am privit-o, am avut impresia că o cunoşteam de cînd lumea.

Elena Ivanovna, directoarea Casei Pionierilor din Zolotoi Bor, care-şi potrivea mereu cu mîna părul negru şi des, îmi zîmbi amabil numai din ochii mari şi negri, îmi întinse o mînă subţire şi albă, după care îmi rezolvă pe loc cererea. Din clipa aceea, Sonia şi cu mine deveneam participanţi cu drepturi egale la excursia proiectată. Elena Ivanovna se aşeză în capul mesei ocupînd locul de preşedinte al adunării noastre.

— Linişte, copii! spuse ea cu severitate. Sprîncenele sale drepte, bine conturate şi buzele fine exprimau numai seriozitate.

Am luat loc într-un colţ şi Sonia s-a ascuns timidă în spatele meu. Nu-i prea plăcut să te simţi privit de atîta lume. Îţi dai seama că toţi te studiază şi te gîndeşti că poate caută să-ţi descopere defectele. Din cînd în cînd, îmi ridicam ochii şi examinam ca-

petele blonde şi brune ale copiilor. Îl recunoscui pe Volodea — băiatul acela bălan care semăna cu un pui de curcă şi care acum şedea lîngă Magdalina Haritonovna, apoi îi observai pe cei doi băieţaşi negricioşi, cu năsucurile ascuţite, care, fără doar şi poate, erau gemeni. Se aşezaseră pe un singur scaun şi se tot împingeau.

Prima problemă care s-a discutat a fost cea a înzestrării materiale a excursiei. Elena Ivanovna întrebă pe cîte rucsacuri se poate conta.

Înainte de a veni la Zolotoi Bor, nu-mi luam rucsacul în spate decît pentru excursiile de achiziţionare de cartofi. De altfel, în ultimii ani cedasem această plăcere lui Mişa.

Totuşi, la Zolotoi Bor venisem cu trei rucsacuri, printre care şi al lui Mişa — „rucsacul geologic“ — cu şase buzunare şi o perniţă de cauciuc care se umfla, aşa că am avut cu ce mă lăuda, vă închipuiţi. Casa Pionierilor avea doar cîteva rucsacuri, pe celelalte s-au obligat copiii să le procure. S-a hotărît ca pentru drum să se cumpere concentrate de mei şi gelatină de fructe. Masa de prînz urma s-o luăm la cantina din Liubeţ. Fiecare copil trebuia să ia cu el cîte cinci ouă, zahăr, sare, pîine, o cană, o lingură, o farfurie şi o pătură. Doi copii au primit sarcina să vină cu două căldări. E adevărat că nu-i prea plăcut să cari căldările, dar ce să-i faci, le duce toată lumea cu rîndul. Mie mi s-a încredinţat o mică trusă medicală care, spre fericirea mea, cîntărea numai trei kilograme. Băieţii au mai promis să ia cuţite şi două topoare, iar fetele — aţă şi ace. Deoarece e obositor să umbli ziua pe căldură, am hotărît să pornim la ora şase seara.

— Cel mai bine ar fi să înnoptăm în sat, în localul şcolii — declară Magdalina Haritonovna.

— Ce-ar fi să înnoptăm în pădure ? Facem nişte colibe şi dormim în ele — propuse Liusia.

— În colibe ! Ura ! exclamă, plin de bucurie, unul din băieţi.

— Da, da, e bună propunerea ! Să înnoptăm în colibe ! îl sprijiniră ceilalţi.

„În pădure, în colibe?“ am făcut o strîmbătură neîncrezătoare, dar am tăcut. Elena Ivanovna spuse cu un zîmbet blînd:

— Foarte bine, să înnopteze în pădure.

Liusia propuse să se repartizeze între copii diferite sarcini. Trei fetițe și doi băieți urmau să facă pe bucătarii, alți băieți, care aveau undițe, urmau să fie pescari. Două fetițe au primit harta regiunii, cu obligația de a trasa itinerarul excursiei și de a face, după ochi, schița topografică a împrejurimilor. Fetele acestea au căpătat titlul de topografi. Volodea, care avea aparat de fotografiat, a fost numit fotograful expediției. În continuare, pe listă au fost trecute croitoresele, responsabilii cu cazarea și cu aprinsul focului, sanitarii...

— Dar cine din voi vrea să fie scriitor? întrebă zîmbind Magdalina Haritonovna și puse pe masă un elegant album albastru.

Mai tîrziu am aflat că Magdalina Haritonovna pregătește pentru o revistă pedagogică un studiu extrem de interesant: „Perceperea realității înconjurătoare de către copii“, prescurtat „P.R.I.D.C.“, și că, pentru această lucrare, are nevoie de jurnale de drum autentice, scrise de copii.

— Eu vreau să țin jurnalul! strigă unul din gemeni, sărind de la locul lui.

— Și eu! sări celălalt.

Alți cîțiva băieți și cîteva fete, printre care și Sonia, și-au exprimat dorința să fie și ei „scriitori“.

— Bine, bine — îi împăcă Elena Ivanovna pe toți — în cazul acesta veți ține pe rînd jurnalul expediției.

În sfîrșit, a venit și rîndul meu să iau cuvîntul.

M-am ridicat în picioare și, puțin emoționat, am început să vorbesc despre exploratori. Le-am arătat că exploratorii sînt oameni curajoși și întreprinzători, care se interesează de toate fără să se teamă de greutățile ce întîmpină, că ajută pe alții și, ceea ce e esențialul, caută noul pe pămînt și sub pămînt, pe apă, sub apă și în văzduh. Am amintit și de mototoli. Probabil că vorbeam pe un ton destul

de convingător şi cu multă căldură, pentru că toate capetele se întorseseră spre mine şi copiii mă ascultau cu atenţie.

Inima a început să-mi bată de bucurie : aha, aşadar copiii mă luau şi pe mine, şi pe Sonia mea, drept exploratori. Perfect ! Lasă-i să creadă. Apoi am trecut la însărcinările mele de explorator. În treacăt fie zis, despre ciuperci şi dulceaţă n-am scos nici un cuvinţel.

Le-am povestit că Mişa al meu aducea rucsacuri pline de „trofee", că de data asta îşi petrece vacanţa la Moscova şi învaţă, iar spre sfîrşit i-am rugat să mă ajute şi dînşii să adun vreo două rucsacuri cu pietricele.

— Două ? O să vă umplem şase rucsacuri ! exclamă băiatul negricios.

— „Şase" a spus el ? Zece ! Douăsprezece ! completă unul din gemeni.

— Într-adevăr — confirmă Magdalina Haritonovna. „Călăuza turistului" recomandă insistent strîngerea mineralelor. Iată anexat aici şi desenul ciocanului. Ar trebui să includem neapărat cercetările geologice în planul excursiilor noastre de studiere a regiunii. Sînt de părere totuşi că în primul rînd ar trebui să strîngem o colecţie pentru colţul naturaliştilor de la Casa Pionierilor, şi numai exemplarele duble le-am putea eventual dărui...

— Gîndiţi-vă că n-aş avea nevoie de prea multe exemplare — m-am rugat eu cu timiditate.

— Bine, bine — spuse Elena Ivanovna. Sînt convinsă că veţi umple un camion întreg cu pietricelele strînse. Aşa că, vă rog, nu mai polemizaţi !

Atunci am trecut la cea mai dragă dintre misiunile mele de explorare. Am început să povestesc că în Ural, cu puţin timp înainte de izbucnirea războiului, s-a găsit un tablou al marelui pictor italian Rafael, dispărut cu o sută cincizeci de ani în urmă. Tabloul se compunea din două bucăţi. Una din ele acoperea un butoi cu castraveţi muraţi, cealaltă era aruncată undeva, prin pod. Apoi am început să le povestesc despre portretul tinerei în rochia lilia-

chie cu dantelă, portret care pare să fie ascuns undeva, în Liubeţ. E adevărat că portretul acesta a fost pictat pe pînză şi că nu puteai să acoperi un butoi cu el, în schimb, putea fi distrus de şoareci sau deteriorat de umezeală. De aceea trebuia găsit cu orice preţ. E posibil ca şi acest portret să fie o valoroasă operă de artă. Şi, apoi, ce însemnau aceste cuvinte enigmatice scrise pe pînză ? : „Eu n-am dreptul nici măcar să semnez".

— Toate astea sînt braşoave — declară Volodea, puiul de curcă cel exemplar.

— Tu, Volodea, eşti un mototol, de-aia vorbeşti aşa ! i-o reteză Liusia.

— Eu nu văd cu ce şi-ar îmbogăţi cunoştinţele copiii noştri apucîndu-se să caute portretul ; dar dacă aceste cercetări nu vor stînjeni îndeplinirea sarcinilor planificate... — începu Magdalina Haritonovna cu o voce impasibilă.

Liusia îşi scutură părul blond şi se aprinse în obraji.

— Magdalina Haritonovna, se poate ca tocmai dumneavoastră să...

Elena Ivanovna puse încet mîna pe umărul Liusiei.

— Mai încet, mai încet, draga mea ! Linişteşte-te ! spuse ea blînd.

Liusia şi Magdalina Haritonovna tăcură.

În clipa aceea, un băiat înalt, blond, cu o cută pronunţată pe frunte, cu ochi mari, cenuşii, serioşi sări ca un arc de pe scaun. Cu un ton profesoral şi sever, băiatul începu să-mi pună o sumedenie de întrebări :

— E o poveste interesantă !... Dar spuneţi-mi, vă rog, cînd a fost pictat acest portret ? Ce dimensiuni are ? Cine era tînăra ? Dar pictorul ?

La toate aceste întrebări am fost nevoit să răspund cu tristeţe : „nu ştiu", în timp ce simţeam plutind în aer nota doi pentru asemenea răspunsuri.

— Tovarăşi — începu examinatorul meu şi-şi încruntă sprîncenele stufoase — am citit undeva că în Egipt s-a căutat multă vreme mormîntul unui faraon, care pînă la urmă a fost găsit. Trebuie să

recunoaştem că tovarăşul doctor nu ne-a dat prea multe indicii, totuşi, detaşamentul nostru... Băiatul mă privi întîi pe mine, apoi îşi întoarse ochii spre ceilalţi copii şi le făcu ştrengăreşte cu ochiul. În concluzie, vom căuta portretul ! exclamă el cu o voce sonoră.

— O să ne strecurăm în nişte găuri — continuă unul din băieţii negricioşi — în care cei mari nici nu visează că am putea pătrunde, dar, pînă la urmă, tot o să găsim portretul !

Capitolul IV

PRIMELE NEPLĂCERI, PRIMELE GREUTĂŢI

Era şase seara. Băieţii şi fetele, cu tichii şi tricouri confecţionate din ziare, pantaloni de trening albaştri şi rucsacuri îndesate, stăteau cuminţi pe băncile din faţa Casei Pionierilor. Numai Sonia mea purta o rochiţă scurtă, roz.

Băieţii şi fetele mă examinau cu respect.

În pantalonii de trening ai lui Mişa, cu pălărie de paie cu boruri largi pe cap, în spate cu rucsacul imens din care ieşea coada ciocanului, semănam, probabil, cu cine ştie ce explorator sau călător experimentat.

Cel mai mic dintre turişti, un băieţaş slăbuţ, costeliv, ars de soare, cu ochii negri, cu faţa, braţele şi picioarele de culoarea unei nuci prăjite, se apropie de mine.

— Nene, n-aţi vrea să facem schimb de rucsacuri ? Eu duc rucsacul dumneavoastră şi dumneavoastră pe al meu. Băiatul mîngîie cu dragoste mîndreţea mea de raniţă cu şase buzunare. Ăsta-i un rucsac celebru ! Probabil că aţi făcut înconjurul pămîntului cu el. O să ne povestiţi odată, nu ?

— Bine, fie şi aşa, să facem schimb — am răspuns eu, prefăcîndu-mă că nu i-am auzit întrebarea relativă la înconjurul pămîntului.

„Numai că trusa medicală are să fie grea pentru el“ — gîndii eu şi scoţînd-o, am mutat-o în rucsacul posesorului ochişorilor negri.

Am observat că şi alţi băieţi îşi luaseră ciocane geologice. De fapt, numai cozile lor erau „geologice“, în unele cazuri fiind mai lungi chiar decît stăpînii lor, încolo, ciocanele acestea erau fie de tîmplărie, fie de cizmărie, adică ceea ce reuşise fiecare să adune de acasă. Băieţii le mînuiau cu atîta dibăcie, de parcă ar fi jucat crochet.

Liusia alerga de colo pînă colo. Magdalina Haritonovna bombănea mereu cîte ceva, iar Liusia îi răspundea în şoaptă. După ce totul şi toate au fost numărate de nu ştiu cîte ori, Liusia a dat comanda de aliniere a detaşamentului.

— Un ! Doi ! Trei ! Patru !... strigau copiii de la dreapta spre stînga.

Liusia prezentă raportul Elenei Ivanovna, rostind răspicat, milităreşte :

— Tovarăşă directoare, detaşamentul de pionieri al Casei Pionierilor din Zolotoi Bor, cu un efectiv de douăzeci şi şapte de pionieri, este gata de plecare. Ordonaţi începerea marşului !

Elena Ivanovna se mulţumi să zîmbească şi cedă locul Magdalinei Haritonovna, care începu să explice pe îndelete şi într-un mod foarte plicticos că trebuie să-i asculţi pe cei mari, să nu alergi, să fii prudent, să nu te zbengui, să nu mănînci prea mult, să nu te baţi, să nu rîzi prea tare, să nu bei apă nefiartă, să nu mănînci fructe crude, să nu te scalzi în rîu, continuînd astfel cu vreo alte cincisprezece recomandări nesuferite.

Copiii n-aveau astîmpăr. În timp ce vorbea, se împingeau uşor cu coatele, iar picioarele lor nu voiau cu nici un chip să stea locului.

Volodea, care fusese numit fotograf, ieşi din rînd şi se depărtă de grup. Apoi se apropie din nou de noi, cînd lăsîndu-se pe vine, cînd urcîndu-se pe gard, pentru a căuta locul cel mai bun ca să ne fotografieze.

— Ce faci, mototolule ?! îi strigă Liusia.

— Atenţiune, încep — spuse Volodea imperturbabil şi important — vă rog nu rîdeţi ! Fetelor, priviţi în sus !

— Volodea, dacă nu termini...

Volodea declanşă o dată, se dădu înapoi şi mai declanşă o dată.

Alinierea s-a păstrat numai pe străzile oraşului. Cum am trecut de grădinile de zarzavat, băieţii au iuţit pasul şi, puţin cîte puţin, au început să se depărteze de noi. Magdalina Haritonovna le făcea semn cu mîna, îi striga, ba chiar încerca să-i ajungă pe fugari.

— Totdeauna fac aşa ! îmi spuse ea jignită, căutînd să găsească la mine o cît de mică dovadă de înţelegere. „Călăuza turistului" indică limpede că trebuie să mergi cu pas egal şi măsurat. Cînd colo, poftim ! Ia uitaţi-vă cum au pornit-o, se grăbesc şi asta e strict interzis!

Am înţeles imediat tactica băieţilor. O porneau repede, aproape în fugă, apoi se aşezau undeva pe iarbă şi începeau să povestească despre căpitanul Nemo, sau despre cei trei muşchetari, despre Valeri Cikalov sau alţi exploratori celebri. De îndată ce apărea Magdalina Haritonovna, săreau în sus şi dispăreau iar după cotitura drumului.

Pînă la urmă, m-am plictisit şi eu să tot merg alături de stimata noastră conducătoare şi am încercat să-i ajung din urmă pe băieţi.

Îi observam mereu pe tinerii mei tovarăşi de drum, dar erau atît de numeroşi, încît nici pînă la sfîrşitul peregrinărilor noastre n-am reuşit să memorez numele tuturor. Spre surprinderea mea însă, Sonia a reuşit de la bun început să-i cunoască pe toţi şi acum o vedeam discutînd plină de însufleţire cu noile sale prietene.

Totuşi, cum să mi-i întipăresc în minte? Iată-l, de pildă, pe Volodea — fotograful. La drept vorbind, nici pînă azi nu înţeleg de ce a venit Volodea cu noi în excursie. Umbla tot timpul îmbufnat, cu sprîncenele sale albicioase încruntate ; ori de cîte ori cineva scotea vreo exclamaţie sau izbucnea în rîs, strîmba dispreţuitor din buze şi din cînd în

cînd se apropia de Magdalina Haritonovna, ca să-i şoptească ceva la ureche. Ceilalţi copii îl evitau şi-i trăgeau adesea cîte un ghiont.

Pe băiatul acela înalt, care mi-a pus o sumedenie de întrebări în legătură cu tabloul, îl chema Vitea cel mare. Se pare că printre copii era socotit un fel de căpetenie. Ceilalţi băieţi se lipeau de el ca albinele de nectar, ascultîndu-i cu nesaţ povestirile. Aceste povestiri erau probabil foarte interesante, pentru că, din cînd în cînd, din grupul băieţilor izbucnea cîte un rîs sonor sau exclamaţii pline de admiraţie sau de mirare.

Numele băieţaşului costeliv care-mi tîra rucsacul era Perţov. N-am auzit niciodată pe copii să-i spună Vitea, ci pur şi simplu Pereţ[1]. Ager, veşnic agitat, cu nasul jupuit şi plin de pistrui, se apropia din cînd în cînd de mine şi, fixîndu-şi asupra mea ochii ca două mărgele negre, îşi ridica sprîncenele mici şi îmi punea cele mai neverosimile întrebări cu privire la explorări sau la medicină, ca, de pildă : „De cîte ori aţi fost la Polul Nord ?" sau : „Ce vă place mai mult să tăiaţi, picioare sau mîini ?"

Spre norocul meu, răspunsurile nu-l interesau de loc. În clipa cînd deschideam gura ca să vorbesc, băiatul o lua la fugă, fie că alerga după un fluture, fie că se băga în baltă încercînd să prindă vreo vieţuitoare acvatică. Se vede că era peste puterile lui să facă drumul alături de ceilalţi, pe şosea.

În faţă mergeau cei doi gemeni negricioşi. Erau cei mai îndemînatici şi cei mai iuţi la picior din tot grupul nostru. Toate sforţările mele de a-i recunoaşte au dat greş. Asemănarea dintre ei era atît de mare, încît se spunea că pînă şi tatăl lor nu-i distinge decît după culoarea curelelor de la pantaloni. Singurul lucru pe care nu-l admiteam la ei era că se certau tot timpul.

La excursie lua parte şi Galia, o fetiţă subţirică, cu pielea de culoarea laptelui, fragilă, cu ochi imenşi şi gînditori şi cu părul prins într-o fundă uriaşă.

---

[1] Ardei (în limba rusă). (n. t.)

Galia era, ca şi noi, o cetăţeană a Moscovei şi era nepoata celor doi fraţi gemeni. Cine va duce rucsacul Galiei — Jenea sau Ghenea? Cine va repara şiretul rupt de la pantofiorul Galiei — Ghenea sau Jenea? Da, trebuie să recunosc că unchii Galiei găseau motive de ceartă din oră în oră. Cît despre Galia, în calitatea ei de adevărată frumuseţe şi fiind o persoană foarte mîndră, strîngea uşor din buze şi aştepta tăcută ca unul dintre cei doi rivali să-i îndeplinească în sfîrşit dorinţa. De la bun început Galia i-a plăcut mult Soniei mele. Mergeau alături, ţinîndu-se la braţ şi Sonia povestea ceva cu înflăcărare. Ochii, dinţii, fruntea ei transpirată radiau de fericire, buclele ciufulite şi rochiţa roz fluturau în vînt...

Deodată, grupul de băieţi care mergea în frunte se opri. Ei şi ce?! La urma urmei, nu era prima dată că se opreau şi-i aşteptau pe ceilalţi. Dar de ce mă priveau oare copiii atît de insistent şi de întrebător?

Prudent, am încetinit pasul.

Vitea cel mare îmi ieşi în întîmpinare, legănîndu-se.

— Tovarăşe doctor, băieţii ar dori să asculte cîte ceva din istorisirile dumneavoastră — spuse el cu hotărîre, încruntîndu-şi sprîncenele stufoase.

— Şi fetele — adăugă grăbită Galia.

— Pentru început, v-am ruga să ne povestiţi ceva despre călătoriile la pol — spuse bucuros unul din gemeni.

— Şi pe urmă cîte ceva despre ţările calde — continuă celălalt.

Am întors capul cu un gest de neputinţă. Eram prizonierul lor, mă simţeam străpuns din toate părţile de privirile lor sfredelitoare. Pînă şi Magdalina Haritonovna îşi mijise ochii şi aştepta... Numai Sonia, care se afla la spatele tuturora, deschise larg gura şi-şi holbă ochii la mine. Era singura care ştia că nu mă depărtasem niciodată de împrejurimile Moscovei.

— Ştiţi, nu e bine să vorbeşti cînd umbli — începui eu bîlbîindu-mă — asta dăunează organelor respiratorii.

— Copii, nu mai stăruiţi — spuse Magdalina Haritonovna, venind în ajutorul meu cu amabilitate. Aşteptaţi pînă ajungem la punctul unde vom înnopta şi atunci, lîngă focul de tabără...

Buna mea dispoziţie se risipise ca o nălucă. Abia-mi mai trăgeam picioarele, tîrîndu-mă în urma tuturor, cu capul în jos şi căutînd să-mi reamintesc tot ce citisem în copilărie despre călătorii şi călători celebri.

Mergeam de-a lungul rîului. Începuse să se întunece.

Zărind în apropiere un izvor cu apă rece şi limpede, Liusia propuse să poposim aici.

— Da, ai dreptate — consimţi Magdalina Haritonovna — în călăuza turistului se recomandă instalarea taberelor în vecinătatea izvoarelor.

— Popas ! Aici instalăm tabăra noastră ! comandă Liusia.

Coloana se opri. Cu un oftat de uşurare, copiii îşi scoaseră rucsacurile şi se apucară de treabă. Gemenii, care aveau sarcina să aprindă focul, începură să şuşotească nişte cuvinte pe care nu le înţelegeau decît ei şi în scurt timp flăcările pîlpîiră. Ceilalţi copii aduceau crengi uscate, aruncate pe mal de revărsarea de primăvară şi în curînd focul începu să ardă atît de puternic, încît nici nu te puteai apropia de el.

Liusia preluă comanda bucătăriei. Încă înainte de a se fi aprins focul, Vitea cel mare şi Vitea Pereţ bătură în pămînt două cracane, iar de băţul sprijinit în ele agăţară amîndouă căldările pline cu apă.

Vitea cel mare propuse, cu o voce plină de importanţă, care nu admitea nici o contrazicere, să fierbem caşă după o metodă argentiniană, despre care citise el în Mayne Reid şi care consta în a amesteca mai întîi fără apă compoziţia, adăugînd apoi lichidul treptat.

Liusia îl ascultă cu răbdare şi izbucni în rîs.

— Ei, asta-i bună! Mai întîi că aşa arde toată mîncarea şi, în afară de asta, ar ieşi o cantitate foarte mică. Fugi de aici cu caşa ta argentiniană!

— Oameni cu mai multă experienţă decît tine îţi dau sfaturi practice şi tu nu-i asculţi! mormăi el şi se retrase într-un colţ.

Pescarii noştri îşi puseră la punct undiţele şi dispărură dincolo de tufişurile de pe mal. Rîme aveau berechet — le aduseseră de acasă în buzunare.

Fetele, care primiseră sarcina de a se ocupa de cazare, rupeau crengi de anini, le aduceau lîngă arbuştii cei mai apropiaţi şi, proptindu-le în picioare, le legau vîrfurile. În felul acesta construiau mici corturi confortabile, aşternute cu crengi de brad şi cu iarbă. Aşa luară fiinţă cinci corturi destul de încăpătoare.

Sonia şi Galia plecară după frunze de mure şi de zmeură. Se lăsa noaptea şi trebuiau să dea zor ca să pună ceaiul la fiert.

Într-un cuvînt, nimeni nu stătea cu mîinile în sîn. Singur Volodea se plimba ţanţoş de colo pînă colo, cu aparatul de fotografiat atîrnat de gît, cu mîinile în buzunarele pantalonilor, şi nasul cîrn ridicat în sus, criticînd pe toată lumea. Se înnoptase şi nu mai putea fotografia.

— Aţi adus cartofi? întrebă Liusia.

— Am adus! răspunseră în cor ceilalţi, afară de mine şi de Sonia.

— Dar zahăr?

— Adus!

— Pîine?

— Şi pîine!

— Ceapă?

Numai Galia adusese ceapă verde.

— Eu am adus nişte foi de dafin şi piper negru — spuse cu veselie Magdalina Haritonovna.

Mă gîndii: uite, nu mi-a dat prin minte să iau cel puţin nişte bomboane.

Apa începu să fiarbă în amîndouă găleţile. Într-una, „bucătarii“ turnară concentrate de mei, în cealaltă gelatină de fructe. Vitea cel mare începu

să mestece păsatul cu un băț care servea drept făcăleț și fusese croit dintr-o creangă de anin, și-și vedea de treabă cu aceeași seriozitate cu care ar fi rezolvat niște ecuații.

Atunci am observat că Galia și Sonia își uitaseră lingurile acasă. Da, închipuiți-vă, pur și simplu le uitaseră ! De rușine, Galia își subție buzele și privi cu coada ochiului spre unchii săi, în timp ce Sonia rîdea.

— Ați uitat lucrul cel mai important ! se supără Magdalina Haritonovna.

Și avea dreptate să fie supărate, pentru că amîndouă gălețile trebuiau golite cît mai repede, spălate și puse din nou pe foc cu apă pentru ceai ; într-una avea să fiarbă ceai din frunză de zmeură, în cealaltă din frunze de mure.

— Eh — spuse cu dispreț Volodea — sînteți niște încurcă-lume !

— Așa-i cînd ai de-a face cu fete, numai neplăceri știu să facă ! rosti printre dinți Vitea cel mare.

— O să vă scoatem imediat din încurcătură ! strigă Ghenea.

Făcu un semn cu ochiul lui frate-său și amîndoi o zbughiră spre rîu, unde se porniră să caute de zor ceva în apă.

Ceilalți copii luară loc în jurul gălețilot pline cu păsat de mei subțire și cu gelatină de fructe, iar Liusia începu să împartă porțiile în căni. În clipa aceea, gemenii ieșiră din tufișuri și, cu multă solemnitate, oferiră fetelor niște linguri atît de frumoase, încît, văzîndu-le, ceilalți își aruncară cît colo tacîmurile de aluminiu și de lemn.

Noile linguri erau alcătuite din jumătăți de scoică. La capătul mai ascuțit al fiecăreia, gemenii fixară cîte un bețișor, după ce mai întîi îi despicară ușor capătul.

— N-am citit nicăieri despre astfel de dispozitive pentru mîncare — se nelinişti Magdalina Haritonovna.

— Sideful scoicilor nu este vătămător — obiectai eu timid.

Pînă la urmă, toată lumea, copiii, inclusiv Liusia şi subsemnatul, am început să mîncăm păsatul cu linguri de scoici. Singură Magdalina Haritonovna îşi sorbea mohorîtă păsatul din lingura de aluminiu.

Cina se termină. Focul era pe sfîrşite cînd veni rîndul pescarilor să se laude cu produsele muncii lor.

Băieţii aduseseră nu mai puţin de cincizeci de obleţi, bibani, răspari şi ocheane, înşiraţi pe două sfori.

Toate cuţitele, dar absolut toate cîte adusesem cu noi, intrară în acţiune cu o repeziciune uimitoare. Burţile peştişorilor fură spintecate, înăuntru se presără sare şi, fără a fi curăţaţi de solzi, fură acoperiţi cu lut ud şi îngropaţi în cenuşa caldă, ca să fie numai buni de mîncat pentru a doua zi dimineaţa, la micul dejun.

— N-am auzit de cînd sînt că peştele poate fi pregătit astfel ! spuse Magdalina Haritonovna, privind pieziş şi cu neîncredere spre cenuşa focului.

— Eu cunosc procedeul din copilărie — răspunse Liusia.

— Parcă-mi amintesc că şi Robinson prăjea peştii tot aşa ! adăugai eu cu oarecare nesiguranţă.

Noaptea se lăsase neagră, liniştită şi caldă ; şi apa rîului, şi tufişurile de pe mal erau negre, ba chiar şi mai negre. Undeva, dinspre malul opus, se auzi plescăitul unui peşte mare, o păsărică zbură dintr-un tufiş, apoi liniştea se aşternu din nou. Călătorii noştri şedeau în jurul focului şi cîntau, ori stăteau tolăniţi primprejur.

Erau sătui şi liniştiţi. «Te pomeneşti — îmi spuneam — că, după ce termină cu cîntecele, vin iar pe capul meu : „povestiţi-ne, povestiţi-ne despre călătoriile dumneavoastră“.» M-am retras prudent în întuneric, lîngă un tufiş. De aici, din ascunzătoarea mea, la lumina portocalie a focului care juca în întunericul de nepătruns, siluetele copiilor se profilau ca nişte umbre fantastice şi tremurătoare, amintind parcă de nişte exploratori misterioşi care caută comori imense în adîncurile pămîntului.

„Cînd mă voi înapoia la Moscova, am să le povestesc neapărat lui Mişa şi lui Ivan Ivanovici cum am plecat să strîng minerale şi cum am început să caut portretul. Numai că şi eu şi Sonia o s-o cam păţim cînd mama are să afle că pentru prima dată în viaţa noastră ne-am permis să înnoptăm în pădure şi să ne culcăm pe pămîntul gol."

Cîntecul amuţi brusc. Cîţiva băieţi şi fete se ridicară de pe locurile lor şi începură să şuşotească între ei, rotindu-şi privirile în toate părţile. Dar interveni Sonia, trădătoarea, arătînd cu degetul în direcţia în care mă aflam, şi copiii se năpustiră spre mine.

— Detaşamentul de pionieri ar dori să asculte conferinţa dumneavoastră despre călătorii şi călători celebri — spuse răspicat Vitea cel mare, apropiindu-se de mine.

— Veniţi lîngă foc! şi gemenii mă apucară de mîini.

Şi iată-mă apucat şi tîrît de braţe, în timp ce eu îmi mişcam picioarele încet, de parcă m-aş fi dus la dentist.

Deodată, din depărtare, de dincolo de rîu, se auzi un bubuit înfiorător, ca şi cum un uriaş ar fi lovit în nişte foi uriaşe de tablă. Un fulger străluci în depărtare. Toată lumea sări în picioare. Era evident că se apropia o furtună. Stelele se făcuseră nevăzute, vîntul începu să foşnească în tufişuri şi în jurul nostru se făcu întuneric ca într-o pivniţă.

O furtună noaptea în pădure e ceva teribil! Cu toate acestea, jubilam. Furtuna mă salva pentru cel puţin douăzeci şi patru de ore!

— Aşa-i că am avut dreptate? Dar degeaba am căutat să vă conving că cel mai bine e să dormim la şcoală! spunea agitată Magdalina Haritonovna. Acum ce ne facem?

— Cum ce ne facem?! întrebă mirată Liusia. Trebuie să ne adăpostim. Uite, acolo sînt nişte brazi înalţi cu crengi mari. Să dăm o fugă pînă acolo!

— Nu, nu! În nici un caz!... Nu-i voie sub brazi! Vai, unde-i „Călăuza turistului"?... Scrie totul

acolo... Trebuie să găsim altceva! gemu Magdalina Haritonovna.

Dar un fulger scăpără violent şi tunetul se auzi foarte aproape. Copiii puseră mîna pe rucsacuri şi se strînseră în grup, aşteptînd dispoziţiile noastre.

Deodată, Vitea cel mare ieşi înainte:

— Cînd plouă, cowboy-ii îşi fac corturi din pături. Mai întîi bat doi ţăruşi mari în pămînt, apoi pe diagonală...

— Ia mai sfîrşeşte cu cowboy-ii tăi! îl întrerupse Liusia. Tovarăşi, după mine, repede! comandă ea.

Şi toată lumea o porni în goană după ea, prin întuneric, spre brazii pe care nu-i vedea nimeni. Magdalina Haritonovna şi cu mine am luat-o la fugă după ceilalţi. Vitea cel mare, care rămăsese pe loc, începu să taie cu toporul nişte crengi mari, dar un nou bubuit de tunet îl hotărî să arunce crengile şi să se grăbească să ne ajungă din urmă.

Copiii se aşezară sub brazii deşi şi negri, se înfăşurară în pături şi se lipiră strîns unul de celălalt. Eu mă gîndeam cu jind la colibele noastre confortabile, cu saltele moi din crenguţe de brad. Deodată, se auzi un bubuit de tunet atît de asurzitor, încît am crezut că se despică cerul. Tunetele se urmau la intervale scurte, dar de plouat nu ploua. Vîntul bătea rece, în rafale. Copacii se legănau şi trosneau neliniştiţi. Fulgere puternice luminau în fiecare clipă pădurea neagră şi siluetele copiilor, care păreau să stea la pîndă.

La început am rămas cu toţii tăcuţi, afară de gemeni, care se certau iar ca să hotărască cine din ei trebuia să-şi ofere haina Galiei. Pînă una, alta, fata tremura de frig; în cele din urmă, băieţii se-nţeleseră, unul din ei îşi oferi haina Galiei, celălalt Soniei.

Ploaia nu mai începea. Căzuseră doar cîţiva stropi mari.

— Volodea, vino încoace! îl chemă Liusia. Fotografiază-ne la lumina fulgerului.

— Volodecika, unde eşti? strigă Magdalina Haritonovna.

Volodea nu răspunse. Unde putea să fie? Pe unde să se fi pierdut băiatul nostru model?

— Volodka! strigară băieţii în cor.

— Iată-l!

Îl descoperiră la lumina fulgerului următor cu capul ascuns sub o pătură, de unde se auzea cum îi clănţăne dinţii de frică.

— Volodea, ce-i cu tine?

— Eu, eu... eu vreau acasă! se auzi vocea plîngăreaţă a lui Volodea.

Toţi copiii izbucniră în hohote de rîs. Volodea, lăudărosul, se speriase de furtună.

— Ar putea să-ţi fie ruşine! exclamă Liusia, năpustindu-se asupra lui. Şi mai vrei să devii operator de filme! Operatorii sînt oameni curajoşi, se bagă în cuştile tigrilor, filmează urşii în taiga, crocodilii din apă...

Furtuna începea să se depărteze. Fulgerele străluceau tot mai rar. Vîntul se liniştise.

— Ştiţi ce, copii? exclamă vesel Liusia, sărind în picioare. Nu mai plouă! Hai să ne întoarcem la corturile noastre dragi şi să ne culcăm cît mai repede!

Capitolul V

ÎNCEPE O ZI NESPUS DE GREA

În armată există o vorbuliţă care nu prea place ostaşilor şi mai cu seamă recruţilor. Vorbuliţa asta e „deşteptarea". Plutonierii o pronunţă totdeauna cu o voce nesuferită, stridentă, pe patru note, accentuînd silabele de la sfîrşitul cuvîntului : „ta-rea".

— Deştep-ta-rea ! strigă Liusia, întocmai ca plutonierii, la ora cinci dimineaţa, chiar la urechea mea.

Mi-am scos nasul de sub pătură şi am privit în jurul meu. Copiii începuseră să se mişte. Unii îşi scoteau de sub pătură ba nasul, ba picioarele goale, dar imediat le ascundeau din nou.

Ah, ce n-aş da să nu mă scol !

Umărul şi picioarele mi-au îngheţat dintr-o dată. Braţul mi-a amorţit. Undeva, în coapsă, simţeam un junghi şi mai simţeam, fireşte, că nu dormisem destul.

— Deştep ta-rea ! mai strigă o dată Liusia cu o voce dinadins neplăcută şi fonfăită. Scoală-te mai repede !

Fata trecea în fugă de la unul la altul, scuturînd copiii de umeri, trăgîndu-i de picioare sau de cozi...

— Cine m-a pus să mă fac explorator ! gemui eu, întorcîndu-mă pe partea cealaltă.

Visasem tocmai ceva minunat. Se făcea că mă aflam în cabinetul meu medical atît de plăcut şi strălucitor de curăţenie. Eram în halat alb, cu calota albă pe cap. Unul după altul, timizi şi speriaţi,

copiii intrau la consultaţie. În mîini ţineam nu acest baros geologic nesuferit, ci un ciocănaş elegant şi nichelat de neuropatologie.

Am deschis ochii şi în locul tavanului de o albeaţă orbitoare din cabinetul meu medical, am zărit, printre vîrfurile brazilor, cerul senin, îndepărtat, pentru care nu găseam nici un termen de comparaţie, atît de pur şi de albastru era. Am sărit imediat în picioare şi am privit în jur. N-ai nici un drept să scînceşti, cînd dimineaţa este atît de frumoasă. Un abur lăptos se ridica în şuviţe subţiri deasupra apei. Pe crengile brazilor străluceau diamante de rouă...

Unul după altul, copiii săreau în sus. Fiecare se întindea mai întîi, apoi întorcea faţa şi zîmbea soarelui ce răsărea în întîmpinarea dimineţii albastre, îşi scutura capul ciufulit şi o lua la fugă spre izvor, ca să se spele.

— Înviorarea! comandă Liusia.

În chiloţi şi tricouri albastre, copiii porniră spre rîu în pas alergător.

Magdalina Haritonovna şi cu mine, zgribuliţi de răcoarea dimineţii, căscam urmărind din depărtare gimnastica de înviorare a tinerilor noştri turişti, comandaţi de Liusia...

Volodea nu lua parte la înviorare: chincit pe iarbă, demonta aparatul de fotografiat care se defectase. Sportivii se întoarseră în pas alergător lîngă noi şi se adunară în jurul focului din ajun, apoi scoaseră din cenuşă cartofii copţi şi peştişorii prăjiţi. Coaja de lut se uscase şi se desfăcea uşor, solzii rămîneau în lut. Peştele era rece, dar gustos şi deşi mirosea puţin a fum, era foarte, foarte comestibil.

Ciufulită, supărată, Magdalina Haritonovna se strîmbă şi începu să ciugulească în silă, cu două degete, dintr-un peştişor.

— Volodea, ne fotografiezi? întrebă Vitea cel mare.

Toată lumea începu să rîdă.

— Da-ə! fonfăi jignit Volodea. Anul trecut, cînd eram la bunica, fulgerul a omorît o capră.

— Ptiu, dar fricos mai eşti ! spuse Sonia, cu o bucurie răutăcioasă. Uite, eu nu m-am speriat de loc de tunete, absolut de loc.

— Sanitari, curăţaţi tabăra ! comandă Liusia.

Hîrtiuţele şi cojile de ouă au fost strînse cu grijă şi îngropate. N-am desfăcut corturile, pentru că aveam de gînd să înnoptăm în ele şi la întoarcere. Găleţile, topoarele şi celelalte lucruri de prisos le-am ascuns în tufişuri.

Exact în acea clipă constatai că mi s-a întîmplat o nenorocire. Cu prilejul zarvei din timpul nopţii, cineva îmi răsturnase rucsacul. Apoi altcineva se aşeză pe el şi-mi turti trusa de farmacie. Sticluţa cu ulei de ricin se sparse şi lichidul gras murdări feşele, transformă nişte tablete într-o pastă şi se lăţi pe pînza rucsacului, desenînd o pată enormă, închisă la culoare şi grasă. Nenorocirea era că rucsacul nu-mi aparţinea, ci era proprietatea statului, a Casei Pionierilor.

— Mda — spuse pe un ton rece Magdalina Haritonovna.

Stăteam tăcut în faţa ei, cu ochii plecaţi în pămînt. Mi se mai întîmplase să iau această poziţie cu vreo treizeci de ani în urmă, în faţa profesoarei mele de geografie, după ce rupsesem harta Australiei. Îmi dădeam seama că sînt vinovat şi nu vedeam nici o putinţă de justificare.

Copiii se adunară în jurul nostru şi aşteptară curioşi şi nerăbdători să vadă cum va fi dojenit nu un băiat de vîrsta lor, ci un om în toată firea, medic pe deasupra. Am observat că Sonia mă privea cu ochii larg deschişi şi speriaţi, în timp ce dintr-un tufiş, în care se ascunsese principalul vinovat al acestei întîmplări, adică Vitea Pereţ, se strîmba la mine.

Magdalina Haritonovna oftă greu şi-şi începu tirada cu o voce de gheaţă :

— Copiii au mîncat din scoici, au consumat nişte peşti prăjiţi în lut, au băut ceaiuri din nişte ierburi necunoscute. Şi acum cu ce o să le tratăm indiges-

tiile? Dar mai trist e că aţi stricat un bun al statului.

— Bine, ajunge, Magdalina Haritonovna, nu s-a întîmplat nimic deosebit! observă sec Liusia. Trebuie să ne grăbim, şi dumneavoastră ne ţineţi în loc.

Magdalina oftă încă o dată, dar nu mai spuse nimic.

Am căutat s-o iau înainte cu băieţii, părăsind restul grupului. Din depărtare vedeam că Liusia şi Magdalina Haritonovna discută ceva cu înflăcărare. Mai tîrziu, Sonia mi-a spus că Magdalina Haritonovna a bombănit tot drumul că se stricase un bun obştesc, în timp ce Liusia căuta s-o liniştească.

Am cotit spre dreapta, într-o vale, şi rîul a dispărut după o cotitură a drumului, apoi am urcat un deal şi pădurea s-a sfîrșit. Atunci am pornit printre lanuri de grîu.

După ce am depăşit ogoarele de grîu ale colhozului, care unduiau în bătaia vîntului, am intrat într-o pădurice de pini. Dincolo de pădurice, în faţa noastră, se deschidea o altă vale, pe fundul căreia curgea un rîu.

Priveliştea se schimba din oră în oră. Îţi venea să grăbeşti pasul, doar-doar ai să afli mai repede ce se ascunde dincolo de dealul următor. Şi cînd ajungeai în vîrful lui, vedeai altă pădurice, alte sate şi iar te întrebai: oare ce-o fi mai departe?

„Poate că nimic nu-i mai plăcut decît să mergi pe jos — îmi spuneam — mai cu seamă dimineaţa, cînd nu e încă prea cald."

E drept că rucsacul îmi încovoia umerii, că ochii mi se cam lipeau pentru că nu dormisem destul şi mă dureau picioarele... Dar, mîndru şi mulţumit la gîndul că plecasem să îndeplinesc una din cele mai importante sarcini din programul de explorare, înaintam în praful drumului, mereu în fruntea celorlalţi.

Băieţii mergeau pe lîngă mine. Vitea cel mare povestea cu înflăcărare o nouă istorie amuzantă. Eu însă nu eram atent la ce spunea. Mireasma subtilă a grîului care se cocea se împletea cu aroma îndepărtată, de-abia simţită, a fînului proaspăt cosit. Lăstunii iuţi mai fluierau, în locul lor auzeam acum pitpalacii invizibili.

Am urcat dealul următor şi atît eu cît şi băieţii ne-am oprit fără voia noastră în vîrful lui. Departe, departe, într-un val transparent de ceaţă, se zăreau contururile oraşului, cu zidurile vechi ale cetăţii bătînd în albastru, cu turnurile sale ascuţite. Oraşul părea suspendat în aer. De aici, din vîrful dealului, Kremlinul arăta ca un castel misterios. Cît de mult ai fi vrut să crezi că tocmai în acest castel e ascunsă frumoasa fermecată în rochia liliachie, cu dantelă...

Se apropiară şi ceilalţi.

— Ce frumos e! şopti Liusia.

— Nu cred să iasă pata la spălat!

Vocea stridentă a Magdalinei Haritonovna ne readuse pe pămînt din ţara basmelor în care pluteam cu toţii. În aceeaşi clipă mă gîndii că în seara aceea voi fi probabil nevoit să povestesc despre „călătoriile“ mele şi simţii deodată un nod în gît.

Oftînd din străfunduri, am pornit-o mai departe. Cînd am coborît în vale, oraşul albastru a dispărut, dar urcînd pe colina următoare, l-am văzut mai aproape şi am constatat că-şi pierduse farmecul misterios.

Liubeţul era acum doar pitoresc. Zidurile şi turnurile cetăţii nu mai păreau albastre, erau ziduri de piatră albă. Luminat de razele soarelui în asfinţit, zidul, care coborînd puţin pieziş unea turnurile, ieşea puternic în relief. Lîngă cetate, se îngrămădeau o droaie de căsuţe, iar în spatele ei se înălţau două coşuri de fabrică. O rîpă foarte adîncă şi lată, transformată în grădini, înconjura cetatea. Jos curgea un rîuleţ albastru, peste care era aruncat un pod de fier lucrat ca o dantelă; pe el treceau mereu maşini în ambele sensuri. Pe pajişte

păşteau vaci. Ţipetele copiilor care se scăldau în rîu ajungeau pînă la noi.

Liusia opri detaşamentul. Copiii îşi vîrîră bluzele de trening în rucsacuri, îşi legară cravatele de pionieri la gît, şi se scuturară de praf. Fetele îşi împletiră din nou cozile, apoi detaşamentul se alinie şi începu să coboare spre rîu.

Privirile mele făcură ocolul oraşului. O mulţime de căsuţe se piteau printre merii livezilor. Unde, în care parte a oraşului trebuia să caut portretul? Era de la sine înţeles că în anii cincinalelor se construiseră cartiere noi, căsuţa care se afla cîndva la periferia oraşului se afla poate acum undeva în centru.

Trecurăm podul şi ajunserăm lîngă cetate. Din apropiere, turnurile scunde şi albe, cu ferestre-metereze înguste, cu acoperişurile lor piramidale, păreau impunătoare.

Liusia se apropie de mine.

— Ştiţi? Presimt, ba mai mult, sînt convinsă că portretul se află undeva acolo, în cetate! spuse ea cu pasiune.

Vitea cel mare se apropie şi el, ascunzîndu-şi cu un gest preocupat mîinile în buzunare şi încruntîndu-şi sprîncenele stufoase.

— Şi eu bănuiesc că portretul ar putea să fie ascuns undeva, acolo — şi Vitea întinse mîna spre unul din turnurile vechi ale cetăţii.

— Poate că e acolo? şi Galia arătă, timid, cu un deget subţirel, spre alt turn şi mă privi întrebător.

— Poftim ce le trăsneşte! aruncă dispreţuitor Volodea, printre dinţi. Portretul e la muzeu, şi cu asta, basta!

Am pornit-o de-a lungul zidului şi ne-am apropiat de poarta albă, sculptată în piatră. Deasupra ei se putea citi o inscripţie: „Cetate construită în 1531. Potrivit ucazului marelui cneaz Vasili Ivanovici al III-lea fost-a nălţat oraşul din piatră albă pe pămînturile lui Nikola din Liubeţ. Începînd din secolul al XVI-lea, a devenit oraş de frontieră al cnezatului Moscovei şi a constituit un loc de apărare împotriva invaziei tătarilor din Crimeea“.

Am intrat pe poartă. După zidurile albe se piteau căscioare sumedenie, iar în spatele mestecenilor înnegriţi de timp, cu crengile pline de cuiburi de ciori, se înălţa o catedrală veche, întunecată. Deasupra porţii masive de fier a catedralei era fixată o tăbliţă : „Muzeul istorico-geografic al oraşului Liubeţ", iar mai sus se găsea o inscripţie ruginită de trecerea anilor : „Ridicată în anul 1661, pe temeiul hrisovului dat de ţarul Aleksei Mihailovici în Palatul mare".

— Poate că portretul tinerei fete se află într-adevăr în galeria de tablouri a muzeului — mi-am dat eu cu părerea.

— În cazul acesta, n-ar mai fi de loc interesant — oftă Galia. Aşa n-o să mai ajungem niciodată exploratori !

— Numai să nu puneţi nimănui întrebări — se rugă Liusia. Trebuie să-l descoperim singuri.

Fata se depărtă în fugă şi, cu o voce sonoră, complet schimbată, comandă :

— Detaşament, în ordine intraţi în muzeu !

Capitolul VI

EXPLORATORII NUMEROTAȚI

Am pătruns în încăperea răcoroasă a muzeului. Un bătrîn înalt și adus de spate, cu mustăți de morsă, cu niște ochelari grei încălecați pe un nas gros, se ridică de pe scaun și tuși ca să-și dreagă glasul.

— Cu cine am onoarea? întrebă el.

— Turiști de la Casa Pionierilor din Zolotoi Bor — începu Magdalina Haritonovna — treizeci de persoane. Am venit la Liubeț pentru a ne îmbogăți cunoștințele despre regiunea noastră și pentru a căuta...

— Magdalina Haritonovna! Liusia o trase de mînecă fără jenă pe vorbăreața noastră conducătoare.

— Hm!... hm!... bătrînul tuși cu gravitate. Tineri pionieri? Ochii săi sfredelitori ne examinară cu o privire bănuitoare pe mine și pe Magdalina Haritonovna, căutînd parcă cravate roșii la gîturile noastre. Hm!... Hm!... tuși el din nou, se încruntă, apoi începu să numere biletele. Muzeul nostru cuprinde următoarele secții: secția de științe naturale, secția de istorie, secția contemporană și galeria de tablouri. Eu sînt custodele muzeului și vă voi conduce personal. Să începem cu secția științe naturale...

— Muzeul are și o secție de geologie? întrebă Vitea cel mare.

— Ce-ar fi să începem vizita cu galeria de tablouri? sări de colo Liusia.

— Aş vrea să comunic tinerei şi tînărului care au pus întrebările — spuse custodele cu un glas tăios — în primul rînd că geologia e cuprinsă în secţia de ştiinţe naturale, şi în al doilea rînd că ordinea vizitării secţiilor din muzeu a fost stabilită odată pentru totdeauna.

Liusia se aprinse la faţă şi-şi muşcă buza, iar Vitea cel mare se bosumflă şi se dădu la o parte.

— Ce sînt astea? Ciocane geologice? Puneţi-le imediat aici, împreună cu rucsacurile. Te pomeneşti că mai şi spargeţi ceva cu ele — şi, încruntat, custodele ne arătă cu degetul un colţ unde să ne depozităm ciocanele.

Am intrat în prima sală.

„Ce multe fosile sînt aici! Şi ce frumoase! Ce încîntat ar fi fost Mişa al meu!" mi-am spus eu.

— Amoniţi, belemniţi, brahiopozi, briozoare, fuzuline — bătrînul rostea cu glas monoton numele misterioase ale unor vietăţi care fuseseră cîndva vii, şi erau acum simple pietricele de culoare galbenă sau cenuşie, cu desene dantelate şi culcate cu grijă în cutii de sticlă.

— De unde vi le-aţi procurat? exclamă unul din gemeni.

— Din vechile cariere de piatră — răspunse custodele cu o voce indiferentă — cariere din care constructorii zidurilor cetăţii scoteau calcarul alb. Acolo puteți găsi asemenea exemplare.

— Și unde sînt carierele de piatră? întrebară gemenii într-un singur glas.

— Să trecem în sala următoare — aruncă sec custodele, în loc de răspuns.

Pe mese erau aranjate păsări şi animale împăiate mari şi mici — piţigoi şi o gaie, cîrtiţe, un lup şi multe, multe altele.

Am examinat camera şi am oftat. Nu, portretul nu putea fi aici!

— Iată un lup — începu custodele cu o voce plictisită (se vedea cît de colo că repeta de mulţi ani

aceleaşi şi aceleaşi fraze). În pădurile noastre se mai întîlnesc şi azi aceste fiare care răpesc viţei şi oi. Lupul e o sălbăticiune care face mult rău... Tovarăşi, nu puneţi mîna, vă rog, nu puneţi mîna pe exponate!

Unii dintre copii priveau cu interes păsările şi animalele împăiate şi încercau să le mîngîie. Ceilalţi erau nerăbdători să viziteze sălile următoare. Liusia nici nu se uita la animale şi la păsări, ci trăgea mereu cu coada ochiului spre camera vecină.

— Ce plictiseală! exclamă ea de cîteva ori.

— Toate astea le cunosc de cînd lumea! mormăia Vitea cel mare, sigur de el.

— Tovarăşi, fără mine nu vă duceţi nicăieri — ne preveni custodele, cu o voce severă. Şi acum veniţi cu toţii lîngă mine. Staţi aici! Tinere, dă-te la o parte din lumină! Iată un exponat care nu se găseşte nici în cele mai mari muzee ale lumii specializate în păsări şi animale împăiate. Nu-l găsiţi nici la muzeul zoologic din Moscova, nici la cel regal din Anglia — şi vocea lui căpătă atîta solemnitate, de parcă ar fi ţinut un discurs la festivitatea de închidere a anului şcolar. Întinse degetul arătător spre un perete pe care era agăţată o etajeră. Pe etajeră se afla un clopot de sticlă, iar sub clopot o aripă de pasăre gălbuie, de culoarea nisipului. Această aripă face parte din penajul păsării măiestre — încheie custodele cu şi mai mare solemnitate.

Am avut impresia că în dosul ochelarilor lui apărură sclipiri tinereşti.

— Imposibil! Astea sînt poveşti! exclamă vehement Vitea cel mare.

— Vitea, te rog să fii cuviincios cînd vorbeşti cu un om mai în vîrstă! îl dojeni Magdalina Haritonovna.

— Din păcate, e posibil — continuă custodele, cu aceeaşi voce impasibilă şi măsurată. În alte oraşe nu găsiţi aşa ceva, nu găsiţi pasărea asta decît la Liubeţ. Avem dovezi incontestabile că aceste păsări foarte rare trăiau altădată în împrejurimile oraşului nostru. Da, da, în basmul „Căluţul cocoşat",

Ivanuşka cel prost a izbutit să-şi facă rost de o pană a pasării măiestre, iar noi posedăm o aripă întreagă şi de n-ar fi fost o întîmplare nefastă, puteam fi posesorii unei păsări împăiate întregi.

Sonia şi Galia erau de faţă, ţinîndu-se strîns îmbrăţişate. Îşi făcuseră loc printre ceilalţi copii şi apropiindu-se de bătrîn îl întrebară, bîlbîindu-se sfioase :

— Bine, dar noi am citit... Şi de ce nu străluceşte ?

— În ce priveşte strălucirea aceea, e într-adevăr poveste. Pasărea măiastră are culoarea asta gălbuie, atîta tot.

Privindu-l pe acest bătrîn morocănos, mă convingeam că în ochii săi adînc înfundaţi în orbite, jucau luminiţe ştrengăreşti. Ba şi pe faţă i se aşternuse un zîmbet abia văzut.

— Vă rog să mă scuzaţi — i se adresă Magdalina Haritonovna — dar noi ţinem un jurnal al excursiei, unde ne-am propus să notăm tot ce vom întîlni mai interesant. Aşadar, ce am putea nota în legătură cu pasărea măiastră ?

— Ar fi o poveste prea lungă — răspunse el — n-am sfîrşi niciodată cu vizitarea muzeului. În oraşul nostru locuieşte un bătrînel cam ciudat, un oarecare Numărul Unu, predecesorul meu la conducerea muzeului, astăzi pensionar. El este totodată eroul şi vinovatul acestei epopei nefericite a păsării măiestre. Dacă doriţi, adresaţi-vă Numărului Unu.

— Mă iertaţi, cum aţi spus ? întrebai eu mirat. Mi se pare că n-am auzit prea bine.

— Numărul Unu — repetă senin bătrînul, parcă fără să observe mirarea noastră în faţa acestui nume ciudat. Dacă aveţi timp, treceţi neapărat şi pe la el.

— Dar ce dovezi aveţi că pasărea dumneavoastră măiastră a trăit pe timpuri la Liubeţ ? întrebă Vitea cel mare, cu o ironie aproape făţişă.

— Iată ce dovadă : cînd vom ajunge la galeria de tablouri, vă voi arăta o natură moartă, în care, printre alte obiecte, figurează şi o pasăre măiastră.

Din păcate, n-am reuşit să aflăm nici pînă azi cine e autorul tabloului. În locul semnăturii se poate citi o frază ciudată...

— Ce frază ? am întrebat eu şi am simţit cum încep să-mi tremure genunchii.

— Ce frază ? repetă bătrînul imperturbabil. „Eu n-am nici măcar dreptul să semnez."

Liusia scoase un ţipăt, îl apucă de mînă şi îndată după aceea se întîmplă ceva de necrezut. Vitea Pereţ băgă două degete în gură şi fluieră asurzitor. Copiii începură să strige în cor.

— Dovediţi-ne ! strigă Vitea cel mare.

— Duceţi-ne acolo, duceţi-ne acolo ! şi Liusia îl trăgea de mînă pe custode.

— V-aţi pierdut minţile ? exclamă bătrînul nedumerit, încercînd să scape de strînsoarea Liusiei.

— Trebuie să ne înţelegeţi — am spus eu, încercînd să domin hărmălaia generală — există şi un portret anonim al unei fete care poartă o inscripţie identică şi care, după toate probabilităţile, este acum pe undeva, în Liubeţ.

Bătrînul sări în sus şi mă apucă de umeri.

Sufocat de emoţie, i-am povestit, cu bîlbîieli, şi despre portretul din cămară, şi despre Roza Petrovna care a făcut blinele, şi despre Ivan Petrovici, totul, totul...

Rigiditatea şi severitatea custodelui dispărură ca prin farmec. În timp ce mă asculta, ba ridica din sprîncene, ba deschidea gura mare. Ochelarii îi săltau pe nas, iar mustăţile dese se mişcau neastîmpărate. Fără să rostească un singur cuvînt, îşi înălţă braţele spre cer şi porni în goană prin sălile muzeului. Ieşi în stradă, apoi, tot în goană, pătrunse pe o alee cu tei, la capătul căreia se vedea o casă albă cu două etaje, ascunsă după nişte tufe de liliac.

Am luat-o şi noi la fugă după el. În urma tuturor alerga cu paşi mici Magdalina Haritonovna, căci îşi tot pierdea pe drum papucii ce-i îmbrăcase la intrarea în muzeu. Scara dudui sub tropotul grăbit al celor treizeci de perechi de picioare. Ne-am oprit într-o sală mare de la etajul doi. În faţa ochi-

lor noştri apărură tablouri şi portrete de toate felurile şi de toate mărimile.

— Iată, priviţi! Custodele se apropie gîfîind de un tablou mic, încadrat într-o ramă masivă, aurită, şi ne arătă spre colţul drept al unei naturi moarte.

Cu respiraţia întretăiată din cauza goanei, ne-am apropiat cu toţii, mari şi mici, ne-am aplecat pe rînd în tăcere, şi am citit o inscripţie în litere mărunte, ca nişte mărgele de culoare deschisă, pe fond întunecat, apoi ne-am retras cîţiva paşi, ne-am oprit şi aşa, nemişcaţi, am contemplat gînditori tabloul...

Pînza înfăţişa o masă simplă de stejar, de culoare închisă, pe care se afla, în prim plan, un pumnal mic cu mînerul gravat în argint, cu multă fineţe. Lîngă pumnal zăcea o pasăre moartă, mare cît un porumbel şi galbenă ca nisipul, sau mai curînd ca paiul. Ciocul ei era deschis, ochiul stins avea culoarea ştearsă a plumbului. În spatele păsării era aşezat un pahar de cristal cu marginea ciobită. Fundalul tabloului era de un albastru-cenuşiu şters.

Ceea ce izbea mai mult la tablou erau trei pete roşii. Una din ele închipuia o mică băltoacă de sînge pe masă, sub pieptul păsării. Cealaltă pată — o piatră preţioasă, probabil un rubin, încrustat în mînerul pumnalului. Pata aceasta roşie nu era mai mare decît o alună şi, încadrată de argintul mînerului, strălucea şi sclipea în soare mai puternic decît o flacără. A treia pată era paharul înalt de cristal, umplut cu vin roşu-închis, aproape negru. Pictorul sugerase doar cristalul în culori deschise, de aceea strălucirea roşie a paharului era mai aprinsă decît a rubinului.

Copiii erau, se vede, prea obosiţi sau poate că fuseseră într-adevăr atît de vrăjiţi de acest tablou, încît au rămas cu toţii mult timp locului, fără să scoată o vorbă. Ochii Liusiei înotau parcă în lacrimi.

Deodată, cineva se lipi de mine. Am întors capul şi l-am recunoscut pe Jenea după cureaua lui neagră.

— Nene doctore, n-am văzut de cînd sînt ceva asemănător! exclamă el.

Am simţit că băiatul vrea să spună ceva, un lucru de mare importanţă pentru el, dar, ruşinîndu-se probabil de ieşirea sa involuntară, s-a retras şi s-a ascuns în spatele celorlalţi.

— Dar spuneţi-ne, unde aţi găsit această natură moartă ? întrebă Magdalina Haritonovna.

Se pare că era şi ea la fel de impresionată ca noi ceilalţi.

— Unde ? În fostul palat al Zagvozdeţkilor, care au fost pe timpuri cei mai bogaţi moşieri de prin partea locului. Noi posedăm dovezi incontestabile că autorul tabloului l-a pictat aici, în Liubeţ. În consecinţă, păsările măiestre au trăit şi înainte prin părţile noastre. Vedeţi ? Paharul are marginea ciocnită. Paharul acesta, care în trecut a aparţinut de asemenea familiei Zagvozdeţki, se află acum la Numărul Unu, de care v-am amintit adineauri.

— Dar pictorul, cine e pictorul şi de ce n-a putut să semneze ? întrebă Liusia cu o voce tremurătoare.

— Noi, adică eu, Numărul Unu şi Numărul Trei — începu imperturbabil bătrînul — am discutat de nenumărate ori această problemă. Întrucît nu există în arhive nici un indiciu că în prima jumătate a secolului al XIX-lea au trăit prin părţile noastre pictori cunoscuţi, am ajuns la următoarea presupunere : această natură moartă a fost pictată de însuşi Zagvozdeţki. L-a uimit pasărea pe care n-o mai văzuse şi s-a hotărît s-o imortalizeze în tablou. De altfel, cunoscătorii consideră că natura moartă aparţine penelului unui om de talent, fără îndoială, dar nu a unui pictor profesionist. Culoarea părului e prea vie şi trupul păsării moarte nu-i prea...

— Vai, nu-i adevărat ! exclamă fără să vrea Liusia.

Bătrînul păru că nu auzise această replică neaşteptată şi continuă liniştit :

— Zagvozdeţki era colonel şi, potrivit obiceiurilor din timpul său, era o ruşine ca un aristocrat să fie pictor, iată de ce a scris „Eu n-am nici măcar dreptul să semnez“. De altfel, priviţi, tabloul acesta e portretul lui.

În apropiere atîrna o mică acuarelă. Într-o tunică verde, acoperită de decoraţii cu epoleţi de aur, era înfăţişat, în bust, un bărbat chipeş şi foarte îngrijit. Ochii săi reci, impasibili şi bărbia pătrată aveau ceva de lup. Nu, omul acesta n-ar fi putut deveni niciodată decembrist. Mai curînd ar fi tras în decembrişti sau i-ar fi torturat...

— Nu, mai degrabă aduce a călău — spuse Liusia cu ironie.

— Înflăcărarea dumitale tinerească îmi place. E posibil ca noi să ne înşelăm.

Interlocutorul nostru zîmbi.

„Nu-i chiar atît de arţăgos pe cît mi s-a părut!" gîndii eu.

— Socot de a mea datorie să vă comunic — continuă bătrînul — că şi părerea Numărului Şapte e diametral opusă părerii noastre.

— Tată, dar ce mai e şi cu numerele astea ca dintr-o culegere de probleme? îmi şopti Sonia.

— De cînd mă tot căznesc să ghicesc cam ce-ar putea să însemne numerele astea! spuse cu un aer adînc gînditor Vitea cel mare.

Cît despre mine, îmi frămîntam şi eu mintea ca să găsesc o explicaţie acestor cifre enigmatice. Nu înţelegeam de ce un bătrîn demn de tot respectul vorbeşte despre alţi semeni ai săi, care cu siguranţă sînt tot atît de demni de respect ca şi el, ca despre nişte numere fără însemnătate. Totuşi, nu îndrăzneam să-i cer explicaţii asupra rostului acestei numerotări.

Ne îndreptarăm spre ieşire. Examinam de la distanţă pereţii acoperiţi cu portretele unor demnitari trufaşi, purtînd peruci pudrate şi ondulate, panglici de atlaz şi stele pe veste, cusute cu mătase şi fire aurite, şi simţeam că nici mie, nici celorlalţi parcă nu ne mai dădea ghes inima să vizităm mai departe muzeul.

Magdalina Haritonovna înţelese starea noastră sufletească şi interveni:

— Nu vă supăraţi, dar deşi ne-am plătit biletele de intrare, îmi face impresia că pionierii noştri au declarat grevă!

Bătrînul o linişti şi-i promise că data viitoare îi va lăsa să viziteze muzeul fără să le ia bani.

Am ieşit în curte şi ne-am oprit lîngă turnul scund şi alb al cetăţii. Acum trebuia, fireşte, să-i mulţumim călăuzei noastre, să ne luăm rămas bun şi să convenim asupra datei viitoarei noastre întîlniri.

— Ce se află în interiorul turnului? întrebă Vitea cel mare şi-mi făcu semn cu ochiul.

— În prezent păstrăm în turn lăzi cu documente vechi, provenind din arhivele fostelor conace boiereşti şi case ale negustorilor din partea locului, şi arhivele instituţiilor publice locale dinainte de revoluţie — răspunse cu indiferenţă bătrînul.

— N-aţi putea să ni le arătaţi? îl rugă Vitea cel mare.

— Nu, tinere! Noi nu deschidem uşile turnului decît celor ce vin să facă cercetări ştiinţifice. În afară de asta, turnul este atît de dărăpănat, încît s-ar putea întîmpla să se surpe zidul. Bătrînul tăcu. Dar ştiţi al cui este portretul, dacă el există într-adevăr? adăugă el gînditor, fără să se adreseze cuiva. E portretul Irinei Zagvozdeţkaia, fiica colonelului.

— Dar ce se ştie despre Irina Zagvozdeţkaia? întrebă Liusia.

— Se poate să nu fi ajuns legenda ei pînă la Zolotoi Bor? se miră bătrînul.

Ne-am uitat miraţi unul la celălalt. Nu, nimeni dintre noi nu auzise niciodată despre Irina Zagvozdeţkaia.

— Şi cînd te gîndeşti că Numărul Şapte intenţiona chiar să scrie un studiu istoric despre soarta acestei fete, dar, din păcate, a fost nevoit să renunţe, din lipsă de material.

— Mi-e foame — spuse tărăgănat Volodea.

— Într-adevăr, parcă şi mie mi-ar fi foame — îngînă Sonia întorcîndu-şi ochii spre mine.

Nu vă mai spun cum s-au supărat toţi ceilalţi douăzeci şi şase de copii, în cap cu Liusia, cînd i-au auzit pe cei doi.

Cineva îi trase un ghiont lui Volodea — puiul de curcă — altcineva o smuci pe Sonia de coadă... Toţi începură să strige:

— Să vă fie ruşine! Să vă fie ruşine!

— Sonia! Pînă şi eu am roşit pentru fiica mea.

— Zău că mi-e tare foame! şi Sonia oftă din greu.

Bătrînul începu să rîdă:

— Hai, nu vă pierdeţi vremea, duceţi-vă la restaurant! Cît despre povestea Irinei Zagvozdeţkaia, o s-o auziţi de la Numărul Trei, directoarea şcolii de zece ani. Şcoala îşi are sediul în fostul palat al Zagvozdeţkilor, unde probabil veţi şi înnopta.

— Permiteţi să vă mai pun o întrebare — spuse Magdalina Haritonovna. Din motive pe care eu nu le cunosc, şi care mie personal mi se par cel puţin ciudate, dumneavoastră vă referiţi la anumiţi cetăţeni, probabil foarte venerabili, numindu-i într-un chip oarecum neobişnuit. Nu vi se pare că acest lucru este antipedagogic, mai ales faţă de copii?

— Nu mi se pare de loc! răspunse tăios bătrînul. Printre oameni se întîlnesc mulţi care sînt, ca să zic aşa, neastîmpăraţi, entuziaşti ai unei cauze, pasionaţi, ba chiar aş spune că, într-un fel, sînt posedaţi de cauza respectivă. Aşa, de pildă, Numărul Patru, care a locuit pe vremuri la Liubeţ, era contabil la fabrica de sticlărie. Vă închipuiţi că în orele de serviciu făcea fel de fel de socoteli. Dar îndată ce pleca de la birou, îşi petrecea tot restul zilei cultivînd dalii, dar nu din soiul acela roşu-închis, cărora le spunem „ţigănci", nici cele albe ca zăpada, mari cît floarea-soarelui „Arctica Sovietică". Nu. Într-o bună zi, i s-a năzărit să cultive dalii albastre, adică nişte flori care nu există pe lume şi pe care nu le-a cultivat încă nimeni pînă acum, în nici o grădină. Dar să vă dau alt exemplu: Numărul Cinci a creat nişte plăcinte. Tot timpul său şi-l întrebuinţa făcînd fel de fel de plăcinte, pe

care le oferea apoi prietenelor. În cele din urmă, Numărul Cinci a inventat o plăcintă care poartă numele de „înecatul“ şi e atît de gustoasă încît, la onomastici şi alte sărbători, tot oraşul face numai plăcinta asta.

— De unde ne-am putea procura reţeta? întrebă Magdalina Haritonovna, fără să se mai poată stăpîni.

„Reţeta asta mi-ar prinde bine şi mie — gîndii eu — în loc de dulceaţă şi murături, aş duce nevesti-mi cel puţin reţeta unei plăcinte extraordinare.“

— Bine, dar care este originea acestor numere? întrebă Liusia.

Bătrînul se învioră.

— O, e o poveste întreagă! Încă înainte de război a venit într-o zi în oraşul nostru... Se opri brusc, amintindu-şi parcă de ceva, şi-şi întrerupse povestirea. Scuzaţi-mă, dar cred că sînteţi cu toţii flămînzi, nu numai bondoaca asta! spuse el şi arătă spre Sonia, care încremenise locului.

— Nu, nu, povestiţi-ne, vă rugăm povestiţi-ne!

Liusia, Magdalina Haritonovna şi copiii se strînseră în jurul bătrînului.

Numai Volodea — puiul de curcă — întoarse capul şi începu să-şi morfolească mohorît mîneca cămăşii.

— Povestiţi, povestiţi, am să rabd şi am să vă ascult — oftă supusă Sonia.

— Desigur că aţi auzit cu toţii de pictorul Sitnikov. Şi bătrînul ne vorbi despre unul dintre maeştrii noştri din secolul trecut. La Galeria Tretiakov o sală întreagă e rezervată tablourilor lui. Ei, acest Sitnikov are un fiu, care acum e bătrîn, aşa-numitul Numărul Şapte. Cu puţin timp înainte de izbucnirea războiului, a venit împreună cu familia sa în oraşul nostru şi ştiţi pentru ce? Numai ca să afle de ce vizitase tatăl său acest oraş acum vreo patruzeci de ani. Nu ne-a lăsat în pace pe nici unul din noi. „Am o scrisoare a tatii adresată mamei mele, ne spunea el. Tata era convins că natura moartă din galeria muzeului e învăluită în mister. O operă

de artă atît de minunată şi nimeni să nu-i cunoască autorul! Căutaţi, căutaţi!“ ne tot hărţuia Numărul Şapte.

Şi am început să căutăm. Toată vara n-am făcut altceva decît să căutăm. Am răscolit toate lăzile cu hîrtii care se păstrează acum în turn, le-am sucit şi le-am răsucit, doar-doar o să găsim ceva, am întrebat pe locuitorii cei mai vechi ai Liubeţului, dar tot n-am putut afla nimic. Iată de ce m-a mişcat atît de mult povestirea voastră despre portret.

— Poate că n-aţi deschis toate lăzile? întrebă Vitea cel mare.

— Fii pe pace, tinere! Cînd istoricii caută ceva, nu le scapă nimic! Bătrînul ridică puţin vocea, se simţea că începuse să se enerveze.

— Poate totuşi o să-mi permiteţi numai mie să intru în turn? insinuă Vitea cel mare, pe un ton rugător.

— Tinere, nu mă întrerupe cînd povestesc ceva! îl repezi bătrînul.

Cîţiva băieţi se retraseră într-un colţ şi începură să discute în şoaptă, dar cu aprindere...

Deodată, cineva îmi atinse uşor şoldul. Întorsei capul. Gemenii îmi şopteau furioşi:

— Ăsta ţine ascuns portretul în turn şi nouă ne spune minciuni numai ca să nu ne lase să urcăm!

— Fiul pictorului Sitnikov — continuă bătrînul fără să acorde vreo atenţie şuşotelilor, era şi el un neastîmpărat. A găsit în oraşul nostru încă şase inşi la fel de neastîmpăraţi şi de entuziaşti ca şi el. Din păcate însă, pentru denumirea lor există în limba rusă un cuvînt extrem de lung şi de greoi, cu prefix, sufix şi terminaţie. Şi atunci fiul pictorului ne-a propus să renunţăm la cuvîntul acesta greoi şi ca să ne distingem într-un fel unul de altul, să ne dăm fiecăruia un număr de ordine.

— Dar care-i acest cuvînt? întrebă Magdalina Haritonovna, scoţîndu-şi agenda albastră şi stiloul.

— EX-PLO-RA-TOR — scandă încet custodele — adică un om care caută ceva.

— Pe pămînt, sub pămînt, pe apă, sub apă şi în aer — începu Sonia, urmată de ceilalţi copii.

— Absolut exact — spuse bătrînelul, zîmbind pe neaşteptate. Mai adăugaţi : şi în cameră, şi în grădină, şi la locul său de muncă.

Am rămas literalmente uluit de coincidenţa uimitoare între cele ce auzisem de la bătrîn şi teoria lui Mişa şi am schimbat o privire plină de înţeles cu Sonia.

— Dar oamenii care nu caută nimic şi nici nu vor să caute, oamenii aceştia sînt mototolii, nu-i aşa ? întrebă cu voce subţire Sonia.

— Nu, pînă la a-i caracteriza pe astfel de oameni drept mototoli nu ne-a dus mintea.

— Mă iertaţi că vă mai întreb ceva. Cînd aţi vorbit despre exploratori, aţi amintit de Numărul Unu, Trei, Patru şi aşa mai departe. Dar de ce aţi trecut peste Numărul Doi ? se interesă Liusia.

— Ei, vezi, cît eşti de... şi bătrînul tuşi nemulţumit, renunţînd să completeze caracterizarea Liusiei. După părerea mea, aceasta ar fi singura poreclă nu tocmai reuşită.

— Totuşi, noi vom trebui să face cunoştinţă cu toate numerele — insistă Liusia. Sînt localnici vechi ai oraşului, sînt convinsă că ne vor da tot ajutorul ca să găsim portretul. Deci, cine este Numărul Doi ?

— Vedeţi... la drept vorbind, Numărul Doi sînt eu. Dar eu am încetat de mult să mai caut ceva.

Copiii îşi duseră palmele la gură şi izbutiră cu greu să-şi stăpînească rîsul. În schimb, Sonia pufni în hohote care făcură să răsune toată curtea cetăţii.

— Numărul Patru — continuă bătrînul, ca şi cum nu ar fi auzit nimic — a dispărut fără să fi reuşit să obţină dalii albastre. Casa lui a fost demolată cînd s-a extins fabrica de sticlă şi s-a construit noua secţie de cristale. Asta l-a supărat aşa de mult, încît a plecat Dumnezeu ştie unde. Numărul Cinci, creatoarea plăcintei, este chiar soţia Numărului Şapte. Cît despre Numărul Şase — continuă bătrînul, pe un ton care te-ar fi făcut să crezi că nu vorbeşte despre oameni vii, ci că explică ce tramvai trebuie

să iei şi în ce direcţie merge — Numărul Şase este Lariuşa, fiul exploratorului, entuziastul care poartă Numărul Şapte. Numărul Şase era un poznaş insuportabil, în schimb la doisprezece ani picta doar ceva mai prost decît bunicul său.

— Dar ce pozne făcea? întrebă Vitea Pereţ, care nu-şi putu stăpîni curiozitatea.

— Iată ce pozne : cînd oamenii au inventat lampa de gătit cu petrol, nimeni nu s-a gîndit la un amănunt şi anume : ce-i de făcut cînd fitilul cade în interiorul lămpii ? Încercaţi să-l scoateţi. Şi iată că Lariuşa s-a strecurat într-o bună zi în bucătăria mea şi mi-a scăpat fitilul înăuntru. Am încercat să-l înfăşor pe un beţişor, să-l agăţ cu o andrea de împletit, dar în zadar. Aşa se face că pînă-n ziua de azi, lampa mea de gătit are încă fitilul înăuntru. Numărul Şapte e cel mai mare entuziast. Fiindcă veni vorba despre el, pot să vă spun că locuieşte nu departe de Zolotoi Bor, în susul rîului, într-un loc foarte pitoresc. Numărul Şapte e directorul muzeului Sitnikov. Aţi auzit de muzeul acesta ?

— Bineînţeles ! răspunse Liusia.

— În călăuză există un paragraf întreg care vorbeşte despre el — adăugă Magdalina Haritonovna.

— Lariuşa a ajuns un Ilarion matur şi trăieşte la Moscova. Se spune că e un pictor talentat. Acestea fiind spuse, mi se pare că am terminat. Şi Numărul Doi îşi privi ascultătorii pe sub ochelari, dar fără pic de supărare. Iar acum, tovarăşi, duceţi-vă cît mai repede la masă !

Trebuie să mărturisesc că după drumul parcurs, după vizitarea muzeului, după toate povestirile despre Numere, eram de-a dreptul buimac şi aş fi fost în stare să înghit trei farfurii de ciorbă cu carne de miel.

Capitolul VII

PRIVIM, ASCULTĂM, NE MIRĂM

În timpul prînzului ne-am înţeles că vom încerca să-l găsim pe Numărul Unu, dar vai, uitasem să întrebăm de adresă.

— Eu o ştiu! Eu o ştiu! Şi Vitea Pereţ începu să sară într-un picior. Am întrebat-o pe mătuşică, la restaurant. Da' ea, de colo: „Care Numărul Unu îţi trebuie, bătrînelul sau alimentara?" „Bătrînelul". „Uite colo". Şi Pereţ arătă spre un acoperiş verde care se zărea vag în fundul văii, printre tufele de răchită.

Vai, tare nu-mi plac pozele de felul celei prinse în poarta casei Numărului Unu! Un cap înfiorător de cîine cu botul căscat, roşu şi colţos, iar dedesubt clasica inscripţie cu litere îngroşate: „Atenţiune, cîine rău!"

Ne-am oprit locului nehotărîţi. Gardul era înalt, iar casa tocmai în fundul grădinii.

Deodată portiţa se deschise şi un monstru cenuşiu se năpusti afară, lătrînd înfiorător. Era un cîine mare, de mărimea unui tigru. Monstrul începu să alerge lătrînd şi sărind pe stradă, fetele se porniră să ţipe, băieţii scoaseră nişte mugete. Ne-am risipit cu toţii în diferite direcţii, unii s-au căţărat în pomi, alţii pe gard, în timp ce fiara se apropia în fugă cînd de unul, cînd de altul, ne mirosea, dădea din coadă, apoi se depărta.

— Nu vă speriaţi, nu vă speriaţi, ăsta nu-i decît un căţeluş!

Lîngă portiţă se ivise un bătrînel mic şi rotofei, îmbrăcat într-un halat lung, albastru. Faţa lui aducea cu un balon pentru copii. Nu am observat pe ea nici un fir de păr — nici mustăţi, nici barbă, iar sprîncenele şi genele păreau să-i fi fost smulse sau arse. Nici pe capul chel şi lucios nu se zărea nici un fir de păr.

— Aici, Michael! Aici! a strigat el.

Din cîteva salturi uriaşe, cîinele se apropie de bătrîn şi-i linse obrăjorii durdulii şi năsucul rotund.

— Bună ziua, copilaşi! Bine aţi făcut că aţi venit! zîmbi bătrînelul făcînd un semn cu mîna. Priviţi, jos, lîngă poartă, este o bucată de tablă, care funcţionează ca un semnal. Voi aţi călcat pe tablă şi eu am auzit din casă soneria care a făcut ţrr...! Vedeţi, sus pe poartă e o oglinjoară, în copac o altă oglinjoară şi pe fereastră o a treia. M-am apropiat de fereastră şi v-am văzut venind.

Examinară cu toţii bucata de tablă, apoi oglinzile şi se minunară.

— Veniţi din partea Numărului Doi? El v-a trimis la mine?

— Da.

— Foarte bine! Totdeauna îmi trimite excursionişti interesanţi. Bătrînul îşi plecă într-o parte capul chel şi ne examină pe toţi cu atenţie şi bucurie.

Copiii nu-l ascultau cu prea multă luare-aminte şi se îngrămădiră în jurul lui Michael.

Cîinele îşi scosese limba lungă şi roşie, fornăind şi zîmbind parcă bucuros şi fără de grijă, cum ştie să zîmbească numai un cîine foarte tînăr şi de rasă pură. Era, cum spune poetul, „o extraordinară frumuseţe canină“ — slab şi zvelt, cu picioare înalte şi graţioase. Urechile atîrnau ca nişte triunghiuri drepte peste botul lui ascuţit, peste ochii înconjuraţi de cearcăne închise, deasupra cărora se rotunjeau sprîncenele negre.

Fetele începură să-l răsfeţe : „Michaeluşka — spuneau ele — sufleţelule“, îl mîngîiau şi-l îmbrăţişau, iar băieţii încercau să-l încalece.

— Staţi puţin, o să-l daţi gata !

Bătrînelul dădu pe toată lumea la o parte, îi puse lui Michael zgardă şi îl tîrî, spre necazul copiilor, în casă.

— Ei, şi acum despre ce să vă povestesc ? întrebă el cînd se întoarse şi privirea lui se făcu mai serioasă.

— Vedeţi — am spus eu — noi am vrea să vă punem cîteva întrebări arzătoare.

— O, dacă sînt arzătoare, poftiţi aici ! Bătrînul încreţi fruntea şi ne arătă cu un gest masa şi scaunele ascunse de frunzişul unui ulm mare şi pletos. Toată lumea se aşeză în jurul mesei, unii pe scaune, alţii de-a dreptul pe iarbă.

— Ei, cu ce-mi ordonaţi să încep ? întrebă el.

— Cu pasărea măiastră — suflă Sonia.

— Da, da — se auziră şi alte voci. Povestiţi-ne despre pasărea măiastră !

— Despre care pasăre măiastră ? A... a... a, aşa e, despre stăncuţa galbenă ! Of, ce ţi-e şi cu Numărul Doi ăsta ! Au trecut atîţia ani şi el tot mă mai dojeneşte din cauza ei. Cum de nu s-a plictisit ? Bătrînelul zîmbi blînd. Am să vă povestesc, lasă că vă povestesc. Şi altceva ce mai vreţi ?

— Dumneavoastră păstraţi cumva un pahar ? întrebă Vitea cel mare.

— Cel cu marginea ciocnită ? Bătrînul zîmbi. Expeditiv mai e şi Numărul Doi ! Toate vi le-a spus ! Mai încolo o să vă iau în casă şi o să vă arăt şi altele, nu numai paharul. Ce mai vreţi să mă întrebaţi ?

— Despre portret. Ce ştiţi despre portret ? Liusia se uită cu înţeles la Numărul Unu.

— Despre care portret ?

Am povestit aceeaşi poveste lungă din nou.

Numărul Unu asculta cu ochii închişi, mîngîindu-şi burta rotundă, şi numai din cînd în cînd îşi umfla obrajii intercalînd cîte o exclamaţie : „Ce

interesant! Foarte interesant! N-am auzit niciodată despre aşa ceva!“

După ce-am terminat, Numărul Unu a rămas cîteva clipe nemişcat, tot cu ochii închişi şi cu obrajii umflaţi.

— În turnul din colţ al cetăţii — începu el cu un aer misterios — se păstrează diferite vechituri din palatul familiei Zagvozdeţki, sînt cam vreo douăzeci de lăzi cu scrisori şi documente din arhivele lor. Voi o să vă culcaţi, o să dormiţi, iar eu o să dau o fugă dis-de-dimineaţă pînă la cetate, o să mă zăvorăsc în turn şi o să mai citesc încă o dată unele documente.

— Aşadar, vreţi să vă duceţi mîine dimineaţă în turn şi să vă zăvorîţi acolo? întrebă Vitea cel mare privindu-l scrutător. N-aş putea veni şi eu cu dumneavoastră?

— Din păcate, copiii n-au voie să intre acolo.

Vitea cel mare păli...

— Nu te supăra, dragă, dar nu se poate, e strict interzis. Sînt cărămizi care abia se mai ţin. Am eu unele presupuneri în legătură cu portretul, dar nu vă spun nimic în privinţa lui decît cînd o să fiţi gata de plecare. Şi acum, ascultaţi...

Bătrînelul se aşeză mai comod şi începu să povestească cu voce joasă:

— Iată ce s-a întîmplat în oraşul nostru acum vreo treizeci de ani:

Într-o zi însorită de septembrie, un stol de ciori de cîmp şi de stăncuţe ciuguleau cu însufleţire, într-un colţ al pieţei, nişte boabe de ovăz. În acest stol, cetăţenii din Liubeţ observară o pasăre ciudată, de un galben ca paiul. Pasărea nu părea să se deosebească în nici un fel de prietenele ei, zbura ca şi ele dintr-un loc în altul, se ciorovăia şi ţipa ca orice stăncuţă.

Trei zile după aceea, pe străzi, în instituţii şi în special în şcoli, toată lumea nu discuta decît despre minunea galbenă.

Dimineaţa pasărea a fost văzută pe turnul cetăţii, spre seară a trecut în zbor şi s-a plimbat pe plajă,

în ziua următoare a prînzit iarăşi în piaţă şi a plecat să înnopteze nu se ştie unde.

Băieţii fugeau de la lecţii, trăgeau cu praştia, sau pur şi simplu aruncau cu pietre în ea. Cei mari pregăteau plase şi curse. Toţi căutau să afle unde-şi petrece noaptea.

Ca lucrător în cadrul muzeului, bineînţeles, eram în primele rînduri ale curioşilor. M-am convins că această pasăre are o asemănare uimitoare cu cea înfăţişată în natura moartă pe care o cunoaşteţi. Era de dorit să prindem viu acest exemplar rar. O săptămînă întreagă am alergat cu toţii după ea. Dar directorii de şcoli au început să protesteze. Pe băieţi nu mai era chip să-i ţii în frîu — la dictări făceau cîte cincisprezece greşeli pe pagină. Am fost nevoit să-mi iau puşca de calibru mic şi am împuşcat pasărea pe acoperişul cinematografului.

Te uiţi la ea şi vezi că trupul, capul, ciocul şi picioarele sînt ale unei stăncuţe obişnuite, numai că nu e neagră, ci de un galben ca paiul, mai închisă pe cap şi pe spate, mai deschisă pe burtă. Am răsfoit, împreună cu vînătorii şi cu profesorii noştri de naturale, paginile manualelor de ornitologie[1] ale lui Breh, Menzbir, Ognev, Bobrinski, însă n-am întîlnit nici o referinţă la o astfel de pasăre.

A doua zi am plecat la Moscova, în delegaţie, şi mi-am luat stăncuţa în coş. De la gară m-am dus direct la muzeul zoologic al Universităţii. Acolo am fost înconjurat de tot felul de profesori, graşi şi slabi, cheli şi pletoşi, cu toţii supăraţi şi importanţi, care mi-au luat pasărea, au sucit-o şi au răsucit-o pe toate părţile, au examinat-o cu lupa, au pipăit-o, au mirosit-o, ba unul din ei i-a încercat o pană cu limba. Şi au spus profesorii că există în natură un fenomen rar, cînd din diferite cauze în pielea, în blana şi în penele unor vietăţi dispar substanţele colorante, adică pigmenţii. Aşa se explică existenţa unor animale şi păsări albe, vrăbii albe, iepuri albi, ciori albe... Există însă în natură un

---

[1] Ştiinţa care se ocupă cu studiul păsărilor. (n. t.)

fenomen de o mie de ori mai rar, și anume cromismul, cînd acești pigmenți se colorează în galben. Cazurile de apariție a unor păsări și animale galbene în decursul secolului al XX-lea se pot număra pe degete. Și iată că eu adusesem din Liubețul meu natal tocmai o stăncuță gălbuie.

Dar în timp ce profesorii îmi examinau stăncuța, ziua de lucru a luat sfîrșit și toți salariații muzeului au plecat închizînd cămara și dulapurile.

Chiar în această clipă a trebuit să intervină o pană de lumină, lucru care pe vremea aceea se întîmpla destul de des.

Ne-am sucit încolo și-ncoace, cînd deodată am auzit un zăngănit — cineva spărsese vasele de pe masă. Unde să bagi stăncuța în bezna aceea?

Profesorii m-au rugat să-mi iau comoara înapoi, dar să o aduc din nou în dimineața următoare, și în schimb mi-au promis să-mi dea, pentru muzeul nostru, cincizeci de păsări și de animale împăiate de tot soiul.

Eu m-am dus la o mătușă a mea, unde mă gîndeam să rămîn peste noapte. Nu mai fusesem de mult la Moscova și voi știți că toate mătușile se dau în vînt după nepoții lor. Cum m-a văzut, s-a repezit la mine, m-a sărutat, m-a îmbrățișat, apoi m-a condus în cameră. Într-un cuvînt, au trecut poate mai bine de cinci minute pînă să-mi aduc aminte de coșul pe care-l lăsasem pe o ladă în antreu. Mă reped acolo — coșul pe jos, cîrpele împrăștiate, iar stăncuța... ia-o de unde nu-i! Mătușă-mea avea un ditamai motanul nesuferit, pufos și roșu, îl chema Barsik. „Barsik, Barsik — a început să se tînguie mătușa — unde ești, Barsik?“ Dar Barsik dispăruse. L-am căutat sub divan, sub pat, în coridor, în baie, motanul nu era nicăieri, parcă intrase în pămînt.

Am aprins o lanternă. Mîinile-mi tremurau, îmi tremura și bărbia. Am pornit în fugă spre pod... și acolo, să vezi grozăvie! Tîlharul ședea lîngă stăncuța sfîșiată, în timp ce penele și puful ei zburau prin tot podul.

„Barsik!“ am țipat ca un nebun. Motanul a zbughit-o pe fereastră și de acolo pe acoperiș. În dinți i se bălăbănea jumătate din comoara mea. Ferestruia era mică, abia am reușit să mă strecor prin ea, dar motanul se și plimba pe acoperișul vecin. Cum să ajungi la el? Doar nu eram acrobat. Am adunat o singură aripioară și am coborît la mătușă-mea, desperat la culme.

Dimineața am telefonat profesorilor și le-am spus! „Omorîți-mă, legați-mă, exemplarul cel rar a fost sfîșiat de un motan“. Profesorii m-au înjurat și au închis telefonul.

Iată dar cum s-au petrecut lucrurile!

Între altele, la Liubeț a venit și un scriitor, și mi-a luat un interviu special despre stăncuță. Apoi a tipărit o povestire în revista „Vsemirnîi sledopît“. Da, numai că în povestirea aceea a cam exagerat unele lucruri...

Numărul Unu își termină istorisirea și-și șterse chelia cu batista, oftînd din greu.

Deodată, Sonia și Galia au sărit în sus, au făcut un pas înainte, apoi au roșit, au început să se bîlbîie și au întrebat:

— Vă rugăm să ne răspundeți la o întrebare: va să zică o stăncuță a fost pictată și pe cealaltă a mîncat-o Barsik, dar s-ar putea să mai vină și a treia stăncuță în orașul dumneavoastră?

— Firește! a exclamat bucuros bătrînul. Numărul Doi și cu mine o așteptăm de mult. Într-o bună zi, va coborî asupra noastră o primăvară fericită și o stăncuță obișnuită, neagră, va oua un ou de aur, din care va ieși cea de-a treia minune a naturii. Iar acum să mergem în casă, vreau să vă mai arăt cîte ceva.

Ne-am ridicat de pe scaune și am pornit unul cîte unul în urma bătrînului, ferindu-ne să călcăm pe straturile din grădină.

Trei camere erau înțesate cu fel de fel de curiozități. Bătrînelul trăia absolut singur, cu Michael, cu doi sticleți într-o colivie și cu niște peștișori în acvariu. Pe pereți atîrnau cîteva arme de vînătoare și

nenumărate trofee: picioare de iepuri, aripi de diferite păsări, începînd cu cocoşul de munte şi sfîrşind cu becaţe, coarne de cerb, de elan şi de capre sălbatice. Separat, într-o ramă aurită, se afla arborele genealogic al lui Michael.

— I-am dat numele de Michael în cinstea cîinelui lui Jack London — explică Numărul Unu.

În acest timp, urmaşul unor strămoşi atît de vestiţi sărea în jurul copiilor, lătrînd şi schelălăind uşurel, dar cu frenezie.

Copiilor le ardea de joacă, se ocupau mai mult de Michael decît de colecţiile Numărului Unu. Numai cînd bătrînul le arătă o duzină de pumnale aşezate într-o cutie de sticlă, lăsară cîinele în pace.

— Ştiu, ştiu ce căutaţi — oftă el — din păcate, nu ştim unde a dispărut pumnalul care a servit drept model celui din tablou.

— Dar unde e paharul dumneavoastră? întrebă Liusia.

— Priviţi! Numărul Unu se ridică şi dădu la o parte o perdeluţă care acoperea uşiţa de sticlă a unui dulap.

Dincolo de geam, pe rafturi, erau înşirate, în semiobscuritate, pahare şi păhărele, vaze mari şi mici de cristal şlefuit sau pictat, vaze transparente ca apa sau colorate. Pe raftul de sus am recunoscut cupa cu marginea ciocnită.

Numărul Unu a tras de un şnur şi un stor greu s-a lăsat peste fereastră. În aceeaşi clipă, a întors un comutator şi pe peretele din fundul dulapului s-a aprins un bec.

Am rămas cu toţii uluiţi. Nu mai văzusem niciodată atîta strălucire produsă parcă de scînteierea a mii de diamante, nu, nu mai văzusem aşa ceva şi cu siguranţă că nu voi vedea nicăieri şi niciodată.

— Parc-ar fi văpăile lustrelor de la Teatrul Mare din Moscova! exclamă Galia.

Numărul Unu lovi cu un creion o vază mică. Se auzi un sunet fin, ca şi cum undeva, departe, ar fi început să cînte un flaut. Lovi o altă vază şi sunetul izbucni iar, tot atît de cristalin şi de melodios,

însă cu două note mai jos. Apoi bătrînelul deschise sertarul biroului şi scoase de acolo o sticlă de culoare închisă.

— Aveţi vin? se alarmă Magdalina Haritonovna.

— E dulce? sări Sonia.

— Nu — spuse încet Numărul Unu — nu e prea dulce. Puse mîna pe paharul cu marginea ciocnită şi întrebă: Vedeţi ce e desenat aici?

— O păsărică! exclamă Sonia. E stăncuţa galbenă.

— Nu, fetiţo — răspunse Numărul Unu cu un zîmbet blînd — aici e vulturul cu două capete, o pasăre foarte nesuferită. Ferice de tine că n-ai auzit nimic despre ea! Ia te uită ce ochi răi are! Dar priveşte cu atenţie cu cîtă fineţe sînt gravate capetele şi aripile pe sticlă, poţi să numeri toate penele. Din cînd în cînd, torn vin în paharul acesta, uneori pînă la picioruşe, alteori pînă la aripi şi cînd sînt foarte obosit, chiar pînă la capete.

— Turnaţi de data aceasta pînă sus! se rugă Vitea cel mare.

Numărul Unu zîmbi şi turnă. Vinul din pahar, care era ca roşul coacăzelor, deveni, la lumina electrică, roşu ca sîngele.

— E şi mai frumos decît cel din tablou! şopti Liusia. Parc-ar fi din basme!

Numărul Unu puse paharul pe masă:

— Dar de unde aveţi cristalurile acestea atît de preţioase? nu se putu stăpîni să întrebe Magdalina Haritonovna.

— De unde le am? repetă Numărul Unu. Fiecare din ele îşi are povestea sa. Uite, asta mi-a fost dăruită de colegi în ziua în care am împlinit cincizeci de ani, asta, în ziua cînd am împlinit şaizeci, cît despre paharul cu marginea ciocnită, l-am găsit în gunoi încă înainte de revoluţie. Boierii voiau să aibă numai lucruri întregi. Afară de asta, trebuie să ştiţi că numai aceste trei pahare sînt vechi, restul sînt de provenienţă recentă, sînt cristale sovietice de un înalt nivel artistic... Ei, v-aţi săturat privind, dragii mei? Şi bătrînul stinse lumina.

Deodată s-a făcut tăcere. Nimeni dintre noi nu dorea să se despartă de un bătrînel atît de neobișnuit.

Se vede că nici el nu dorea acest lucru. Ne privi pe toți cu atenție, mîngîindu-și burticica dolofană, zîmbi și spuse:

— Copilași, am o propunere. Ce-ar fi să organizăm pentru mîine după-amiază o plimbare? La cinci kilometri de Liubeț există un loc foarte curios, ceva în genul unei peșteri.

Un vuiet de entuziasm îi acoperi cuvintele.

— O peșteră? E adîncă? E întuneric? Ce se ascunde în ea? îl năpădiră copiii cu întrebările.

— Veți trăi și veți vedea — spuse Numărul Unu și făcu misterios cu ochiul.

— Dați-mi voie, dați-mi voie, de ce să mai coborîm undeva, sub pămînt? întrebă Magdalina Haritonovna, care începuse să dea semne de agitație. Și oare sînt luate măsurile de securitate acolo?

— De ce să coborîm? repetă Numărul Unu. Vă repet, veți trăi și veți vedea. Parcă știam că vă interesează ciudățeniile ținutului nostru natal, nu-i așa? De altfel, nu vă alarmați, eu am intrat de zeci de ori acolo, totul e perfect solid, nici o piatră n-are să vă cadă în cap.

— Magdalina Haritonovna, țineți seama că veți culege un material foarte interesant pentru P.R.I.D.C. al dumneavoastră — spuse Liusia.

— O să umplem trei pagini din albumul albastru — spuneau copiii, pe un ton rugător.

— Mă rog, fie, dacă ne garantați că nu se întîmplă nimic — spuse conducătoarea noastră, oftînd.

Într-un cuvînt, ne-am înțeles să ne întîlnim a doua zi la ora unsprezece dimineața.

Ne-am luat rămas bun de la Numărul Unu, l-am mîngîiat pe Michael și am plecat.

Capitolul VIII

UN SFÎRŞIT NEVEROSIMIL PENTRU ACEASTĂ ZI OBOSITOARE

Conacul familiei Zagvozdeţki se găsea cîndva în afara oraşului. Mai tîrziu, o dată cu dezvoltarea oraşului, parcul vechi, cu bătrînele lui alei de tei şi de ulmi, se transformară în grădină publică. Casa albă, cu etaj şi cu şase coloane, numită, după un vechi obicei, *palat*, se afla în fundul grădinii. De una din coloane era fixată o tăbliţă : „Şcoala medie nr. 1 din Liubeţ". În jurul casei erau straturi de brumărele, de mixandre şi de multe alte flori albe, galbene, roz, purpurii şi violete.

Am urcat scara lată de piatră, ne-am oprit sub coloane şi am sunat. A ieşit directoarea şcolii, o femeie foarte înaltă, plină, cu părul complet alb, avînd pe piept panglica roşie-galbenă a Ordinului Lenin. Copiii respectă şi ascultă cu supunere o astfel de profesoară. Un şcolar care a făcut o greşeală îşi va aminti mult şi bine cele două-trei vorbe aspre spuse de ea, în schimb se va lumina în sinea lui, dacă peste un timp îi va simţi mîna pe umeri şi va auzi un singur cuvînt şoptit de buzele ei : „Bravo !" Era atît de impunătoare, încît mă jenam pur şi simplu s-o numesc „Numărul Trei".

— Bună ziua, copii — spuse ea cu severitate.

În faţa chipului ei voluntar şi în acelaşi timp fermecător, pînă şi noi, oamenii mari, Liusia, Magdalina Haritonovna, am avut impresia că sîntem nişte copii de şcoală.

— Am primit un telefon, sînt prevenită — continuă Numărul Trei. Veţi înnopta în sala de gimnastică, apă pentru ceai o să găsiţi la bucătărie, paiele vi le veţi aduce singuri din magazie, iar prelata o veţi găsi în colţul sălii. Numai să nu faceţi nici un fel de pozne ! Cînd veţi pleca, veţi scoate afară paiele şi veţi spăla podeaua. Mai aveţi ceva de întrebat ?

Liusia şi cu mine ne-am privit unul pe celălalt. Copiii au început să şuşotească între ei şi Magdalina Haritonovna a tuşit.

În sfîrşit, Liusia îndrăzni să-i vorbească :

— Ni s-a spus... am auzit... Dumneavoastră cunoaşteţi bine povestea fiicei colonelului Zagvozdeţki ?

— Da, e adevărat, m-am ocupat de istoria oraşului Liubeţ şi am studiat în mod special arhiva familiei Zagvozdeţki. Dacă doriţi, am să vă povestesc tot ce ştiu, numai că azi e prea tîrziu. Să lăsăm pe mîine seară. Şi acum rămîneţi cu bine. Vă repet că n-aveţi voie să faceţi pozne.

Şi Numărul Trei trecu încet, parcă plutind, prin faţa noastră, ţinînd sus capul ei alb...

Probabil că în urmă cu o sută şi ceva de ani colonelul Zagvozdeţki dădea baluri în această sală, pentru fiica lui şi moşierii din vecinătate. Odaia avea şapte ferestre, era înaltă şi spaţioasă.

Credeam că copiii sînt foarte obosiţi şi că, după ce-şi vor face paturile, se vor culca imediat. Iată însă că nu era chiar aşa. Băieţii găsiră o capră de lemn şi se luară la întrecere ca să-şi arate îndemînarea. Îşi luau vînt unul cîte unul, se apropiau de capra fără cap, se propteau cu mîinile de spinarea ei şi săreau.

Uitîndu-mă la ei, simţii involuntar un început de admiraţie. Gemenii cu năsucurile ascuţite erau cei mai vioi şi cei care săreau cel mai departe. Vitea Pereţ era cam scund şi, oricît se străduia, nu reuşea totdeauna să sară peste capră. Cu mîinile în buzunare, Vitea cel mare îşi luase un aer important şi prefera să-i instruiască pe ceilalţi, în timp ce Volo-

dea şedea posomorît într-un colţ, cu aparatul lui de fotografiat.

Pînă la urmă, băieţii se săturară de sărituri şi începură să se caţăre pe prăjina prinsă în tavan. Vitea cel mare continua să umble de colo-colo şi să dea sfaturi. Volodea rămînea în colţul lui. Împletindu-şi picioarele desculţe în jurul prăjinii, băieţii se suiau unul după altul pînă-n tavan.

Nici fetele nu se ţinură deoparte; se descălţară şi încercară şi ele pe rînd să se caţăre. Dar ele ajungeau abia pînă pe la jumătatea prăjinii, apoi, spre ruşinea lor, alunecau înapoi. Sonia nu se pricepu nici măcar să se ridice în mîini. Galia singură reuşi să fie egala băieţilor, numai că pe ea o ajutară unchii ei gemeni.

Trei fetiţe îmbrăţişate se apropiară de mine.

— Nene doctore, nu cumva aţi uitat ce ne-aţi promis? Acum ar fi momentul cel mai nimerit să ne povestiţi! Vă rugăm foarte mult — spuse Galia, privindu-mă şiret.

„Ce neastîmpăraţi!" mi-am spus eu.

— Băieţi, veniţi încoace! strigă Galia. Tovarăşul doctor ne povesteşte despre călătoriile lui.

Am privit pierdut în jurul meu, încercînd să găsesc un pretext plauzibil pentru a refuza.

Toţi băieţii l-au înconjurat pe Vitea cel mare şi au început să şuşotească ceva cu aprindere.

— Băieţi! N-aţi auzit? îi strigă Galia alintîndu-se.

— Sîntem obosiţi! declară unul din gemeni.

— Vrem să dormim! mormăi Vitea cel mare şi ne întoarse spatele.

— „Băieţii cuminţi doresc să facă nani!" începu să cînte a batjocură Galia, pe melodia unui cîntec de leagăn.

Dar ei nici nu se sinchisiră, îşi aşternură păturile şi se culcară. „E de necrezut cît de cuminţi sînt băieţii în comparaţie cu fetiţele astea curioase şi cît de devreme se culcă!" mi-am zis eu şi cu un oftat de uşurare, m-am apucat să-mi desfac şireturile ghetelor.

Îmbufnate, fetele mi-au dat pace şi ele, începînd să se pregătească de culcare. Liusia a stins luminile.

— Noapte bună! Noapte bună!

Eu unul am adormit foarte repede...

E foarte plăcut să stai de vorbă cu un miliţian cînd te apropii de el şi-l întrebi:

— „Tovarăşe sergent-major, spuneţi-mi, vă rog, cum aş putea ajunge în strada cutare?"

Iar miliţianul duce mîna la cozoroc şi-ţi răspunde cu însufleţire:

— „Mergeţi drept înainte, apoi o luaţi la dreapta, după aceea la stînga"...

Dar nu-i la fel de plăcut să ai de-a face cu un miliţian cînd, întîrziind la slujbă, încerci să te strecori în ciuda semnalului roşu, printre maşinile în mers. Şi deodată auzi în spatele tău un fluierat şi o voce scăzută, dar care nu admite contrazicere: „Cetăţene, înapoi!"

Am deschis ochii. În odaie era lumină ca ziua, iar în prag stătea un tînăr chipeş, în cizme strălucitoare, cu panglică roşie la chipiu şi cu epoleţi roşii pe bluza albă.

— Cine este mai mare aici? întrebă miliţianul.

Primul meu gînd a fost să-mi trag pătura peste cap, să-mi strîng picioarele şi să mă prefac că dorm. Văzînd-o pe Magdalina Haritonovna atît de îngrijorată, am dat pătura la o parte şi m-am ridicat.

— Eu sînt mai mare aici — a răspuns Liusia, care sărise din pat cu o clipă înainte.

Am privit spre culcuşurile celorlalţi. Fetiţa mea aţipise liniştită lîngă mine, celelalte fete dormeau şi ele împăcate, dar în locul băieţilor, sub pături, se zăreau un fel de păpuşi fabricate din rucsacuri şi paie. Numai Volodea se încolăcise într-un colţ, ca un căţeluş.

— Eu sînt mai mare aici! Dar vocea mea era departe de a fi hotărîtă.

— Eu sînt mai mare aici! Vocea Magdalinei Haritonovna tremura de-a dreptul.

Şi Liusia, şi Magdalina Haritonovna, şi eu am înţeles foarte bine că acest tînăr chipeş, în uniformă de miliţian, se prezentase la noi fiindcă băieţii noştri dispăruseră.

— Cine vine cu mine? întrebă miliţianul, căutînd să ia un aer foarte oficial şi foarte hotărît.

— Dacă dumneavoastră, tovarăşe, ştiţi unde sînt copiii noştri... — răsună vocea Liusiei.

— Unde să mergem? gemu Magdalina Haritonovna.

— La secţia de miliţie — rosti răspicat miliţianul.

— Să vedeţi, Magdalina Haritonovna, nu putem lăsa nici fetele singure — Liusia o apucase brusc de mînă. Rămîneţi aici, şi nu vă necăjiţi, vă rog. Eu am să merg la miliţie.

„Ce poveste idioată“ — am mormăit eu în gînd şi, adunîndu-mi tot curajul, am spus cu glas tare:

— Liusia, vin şi eu cu dumneata.

În timp ce Liusia şi cu mine ne împleticeam în urma miliţianului, pe aleea de tei, luminată de felinare, mi s-a părut că întrezăresc în adîncimea neagră a parcului nişte umbre misterioase.

În tot lungul drumului, Liusia a încercat să smulgă de la miliţian măcar cîteva informaţii, dar acesta răspundea mereu rece şi hotărît:

— Veţi afla acolo.

Un căpitan de miliţie, uscăţiv, îmbrăcat foarte îngrijit, şedea într-un fotoliu şi scria.

— Luaţi loc — spuse el scurt.

Ne-am aşezat.

— Iată ce este, tovarăşi — începu căpitanul şi îşi aţinti asupra mea o privire pătrunzătoare. Dumneavoastră, care conduceţi acest marş turistic, admiteţi astfel de fapte?!

— Ascultaţi! Vocea Liusiei începuse să tremure. Unde sînt băieţii noştri?

N-am apucat însă să primim vreun răspuns.

Am auzit paşi grăbiţi afară şi Numărul Doi a dat buzna în încăpere, pocnind uşa. Dar în ce stare era

bietul Numărul Doi ! Era ciufulit şi roşu, mustăţile dese îi atîrnau în jos, ochelarii săltau pe nas, mantaua de ploaie şi-o aruncase, pare-se, direct peste cămaşa de noapte, pieptul îi era descoperit, iar în picioarele goale şi păroase încălţase numai nişte galoşi.

Căpitanul se ridică în picioare :

— Liniştiţi-vă, luaţi loc şi povestiţi-ne ce s-a întîmplat.

— Nişte bandiţi, asta-i jaf, tîlhărie ! ţipa Numărul Doi. Era într-o stare de enervare de nedescris. Paznicul e un gură-cască, a plecat acasă să cineze... şi ei au jefuit...

— După cîte ştiu, dumneavoastră sînteţi custodele muzeului ? întrebă căpitanul.

— Da, da ! M-a trezit paznicul... Am fugit pînă la turn... Gratiile pe ambrazură sînt rupte. Am descuiat uşa... Toate lăzile scotocite... Au devastat totul... Nu ştiu ce s-a furat.

— Liniştiţi-vă, liniştiţi-vă, criminalii sînt arestaţi !

Mă minunam de căpitan că putea să vorbească despre lucruri îngrozitoare cu o voce atît de liniştită.

— Vom începe imediat ancheta — continuă căpitanul. Luaţi loc, vă rog, şi ascultaţi.

Numărul Doi se aşeză.

— Dar băieţii noştri unde sînt ?

În vocea Liusiei suna desperarea.

— Aha, şi dumneavoastră sînteţi aici ! spuse cu glas tărăgănat şi uimit Numărul Doi, care abia în clipa aceea lua act de prezenţa mea şi a Liusiei.

Căpitanul începu să citească. Înţelegeam cu greu ce spune, pînă la conştiinţa mea ajungeau doar cuvinte răzleţe care uneori păreau să n-aibă nici o legătură între ele.

— „Noi, subsemnaţii... am întocmit prezentul proces-verbal prin care se constată că sergentul cutare, trecînd la ora douăsprezece şi treizeci de minute noaptea de-a lungul zidului cetăţii, a observat un grup suspect... Cu ajutorul curelelor de la pantaloni, răufăcătorii au pătruns în turn... au rupt gra-

tiile ferestrei... Au fost arestați pe loc de sergentul cutare și de caporalul cutare... Dosarul se va preda organelor procuratorii..."

— Imposibil! strigă Liusia — nu se poate ca băieții noștri...

— Asta au făcut-o excursioniștii voștri?! Numărul Doi sări în sus și ochelarii îi lunecară de pe nas.

— Sergent — căpitanul se adresa acum milițianului care stătea la ușă — adu-l aici pe cel înalt.

Ciufulit, cu o zgîrietură pe obraz, desculț, cu pantalonul rupt, Vitea cel mare se ivi în fața noastră.

— Poftiți, admirați-l — spuse cu dispreț căpitanul — dumnealui e președintele consiliului de conducere al detașamentului.

— Eu i-am îndemnat pe băieți, judecați-mă numai pe mine — mormăi posomorît Vitea cel mare, cu ochii ațintiți în pămînt.

— Ia nu te mai lăuda cu poznele tale! îl întrerupse căpitanul. Ne vom lămuri noi cine-i vinovat și cine nu-i. Spune-mi, de ce ați intrat în turnul cetății?

— Nu vă pot spune acest lucru și nu-l voi spune niciodată! Vitea cel mare strînse dinții și pumnii.

— Sergent, adu-i pe toți aici! ordonă căpitanul.

Fură introduși cinci băieți, printre care Vitea Pereț, cel mai zdrențăros din toți. Vitea își ținea cu amîndouă mîinile pantalonii care amenințau să cadă.

— Dar ceilalți șase unde sînt? Unde sînt gemenii? Unde sînt băieții ceilalți?

— Ei și acum, vitejilor, mărturisiți de ce a trebuit să rupeți gratiile și să intrați în turn pe fereastră? Căpitanul îi privi pe rînd pe fiecare cu atenție.

Tăcere...

— Așa! Nimeni nu vrea să spună? Foarte bine! Așadar, voi nu sînteți turiști, nu sînteți tineri pionieri, sînteți niște hoți adevărați.

— Nu sîntem hoți! strigă Vitea Pereț și făcu un pas înainte.

Ochii lui negri, larg deschişi, aruncau fulgere. Era o clipă palpitantă şi pantalonii lui fură gata-gata să cadă, abia reuşi să-i prindă din zbor.

— Şi ce sînteţi, mă rog?

— Sîntem exploratori! exclamă Pereţ, ridicînd capul cu un gest mîndru şi provocator.

— Exploratori? repetă mirat căpitanul.

Deodată, Numărul Doi se repezi spre masă:

— Tovarăşe ofiţer, am înţeles! Pentru mine totul este clar. Rupeţi acest proces-verbal şi lăsaţi-i pe procurorii dumneavoastră să doarmă liniştiţi. E drept că băieţii aceştia nu sînt hoţi, sînt exploratori adevăraţi. În afară de asta, gratiile crenelurilor datează din prima jumătate a secolului al şaptesprezecelea şi au ruginit complet, e de-ajuns să le atingi cu degetul ca să se prăbuşească. Doctore, explicaţi, vă rog, adevăratul motiv care i-a împins pe copii să intre noaptea în turn.

— Vă rog foarte mult, încă o întrebare — spuse Liusia, făcînd un pas înainte — unde sînt ceilalţi băieţi?

— Sergent, explică!

— Ei, tovarăşe căpitan — spuse zîmbind miliţianul acela blond şi înalt — s-au împrăştiat ca potîrnichile. Presupun însă că spre ziuă se vor întoarce. Fără acest articol de toaletă, nu vor putea fugi prea departe. Şi puse pe masă o legătură întreagă de curele de pantaloni.

— Bine, vă ascult deci, tovarăşe doctor. Şi căpitanul întoarse spre mine privirea ochilor săi, care nu clipeau.

Din fericire, istorisisem de cîteva ori această poveste, astfel încît am putut să spun totul fără să mă poticnesc, am început cu povestirea lui Ivan Ivanovici şi am terminat cu inscripţia misterioasă de pe natura moartă din muzeu.

— În consecinţă, voi aţi căutat portretul în turn, nu-i aşa, copii? întrebă căpitanul.

— Da, portretul — răspunse Vitea cel mare, uitîndu-se cu curaj în ochii căpitanului.

Numărul Doi, care pînă acum ascultase tăcut povestirea, sări deodată în sus şi începu să-şi agite pumnii în faţa băieţilor.

— Cum aţi putut să credeţi aşa ceva ?! ţipa el ; ochelarii, mustăţile, părul lui cărunt, totul tremura în tactul strigătelor sale. Eu sînt un cercetător bătrîn, cum aş fi putut ascunde într-un turn vechi o operă de artă atît de preţioasă ? Aş fi expus-o în galeria de tablouri, ca să vină turişti din toată ţara s-o admire...

— Noi am crezut... şi Vitea cel mare a crezut, şi toţi băieţii au crezut — începu să trăncănească Vitea Pereţ (pantalonii îi alunecau mereu şi nu-i dădeau răgaz să gesticuleze) — că dumneavoastră ascundeţi portretul în turn şi că Numărul Unu e viclean, că vrea să intre acolo înaintea noastră... Cînd m-am lăsat prin fereastră şi am luminat cu lanterna de buzunar, era praf în încăpere şi am strănutat... am luminat cu lanterna toate colţurile şi am văzut lăzi, lăzi bătute în foarte multe cuie şi am văzut nişte bastoane şi scaune rupte şi o masă şi atunci am luminat încă o dată cu lanterna peste tot şi, într-adevăr, nu era nici un portret nicăieri. Dar pumnalul ? Cine ştie, putea să fie în lăzi. Am strigat : „ridicaţi-mă !" Credeam că sînt băieţii, cînd colo era miliţianul, el m-a ridicat ! Eu, din fereastră, zdup ! direct în capul lui ! Şi dacă n-aş fi sărit, nu m-ar fi prins pentru nimic în lume... Vitea Pereţ oftă şi adăugă cu glas plîngăreţ : Tovarăşe căpitan, daţi-ne drumul, nu mai facem niciodată !

— Ce n-o să mai faceţi ? N-o să mai căutaţi portretul ! căpitanul zîmbi pe neaşteptate.

Şi noi toţi, copii şi oameni mari, am zîmbit la rîndul nostru. Am înţeles că acum ne va lăsa să plecăm.

— Ba vom căuta şi portretul, şi pumnalul, şi pictorul — răspunse cu hotărîre Vitea cel mare şi adăugă încruntîndu-se : Dar nu cu asemenea mijloace care provoacă atîta agitaţie.

— Just ! exclamă Numărul Doi. E într-adevăr foarte necesar să căutăm portretul.

— Şi eu trebuie să caut cîteodată — spuse gînditor căpitanul — dar eu caut cu totul altceva. Dacă veţi avea nevoie de sfatul unui specialist, întrebaţi-mă, voi fi întotdeauna gata să vă ajut. Şi acum luaţi-vă curelele şi duceţi-vă la culcare!

Băieţii ieşiră glonţ din localul miliţiei. Eu, Liusia şi Numărul Doi ne-am luat politicos rămas bun şi am ieşit pe strada pustie; în depărtare se stingea tropăitul unei duzini de picioare.

Ne-am înţeles cu Numărul Doi asupra viitoarei noastre întîlniri şi am apucat-o în direcţii diferite.

Dar unde rămăseseră ceilalţi băieţi?

N-am participat la nici una din aventurile lor. De aceea nu voi putea vorbi despre toate ghinioanele care i-au lovit şi nu voi da amănunte despre ele. Din fericire, Magdalina Haritonovna îi însărcină pe gemeni să noteze pentru P.R.I.D.C. ce se întîmplase cu băieţii care nu fuseseră înhăţaţi de miliţieni.

FRAGMENT DIN JURNALUL GEMENILOR

Miliţienii au apărut toţi odată. Erau patru la număr. Vitea cel mare a căzut primul, fiindcă el ţinea curelele legate la capete şi nu-i vedea pe miliţieni. Noi ceilalţi am putut s-o luăm la fugă, dar doi s-au luat după noi. Tropăiau cu cizmele şi fluierau. E foarte greu să alergi fără curele la pantaloni. Cu o mînă ne ţineam nădragii, cu cealaltă ne ajutam la fugă. Şi totuşi miliţienii au rămas în urmă; parcă cine poate să ne întreacă pe noi la fugă?

Ne-am oprit într-o grădină de zarzavat şi ne-am întins printre castraveţi. Ne-am numărat, eram şase. Asta însemna că tot pe atîta rămăseseră prizonieri. Ne-am întrebat dacă nu cumva ar trebui să mergem să-i salvăm, dar ne-am spus că probabil de jur împrejur sînt santinele. Era mai bine să ne ducem dimineaţa în recunoaştere, fiindcă la ora aceea n-am fi văzut oricum nimic. Grădinile erau

cufundate într-un întuneric desăvîrşit, numai la ferestre se vedeau luminiţe şi pe cer scînteiau steluţele.

Trebuia să ieşim în stradă şi apoi s-o luăm spre şcoala aceea albă, dar nu ştiam în ce direcţie s-o apucăm. Deodată, am dat peste un gard. L-am sărit şi am nimerit într-o livadă de mere. De atîtea fructe, crengile se plecau la pămînt, însă noi ne-am uitat la ele numai cu un ochi. Deodată, un cîine negru — mai mare decît Michael, mai mare chiar decît un leu, a început să latre!... Am zbughit-o iar peste gard...

Am rătăcit mult timp prin grădinile de zarzavat, pînă am dat de o potecă, şi am ieşit în stradă. Am luat-o binişor de-a lungul ei, ţinîndu-ne departe de felinare. Cînd ne-am apropiat de parc, îl zărim pe miliţian care venea cu Liusia noastră şi cu doctorul. Liusia se ruga cu un glas jalnic :

„Tovarăşe miliţian, daţi-le drumul!“

Cît despre doctor, se vedea de la o poştă că n-avea chef să meargă la miliţie. Şchiopăta şi ofta într-una.

Intenţia noastră era să ne strecurăm tiptil la locurile noastre şi să ne culcăm. Fetele dormeau, dar Magdalina Haritonovna — şireată cum e — ne-a auzit.

— Unde aţi fost ? De unde veniţi ? ne-a întrebat ea.

Da' noi, într-un glas :

— Am vrut să vedem cum trece sputnicul. Ne-am vîrît iute sub pături şi am început să sforăim.

Ţi-ai găsit s-o duci pe Magdalina Haritonovna! Cît ne-a mai sîcîit : „Unde aţi fost ? Spuneţi, unde aţi fost ?“

Noi însă am început să sforăim în mod ostentativ, ca şi cum am fi fost cufundaţi într-un somn adînc, pînă am adormit de-a binelea. Nici nu i-am mai auzit pe-ai noştri cînd s-au întors de la miliţie.

Aici se încheie însemnările gemenilor din albumul albastru.

Dimineaţa, în timp ce ne spălam şi luam micul dejun, băieţii povesteau în hohote de rîs peripeţiile din noaptea trecută. Se împărţiseră în două grupe: unii se lăudau că fuseseră la miliţie, ceilalţi că se pricepuseră atît de bine să scape de miliţieni.

Fetele peticeau în grabă îmbrăcămintea băieţilor, priveau cu admiraţie vădită la ambele serii de eroi şi erau mîndre, pare-se, de ei.

Numai Volodea — puiul de curcă, uitat de toţi, pufnea supărat, meşterind la aparatul lui de fotografiat, ceea ce însă nu m-a împiedicat să rămîn la convingerea că în sinea lui era foarte gelos pe ceilalţi băieţi.

Magdalina Haritonovna ţinu o conferinţă despre „fapte dezgustătoare, indescriptibile", ameninţînd să povestească totul Elenei Ivanovna, cînd Vitea cel mare o întrerupse:

— Magdalina Haritonovna, cei de la miliţie ne-au iertat, iertaţi-ne şi dumneavoastră. Sîntem doar exploratori!

— Hai să ne poreclim şi noi cu numere — propuse unul din gemeni, ridicîndu-şi nasul ascuţit. Care a fost ultimul lor număr? Şapte?

— Straşnic! exclamă Vitea Pereţ şi se apropie de mine în fugă. Dumneavoastră, nene doctore, o să fiţi exploratorul Numărul Opt! E bine?

— Înseamnă că va trebui să-i dăm Numărul Nouă Magdalinei Haritonovna! mormăi Vitea cel mare. Ce zici de asta? Ba să aştepte mult şi bine!

— Lasă, aşa are să se facă mai bună! şopti celălalt geamăn.

Numărul Zece l-a căpătat Liusia.

Galia m-a privit cu ochii ei mari şi expresivi, ca ochii unui pui de cerb, şi a spus cu timiditate:

— Numărul Unsprezece... Tare aş vrea... să fie fiul dumneavoastră Mişa.

Copii au împărţit între ei toate numerele, în continuare. Numărul treizeci şi opt l-a primit Galia, iar treizeci şi nouă Sonia, fiindcă era cea mai mică dintre toţi. Şi eu şi Sonia am fost foarte mulţumiţi.

Reuşisem la examenul de exploratori cu nota cinci plus.

— Tii, ce păcat că n-avem destui pionieri pentru o sumă rotundă! Patruzeci de exploratori ar fi mult, mult mai amuzant! exclamă Vitea Pereţ.

În clipa aceea intră Numărul Trei, adică directoarea şcolii şi am amuţit cu toţii.

„Ştie sau nu ştie?“ m-am gîndit eu.

— Bună ziua, copii!

Toţi au sărit în picioare şi i-au răspuns vesel.

— Ei, cum aţi dormit?

— Mulţumim, foarte bine! au răspuns în cor copiii. Nici unul din ei n-a zîmbit măcar, şi nici nu s-a încurcat.

— Sînt foarte bucuroasă că totul e în regulă. Numărul Trei ne-a examinat pe toţi cu o atenţie oarecum exagerată, s-a întors încet şi tot atît de încet a ieşit.

Am oftat cu uşurare. După toate probabilităţile, nu ştia şi nici nu bănuia nimic.

Capitolul IX

ÎNTÎI SUB PĂMÎNT, APOI POATE ÎN MARTE...

Poteca noastră şerpuieşte prin mirişte. Stogurile de fîn răspîndesc un miros subtil de ceai, un vultur pluteşte în depărtare pe cerul albastru. La dreapta, un pîrîu îngust se ascunde în tufişuri dese de anin, apoi vine pînă la marginea drumului în meandre adînci şi întunecate. În stînga coboară o pantă abruptă, năpădită de pini şi mesteceni pirpirii, pe alocuri, printre copaci se întrezăresc malurile rîpoase şi albicioase de calcar.

Băieţii şi-au scos pantalonii, iar fetele pantalonii de trening.

În chiloţi şi maiouri de un albastru-deschis, zburdă desculţi ca nişte mînji, ţipă şi rîd în hohote. Fără să vrei, eşti nevoit să admiri pe aceşti spartani zvelţi şi tineri. Împreună cu ei aleargă, cu limba scoasă de un cot, drăguţul de Michael, la fel de tînăr şi de fără griji.

Dar noi, cei mari — Magdalina Haritonovna, exploratorul Numărul Unu şi cu mine — mergem în urma lor. Avem în spate trei rucsacuri goale, trei ciocane geologice,smoală pentru făclii, şi două lanterne electrice. Sîntem oameni mari, se cuvine deci să mergem cu pas domol şi să discutăm despre lucruri grave.

Numărul Unu povesteşte. Povesteşte cu însufleţire, cu aprindere, agitîndu-şi mîinile scurte şi dur-

dulii, ba încruntîndu-se, ba ridicînd din sprîncenele rare şi incolore, umflîndu-şi obrajii...

— Vă aduceţi aminte cum se întîmplă la Jack London ? Un om se ascunde în pădure, în desişuri de nepătruns, şi spală aur pe malul unui pîrîiaş. Munceşte zile întregi şi nu găseşte nici un miligram de aur ; şi deodată începe să găsească granule preţioase, cînd foarte mici, cît bobul de polen al unei romaniţe, cînd ceva mai mari, cît grăuntele de mei. Căutătorul de aur e tulburat, mîinile îi tremură, uită de toate cîte sînt pe lume. Iată, eu sînt asemenea unui căutător de aur. Am intrat azi la şapte dimineaţa în turnul cetăţii, am scotocit prin hîrţoage, am căutat, am strănutat fiindcă era praf, am răsfoit şi am citit tot felul de scrisori îngălbenite... Şi am sperat mereu că poate, poate voi vedea strălucind aurul şi voi dibui măcar o frază privitoare la un fapt istoric interesant, măcar o aluzie cît de tulbure la un asemenea fapt. Şi ce nu găseşti în aceste hîrţoage ! O moşieriţă oarecare o anunţă pe boiereasa Zagvozdeţkaia că şi-a cumpărat o pălărie nouă, administratorul moşiei îi scrie colonelului despre moartea fulgerătoare a unui ogar... Încă înainte de război, cînd Numărul Şapte venea la noi, am examinat toate aceste documente pînă la ultimul rînd. Acum le citesc din nou. Parcă mi-au dat ghes povestirile voastre. Dorinţa mea de a găsi măcar un grăunte de informaţie cu privire la portret şi la pictor e încă mai mare decît a voastră, dar aurul nu apare... La drept vorbind însă, am copiat un extras ciudat dintr-o scrisoare adresată colonelului Zagvozdeţki.

Numărul Unu scoase din buzunar un carneţel şi începu să citească din mers :

— „Săvîrşind această înştiinţare, se cuvine să mai spun cum că a venit la mine robul măriei-tale, Egorka, pe care măria-ta l-ai dat la învăţătură la Academie, şi că mi-a arătat hîrtia. Eu am citit această hîrtie şi m-am încredinţat că flăcăul acesta a avut mari izbînzi în ştiinţe şi artă, drept care te sfătuiesc, măria-ta, să nu-l iei acum la fabrica de

cristale a măriei-tale, ci să mai aştepţi un an, ca să-şi vadă mai departe de învăţătură. Dar fie după voia măriei-tale şi dacă primesc poruncă să-l trimit de la Sankt-Petersburg la Liubeţ, mă voi supune fără întîrziere. Rămîn slugă plecată şi supusă a măriei-tale, Panteleimon Semikrestovski, asesor de colegiu în rezervă, 8 ianuarie 1837".

Deocamdată, nu îndrăznesc să mă pronunţ cu hotărîre despre această scrisoare — spuse Numărul Unu. Ştiţi doar că solzii de mică sclipesc şi ei ca aurul. Cu toate astea, am un nas de cercetător şi cred că am dibuit o urmă... Şi ca să nu uit — adăugă el — cine a făcut pozna acolo în turn?

Vitea Pereţ, care de la o vreme mi se tot încurca printre picioare, simţi primejdia şi o luă la fugă înainte. Dar Liusia şi Vitea cel mare puseră mîna pe el şi-l aduseră înapoi.

— Ascultă, drăguţă — spuse Numărul Unu, privindu-l dojenitor. Ce înseamnă asta? Hai? Lăzile sînt cu fundul în sus, cărţile împrăştiate. Crezi că aşa se poartă cercetătorii cu documentele istorice? Abia am izbutit să fac ordine.

Vitea Pereţ începu să fornăie posomorît, cu ochii ţintă undeva departe, iar cînd Numărul Unu îşi trase răsuflarea, pregătindu-se să-şi continue predica, o zbughi într-o parte şi se pierdu după tufişuri.

Copiii ne aşteptau lîngă o rîpă înaltă de calcar, care cobora abrupt spre pîrîu. Rîpa strălucea atît de violent în soare, încît fără să vreau am închis ochii.

— Vedeţi, copii, cît calcar e aici — explica Numărul Unu. Cîndva, în locul acesta a fost o mare. Timp de milioane de ani au murit moluscele şi scoicile lor au căzut pe fund, unele peste altele şi în decurs de milioane de ani s-au adunat atît de multe scoici, şi s-au presat atît de bine, încît resturile lor s-au transformat în calcar. Şi acum priviţi!

Numărul Unu ridică ciocanul şi cu capătul lui ascuţit ştirbi într-un loc calcarul. În spărtura proas-

pătă am văzut cu toţii un adevărat cimitir de scoici minuscule, străbătute de nervuri.

— Vreţi să vă arăt o scamatorie? Numărul Unu scoase din crăpătură o piatră de culoare închisă care aducea cu un cartof putrezit. Cu o lovitură îndemînatică a ciocanului o despică în două.

— Na-ţi-o bună!

Piatra era goală pe dinăuntru, în interior erau înghesuite unul lîngă altul, ca puii de pasăre într-un cuib, cristale minuscule, care străluceau puternic în soare.

— Asta e o *geodă,* adică un vid în calcar, umplut cu cristale de cuarţ sau de calcit. Să căutăm mai departe.

Băieţii se apucară să caute alte geode şi găsindu-le, le spărgeau, dar cristalele erau sau abia vizibile, asemenea celor dintr-un pumn de sare de bucătărie, sau tulburi şi gălbui. În sfîrşit, fu găsită încă o geodă, transparentă ca o lacrimă. Una din ele am căpătat-o eu, pentru Mişa, cealaltă a luat-o Magdalina Haritonovna pentru Casa Pionierilor.

Rucsacurile ne cam împovărau umerii, dar acum am fi dorit să căutăm mai departe, să căutăm mereu. Băieţii s-au căţărat sus, în timp ce fetele scotoceau jos.

Deodată Liusia, spărgînd o geodă, exclamă bucuroasă:

— Ia uitaţi-vă ce minunăţie!

Cristalele aveau o culoare palidă liliachie, semănau cu nişte violete şi sclipeau intens în soare.

— Fetiţo dragă, ai găsit un exemplar foarte rar — exclamă Numărul Unu — ăsta-i un ametist din regiunea Moscovei!

Liusia mi-l întinse zîmbind.

— Nu, asta n-am să admit pentru nimic în lume! şopti înfierbîntată Magdalina Haritonovna, aruncînd priviri temătoare în jurul ei, nu cumva s-o audă vreun copil. Dă-mi-l mie, imediat! Tu lucrezi la Casa Pionierilor... Şi smulse din mîna Liusiei piatra pe care o băgă repede în rucsac.

— Dar e a mea... eu am găsit-o — răspunse Liusia în şoaptă, cu voce tremurătoare.

Nu ştiu cum s-ar fi terminat cearta între cele două conducătoare, dar în clipa aceea nişte pietre începură să se prăbuşească de sus, şi gemenii făcură un salt zgomotos în rîpă, nimerind cam în spatele Numărului Unu.

— Colo sus e cineva! şopti unul din ei.

— Cine să fie?

— Nu ştiu. Un om. E foarte ciudat, ba chiar suspect: ochelari rotunzi, pantaloni albaştri, faţă roşie. E şi un băiat cu el, măsoară amîndoi! rostiră pe-ntrecute dintr-o singură suflare cei doi gemeni cu năsucuri ascuţite.

— Nu mai spuneţi, „om suspect“? întrebă Numărul Unu, izbucnind în rîs. Va să zică măsoară? Curios! Cine poate să fie?

— Dumneavoastră luaţi-o înainte şi noi vă urmăm cu ciocanele! Ochii lui Vitea cel mare străluceau plini de curaj. La nevoie, îi pocnim în cap.

Gemenii porniră în sus, pe povîrnişul abrupt, ca să arate drumul, în urma lor se căţăra Numărul Unu, răsuflînd din greu, apoi Liusia cu ceilalţi băieţi, urmaţi de Magdalina Haritonovna şi de fete; ultimul eram eu, care urcam cu prudenţă.

Gemenii ne arătară în tăcere un necunoscut gras, cărunt, cu ochelari rotunzi, cu o geantă de piele pe umăr, care purta o salopetă albastră cu multe buzunare. Omul se afla la mică depărtare, sub rîpă, ţinea un caiet pe geantă şi scria ceva. Avea o faţă arsă de soare. Sus, deasupra lui, un băieţaş slăbuţ, ars de soare ca şi el, se ţinea agăţat de un tufiş. Purta un maiou de sport roşu şi părea ceva mai în vîrstă decît Vitea cel mare. Deodată, omul se ridică şi-i întinse tînărului său însoţitor capătul unei rulete. Băiatul apucă acest capăt şi începu să sară de pe un colţ de stîncă pe altul, coborînd din cînd în cînd ruleta pe piatră şi strigînd cifrele. Cel vîrstnic, ţinînd strîns sub cizmă celălalt capăt al ruletei, nota în caiet.

La fluieratul lui Vitea cel mare, pionierii se ridicară toţi deodată, se aruncară la atac şi-i înconjurară pe „duşmani“, dar aceştia nu le acordară nici o atenţie. Numai băiatul încruntă din sprîncene şi-şi strînse buzele cu mîndrie.

La un moment dat, necunoscutul întoarse capul, privi cu indiferenţă pe deasupra ochelarilor la asediatori, apoi îşi vîrî iar nasul în caiet, prinzînd cu dinţii capătul ruletei.

— Bună ziua! Numărul Unu se opri faţă-n faţă cu necunoscutul.

— Nu ne deranjaţi! îl repezi acesta cu o voce joasă de bas.

Numărul Unu se simţi jignit, obrajii lui se umflară deodată.

— Cine sînteţi dumneavoastră şi ce faceţi aici?

— Dar dumneavoastră cine sînteţi?

— Eu sînt un cetăţean din Liubeţ — răspunse mîndru Numărul Unu. Obrajii îi ardeau, pînă şi chelia lucioasă i se înroşise; obişnuita expresie blîndă a feţei sale dispăruse. Actele dumneavoastră!

O clipă, băiatul cel îngîmfat deschise gura cu un aer perplex. Iar vîrstnicul scoase un teanc de hîrtii şi le vîrî furios în mîna Numărului Unu.

Pe măsură ce citea, obişnuitele sale cute care-i îmblînzeau trăsăturile se adunau tot mai dese pe faţa Numărului Unu.

— Interesant! Foarte interesant! Vă rog să mă scuzaţi. Dar ştiţi, pentru orice eventualitate — bolborosi el.

— Mă rog, mă rog — spuse cu indiferenţă necunoscutul, ascunzînd actele în geantă.

— Tovarăşi — ni se adresă Numărul Unu — şi dînsul e un explorator, numai că n-are nici un număr. E geolog şi caută materiale de construcţie. În sfîrşit, şi-au dat seama că piatra noastră poate servi şi pentru clădiri, şi pentru drumuri!

Copiii oftară decepţionaţi. Ar fi preferat să întîlnească cel mai autentic spion, să-l prindă şi să-l lege fedeleş.

— Zăcămintele de calcar din ţinutul vostru sînt studiate de mult — declară cu indiferenţă geologul — dar la institut sînt considerate ca fiind de o calitate inferioară.

— „De o calitate inferioară!“ exclamă cu aprindere Numărul Unu. Şi creţurile îi dispărură din nou. Dumneavoastră aţi văzut cetatea noastră? Are cinci sute de ani vechime. Şi aţi văzut cum strălucesc în soare turnurile şi zidurile ei albe? Ţineţi minte, la Liubeţ nimic nu e de calitate inferioară, totul e de foarte bună calitate. Geologii dumneavoastră au cercetat superficial calcarul din muntele acesta şi au scornit că ar fi de calitate inferioară! Veniţi, am să vă arăt de unde scoteau străbunii noştri piatra de construcţie.

Tii, da' ce înfuriat era Numărul Unu! Chelia, gîtul şi obrajii lui erau acum stacojii. Se apropie în fugă de marginea rîpei, îşi trase răsuflarea şi se repezi ca un apucat în jos, urmat de o avalanşă de pietriş.

Ne-am rostogolit şi noi după el, dar nu atît de repede, ci agăţîndu-ne de pietre, de rădăcini şi de crengile tufişurilor.

— Băgaţi de seamă! se auzea de undeva, de departe, glasul Magdalinei Haritonovna.

Dar noi ne şi aflam la poalele muntelui. Numărul Unu ne-a condus pe o potecă îngustă, care şerpuia de-a lungul rîpei. Deodată se opri şi începu să dea la o parte tufişurile de soc.

Pe după tufe se căsca o gură întunecoasă, de parcă era vizuina unui bursuc.

— Al cui e bîrlogul ăsta? întrebă neliniştită Magdalina Haritonovna.

— Asta nu-i bîrlog, e peştera despre care v-am vorbit, mai precis, galeria unei vechi mine — a răspuns Numărul Unu, cu vocea lui obişnuită, subţire, gîngurită şi blîndă. Era limpede că această rostogolire vertiginoasă de pe munte îi risipise în oarecare măsură furia. Groapa asta au făcut-o oamenii, numai că au făcut-o prea strîmtă. Afară de asta, apa a cărat nisip şi gaura s-a strîmtat de tot.

Pînă la grota subterană va trebui să ne tîrîm cam zece metri pe burtă, pe un loc umed. Şi să ştiţi, copiilor are să le fie cam frig în chiloţi.

— Nu — exclamă Magdalina Haritonovna, dînd din mîini de parcă s-ar fi apărat de muşte — dacă doriţi s-o vizitaţi cu tot dinadinsul, luaţi-l pe doctor şi pe ea. Aici arătă cu un gest supărat spre Liusia. Dar pe copii nu-i las! Pentru viaţa şi sănătatea copiilor răspund eu! Magdalina Haritonovna îşi ridică cu hotărîre capul, astfel că numai nasul ei coroiat continua să privească în jos.

— Dar puteţi să vă convingeţi — spuse Numărul Unu, încercînd s-o înduplece — galeria este săpată într-o stîncă adevărată.

— Magdalina Haritonovna, vă rugăm mult de tot! Toate fetele şi o parte din băieţi făcură roată în jurul conducătoarei lor, care în urma stăruinţelor noastre, acceptă să rămînă la intrare şi să păzească rucsacul geologului, ticsit cu pietre.

— Asta-i bună, să-i mai ceri şi voie! mormăi ca pentru sine unul din gemeni.

— Noi ne-am fi dus în orice caz — îi ţinu isonul celălalt.

— Dar cine se ascunde acolo? întrebă Sonia.

— Frumoasa din pădurea adormită — oftă Galia cu un aer visător.

Băieţii muiară în smoală capetele a două beţe şi coborîrea în infern începu. Deşi era gras, Numărul Unu se întinse la iuţeală pe burtă şi tot atît de repede dispăru în întunericul necunoscut. După el se furişă Michael, zîmbind ca de obicei, fără grijă. după Michael se tîrî geologul cel gras, apoi băiatul îngîmfat, Liusia, toţi băieţii noştri, iar după ei fetele. În ce mă priveşte, m-am hotărît abia cel din urmă să pornesc în această escapadă nemaipomenită.

După soarele orbitor şi căldura de afară, aici ne aştepta întunericul şi frigul. Mă tîram încet pe burtă, mişcîndu-mi mîinile şi picioarele prin noroiul ud şi lipicios. M-am murdărit din cap pînă la picioare, noroiul mi-a intrat pînă şi în nas, în dinţi îmi scîrţîia nisip.

Uf, cred că m-am tîrît aşa aproape o oră. În cele din urmă, de undeva, de departe, a răsunat lătratul plin de bucurie al lui Michael, apoi s-a auzit vocea însufleţită a Numărului Unu :

— Aici, mai la dreapta ! Am ajuns !

Am sărit în picioare şi, respirînd uşurat, am privit în jurul meu. Băieţii ridicaseră făcliile aprinse. Brr ! Ce frig era !

Ne-am pomenit într-un imens palat fermecat. La lumina inegală şi tremurătoare a făcliilor, pereţii sălii întunecate, aproape invizibile, dispăreau undeva, în înălţimea cernită. În depărtare, picăturile de apă răsunau în cadenţă.

Vitea cel mare a aprins lanterna de buzunar. Geologul a desprins cu ciocanul o bucăţică din perete şi în spărtură piatra netedă a apărut albă ca zahărul. Geologul a încercat s-o fărîme cu degetele, dar n-a reuşit.

— Ei, cum e ? l-a întrebat Numărul Unu.

— Trebuie să vedem ce spun expertizele de laborator — a răspuns acesta şi în vocea lui s-a simţit emoţie. Mi se pare că asta e o piatră de construcţie de cea mai bună calitate.

— Ei, vezi ? ! Şi dumneata care spuneai că-i „de calitate inferioară !" bombăni Numărul Unu.

Cu o îndemînare uimitoare pentru proporţiile lui, geologul începu să se caţăre pe perete, apucîndu-se de colţurile pietrelor şi desprinzînd cîte o bucăţică ici şi colo cu ciocanul. În felul acesta putu să constate că pereţii erau din calcar, dar că se înnegriseră din cauza fumului. De-a lungul a cîteva sute de ani, oamenii care au săpat piatra aici arseseră poate făclii şi funinginea se aşezase pe pereţi. Geologul desprindea cu ciocanul bucăţi la înălţimi diferite. Vitea cel mare ţinea în mînă lanterna, care încăpea cu greu în crăpătură şi apropia ruleta de perete la indicaţiile geologului. Cineva apucase capătul inferior al ruletei. Geologul dicta şi băiatul cel îngîmfat, cu cealaltă lanternă în mînă, nota numele complicate ale diferitelor straturi şi rezistenţa lor.

Cu făcliile în mîini, băieţii şi fetele se împrăştiară prin sală, desprinzînd bucăţi de perete cu ciocanele şi băgîndu-le în rucsacuri. Deodată, Liusia observă că Michael miroase stăruitor o piatră mare de culoare închisă care ieşea din perete. Izbi cu îndemînare ciocanul în piatră şi o despică în două. Era o geodă mare, ale cărei cristale interioare sclipeau palid în lumina făcliei.

— Veniţi mai aproape cu lumina, fetelor! Liusia se lăsă în genunchi. Uf, nu pot să-mi dau seama! Poate că e tulbure. Trebuie să vedem cum arată la soare.

Înapoi am pornit în altă ordine: întîi Michael, apoi eu, pe urmă fetele şi pe urmă nu mai ştiu cine. În faţa noastră strălucea un cerc luminos, aşa că m-am tîrît înapoi cu inima mai uşoară, cu atît mai mult cu cît la fiecare metru de drum aerul se încălzea.

Cei care ajungeau afară erau întîmpinaţi cu hohote de rîs. Numai ochii şi dinţii luceau pe feţele noastre; arătam ca nişte purcei amatori de scaldă prin băltoace. Cozile fetelor erau năclăite, hainele, mîinile şi picioarele noastre erau pline de noroi.

— Vai, priviţi, priviţi, vă rog — strigă Liusia — un ametist autentic!

În bătaia soarelui, o duzină de cristale mari scînteiau în cupa geodei ca nişte diamante liliachii.

Toată lumea, afară de Magdalina Haritonovna, se strînse în jurul fetei, admirînd şi minunîndu-se.

— Luaţi-o ca amintire! spuse Liusia fericită şi murdară, şi-mi întinse piatra, apoi se aplecă spre Michael şi-l sărută pe nasul lui negru şi umed. Iată cercetătorul Numărul patruzeci! Căţeluş drag, ai găsit un ametist minunat! adăugă Liusia şi aruncă o privire Magdalinei Haritonovna, care scotocea posomorîtă în rucsac.

— Copii, haideţi să ne scăldăm! strigă Numărul Unu. Şi copiii o zbughiră în jos, strigînd cît îi ţinea gura. Am pornit şi noi, cei mari, după ei... De cînd sînt, mi-a fost urît să mă scald. Chiar pe cele mai mari călduri apa mi se pare rece şi udă. Şi am să

vă mai spun un secret : nici măcar Sonia nu bănuieşte că înot... cum să vă spun... mă rog, ca un bolovan. Pînă la genunchi mai intru eu în apă, dar mai adînc, nu ştiu de ce, n-am chef, de altminteri ştiu că în acest caz chiloţii mi se udă.

Dar de data asta n-aveam încotro, era atîta noroi pe mine, încît trebuia să intru în apă cu cap cu tot.

Ce bine se distrau copiii !

Cîţiva băieţi se adunară în jurul Numărului Unu, care intrase în rîuleţ cu halatul pe el. Strigînd cu frenezie şi izbindu-şi cu toată puterea palmele de suprafaţa apei, îl udau cu o adevărată cascadă de stropi. Numărul Unu nu izbutea decît să pufnească şi să se rotească.

Ceilalţi îl stropeau pe geologul cel gras, care gîfîia caraghios.

Dar asta ce mai era ? De unde atîta apă ? Eram atacat de fetele astea nesuferite.

— Au, au ! am ţipat eu, înecîndu-mă.

Nu mai vedeam nimic şi mi-era frică, mi se părea că în jurul meu zburdă cel puţin cincizeci de fete. Neruşinata de Sonia rîdea în hohote şi făcea să se reverse asupra mea o adevărată cascadă.

Am reuşit să scap de ele, am ieşit din apă curat şi proaspăt şi m-am întins pe iarbă.

Cel mai bine s-a distrat Michael. Sărea în apă, trecea înot rîul, ieşea pe celălalt mal, apoi sărea iarăşi în apă, trecea rîul înapoi, se apropia de mine, se rostogolea în nisip, se scutura la picioarele mele, mă murdărea, apoi se repezea spre fetele care chiuiau şi o luau la goană.

Al patruzecilea explorator
E foarte drag pionierilor

cîntau de zor copiii un cîntec pe care-l improvizaseră chiar atunci.

Singură pe mal, Magdalina Haritonovna examina mineralele, fosilele şi îşi cerceta ametistul ; desigur că şi el era foarte frumos, dar era mult mai mic decît al meu şi nu avea o nuanţă liliachie atît de

delicată. Îmi dădeam seama că e supărată pe mine, dar nu mă simţeam cu nimic vinovat.

Nu, eram hotărît să nu-i cedez ametistul meu pentru nimic în lume.

Cel mai mulţumit de rezultatele marşului nostru era geologul. Îl strîngea cu amîndouă braţele pe Numărul Unu şi repeta cu o voce joasă, de bas:

— Nici nu vă puteţi închipui cît de recunoscător vă sînt! Vom aduce maşini de foraj şi vom începe cercetările pe toată suprafaţa. Am convingerea că rezervele de piatră sînt atît de mari, încît pentru extracţia lor se va construi o cale ferată pînă în punctul acesta.

— Vedeţi, vedeţi! jubila Numărul Unu.

Geologul îşi luă rămas bun de la noi şi nu-i fu lesne să strîngă pe rînd mîna tuturor; băiatul cel îngîmfat se mulţumi să strecoare printre dinţi: „La revedere", şi se îndepărtă, ţinîndu-şi capul sus, ca o cămilă.

— A! trebuie să vă previn — spuse cu o voce de bas geologul — că pe aici, pe aproape, lucrează topograful nostru, ridică planul terenului. Aşa că v-aş ruga să nu-i mai controlaţi actele. Ştiţi cîte nu-şi cară fetele în geantă, da' numai acte nu.

Am luat-o mai departe pe alt drum, de-a lungul malului, şi în curînd înaintea noastră a apărut pe neaşteptate ceva cenuşiu şi rotund, care nu semăna a nimic.

Pe măsură ce ne apropiam, contururile obiectului necunoscut se limpezeau, aşa încît eram din ce în ce mai mirat.

Am constatat că obiectul acela ciudat era o umbrelă de o mărime nemaivăzută, un fel de ciupercă gigantică, sub care s-ar fi putut adăposti cel puţin zece copii. Umbrela era prinsă de un băţ lung, înfipt în pămînt. Dar lucrul cel mai interesant se afla sub umbrelă, unde se putea vedea o măsuţă pliantă cu trei picioare, pe care era aşternută o hîrtie, iar pe măsuţă se înălţa un tunuleţ mic. M-am apropiat mai mult de ea şi am văzut că nu era vorba de un

tunuleţ, ci de o lunetă instalată pe o coloană rotundă, avînd un postament de forma unei rigle.

Deasupra măsuţei era aplecată o tînără înaltă, cu pielea aproape tuciurie de atîta soare, cu părul bălai, aproape alb, îmbrăcată într-un tricou albastru, cu pantaloni de trening de un albastru foarte închis, de o lărgime excesivă, cu o geantă de piele încărcată pînă la refuz, aruncată pe umăr. Jumătate din faţa ei era acoperită de nişte ochelari imenşi, verde-închis, cu o ramă groasă, de un alb-lăptos.

Deodată tînăra apropie ochiul de lunetă, apoi se îndreptă brusc, îşi vîrî două degete în gură şi fluieră ca un birjar, pînă începură să-mi ţiuie urechile. Băieţii holbară ochii de invidie.

Ne-am oprit cu toţii şi am privit-o miraţi, dar ea nu ne-a acordat nici o atenţie, s-a aplecat iar asupra măsuţei şi a început să deseneze foarte repede. Ochelarii închişi, pantalonii de trening, geanta imensă, pielea arsă de soare, de culoarea ciocolatei, părul bălai, totul îmi amintea portretul unei marţiene dintr-un roman fantastic.

— Asta-i chiar fata aceea, topografa — îmi şopti Numărul Unu.

— Îmi daţi voie să privesc şi eu prin luneta dumneavoastră ? întrebă Sonia, care nu se mai putea stăpîni.

— Bine, apropiaţi-vă, dar băgaţi de seamă ! răspunse cu severitate „marţiana“ şi întoarse luneta în direcţia rîului.

Chiar lîngă mal, am observat doi oameni, cu rigle lungi şi înguste în mîini. Pe rigle se puteau distinge liniuţe negre şi roşii şi o serie de cifre. Ne-am înşirat unul cîte unul ca să privim măcar un pic prin sticlă.

— Vai, ce aproape e ! Îţi vine să pui mîna pe ei ! Şi unchiaşul cu rigla e cu picioarele în sus ! strigau gemenii.

— Cerul e jos şi iarba e sus ! exclamă Galia minunîndu-se.

Cei care se săturaseră să privească prin lunetă se apropiară din nou de măsuţă [1].

— Totul se trece pe plan cu multă grijă, creionul se ascute ca un ac — explica „marţiana" cu aplomb.

Îşi deschise geanta, pregătindu-se probabil să scoată briceagul. Deodată, Numărul Unu scoase un ţipăt, de parcă şi-ar fi prins un deget. „Marţiana" tresări. Nimeni nu se mai uita prin lunetă, toată lumea se apropie de masă.

Fără nici un fel de jenă, Numărul Unu băgă repede mîna în geanta fetei şi scoase din ea...

Da, era chiar pumnalul acela! Dar în ce hal ajunsese! Negru, ruginit, gravura de argint de pe mîner era abia vizibilă, rubinul căzuse şi în locul lui nu era decît o gaură plină de noroi.

— De ce puneţi mîna pe lucruri străine? strigă jignită „marţiana", care se înroşi, smulse pumnalul din mîna Numărului Unu şi-l aruncă pe măsuţă.

— E-e-e... Vă implor, iertaţi-mă! bolborosea Numărul Unu. E-e-e... Unde l-aţi găsit?

Arătătorul lui grăsuţ tremura atingînd obiectul acela extraordinar.

— L-am găsit acum trei zile — răspunse „marţiana". Făceam tocmai ridicarea în parcul vostru. Muncitorul a început să bată un ţăruş, dar ţăruşul nu intra şi nu ştiam de ce. Am dat de două ori cu lopata şi deodată am lovit ceva. Cînd să mă uit, era pumnalul. O seară întreagă m-am chinuit să-l curăţ cu amoniac şi cu şmirghel, apoi l-am ascuţit pe piatră... Ei, acum o să dau o fugă să arăt oamenilor unde să aşeze riglele. Voi, copii, rămîneţi aici, dar nu atingeţi nimic din ce vedeţi pe măsuţă! Şi fata fugi repede la ajutoarele ei.

---

[1] Măsuţa se numeşte planşetă, iar luneta — chipreghel. Cu ajutorul acestor dispozitive se execută concomitent atît ridicarea terenului, cît şi desenarea planului, chiar pe loc, în condiţii de campanie. În tuburile instrumentelor, folosite la ridicarea topografică, imaginile sînt inversate, aşa se explică de ce Galia a văzut cerul jos şi iarba sus. (n. a.)

— E-e-e... Numărul Unu abia vorbea. Se afla într-o stare de agitaţie de nedescris. Eu... eu... eu nu ştiu, să fie ăsta chiar pumnalul acela sau e altul ?

— Ba-i chiar acela, chiar acela ! afirma cu pasiune Liusia.

— N-avem voie să ne atingem de el — oftă Magdalina Haritonovna.

— Fata a spus : „Copii, nu vă atingeţi", asta înseamnă că oamenii mari au voie — explică Galia.

— Aşa e, cei mari au voie — confirmă Numărul Unu, clătinînd din cap nehotărît. Încercă să-şi întindă gîtul prea scurt şi să examineze desenele de pe mîner. Chiar dacă ar fi altul, e oricum un stilet vechi, turcesc, foarte interesant. Şi dacă a fost executat de celebrul armurier Mahmud Ali din Damasc ? Asta ar însemna vechime, nu glumă !

— O să aflăm îndată dacă e sau nu acelaşi — strigă Vitea Pereţ. Volodecika, dă încoace aparatul de fotografiat.

— Ce idee minunată ! şi Numărul Unu îl îmbrăţişă pe Vitea Pereţ. Iată ce înseamnă să fii isteţ !

— Volodecika, dă-l mai repede, uite, fata se întoarce — ne avertiză cineva.

Numărul Unu atinse prudent stiletul cu două degete şi-l apucă chiar de vîrful tăişului, iar Volodecika potrivi „Leika" şi declanşă de trei ori. Cu cealaltă mînă, Numărul Unu îl îmbrăţişă.

— Dragul meu, vino să dormi la mine. Pînă la miezul nopţii vom developa clişeele şi le vom copia, iar mîine dimineaţă, ne vom repezi pînă la muzeu.

Volodea se luminase la faţă. Era atît de obişnuit ca lumea să-şi bată joc de el, încît aceste cuvinte blînde îl mirau.

— N-a-aţi vrea să dăruiţi pumnalul acesta muzeului din Liubeţ ? întrebă Numărul Unu, bîlbîindu-se, pe „marţiana" care se apropia.

— Ei, poftim !

— Aş fi dispus să vă ofer în schimb un briceag cu douăsprezece tăişuri.

— Nici nu mă gîndesc !

— Atunci vă rugăm să ni-l vindeţi.

— În nici un caz!

— De ce nu sînteţi un om conştient! gemu Numărul Unu. Donaţi pumnalul muzeului, obiectul acesta are o vechime de două sute de ani, e executat din oţel de Damasc.

— Nu, nu şi nu! Tăticul meu adoră obiectele antice. Vreau să i-l ofer de ziua lui de naştere... Şi acum, gata, nu mai mă deranjaţi! Pînă-n seară trebuie să execut o normă şi jumătate.

Şi „marţiana" fluieră strident.

Numărul Unu oftă din greu. Ne-am întors tăcuţi şi am pornit spre Liubeţ.

— Să-l ia dracu' pe acest tătic topografic, cu ziua lui de naştere cu tot! se văieta Numărul Unu.

Capitolul X

TOT AU AJUTAT LA CEVA CRUCIULIŢELE

Numărul Trei părea azi mai severă şi mai inaccesibilă chiar decît fusese în ajun. Impozantă şi căruntă, şedea în faţa unei măsuţe înalte în mijlocul sălii de gimnastică, răsfoia un caiet voluminos, gros de trei degete şi vorbea cu voce calmă şi severă. Am luat loc în jurul ei, pe nişte prelate aşternute pe jos.

— Acest manuscris conţine istoria oraşului Liubeţ din timpuri străvechi. Sînt mai bine de cincisprezece ani de cînd mă ocup de această problemă. Şi fiindcă veni vorba, cunoaşteţi originea numelui „Liubeţ" [1]? Iuri Dolgoruki, fondatorul Moscovei, trecînd într-o zi cu ceata lui de oşteni pe malul pîrîiaşului nostru, s-a oprit la poalele muntelui acoperit cu păduri de pini, lîngă gura rîpei şi i-a căzut „drag" locul acesta. Atunci a dat poruncă să se pună aici temeliile unui oraş. La început, cetatea a fost clădită din lemn. N-am de gînd să vă povestesc cum în 1238 hoardele tătăreşti au cotropit oraşul şi l-au ars pînă în temelii, trecînd pe toţi locuitorii prin sabie, nici cum a fost durată mai tîrziu, în secolul al XVI-lea, cetatea noastră de piatră albă, sau cum în veacul al XVII-lea leşii au asediat-o, fără să o poată cuceri însă...

---

[1] Vine de la *liubo* — drag. (n. t.)

Numărul Trei răsfoia mai departe manuscrisul, pînă cînd, în cele din urmă, se opri.

— La începutul veacului al XVIII-lea, ţarul Petru I a dăruit tovarăşului său de luptă, Aleksei Zagvozdeţki, ofiţer din regimentul Preobrajenski, pămînturile cele mai bogate din Liubeţ, păduri, fîneţe şi ogoare. O dată cu pămînturile acestea, ţarul i-a mai dăruit şi zece mii de suflete de ţărani iobagi. Mai tîrziu, fiul lui Aleksei, procurorul cu grad de general Nikita Alekseevici, a construit fabrica noastră de cristaluri.

Colonelul Mihail Zagvozdeţki, al cărui portret l-aţi văzut la muzeu, era strănepotul constructorului fabricii. N-am găsit nicăieri vreo menţiune referitoare la participarea colonelului la o luptă anume, deşi în timpul acela, adică la începutul secolului al XIX-lea, Rusia a luptat cu Napoleon, cu Turcia şi cu Suedia. Colonelul era căsătorit cu o prizonieră tătăroaică, dar despre ea nu se ştie nimic. A murit foarte tînără, lăsînd doi copilaşi, o fiică, Irina, şi un fiu, Alexandr. Actul de naştere şi cel de deces al Irinei s-au păstrat. Fata s-a născut în 1820 şi a murit în 1838 de tuberculoză. Aşadar, n-a trăit decît 18 ani şi cîteva luni. Călăuzindu-ne după însemnările din registrul de cheltuieli (unde se menţionează lefurile plătite profesorilor ei) ştim că lua lecţii de rusă şi de franceză, de canto, de muzică, şi probabil că a învăţat şi altele. Pentru timpurile acelea, a primit o educaţie strălucită.

Fratele Irinei, Aleksandr, era cu zece ani mai tînăr decît ea ; la moartea tatălui său, pe cînd avea încă o vîrstă fragedă, a devenit stăpînul unei averi colosale ; în cîţiva ani a reuşit să risipească cu chiolhanurile şi la joc de cărţi atît moşia cît şi fabrica.

Totul a încăput pe mîinile negustorilor Cistozoonov, foşti iobagi ai familiei Zagvozdeţki, care au transformat fabrica de cristaluri într-o fabrică de sticlă, astfel încît, din acel moment, producţia de cristal a încetat. Abia de curînd, şi mai precis înainte de război, a fost reînfiinţată secţia de cristale.

Cînd a murit în 1901, aici, în oraşul nostru, Aleksandr Zagvozdeţki era un bătrîn cerşetor. Mulţi şi-l amintesc rătăcind pe străzi în zdrenţe, împleticindu-se, totdeauna beat, desculţ, în capul gol, cerşind cu o voce răguşită.

Cînd a murit, sub salteaua de paie, cu desăvîrşire putrezită, din patul lui, a fost găsit încă un document autentic despre Irina, albumul ei de fată, cu următoarea inscripţie pe copertă: „Acest album a aparţinut răposatei mele surioare, preaiubita Irinuşka".

Asta e tot ce se ştie despre Irina Zagvozdeţkaia, cu toate acestea în jurul numelui ei s-a ţesut o legendă interesantă. Se pare că această fiică a unui moşier foarte bogat, proprietar al celebrei fabrici de cristaluri, nobil şi colonel în garda imperială, s-a îndrăgostit de un iobag al tatălui ei, că a murit din cauza acestei dragoste nenorocite şi că iubitul ei a fost trimis la oaste.

Eram încă foarte tînără cînd am reuşit să dau peste o bătrînă centenară din Liubeţ — Matriona Ivanovna Kocetkova, o fostă iobagă a familiei Zagvozdeţki. Iată povestea pe care am notat-o atunci, aşa cum mi-a spus-o bătrîna.

Numărul Trei îşi puse ochelarii pe nas şi începu să citească:

— „Mult îi plăcea domnişoarei să joace la horă cu noi, fete de ţărani, şi să cînte cîntece. Şi avea un glas ca un clopoţel de argint. Cînd ne jucam de-a prinselea, alerga mai repede decît noi toţi, la joc n-o întrecea nimeni, şi cînd o podidea rîsul, începeam şi noi să rîdem în hohote.

Într-o zi am întîlnit-o pe izlaz, lîngă un pîrîiaş, întovărăşită de flăcăul acela frumos. El umbla îmbrăcat ca la oraş, boiereşte, purta cizmuliţe de lac şi învîrtea tot timpul cravaşa între degete, de nici prin gînd nu ţi-ar fi trecut că nu-i decît un iobag ca noi toţi ceilalţi.

Ce anume funcţie avea nu-mi aduc aminte, pe noi, fetele, asta nu ne interesa. Îmi amintesc că

avea mustăcioară şi cîrlionţi negri. Am uitat cum îl chema.

Tatăl domnişoarei era mai rău decît un tigru fioros şi oamenii spun că domnişoara şi drăguţul ei i s-ar fi aruncat la picioare : „Ne iubim, ar fi spus ea, şi dragostea noastră e mai tare ca moartea". Atunci taică-său a închis-o o săptămînă într-o cămară şi a ţinut-o numai cu pîine şi cu apă. Cît despre flăcău, nu ştiu ce i-a făcut, dar nimeni nu l-a mai văzut de atunci.

Pe domnişoara noastră am văzut-o iar în toamnă. Şedea singurică pe deal, sub un mesteacăn, şi purta o coroniţă din frunze roşii de arţar ; n-am recunoscut-o imediat ; parcă era străvezie, gîtul i se subţiase tare, degetele mîinilor erau ca de ceară. Stătea acolo tristă şi ţinea capul în jos. Peste puţin a murit..."

Numărul Trei îşi scoase ochelarii şi continuă să vorbească :

— Bătrînii din Liubeţ îşi amintesc şi ei de această poveste, dar o repetă cu unele variante. Nu există însă nici o aluzie la portret nici în ce vorbesc ei, nici în documentele din arhive, nici în scrisori. Nu ştiu ce v-aş putea spune ca să vă dau curaj. S-ar putea ca bibliotecarul acela bătrîn să fi văzut la muzeu natura moartă cu inscripţia ei misterioasă şi să fi inventat restul. Bineînţeles că e foarte interesant să cauţi ceva, dar să cauţi un lucru care nu există ?...

— Ba eu cred că există ! piui deodată Sonia cu o voce subţire de răsună toată sala şi, speriindu-se singură de strigătul ei, se lipi de mine, ca şi cum ar fi căutat apărare.

— Dar de ce eşti tu atît de sigură, fetiţo ?

Pe faţa severă a Numărului Trei lunecă o umbră de zîmbet.

Toată lumea îşi întoarse privirile spre Sonia, care roşi violent, de ziceai că are să-i ţîşnească sîngele din obraji.

— Hai, răspunde !

Dar Sonia tăcea ruşinată. Toată lumea izbucni în rîs.

— Vă rog, unde-i albumul acela? întrebă Galia, ridicînd ochii ei mari de căprioară. N-am putea să-l răsfoim şi noi?

— Să ştii, fetiţo, că acest album nu conţine nimic interesant — răspunse directoarea — n-ai să vezi decît nişte desene stîngace, de copil, şi atîta tot.

— Totuşi, tare am vrea să frunzărim măcar în fugă albumul unei fetiţe care a trăit cu mai bine de o sută de ani în urmă — insistă Galia, ţintindu-şi privirea înduioşată şi întrebătoare asupra directoarei.

— Albumul e păstrat la muzeu. Dacă doriţi, cereţi să vi se arate... Şi acum, noapte bună. Sper că azi veţi dormi mai adînc şi mai bine decît aţi dormit ieri — spuse Numărul Trei, accentuînd semnificativ cuvintele „azi" şi „ieri".

Ne privi fix pe mine şi pe Magdalina Haritonovna, apoi se ridică şi, înălţîndu-şi capul cărunt, ieşi cu paşi uşori din sală.

De frică, mi se lipise limba de cerul gurii. Mult după ce lumina se stinse peste tot, eu tot mă mai răsuceam pe o parte şi pe cealaltă. În cele din urmă am adormit.

— Mai repede, hai, mai repede, sculaţi-vă! strigă vesel Volodea, pe la ora şase dimineaţa. Era într-o stare de agitaţie care-l făcea de nerecunoscut. Unde dispăruse puiul de curcă veşnic plouat? Numărul Unu a şi plecat la muzeu! Fotografiile au ieşit splendid!

Se iscă o harababură de nedescris. Unii îşi trăgeau pantalonii, alţii îşi căutau tenişii. Ne-am spălat la repezeală şi, uitînd de micul dejun, am pornit într-un suflet spre cetate, unde am ajuns tocmai la timp: ajutat de paznic, un bătrînel mic şi uscat se silea să descuie lacătul greu al uşii ce da spre galeria de tablouri.

Ca şi în ajun, nenumărate perechi de picioare tropăiră pe scară. Iată-ne în sala mare. Aceleaşi portrete de demnitari îngîmfaţi, în peruci şi haine brodate, se perindau prin faţa ochilor noştri. În sala mică ne-am apropiat de natura moartă cunoscută. Numărul Unu apropie fotografia de tablou. Dar vai, ne-am convins imediat că pumnalul „marţienei“ nu era cel din tablou : mînerul lui era mai gros şi mai masiv, iar rubinul era încrustat ceva mai aproape de lamă.

Mi-am plimbat ochii distrat prin galeria de tablouri şi tot atît de distrat am ieşit în curtea cetăţii, unde se adunaseră toţi pionierii noştri, posomorîţi şi nemulţumiţi... Şi era firesc să fie aşa: trebuia doar s-o pornim înapoi spre casă. Isprăvisem alimentele şi nu mai aveam bani decît pentru cele mai ieftine feluri de mîncare de la restaurant. Ne dădeam cu toţii seama că marşul nostru nu se termina cu o izbîndă. E drept că văzusem o cetate foarte veche, că făcusem cunoştinţă cu cercetători, că vizitasem vechi cariere de piatră şi că adunasem cîteva mostre geologice, dar... fiecare din noi înţelegea foarte bine că nu era ceea ce ar fi trebuit să fie...

— Nu mi-a mai rămas decît să vă urez drum bun. Numărul Unu îşi mişcă cu tristeţe sprîncenele. Vă e dor, desigur, de părinţi, de pătucurile voastre. Am tot scotocit noi prin arhive, dar n-am găsit nimic de seamă, n-am dat peste aur, ci numai peste rocă sterilă. Nici o urmă, nici o aluzie la portret şi la numele pictorului.

Am lăsat acestui bătrînel ciudat adresa mea de la Moscova şi, pentru cazul că va veni în capitală, l-am invitat să tragă neapărat la noi.

— Visez de mult să văd universitatea cea nouă, să revăd Kremlinul şi să mă plimb cu metroul. Mulţumesc, voi veni.

— Dar înainte de despărţire n-aţi vrea să ne arătaţi albumul bietei fetiţe? oftă Galia.

Ajutat de paznic, Numărul Unu deschise lacătul greu şi mare al clădirii principale a muzeului şi ne

aduse o carte de proporţiile unei valize mici, înfăşurată într-un ziar.

Ne-am înţeles că vom aştepta sosirea Numărului Doi ca să vizităm mai departe muzeul, vizită întreruptă cu două zile în urmă, şi am făgăduit să înapoiem cartea custodelui.

— Probabil că pe voi n-am să vă mai văd niciodată, copii. Vreau să vă spun cîteva cuvinte de despărţire. Dragii mei — începu el, încrucişîndu-şi pe burtă mîinile durdulii — am observat la voi scîntei mici dar sigure de cercetători adevăraţi. Fie ca în viitor ele să se aprindă întocmai ca scînteile pe care le aruncă un cristal vechi. Pe drumurile cercetărilor, vi se va întîmpla adesea să nu izbîndiţi. Aşa cum s-a întîmplat, de pildă, acum... Din povestea asta cu portretul se vede că n-a ieşit nimic, dar nu vă necăjiţi, căutaţi altceva. În jurul vostru, în viaţă cît şi în natură, există atîtea lucruri minunate, atîtea lucruri încă nedescoperite, încît puteţi căuta toată viaţa, puteţi găsi şi puteţi porni din nou în căutare, ca să descoperiţi iar ceva. Căutaţi, observaţi, ascultaţi. Descoperirile voastre vor fi de folos patriei. Şi acum, rămîneţi cu bine.

El strînse pe rînd mîinile tuturor copiilor, mîngîie pe cîte unul pe cap, apoi se întoarse brusc şi porni încet spre porţile cetăţii.

Toată lumea îl însoţi cu priviri lungi, în care se citea oarecare tristeţe... Vitea cel mare întrerupse primul tăcerea :

— Şi acum, haideţi să răsfoim albumul !

Băieţii nu se sfiiră s-o ia înaintea fetelor. Examinară cu grijă legătura de catifea albastră, încrustată cu aur, o pipăiră şi întoarseră paginile cît ai clipi din ochi.

— Aceleaşi fleacuri ca şi în albumele fetelor noastre ! declară Vitea cel mare, sigur de el.

Albumul trecu în mîinile fetelor, care se aşezară pe iarbă, aşternură alături cîteva batiste şi instalară albumul pe batiste. Noi, ăştia mari, ne-am alăturat grupului lor. Fetele răsfoiau albumul fără

grabă, întorcînd cu atenţie fiecare pagină, scoţînd exclamaţii şi oftînd.

Unele poezii erau copiate cu un scris rotund, copilăresc. Cunoşteam bine strofele, dar semnăturile erau însoţite de un adaos necunoscut : „domnul Jukovski“, „domnul Puşkin“, „domnul Kolţov“.

Erau şi poze pe unele pagini. Aici, de pildă, o mînă nesigură executase cu o pensulă subţire o acuarelă reprezentînd un băiat cîrlionţat într-o rubaşcă albastră de mătase, cu o margine argintie, care se continua pe guler şi pe mînecă, un năsturel de argint, care semăna cu un zurgălău, încheia gulerul la umăr. Dedesubt scria : „Frăţiorul meu Saşenka la 5 ani“. Nu-ţi venea să crezi că băieţelul acela drăgălaş devenise un cerşetor bătrîn şi zdrenţăros.

Pe pagina următoare era desenată o fetiţă, cu părul împletit într-o bogată coadă, purtînd o fustă caraghioasă, foarte largă, de sub care ieşeau pantalonaşi lungi de dantelă ; dedesubt am citit : „Azi am împlinit 14 ani“.

Mai încolo erau floricele şi fluturaşi coloraţi cu grijă, o barcă cu pînze trasă pe un mal vopsit într-un galben ţipător, o mare de un albastru-închis, un căţel care semăna cu un miel şi un miel care semăna cu un căţel.

Între pagini erau strecurate plante uscate, care, în decurs de o sută şi ceva de ani, îşi pierduseră culorile naturale. Florile şi frunzele brune şi galbene erau în parte sfărîmate, astfel încît numai după contururile florilor şi forma frunzelor puteam identifica viorele, lăcrămioare, piciorul-cocoşului, panseluţe şi altele.

Pe ultima pagină am găsit o acuarelă pictată pe o foaie separată şi lipită mai tîrziu în album.

Acuarela aceasta nu semăna de loc cu celelalte mîzgăleli neîndemînatice şi copilăroase. Ea reprezenta turnul din colţul cetăţii, chiar acela în care intrase Vitea Pereţ.

Pictorul redase cu efect petele de soare pe piatra albă a zidurilor, norii cumulus pe albastrul închis

al cerului, sălciile bătrîne. Într-un colţ al acuarelei am deosebit trei litere: „E.N.S."

— Ce semnificaţie au aceste litere? întrebă Magdalina Haritonovna.

— Trebuie să fi fost vreun cunoscut de-al casei, un Iakov Nikolaevici Petuşkov sau Piroşkov, care l-a pictat şi l-a dăruit fetei — am observat eu.

— Priviţi, priviţi! exclamă Liusia. Litera „E" nu are punct! Asta înseamnă... „Eu n-am semnat"...

— ...sau: „Eu nu voi semna" — adăugă Galia.

— Copii, aţi înţeles? Ştiţi unde se află o inscripţie similară? strigă Liusia cu un glas care răsună în toată cetatea. Asta înseamnă că Irina Zagvozdeţkaia l-a cunoscut bine pe autorul naturii moarte, deoarece a primit în dar de la el această acuarelă.

— Asta înseamnă că pictorul acesta ar fi putut să facă şi portretul ei. Nu-i aşa, nu-i aşa că ar fi putut? întrebă Galia, zgîlţîindu-mă.

Capetele fetelor se alăturară din nou.

Auzind exclamaţii şi ţipete, băieţii, care pînă atunci examinaseră cu interes cuiburile ciorilor de cîmpie din vîrfurile mestecenilor, se apropiară de noi, fără să izbutească însă să ajungă la album, deoarece toate locurile erau ocupate.

Nouăsprezece perechi de ochi, socotind şi ochii noştri, ai celor mari, priveau poza.

— Staţi, mai sînt şi alte litere! strigă Sonia.

Sub acoperişul turnului, înfăţişat în album, se desfăşura o bandă sculptată ingenios pe piatra albă. Pictorul se pricepuse să redea foarte bine această fantezie subtilă a arhitectului vechii cetăţi. Pe această bandă, printre triunghiuri şi cercuri, Sonia observă nişte litere ascunse.

— Unde? Unde? Liusia pălise de emoţie. Şi după semnul moale mai este o cruciuliţă! strigă ea.

— Unde? Unde-i cruciuliţa? am întrebat eu cu desperare.

Mă dăduseră la o parte şi nu mai vedeam nimic.

— Fetelor, lăsaţi-mă şi pe mine! stăruia Vitea cel mare.

— Nu, nu! strigau fetele. Aţi spus că albumul e un fleac. Acum lăsaţi-ne-n pace!

Singură Galia îşi cedă locul celor doi unchi, şi capetele lor negre răsăriră de undeva, de jos şi se apropiară de album. Dar în momentul acela se întîmplă lucrul cel mai revoltător: un ţipăt îngrozitor răsună, toate fetele, şi Liusia împreună cu ele, începură să strige ca şi cînd ar fi fost opărite.

Vitea Pereţ reuşise să-şi strecoare mîna neobservat chiar în mijlocul grupului de fete şi smucise colţul acuarelei. Fila se dezlipise imediat şi el o luă la goană cu trofeul spre colţul curţii. Toată lumea porni după el.

Vitea cel mare îl ajunse, îi smulse fila din mînă şi o privi în lumină.

— Am găsit! strigă el deodată sălbatic, şi ne înapoie foaia de bunăvoie.

Cu mîinile tremurînde, am examinat-o pe rînd la lumină.

Era o adevărată descoperire! Pe dosul foii era desenată o a doua cruciuliţă. Dacă o priveai în lumină, îţi dădeai seama că această cruciuliţă e aşezată exact în mijlocul turnului, ceva mai jos de meterezul superior, la o distanţă aproximativ egală cu lungimea ferestrei.

Uitînd de album, am pornit în fugă spre porţile cetăţii. Alergam într-un suflet, ca la un concurs. Mai repede, mai repede, spre turn!

— Asta-i! strigă Vitea cel mare arătînd spre fereastra turnului.

Această fereastră se afla cu un etaj mai sus decît fereastra pe care intrase noaptea trecută Vitea Pereţ.

— Dar cum să ajungem acolo? am întrebat eu mirat.

Dar băieţii, în frunte cu Vitea cel mare, se şi căţărau unul după altul, prinzîndu-se de pietrele unui zid pe jumătate dărîmat al cetăţii. Zidul era lipit de turn şi copiii se îndreptau spre meterezul de sus.

Cînd biata Magdalina Haritonovna sosi la faţa locului, se aflau cu toţii la o înălţime inaccesibilă.

Nu-i mai rămînea decît să geamă şi să se dea la o parte.

— Priviţi, priviţi cu toţii! strigă de sus Vitea cel mare.

Reuşise să se apropie de meterez. Ţinîndu-se cu o mînă de gratiile ferestrei, rămase spînzurat în aer, în timp ce cu cealaltă mînă apucase piatra, încercînd s-o urnească din loc.

De jos vedeam foarte bine că toate celelalte pietre erau bine fixate între ele cu mortar şi că numai această piatră se mişca. Fisura care înconjura pătratul din jurul ei se vedea limpede. Da, apăsarea cu mîna mişca piatra, dar n-o făcea să cedeze.

Vitea cel mare îşi dădu seama că nu va putea face nimic cu mîna goală. Se ridică în mîini şi se aşeză gînditor pe pervazul meterezului, lăsînd să-i atîrne picioarele în aer.

Pornind de sub zidul cetăţii, pe povîrnişul dealului era aşternut un izlaz bătătorit de vite şi ars de soare, care aparţinea oraşului. Casele cele mai apropiate se aflau la o depărtare de două sute de paşi.

— Să intrăm prin curţi, de undeva o să căpătăm noi o rangă sau o toporişcă — i-am sfătuit eu.

— Mai bine să dăm o fugă pînă la Numărul Unu — propuse tacticos Volodea, care se aşezase. El are tot felul de unelte.

— Nu, nu, trebuie să acţionăm singuri — repetă cu încăpăţînare Liusia.

— Se înţelege că da! strigă de sus Vitea cel mare, care rămăsese pe pervaz, bălăbănindu-şi picioarele.

Convinsă că nu poate fi vorba de vreo primejdie iminentă, Magdalina Haritonovna se linişti oarecum şi se apropie de noi.

— Copii, priviţi ce scrie aici! Era ca şi cum ne-ar fi turnat o găleată de apă rece în cap. Magdalina Haritonovna ne arăta o tăblie de metal fixată pe turn.

Pe tăblie erau săpate următoarele cuvinte: „Monument de arhitectură sub protecţia statului. Stricăciunile aduse clădirii sînt pedepsite prin lege".

— Dar noi nu vrem să stricăm nimic. Ei au stricat peretele cînd au fixat tăblia, noi vrem doar să îndepărtăm o clipă piatra şi pe urmă o aşezăm la loc — ne convinse Liusia.

— Facem cercetări arheologice — declară Vitea cel mare pe un ton important.

— Dar cu ce să mişcăm piatra ? Trebuie să găsim un drug de fier aruncat pe undeva !

Deodată, privirea Liusiei se opri asupra unei capre albe care afişa o totală indiferenţă faţă de noi. Era legată de un ţăruş de lemn în apropiere de noi şi păştea liniştită iarbă.

Gemenii se repeziră spre capră, întrecîndu-se unul pe altul în goană. Unul apucă de frînghie, celălalt smulse ţăruşul, apoi o porniră cu capra şi cu ţăruşul după ei. Înnebunită, capra încerca să se smulgă, se zbătea şi sărea în toate părţile, dar era ţinută bine. Vitea cel mare prinse ţăruşul care-i fusese aruncat şi introduse imediat vîrful lui ascuţit sub piatră, apoi apăsă cu toată puterea şi... rupse ţăruşul.

— Săriţi ! Săriţi ! Mi-au furat capra ! Veniţi numaidecît la miliţie !

Din vale se năpustea gîfîind şi pufnind o bătrînă ciufulită, transpirată, stacojie la faţă.

Bătrîna apucă prima mînă pe care o nimeri. Nimeri mîna subţire a Galiei, şi fata se sperie.

— Nici de la bunica mea n-am furat vreodată ceva, nici măcar dulceaţă ! strigă cu lacrimi în ochi fata.

— Lăsaţi mîna şi daţi-vă la o parte ! spuseră gemenii, apropiindu-se ameninţători de bătrînă.

— Cetăţeano, n-am vrut să-ţi furăm capra ! Am avut nevoie doar de ţăruş. Aici se află o comoară... Înţelegi ? Aici e ascunsă o comoară ! încercă s-o convingă Liusia.

— Comoară ?! întrebă bătrîna interesată şi cu vocea complet schimbată.

Liusia arătă spre vîrful turnului.

Bătrîna se întreba dacă acolo sus se afla într-adevăr o comoară sau îşi băteau joc de ea.

— Ştrengari! bodogăni femeia, trase capra spre ea şi începu să ne privească de departe.

Totuşi, cu ce să mişcăm piatra?

În clipa aceea, de după colţ apăru „marţiana" în pantalonii de trening de un albastru ţipător, cu ochelari de culoare închisă şi cu geanta ei imensă la şold. În mînă purta umbrela de uriaş pe care o închisese şi care semăna cu spada unui cavaler. În dreapta şi în stînga ei, cu lăzile în spate, cu riglele pe umeri, ca doi scutieri cu suliţe, veneau cele două ajutoare, nişte flăcăi foarte înalţi.

— Ajutaţi-ne! Ajutaţi-ne! am strigat cu toţii. Am înconjurat-o pe „marţiană" şi am început s-o rugăm, s-o implorăm, să apelăm la bunătatea, la conştiinţa, la nobleţea ei, nu-mi mai aduc aminte încă la ce.

La început „marţiana" a refuzat cu hotărîre. Era grăbită, întîrzia de la lucru... Pînă la sfîrşit însă, din exclamaţiile noastre fără legătură se lămuri că în dosul pietrei se ascundea ceva de un interes excepţional. Curiozitatea, firească la o fată, se dovedi şi la ea foarte puternică.

— Puteţi fuma cîte o ţigară deocamdată — spuse „marţiana" însoţitorilor ei, apoi deschise geanta, scoase pumnalul şi ni-l întinse.

Din mînă în mînă, am transmis pumnalul lui Vitea cel mare.

— Ei, vezi să nu-l rupi! strigă „marţiana".

Vitea se aplecă pe spate şi rămase suspendat cu capul în jos, ţinîndu-se cu picioarele de gratiile meterezului. În felul acesta avea cel puţin mîinile libere şi putu să introducă pumnalul în fisura de deasupra pietrei.

Noi ceilalţi aşteptam în tăcere, cu gurile căscate şi cu privirile în sus.

Vitea apăsă pe mîner, fisura se mări, piatra se mişcă puţin din loc şi molozul începu să curgă.

Ne dădeam foarte bine seama că Vitea cel mare trebuia să lucreze într-o poziţie imposibilă.

— Aşa! Încă o dată! Apasă în partea asta!

Tricoul acrobatului nostru era ud-leoarcă în spate. Vitea introduse pumnalul pieziş şi piatra ieşi încă puţin în afară.

— La o parte! strigă Vitea.

Ne-am dat în lături. Pumnalul se mai răsuci o dată şi piatra se rostogoli cu zgomot în iarbă. Îndată după aceea Vitea aruncă şi pumnalul. În locul pietrei din turn se căsca acum o gaură întunecoasă.

— Viktor, fii mai prudent! am strigat eu.

Citisem undeva că arheologii care fac săpături într-o movilă, cînd dau de un schelet, îşi stăpînesc pînă şi răsuflarea, şi, cuprinşi de o emoţie puternică, despart cu pense şi cu pensule straturile unul de altul, şi abia îndrăznesc să sufle praful antic de pe el...

Acum însă era prea tîrziu. Vitea băgă mîna în gaură şi un sul de pînză mic şi lunguieţ căzu pe jos. Ne-am năpustit cu toţii asupra sulului şi pînza aproape putredă care-l învelea a fost imediat sfîşiată cu sălbăticie în bucăţi. Un strigăt de triumf asemănător cu cel ce l-ar fi scos un trib de mohicani ieşi deodată din gîtlejurile cercetătorilor noştri. Gemenii ridicară mîinile. Unul din ei ţinea pumnalul „marţienei", în mîna celuilalt se găsea tot... un pumnal.

— Dă-mi-l! a strigat Liusia cît o ţinea gura.

Fata îşi smulse basmaua de pe cap şi, fără s-o cruţe, şterse cu ea al doilea pumnal. În razele soarelui, rubinul roşu încrustat pe mîner străluci cum străluceşte vinul în pahar.

Nu mai încăpea nici o îndoială, era adevăratul pumnal, cel autentic, chiar acela...

Băieţii şi-l smulgeau unul altuia, îl mîngîiau, suflau peste el, îi încercau cu degetele tăişul, fetele admirau ornamentele desenului de pe argintul mînerului. Galia merse pînă acolo încît sărută rubinul.

— Haideţi la Numărul Unu, să ne lăudăm cu el! spuse triumfător Vitea cel mare, ştergîndu-şi sudoarea de pe frunte.

— Acesta e un adevărat dar pentru muzeul din Liubeț! exclamă Liusia.

„Marțiana“ mă luă deoparte.

— Vreți să dăruiți această splendoare muzeului?! mă întrebă ea în șoaptă, rușinată.

— Fără îndoială.

— Atunci dăruiți și pumnalul meu. Vai, cînd mă gîndesc că eu am vrut să procedez ca o proastă, ca o inconștientă! Fata îmi întinse pumnalul, se întoarse repede și plecă însoțită de cei doi scutieri.

— Priviți! Priviți! strigară deodată, într-un glas, Sonia și Galia.

Pe iarbă zăcea un plic deschis, mic și îngălbenit, care căzuse probabil din sulul de pînză. Toți se repeziră asupra acestei noi descoperiri.

— Nu-l atingeți! strigă Liusia.

Din fericire, nimeni nu îndrăznise să ia plicul în mînă. Am băgat sub el blocnotesul meu, l-am ridicat și l-am întors prudent cu degetul mic... Nu scria nimic pe el. Țineam plicul de un colț, în timp ce Liusia încerca să scoată ușurel, cu două degete, scrisoarea pe care o conținea. Pînă la urmă, izbuti să pună mîna pe o foaie de hîrtie, pe care o desfăcu. Foaia era acoperită cu un scris foarte mărunt, dar din cauza umezelii literele se topiseră și nu puteam descifra nimic; în loc de cuvinte, vedeam doar rînduri drepte, de culoare închisă, lățite pe hîrtie.

— Să ne întoarcem la muzeu. Numărul Doi trebuie să fi sosit la slujbă — porunci Liusia. Și tu — spuse ea adresîndu-se lui Volodea — du-te la Numărul Unu și adu-l în cetate!

Am pornit cu toții într-un suflet. Bătrîna cea posomorîtă, tot ținîndu-și capra de frînghie, ne petrecu cu o privire bănuitoare.

Numărul Doi era așezat în fața unei mese și părea supărat de ceva. Dar cînd i-am așternut în față trofeele, și-a scos ochelarii, și-a deschis ochii

mari, dar mai ales a căscat gura. Tăcea, însă pînă și sprîncenele dese, pînă și mustățile lui de morsă zîmbeau.

Numărul Unu sosi în galop. Gras cum era, se vede că-i venise foarte greu să alerge, fiindcă acum gîfîia ca o locomotivă.

— Unde-i? Unde-i? Zări pumnalul și-l luă în mînă. Numai un pescar care a prins în undiță un somn de douăzeci de ocale, numai un vînător care a ucis cu un singur foc de pușcă o pereche de rațe, numai ei știu să se bucure cum se bucura Numărul Unu privind pumnalul și examinînd cu lupa, în cele mai mici amănunte, gravura filigranată de pe mîner. Cutele de pe fruntea lui se mișcau, se mișcau și cele de pe obraji și din jurul gurii.

— Da, copii, ceea ce ați găsit voi nu-i un grăunte de aur, ci o adevărată pepită! spuse el, înecîndu-se de preamarele belșug de sentimente care-l copleșea și luă pumnalul „marțienei". Ei, ăsta-i mai puțin grozav, are și un defect, firește. Dar halal de ea! Se vede că a început să-i vorbească conștiința dacă vi l-a dat!

— Povestiți totul în ordine, — spuse cu seriozitate Numărul Doi, îndreptîndu-și ochelarii pe nas.

Bîlbîindu-se și încurcîndu-se, Liusia povesti totul, începînd cu semnul lipsă de pe litera E.

— Ce simplu a fost! Și ce genial! Numărul Unu se aplecă asupra albumului și-și duse o lupă mică la ochi. Iată literele „Caută aici". Îl apucă de umăr pe Numărul Doi. Să știi că noi amîndoi, și tu și eu, sîntem niște gură-cască! N-am observat ceea ce era mai interesant. Niciodată nu m-am gîndit că albumul fetiței poate să ascundă un astfel de mister. De altfel, noi nici n-am considerat albumul drept un document istoric. Și uite, copiii ăștia au observat totul în cinci minute! Cine a fost primul?

— Nimeni n-a fost primul, toți sîntem primii! strigau copiii.

— Tot detașamentul a participat! declară bucuroasă Magdalina Haritonovna, făcînd astfel o aluzie

clară că şi ea personal ar fi luat parte activă la dezlegarea misterului din turnul cetăţii.

— Cu un singur lucru nu sînt de acord — şi Numărul Doi îşi reluă tonul arţăgos: cum aţi fost în stare să aruncaţi în iarbă un album preţios şi să vă cătaţi de treburi? Credeţi că aşa procedează un explorator?

— Lasă, lasă! Mai bine te-ai ocupa de scrisoare! îl întrerupse Numărul Unu. Nu vezi că e ininteligibilă? Ce ne facem? Cînd eroii lui Jules Verne au pornit în căutarea căpitanului Grand, descifraseră măcar o parte din cuvinte.

— Ştiu ce-i de făcut! Ştiu ce-i de făcut! Vitea Pereţ sărea într-un picior ca un nebun şi cele două pumnale zăngăneau pe masă. Să-l rugăm pe tovarăşul căpitan de la miliţie să ne dea o mînă de ajutor. Cînd prindea cîte un spion, citea orice hîrtiuţă, cît ar fi fost ea de neclară. Mi se pare că le băga în petrol.

— Ei poftim, în petrol! Era vorba de o soluţie chimică complexă — explică Vitea cel mare cu condescendenţă.

— E drept! confirmă Numărul Doi. Căpitanul e foarte amabil şi ne-a promis să ne ajute. Se pare că ei încearcă dezlegarea oricăror mistere. Să mergem.

— Dar n-am aşezat încă la loc piatra din turn — îşi aminti Vitea cel mare.

Într-un cuvînt, la miliţie n-am mers cu toţii. Băieţii care mai dăduseră pe acolo plecară să aşeze piatra la loc.

...Noi ceilalţi am năvălit în biroul căpitanului.

Căpitanul a zîmbit cu oarecare îngăduinţă, ne-a spus că a doua zi pleca la Moscova şi, luînd scrisoarea, ne-a promis s-o predea, pentru descifrare, Institutului de expertize judiciare din capitală.

Capitolul XI

CUM SE FACE CĂ SONIA A ADORMIT ÎN PICIOARE

Grupul nostru de exploratori păşeşte pe drumul mare. Un vînt răcoros ne suflă în faţă.

Mergem cu uşurinţă, nu mai avem mare lucru în rucsacuri. În ce mă priveşte, afară de o haină mai groasă, nu mai duc în spate decît geoda de ametist. Celelalte mostre geologice le-am împărţit între pionieri.

Magdalina Haritonovna s-a împăcat de mult cu Liusia. Acum merg împreună în urma convoiului şi discută despre redactarea raportului asupra excursiei la Liubeţ. Raportul trebuie să conţină un mare număr de cifre ; au participat atîţia pionieri, s-au parcurs atîţia kilometri, atîţia pionieri au vizitat muzeul şi cetatea, s-au găsit atîtea mostre geologice. Sonia şi cu mine ne-am pomenit şi noi în raport. În felul acesta numărul de pionieri a crescut.

Ne-am mîncat ultimii bani la restaurant şi acum nu mai avem cu noi decît două pîini mari de secară.

— Haideţi să ne oprim puţin şi să ne odihnim — ne propuse Liusia.

Ne-am aşezat pe o movilă la marginea drumului. Liubeţul se zărea vag în depărtare. Razele apusului colorau turnurile cetăţii în tonuri delicate, trandafirii. De pe movila noastră înaltă vedeam conturîndu-se cu precizie pe cerul liliachiu-palid vîrfurile

ascuţite ale turnurilor, ale clopotniţei, cele două coşuri înalte ale fabricii de sticlă, verdele grădinilor...

Jenea, unul din cei doi gemeni, cel cu cureaua neagră, se tîrî pînă la mine.

— Credeţi că s-ar putea picta un tablou în care cetatea să fie toată trandafirie şi nouraşii aurii? mă întrebă el în şoaptă.

— Da, s-ar putea — răspunsei eu. Ai vrea tu să faci aşa ceva?

— Nu, am întrebat doar. Băiatul părea vădit intimidat.

Liusia tăie pîinile în porţii egale. Viitoarea masă trebuia s-o luăm abia acasă.

Apoi am pornit iar la drum. Rămîi cu bine, Liubeţ, rămîi cu bine, oraş trandafiriu! Vîntul ne sufla iar în faţă. Vîntule, vîntule, spune-ne unde e ascuns portretul!

Am intrat într-o pădurice de pini. Îndată am simţit răcoarea serii şi în jurul nostru a început să se întunece. De marginea poieniţelor şi de tufişurile de salbă se agăţau fuioare aproape străvezii de ceaţă. Unul cîte unul, copiii încetineau pasul şi scoteau din rucsac cîte o vestă sau o bluză. Sonia ar fi trebuit să-şi îmbrace puloverul.

— Sonia, unde eşti? Fetelor, n-aţi văzut-o pe Sonia?

— Nu.

— Băieţi, unde-i Sonia?

Mi-au răspuns doar cu un smiorcăit.

Unul din gemeni mormăi ceva celuilalt care se oţărî la el.

— Dar Galia unde-i? strigară după aceea amîndoi deodată.

Şi s-au zbîrlit, şi s-au năpustit ca nişte cocoşi unul asupra celuilalt, învinovăţindu-se reciproc de dispariţia nepoatei lor de la Moscova.

Toată lumea se opri. Atunci se putu constata că dispăruse şi Bela, o altă fetiţă negricioasă, cu picioare lungi, aceea care poartă ochelari şi seamănă

cu o capră. Şi nimeni din noi nu-şi amintea unde, cum şi cînd rămăseseră fetele în urmă.

— Fetelor, rămîneţi aici! Băieţi, tovarăşe doctor, după mine! porunci Liusia. Mai repede, mai repede!

— Am o rosătură la picior! bombăni supărat Volodea — puiul de curcă, şi se aşeză pe un butuc cu spatele la noi.

— Numai neplăceri îţi fac fetele astea! bombăni şi mai supărat Vitea cel mare, totuşi porni în fruntea echipei.

Cu pas repede, Liusia, băieţii şi cu mine ne-am luat după Vitea. Mi-am amintit de lupul împăiat din muzeu şi de vocea monotonă a Numărului Doi: „În pădurile noastre se mai găsesc şi azi uneori fiare de acest fel". Ce grozăvie! Nu, nu, lupii nu avuseseră încă timp să-mi înfulece fetiţa cea grăsuţă şi, cu siguranţă, bună la gust.

Trecu o oră chinuitoare. Mergeam repede, în tăcere, spatele şi tîmplele mele erau leoarcă de sudoare... Se întunecase complet. Scrutam cu atenţie întunericul tăcut al pădurii, aşteptînd din clipă în clipă să zăresc o pereche de ochi siniştri aruncînd văpăi.

Drumul ieşi din pădure. În lanul de grîu era mai multă lumină. Geana aurie a asfinţitului ce se stingea se întrezărea încă sub norii lungi, liliachii...

Iertaţi-mă, dragi cititori, dar am suferit atît de mult din cauza dispariţiei Soniei, încît vă mărturisesc că nu sînt în stare să povestesc mai departe. Sînt nevoit să las jos condeiul şi să-i cedez ei locul, să relateze singură ce s-a întîmplat în seara şi în noaptea aceea.

Iată ce a notat Sonia în P.R.I.D.C.-ul albastru:

«Bela şi-a pierdut ochelarii, şi-a adus aminte că i-a scos cînd şedeam pe movilă şi admiram cetatea şi oraşul.

„Fetelor, să mergem să-i căutăm, vă rog" — ne-a spus ea Galiei şi mie.

Şi am plecat tustrele să-i căutăm fără să spunem nimănui nimic.

Am găsit ochelarii pe şosea şi deodată am văzut că soarele apune şi că începe să se întunece. Ne-am grăbit să-i ajungem pe ceilalţi. Nu eram de loc speriate, ştiam că nu-i decît un singur drum, că nu se deschide altul lateral. Cum era să ne rătăcim? Dar lupii? Lupi nu există decît în basmele cu Scufiţa Roşie sau cu Capra cu trei iezi, în parcul zoologic şi în desişul pădurilor. În pădurea asta pinii sînt foarte mici, lupii nu ajung pînă aici...

De altfel, inventasem o poveste minunată şi anume că noi n-am fi nişte fetiţe, ci trei muşchetari cu mustăţi şi cu spade. Ne-am luat de mîini şi am compus chiar un cîntec:

Noi sîntem trei muşchetari!
Ghiciţi care din noi e
Athos, Porthos şi Aramis.

Ne-am luat de mîini... Dar, deodată, i-am văzut alergînd în întîmpinarea noastră pe băieţi, pe tata şi pe Liusia. Alergau şi strigau cu glas tare. Pe biata Galia, unchii ei Jenea şi Ghenea au apucat-o de mîini şi au început s-o zgîlţîie, să rîdă în hohote şi să sară în jurul ei. Liusia o îmbrăţişă pe Bela şi tata mă sărută în creştet.

Liusia ţipă:

„Unde aţi dispărut, fetiţe rele ce sînteţi?"

După aceea, am pornit cu toţii împreună, vorbind şi rîzînd. Ne-a întîmpinat Magdalina Haritonovna, care a uitat să ne certe şi ne-a sărutat.

Fetele ne-au înconjurat şi ne-au povestit că toată lumea s-a speriat grozav văzînd că nu sîntem nicăieri.

Vitea Pereţ — ce băiat bun e! — m-a privit, mi-a făcut semn cu ochiul şi mi-a şoptit:

„Fetele noastre sînt nişte exploratoare adevărate, nu se tem de nimic".

Iar Vitea cel mare s-a apropiat de noi şi a spus:

„Din cauza lor am pierdut trei ceasuri preţioase!"

Am început să ne întrebăm cu toţii ce să facem. Puteam să ne oprim şi să înnoptăm în fostele noastre colibe de lîngă rîu. Dar eram flămînzi cum nu mai fusesem niciodată şi nu mai aveam nimic de mîncat. Ce-ar fi să ne luăm găleţile şi topoarele ascunse în tufişuri şi să ajungem neapărat, încă în noaptea asta, la Zolotoi Bor? Dar ştiţi cam ce ar însemna asta? Douăzeci de kilometri. Şi unde mai pui că ne zbenguisem prin Liubeţ, că făcusem cale întoarsă după ochelari! Am putea ajunge oare pînă la Zolotoi Bor, sau nu?

Desigur că am putea! Şi toată lumea hotărî în unanimitate că vom ajunge. Nu eram noi exploratori?

Atunci tata spuse:

„Eu ştiu de ce vreţi să mergem acasă. Vă amintiţi ce-a spus Numărul Unu: „Vi s-a făcut dor de pătucurile voastre“?“

Magdalina Haritonovna luă cuvîntul: „Instrucţiunile interzic“...

Dar noi am răspuns:

„Nu, nu, vom ajunge totuşi!“

Se întunecase de-a binelea. Mergeam prin pădure, ne împiedicam de rădăcini, crengile ne biciuiau obrajii. Ni se părea mereu ba că vedem un urs, ba că vedem un lup, deşi nu vedeam de fapt decît simple tufişuri întunecate.

Am început să coborîm colina şi ne-am apropiat de rîu. Vai, ce frig s-a făcut deodată! Brr!

De după tufişuri, vedeam rîul negru ca peştera în care intrasem. Undeva, departe, departe, începură să latre nişte cîini. Apoi din nou s-a lăsat o linişte desăvîrşită. Pe cerul întunecat, stelele păreau scînteile unui foc care se stingea.

Deodată, chiar lîngă mal, ceva a foşnit în stuf şi am văzut aprinzîndu-se o luminiţă. Ne-am oprit deodată. Crezusem că erau nişte tîlhari, dar nu erau decît pescari cu undiţele.

Magdalina Haritonovna s-a neliniştit:

„Dar vom găsi oare locul unde am înnoptat atunci?“

Vitea Pereţ ţine minte totul.
„Îl vom găsi. În locul acela e un butuc despicat şi un pin strîmb“ — spuse el.
Liusia, care mergea înainte, spuse : „Eu nu-mi văd nici mîinile“.
Deodată, Vitea Pereţ făcu un salt într-o parte. E foarte isteţ Vitea Pereţ.
„Aici, iată butucul !“ spuse el şi îl lovi cu piciorul.
După părerea mea, Vitea e cel mai drăguţ, cel mai minunat băiat din lume.
Am găsit în tufişuri topoarele şi găleţile şi am pornit din nou mai departe. Nimeni n-avea chef nici de poveşti, nici de glume.
Tata mi-a şoptit că duce în rucsac nu trei kilograme, ci trei maşini de călcat grele. „Curelele astea parc-ar fi de fier — spunea el — mi-au strîns umerii, şi picioarele parcă sînt de lemn şi nici nu sînt ale mele.“
Dar eu i-am răspuns că nu sînt de loc obosită.
În sfîrşit, am trecut podul de lemn şi am văzut în depărtare luminile din Zolotoi Bor. Acum eram aproape, nu ne mai rămîneau decît doi kilometri. Înaintam cu multă greutate pe şoseaua pietruită. Galia mi-a mărturisit în şoaptă că, dacă mai ţine puţin, are să se prăbuşească.
În piaţă ne-am oprit. Vitea cel mare a aprins lanterna de buzunar. Tata s-a uitat la ceas şi a spus :
„E ora două !“
Iar Magdalina Haritonovna şi-a dus mîna la frunte şi a spus :
„Îmi vine să leşin !“ Dar nici gînd să leşine.
Ne-am împrăştiat cu toţii pe diferite străzi.
Tata şi cu mine am bătut multă vreme ca să ne deschidă gazda noastră cea posacă. În cele din urmă ne-a auzit. Ceilalţi copii trebuie să fi bătut cu siguranţă foarte tare în poarta părinţilor lor, cu pumnii şi cu călcîiele, dar noi ne-am jenat să procedăm în felul acesta.
În sfîrşit, gazda a auzit, a tras zăvorul, a deschis portiţa şi a spus :

„Noctambulilor!“

Ce s-a mai întîmplat după aceea, nu-mi amintesc...»

E firesc ca Sonia să nu-şi mai amintească ce s-a întîmplat după aceea, fiindcă a adormit stînd în picioare. A trebuit să-i scot puloverul şi rochia şi s-o culc în pat.

Magdalina Haritonovna a scris cu un creion roşu în albumul albastru : „Expunerea este bună. Propoziţia secundară se desparte prin virgulă. Şterg elogiul inutil la adresa lui Vitea Pereţ, cel mai nedisciplinat băiat din detaşament, nota 8“.

*
* *

În ziua următoare ne-am adunat cu toţii la Casa Pionierilor, în jurul mesei mari. Mie mi s-a făcut cadou un rucsac încărcat pînă la refuz cu mostre geologice.

Minunat! Măcar una din sarcinile mele de explorator să fie îndeplinită sută la sută!

Şedinţa a fost deschisă de Magdalina Haritonovna.

— Aşadar, putem să tragem unele concluzii asupra activităţii noastre turistice. Şi, conform obiceiului ei, ne-a privit pe toţi dojenitor pe deasupra ochelarilor.

După aceste cuvinte, gemenii şi-au concentrat atenţia asupra muştelor din tavan, Vitea Pereţ asupra porumbeilor de pe acoperişul vecin, în timp ce ceilalţi s-au mărginit să ofteze şi au coborît ochii în pămînt.

Liusia a sărit în sus:

— Magdalina Haritonovna, iertaţi-mă, dar am să vă întrerup. Copii! exclamă ea. Voi credeţi că noi trebuie să stăm şi să aşteptăm cu mîinile în sîn răspunsul Numărului Unu după descifrarea scrisorii?

Copiii începură să ţipe care mai de care:

— Nu, să căutăm singuri, singuri să căutăm!

— Eu nu văd ce metode am putea folosi ca să ne sporim şansele — spuse Magdalina Haritonovna dînd din umeri ; întreruperea Liusiei o jignise.

— Ascultaţi — spuse Liusia — vă aduceţi aminte că există un cercetător cu Numărul Şapte, care voia să afle de ce a venit la Liubeţ tatăl lui, celebrul pictor Sitnikov ? Poate că Numărul Şapte ne-ar putea povesti ceva despre portret ?

— Asta-i o idee ! exclamă Vitea cel mare. Hai să plecăm cu vaporul la Numărul Şapte, vom vizita astfel şi muzeul Sitnikov.

Nu ştiam încă dacă vom găsi sau nu în acest muzeu urmele portretului, dar călătoria în sine, cu vaporul în susul rîului, era atît de atrăgătoare !

— „Plecăm, plecăm, plecăm în ţări îndepărtate !“ începu să cînte şi să danseze Vitea Pereţ.

— Să plecăm mîine, mîine ! exclamă unul din gemeni.

— Desigur că mîine, de ce să mai aşteptăm ? întări celălalt.

— Statutul indică trei zile de odihnă — spuse Magdalina Haritonovna.

— Dar acum sîntem exploratori, nu ne mai odihnim — insistară gemenii. Ne vom odihni după ce vom găsi ce căutăm.

— Magdalina Haritonovna, vă rugăm să vă învoiţi ! Plecăm doar cu vaporul ! Nu vom obosi de loc — spuse şi Liusia, căutînd s-o înduplece.

Magdalina Haritonovna se cam strîmbă, oftă, dar pînă la urmă îşi dădu consimţămîntul.

— Faceţi rost de ouă, lapte şi pîine şi mîine dimineaţă la şase veniţi fără alt bagaj ! declară veselă Liusia.

Capitolul XII

ENIGMA E PARCĂ ŞI MAI DE NEPĂTRUNS

Dis-de-dimineaţă, prin lanul cosit, mărşăluiam cu toţii — treizeci şi unu de exploratori — spre rîu. Soarele strălucea pe cerul senin, rîul şi depărtările împădurite erau ascunse în valurile albicioase ale ceţei. Ura ! Asta înseamnă că vom avea timp frumos !

Un vaporaş mic şi alb, de ziceai că tocmai atunci fusese spălat, purtînd numele „Racheta", pufăind şi ridicînd valuri înspumate în jurul lui, se apropia de debarcader. Am urcat în fugă scara de lemn, împingîndu-ne unul pe altul, şi ne-am instalat pe punte la prova.

Un căpitan impozant, cu mustaţă uriaşă, neagră ca pana corbului, stătea în cabina de la timonă. Pe cap, căpitanul purta un adevărat chipiu marinăresc cu emblemă aurită. Colacii de salvare şi găleţile vopsite în alb atîrnau de-a lungul punţii. Chiar la prova erau încolăcite frînghii de o grosime neobişnuită. Matrozi în tricouri vărgate treceau preocupaţi pe punte.

— Parc-am fi pe mare ! exclamă Vitea Pereţ, care izbutise să inspecteze întregul vapor şi tocmai fusese dat afară din sala maşinilor.

— Halal mare ! N-are tangaj şi malul e chiar sub nasul tău ! observă cu dispreţ Volodea.

Vîntul sufla uşor. Vaporaşul plutea despicînd rîul, iar noi ne plimbam privirile pe ambele maluri şi

vedeam cînd tufişuri, cînd o plajă lată sau o rîpă înaltă şi galbenă apropiindu-se brusc de apă şi în spatele ei un sat cu căsuţe care abia se zăreau de sub livezile de meri, cînd o pădure de pini oglindindu-se în apă, sau vaci dormitînd lîngă vadul de adăpare...

Dar rîul ? În fiecare clipă aspectul lui se schimba : era cînd albastru-palid, cînd sidefiu, cînd scînteietor în soare ca mii de pene strălucitoare, cînd verde-închis, asemenea malurilor acoperite de păduri care se reflectau în el. Pescăruşi albi zburau în imediata apropiere a apei ; pescari singuratici stăteau nemişcaţi în luntre. Un remorcher harnic trăgea deodată patru şlepuri lungi...

Numai regulamentul uimitor al vaporului ne strica dispoziţia. Cine o fi inventat asemenea lucruri ? Îndată ce depăşeam treizeci de kilometri, însemna că am sosit, trebuia să coborîm de pe vapor şi s-o luăm la goană pe chei, pînă la casă, după bilete noi. Dar casierul nu-ţi elibera biletele aşa, pur şi simplu, adică nu le rupea doar ca să ni le întindă. Nu, el scria ceva, tăia cu foarfecele şi numai după aceea ni le dădea. Vaporul următor pleca abia după zece minute şi tu aveai nevoie de treizeci de bilete, iar în spatele tău era un rînd lung care începea să se neliniştească.

Se înţelege că după atîtea emoţii, cînd Magdalina Haritonovna şi cu mine apucam să ne aşezăm pe noul vapor în cîte un loc ferit, ne ştergeam frunţile năduşite cu batistele.

În sfîrşit, după ce am schimbat vaporul de patru ori, am ajuns spre seară cu bine. Scara vaporului a fost aruncată şi am coborît pe malul de piatră. O săgeată albastră, prinsă de un stîlp, ne-a arătat că trebuie să urcăm un drum împădurit.

În spatele tufelor de liliac, acoperită în întregime cu viţă sălbatică, se afla o casă verde, cu etaj, cu chenare sculptate în jurul ferestrelor, şi o dantelă sculptată în lemn de jur împrejurul streaşinei. I-am dat ocol ca să ajungem pe terasă, unde am văzut o tăbliţă : „Muzeul A. K. Sitnikov, pictor, artist al

poporului al U.R.S.S.“. În fața terasei se întindea o minunată grădină de flori...

Ușa terasei se deschise și în prag se ivi, proptindu-se greoi în baston și șchiopătînd, un bătrîn îndesat, în halat alb, cu mustăți dese și stufoase, cu o claie de păr alb deasupra unei frunți înalte. Ochii negri, expresivi, nasul fin, buzele subțiri și bărbia bine conturată erau de o rară frumusețe.

L-am recunoscut imediat, așa de bine semăna cu tatăl său, de al cărui autoportret îmi aminteam perfect, fiindcă-l văzusem la Galeria Tretiakov. Pictorul avea ochi negri și veseli, purta același halat alb și ținea o pensulă în mînă.

Mi-am adus aminte și de un mic portret al fiului său, un băiețaș cu ochi negri, în cămașă brodată, cu o undiță în mînă. Și iată că acum, după șaizeci de ani, acest băiețaș s-a transformat într-un cercetător cărunt, în Numărul Șapte.

Bătrînul ne privea cu ochi tot atît de negri ca și ai tatălui său, dar ochii săi păreau vinovați.

— Ce-i cu voi, dragii mei? Muzeul s-a închis acum o oră și jumătate. Dacă vreți să ne vizitați, trebuie să veniți cu vaporul de dimineață. Luați-o pe-aici — și ne arătă un drum cu mîna — mergeți trei kilometri și ajungeți în sat, veți putea înnopta la școală, iar mîine dimineață înapoiați-vă la muzeu.

Careva dintre copii oftă cu tristețe.

— Ce oftați așa din greu? Ori vă dor picioarele de atîta umblet? spuse Numărul Șapte, drept răspuns.

Sonia mea, care e o fetiță foarte neastîmpărată, interveni :

— Ba n-am umblat de loc, am venit doar cu vaporul, dar sîntem mult mai obosiți decît după marșul la Liubeț. Și ne e așa de foame!

Ochii vioi și inteligenți ai bătrînului străluciră deodată atît de veseli, de parcă s-ar fi ivit soarele de după nori.

— Ați fost la Liubeț? întrebă el. De unde sînteți?

— Sîntem exploratori de la Casa Pionierilor din Zolotoi Bor. Vitea cel mare înălţă cu mîndrie capul. La Liubeţ am căutat un portret.

— Exploratori? întrebă mirat bătrînul.

— Dumneavoastră sînteţi Numărul Şapte?

Nu, Sonia mea e pur şi simplu imposibilă cu întrebările ei!

— E foarte just, fetiţo. Dar spune-mi, te rog, aţi făcut cunoştinţă la Liubeţ cu celelalte Numere?

— Cum să nu, cu Unu, Doi şi Trei. Sonia îi numără pe degete.

— Numărul Patru a plecat în altă parte — continuă Galia. N-a putut să cultive nişte gherghine albastre.

Bătrînul căzu pe gînduri şi-şi potrivi mustăţile lungi şi cărunte.

— Sîntem cu toţii vechi prieteni... Sufăr de reumatism şi din cauza lui nu mai pot pleca să-i vizitez — oftă el şi se întoarse greoi spre mine. Aveţi ţigări?

— Oh, ce rău îmi pare că nu vi le pot oferi, dar nu sînt fumător!

— Dacă aţi fi avut, vi le-aş fi confiscat o dată cu chibriturile. Iată — şi bătrînul arătă spre o magazie solidă din trunchiuri groase — asta e fînăria noastră, veţi înnopta aici. Cum staţi cu alimentele?

— Nu vă deranjaţi, avem hrană rece — răspunse Magdalina Haritonovna.

— Foarte rău că aveţi hrană rece! Katiuşa! Katinka! chemă bătrînul.

Din casă se rostogoli un adevărat cocoloş. N-am văzut de cînd sînt o bătrînică atît de mică şi de rotunjoară; era pur şi simplu o bilă, numai că purta rochie şi şorţ.

Am ghicit cu toţii că era vorba de Numărul Cinci, inventatoarea plăcintelor.

— Katiuşa — spuse bătrînul — închipuie-ţi că băieţii şi fetele au fost de curînd la Liubeţ şi au făcut cunoştinţă cu scumpele noastre Numere.

Şi ce-a mai zîmbit Numărul Cinci! Îi zîmbeau ochii albaştri şi strălucitori, îi zîmbeau obrajii bu-

călaţi şi rumeni ca merele, îi zîmbeau chiar şi gropiţele din obraji...

— Am să le dau cartofi, ceaun, samovar, pături, perne, paltoanele noastre şi cojocul. Sînteţi obosiţi, dragii mei? Bătrînica privi cu blîndeţe copiii, apoi îşi încrucişă iar mîinile durdulii pe burtă.

Treaba merse strună. Fetele aşternură păturile pe fînul din magazie şi începură să cureţe cartofii. Băieţii aprinseră focul la oarecare distanţă, aduseră apă, puseră conuri de brad în coşul samovarului. Vitea Pereţ se zbenguia în fîn, iar Volodea fotografia de zor. Peste puţin, cartofii erau fierţi, samovarul gata şi el, şi ne-am aşezat cu toţii la cină.

După cină, cei doi onorabili soţi, adică Numerele Şapte şi Cinci, s-au arătat din nou.

— V-am adus şi ceva dulce — spuse bătrînica, zîmbind ca şi înainte, şi ne întinse un platou cu nişte plăcintă de culoare închisă, presărată cu zahăr. Numai să mă iertaţi că sînt cam puţine.

Celebra plăcintă „înecatul" fusese tăiată în treizeci de bucăţi microscopice, care pur şi simplu ţi se topeau în gură; în ce mă priveşte, abia dacă i-am simţit gustul.

Magdalina Haritonovna se aşeză să scrie, după dictarea Numărului Cinci, reţeta „înecatului" [1].

Am notat şi eu această reţetă, ca să i-o dăruiesc soţiei mele. În timp ce o copiam, Liusia povestea Numărului Şapte, în amănunte, istoria portretului ascuns.

— Aşa, aşa, aşa! Vra să zică, în două zile aţi realizat mai mult decît am realizat eu în două luni! Aţi găsit pumnalul! Minunat! zîmbi el. Numai că aţi cam luat-o razna cu cercetările, pare-mi-se.

---

[1] Iat-o: se amestecă trei pahare de făină albă şi 200 grame de unt, se bat cu cuţitul, se adaugă un ou, jumătate de pachet de drojdie şi jumătate pahar de lapte şi se bate din nou cu cuţitul. Aluatul se îneacă în apă rece ca gheaţa. Peste 45 de minute, aluatul iese la suprafaţă. Se presară pe masă 250 grame de zahăr tos şi 200 grame nuci şi se tăvăleşte aluatul în acest amestec. Sulul obţinut se taie în bucăţi, se pune pe tavă şi se bagă la cuptor timp de 15 minute. (n. a.)

Fiindcă despre portret n-a vorbit şi n-a scris nimeni, niciodată şi nicăieri, afară de bibliotecarul vostru... Linişte, linişte, nu mă întrerupeţi ! Povestea Irinei Zagvozdeţkaia, care s-a îndrăgostit de un iobag, este, desigur, o poveste destul de interesantă şi romantică, dar ea nu are nici o legătură cu cercetările voastre şi, afară de asta, este binecunoscută. Numele artistului talentat care a pictat natura moartă e o enigmă pe care n-a dezlegat-o încă nimeni, nici tatăl meu cu o jumătate de secol în urmă, nici noi, cercetătorii. Să aşteptăm să vedem ce cuprinde scrisoarea pe care aţi găsit-o. Cînd o să vizitaţi mîine muzeul, o să vă arăt o altă scrisoare, care se referă la această natură moartă. Şi acum, noapte bună !

E foarte plăcut să dormi în fînul moale şi aromat, atîta numai că era o înghesuială îngrozitoare — copiii se rostogoleau la vale pe fîn.

Dimineaţa, Numărul Şapte ne-a condus la muzeu.

Pictorul construise cîndva această casă aici, pe malul înalt al rîului, şi aici trăise toată viaţa, rătăcind prin păduri şi pe cîmpiile de pe malul rîului. Aici îşi pictase şi tablourile...

Fără să vreau, mi-am adus aminte de Galeria Tretiakov...

De două-trei ori pe an dau pe acolo, dar mă opresc numai în faţa cîtorva tablouri.

Oricum, nu poţi vedea totul într-o zi, sînt prea multe comori în cele şaizeci de săli ale acestei galerii. Ce bine că petrecusem de curînd o oră întreagă în sala pictorului Sitnikov !

Preferinţele mele se îndreaptă spre două din peisajele lui : unul reprezintă un iaz întunecat, îndărătul căruia se văd nişte pini aspri şi nişte mesteceni aurii, înclinaţi şi luminaţi de apusul soarelui, celălalt — un rîu rece, albastru, cu malul înalt, pe care se vede o pădure de mesteceni toamna.

Ai zice că pictorul n-a zugrăvit nimic deosebit, dar cînd îi priveşti mai atent tablourile, te minunezi ce bine s-a priceput să redea frumuseţea naturii ruse !

...Iubesc bogata veştejire a firii
Şi-al codrului tomnatic veşmînt...

declamă cu o voce sonoră Numărul Şapte. Tatii îi plăcea să repete versurile acestea ale lui Puşkin în zilele senine de toamnă.

Mi-am adus aminte de peisajul acela cu rîu de la Galeria Tretiakov. Pe fereastra muzeului vedeam şi eu rîul. Numai că acum pădurea nu era veştedă şi nici aurie cum fusese cu mulţi ani în urmă, ci verde şi scăldată în strălucirea soarelui.

În camerele muzeului se găseau multe lucrări personale interesante ale pictorului — masa de scris, colecţiile arheologice, un număr foarte mare de diferite vase, portretele bunicelor şi bunicilor, arme vechi... Pe pereţi erau agăţate tablourile şi peisajele lui. Privirea mea luneca distrată peste obiecte şi peste mobilă. Ceea ce mă interesa pe mine personal şi ceea ce mi se părea mai important în muzeu şi în jurul lui. erau peisajele de pe pereţi şi această minunată natură pe care pictorul o imortalizase în pînzele sale.

Sitnikov a murit după revoluţie. O cameră întreagă din muzeu era închinată lecţiilor pe care le preda elevilor săi. Iată-l învăţîndu-i să deseneze pe copiii din şcoala sătească locală, corectîndu-le desenele neîndemînatice, desenînd decoruri pentru spectacolele lor. Pe doi băieţi i-a trimis la Moscova la Şcoala de arte.

— Ca să vedeţi, un pictor celebru ca el, şi s-a ocupat de copii ! mi-a şoptit Jenea geamănul.

— Mi se pare că şi tu ai vrea să te faci pictor ? l-am întrebat eu.

— Foarte mult — mărturisi el — dar tăceţi, nu spuneţi la nimeni...

După ce am vizitat muzeul, ne-am adunat în fostul birou al lui Sitnikov.

— Ne-aţi promis că ne arătaţi o scrisoare — a spus Liusia nerăbdătoare.

— Mai întîi am să vă arăt o carte — răspunse Numărul Şapte.

Se apropie fără grabă de o bibliotecă imensă, o deschise şi scoase un volum mic şi gros, cu legătură albastră : „Indicatorul localităţilor şi al locuitorilor judeţelor din gubernia Moscova, 1852“.

Am răsfoit cartea. Era împărţită în capitole, cîte judeţe atîtea capitole. Fiecare capitol conţinea lista „persoanelor care locuiesc în oraş şi în judeţ“. Erau liste pe oraşe ale funcţionarilor şi negustorilor, liste pe judeţe ale localităţilor, se indica numărul sufletelor de sex masculin din fiecare sat (se vede că femeile nu erau trecute la socoteală), precum şi numele, prenumele şi titlul moşierului stăpîn peste aceste suflete bărbăteşti.

— Nu-i o carte interesantă — observă Volodea.

— Eu cred că ne poate folosi pentru cercetările noastre — declară Vitea cel mare, sigur de el.

— Luaţi-o, luaţi-o, o să vă fie de folos ! spuse zîmbind Numărul Şapte. Sînteţi exploratori, aproape că sînteţi nişte istorici, şi ăsta-i un îndreptar, care cuprinde şi judeţul Liubeţ. V-o dau cu o singură condiţie : după ce veţi termina cercetările, cu sau fără succes, să mi-o trimiteţi prin poştă înapoi. Şi acum, ascultaţi. Bătrînul scoase din aceeaşi bibliotecă o mapă şi luă din ea o foaie de hîrtie îngălbenită. Iată o scrisoare pe care tata a adresat-o mamei mele din oraşul Liubeţ, în vara anului 1901.

Bătrînul îşi puse ochelarii şi începu :

— „Nepreţuita mea prietenă, dragă Nastenka ! În sfîrşit, am ajuns în celebrul oraş Liubeţ. E un oraş vechi, cu o cetate de piatră albă...“

Urma descrierea amănunţită a cetăţii şi a oraşului şi descrierea hotelului în care locuise pictorul.

— „...După o conversaţie de vreo jumătate de oră cu amabilul patron al hotelului — citi mai departe Numărul Şapte — am aflat de la el despre existenţa mai multor lucruri interesante şi vechi, păstrate de o oarecare doamnă Cistozvonova, negustoreasă din localitate, proprietara unei moşii întinse şi a fabricii de sticlă.

Am pornit imediat pe jos. În drum am văzut corpurile unor clădiri de cărămidă, cu două etaje,

care poartă numele de cazărmi. Aici locuiesc claie peste grămadă muncitorii care lucrează la fabrica de sticlă, cîte două-trei familii în fiecare odaie.

Cete de copii care scormoneau în praful drumului alcătuiau un spectacol jalnic. Am observat imediat că erau foarte slabi şi că erau îmbrăcaţi în zdrenţe.

Muncitorii vîrstnici, bărbaţi şi femei, pe care-i întîlneam, erau toţi slabi şi ofticoşi, cu hainele numai găuri şi petice, arse probabil la focul cuptoarelor de sticlă.

Am urcat treptele palatului care aparţinea doamnei Cistozvonova. Un lacheu în livrea albastră, cu fireturi de argint, cu mustăţi stufoase pe obrazul buhăit, mi-a ieşit în întîmpinare.

M-am străduit îndelung să-i dau a înţelege că venisem s-o văd pe doamna Cistozvonova. În cele din urmă se depărtă, apoi se întoarse foarte repede, mă salută înclinîndu-se adînc şi spuse:

— Doamna vă aşteaptă cu multă plăcere.

Am străbătut cinci odăi şi în a şasea, dragă Nastenka, am dat peste o femeie tînără încă, aşezată într-un fotoliu, elegantă, trandafirie şi înfoiată, ca plăcinta pe care o faci tu de ziua onomastică. Mi-a întins mîna cu degetele încărcate de inele scînteind de pietre preţioase. I-am sărutat-o şi am pocnit din cizme. Dar poftim poznă : un nouraş de praf s-a ridicat de pe cizmele mele.

— Ce doriţi ? m-a întrebat femeia aceea. Pot să vă ofer o cafea ?

I-am explicat că mă interesează obiectele vechi. Atunci mi-a răspuns :

— Am să vă rog să luaţi întîi o cafea şi după aceea am să vă arăt eu însămi totul.

Lacheul mustăcios de adineauri ne-a adus cafea în ceşcuţe de porţelan de mărimea unui degetar şi a aşezat întîi o ceşcuţă în faţa stăpînei sale. Dar ea a şuierat deodată :

— Tîmpitule ! Nu ştii că trebuie să serveşti întîi pe musafiri ?

Lacheul a făcut o plecăciune adîncă şi s-a grăbit să iasă din cameră.

În momentul acela am comis o greşeală imensă, am pus mîna în buzunar ca să-mi iau batista, dar am scăpat-o pe covor. Am vrut să mă aplec ca s-o ridic, dar cucoana m-a apucat de mînă :

— Aşteptaţi !

M-am speriat şi m-am întrebat de ce trebuia să aştept.

Atunci ea a luat de pe masă un clopoţel de argint şi a sunat. Lacheul a venit într-un suflet.

Cucoana i-a arătat cu degetul batista şi i-a spus :

— Ridic-o şi dă-o domnului !

Am rămas cu gura căscată şi mi-am spus : grozavă cucoană, mai mîndră decît o ţarină ! Cu siguranţă că pe vremuri, cînd era fetiţă şi trăiau foştii boieri Zagvozdeţki, umbla în praf şi desculţă...

Cucoana m-a plimbat multă vreme prin săli. Într-adevăr, în palatul ei se aflau mulţime de lucruri minunate. Are în special nişte cristaluri vechi remarcabile, dar mai extraordinar decît totul e un tablou, o natură moartă.

Ori de cîte ori o întrebam : „Ce reprezintă acest obiect ?" sau : „De unde îl aveţi ?" cucoana îmi răspundea :

— Nu ştiu, mi-a rămas de la boierii Zagvozdeţki...

Mă întrebam în gînd cu necaz : „Ce-ţi trebuie ţie, dolofană cum eşti, toate aceste antichităţi preţioase, şi natura asta moartă anonimă, uimitor de frumoasă, cînd tu nu înţelegi nimic din ele ? !"

Şi am plecat de la ea fără să aflu nimic"...

— Eu i-aş fi dat acestei cucoane o mătură în mînă şi aş fi făcut-o femeie de serviciu la noi, la Casa Pionierilor ! exclamă Vitea Pereţ.

— Dragă băiete, revoluţia a măturat pe această cucoană fără ajutorul tău — spuse rîzînd Numărul Şapte.

— Citiţi, citiţi mai departe ! îl îndemnă Liusia.

— „Am auzit că domnul Zagvozdeţki mai trăieşte şi azi la Liubeţ şi m-am dus la el. Voiam să văd

dacă ştie cumva cine este autorul acestei naturi moarte excepţionale.

Şi închipuie-ţi, Nastenka, sufleţelule, că l-am găsit cu greu pe domnul Zagvozdeţki într-o cămăruţă nenorocită, sub o scară. Am dat peste un bătrîn, care şedea pe pat, nepieptănat de multă vreme, cu o barbă căruntă, beat, cu ochii roşii şi umflaţi, îmbrăcat cu o haină ruptă şi soioasă.

I-am spus :

— Noroc bun, înălţimea voastră, mă interesează foarte mult întîmplări de altădată. Nu mi-aţi putea povesti cîte ceva ?

Bătrînul mi-a răspuns :

— Dacă-mi daţi o rublă, vă povestesc.

Cum a pus mîna pe bani, ochii au început să-i sticlească. Mi-a povestit cîteva lucruri interesante despre fabrica de cristaluri şi şi-a adus aminte ce chefuri grozave făcea pe vremuri.

I-am pus o întrebare :

— Iertaţi-mă, înălţimea voastră, aţi putea să-mi spuneţi, dacă nu-i un secret, cam cît aţi cheltuit pe chefuri şi cît aţi pierdut la cărţi ? Un milion ?

— Nu, mai mult — a spus el rîzînd.

— Două milioane ?

— N-aş putea să spun.

Atunci l-am întrebat despre pictor, dar mi-a părut rău că am adus vorba despre asta.

Bătrînul acela teribil s-a ridicat în picioare şi, cu o voce schimbată, a zbierat :

— Luaţi-vă rubla şi plecaţi imediat !

— Dar de ce ? Iertaţi-mă, nu înţeleg !

— Nu mă întrebaţi ! Îl urăsc pe omul acela, e un criminal, a distrus pe unica fiinţă care m-a iubit ! Nu vă spun nimic, plecaţi !

Îşi acoperi faţa cu mîinile şi începu să plîngă în hohote.

Am fost nevoit să plec fără să fi aflat ceva !"

De fapt, cam asta-i toată scrisoarea — spuse Numărul Şapte, încheindu-şi lectura. De aici eu trag concluzia că autorul naturii moarte şi ultimul dintre Zagvozdeţki au iubit una şi aceeaşi femeie. Se vede

însă că ea l-a preferat pe pictor. Între ei s-a născut o dramă puternică, necunoscută nouă. Dar cine a fost această femeie nu ştim. Este posibil ca autorul naturii moartei să fi fost un moşier din apropiere sau un funcţionar din Liubeţ. Vedeţi această cărticică albastră?... Numărul Şapte ridică deasupra capului „Indicatorul localităţilor şi al locuitorilor din gubernia Moscova". Cu siguranţă că în ea e trecut şi numele lui... Din păcate, mai sînt trecute în ea şi alte zeci de mii de nume! Ei, dacă aş putea întineri cu cincisprezece ani, cu cît elan şi cu cîtă căldură aş căuta alături de voi! şi Numărul Şapte oftă din greu. Am să vă dau adresa fiului meu Ilarion, care locuieşte la Moscova şi e pictor. Într-o zi, mi-a spus ce rău îi pare că eu am renunţat atît de repede să-l caut pe autorul naturii moarte. N-are decît s-o facă el în locul meu. Dar acum — Numărul Şapte se uită la ceas — acum a sosit timpul să plecaţi la debarcader.

Ne-am luat rămas bun de la amîndoi aceşti bătrîni ospitalieri şi am pornit în grabă spre chei. Era timpul să ne întoarcem acasă.

În drum spre Zolotoi Bor, am schimbat din nou vaporul de patru ori.

Călătoria noastră a fost desigur foarte interesantă, însă nu ne-a ajutat să facem nici un pas înainte în descoperirea portretului. Ba mai mult, misterul se aduna ca un ghem şi se încurca din ce în ce mai rău.

Un singur lucru mă consola: toţi exploratorii erau atît de preocupaţi de misterele din Liubeţ, încît nimeni nu se mai gîndea să insiste pe lîngă mine să-mi povestesc călătoriile.

Capitolul XIII

CÎND NU AUZI BINE CE ȚI SE SPUNE LA TELEFON

Vremea se stricase de tot. Ploua zilnic ; era o ploaie măruntă, cenușie și caldă. Sonia mergea în fiecare zi la Casa Pionierilor unde, împreună cu celelalte fete, broda, colora poze sau moțăia, în timp ce Magdalina Haritonovna citea ceva cu glas monoton.

Cît despre mine — preferam să rămîn acasă, de teamă ca nu cumva să-mi ceară iar cineva să povestesc despre „vestitele" mele călătorii. Nu m-am dus la Casa Pionierilor decît în ziua cînd a sosit în sfîrșit din Liubeț mult așteptata scrisoare de la Numărul Unu. În plic era anexată o tăietură din ziarul local cu o notiță intitulată : „Descoperiri interesante".

„Un grup de tineri turiști — pionieri din Zolotoi Bor, care au vizitat recent orașul nostru..." — așa începea notița. Mai departe, se povesteau amănunțit împrejurările în care grupul nostru pe de o parte, și „marțiana", pe de altă parte, găsiseră cele două pumnale. Notița se termina cu următoarele rînduri :

„Redacția ziarului exprimă, în numele cetățenilor orașului Liubeț, o adîncă recunoștință pionierilor din Zolotoi Bor și tehnicianului-topograf Ekaterina Veselovskaia. În cursul unei convorbiri avută cu corespondentul nostru, custodele muzeului regional din Liubeț a comunicat că speră să poată da în

curînd cititorilor ziarului nostru noi informaţii referitoare atît la descifrarea scrisorii, cît şi la pumnalele găsite".

„Bună ziua, dragii mei! scria Numărul Unu. Vă trimit tăietura din ziar. Faceţi un album special şi lipiţi-o pe prima pagină. Doresc foarte mult ca această excursie la Liubeţ să însemne pentru voi începutul unei adevărate activităţi de exploratori. Nu ştiţi unde se află acum doctorul acela simpatic şi fata lui cea cîrnă? La Zolotoi Bor sau la Moscova? Doctorul m-a invitat cu multă amabilitate să-l vizitez la Moscova, şi eu am tocmai de gînd să plec într-acolo în delegaţie pentru descifrarea textului acelei scrisori misterioase. Vă promit să vă ţin tot timpul la curent cu evenimentele. În timp ce vă scriu aceste rînduri, inima mea tresare de nerăbdare. Visez să-l vizitez la Moscova pe pictorul Ilarion, cercetătorul Numărul Şase. Michael vă trimite salutări. Vă doresc toate cele bune. Al vostru, Numărul Unu."

Sosind la Casa Pionierilor, i-am găsit pe copii în mare fierbere şi agitaţie şi am aflat că se pregătesc să plece la Moscova.

În ce mă priveşte, eram şi eu foarte mulţumit să plec acasă pentru trei-patru zile. Şi nu numai din cauza portretului. Vream să-mi văd soţia şi să-i dau puţin curaj bietului Mişa, torturat de grija examenelor care se apropiau.

Răspunsul către Numărul Unu a fost redactat în colectiv şi exprima dorinţa noastră de a ne întîlni cu el la Moscova. La sfîrşitul scrisorii am adăugat cîteva rînduri, precizînd în ce zile voi fi foarte bucuros să-l văd la mine acasă.

Formularea adresei pe plic a fost oarecum stranie:

„Numărul Unu, la Muzeu, Liubeţ". Nimeni dintre noi nu cunoştea numele, ba nici măcar prenumele neastîmpăratului bătrînel.

Ne-am apucat să discutăm amănuntele unei excursii de trei zile la Moscova. Ne interesa nu numai căutarea portretului, ci şi descifrarea scrisorii. Cei mai mulţi dintre copii nu fuseseră încă nici-

odată în Capitală, astfel că mi-am luat obligaţia să fiu principalul lor sfetnic şi chiar viitor ghid. Metroul, Kremlinul, Expoziţia realizărilor economiei naţionale, Grădina zoologică, Parcul central de cultură şi odihnă, clădirea nouă a universităţii şi apoi, pur şi simplu, plimbări pe străzile Moscovei... totul avea să fie atît de interesant!

Din păcate, Magdalina Haritonovna a întrerupt discuţiile noastre pasionante despre Moscova.

— Directoarea vă roagă să poftiţi pînă la ea.

Elena Ivanovna şedea în faţa mesei de scris, avînd în dreapta pe Magdalina Haritonovna şi în stînga pe Liusia.

Am luat loc pe scaunul din faţa mea. Toate trei mă examinau cu atenţie. Elena Ivanovna avea un zîmbet imperceptibil, dar celelalte două femei mă priveau cu multă seriozitate. Cît despre mine, nu mă prea simţeam în apele mele.

— Doctore, n-aţi putea să ne daţi o mînă de ajutor? Sîntem în mare încurcătură.

Elena Ivanovna mă lămuri că toţi pionierii din Zolotoi Bor sînt copii de textilişti, muncitori şi funcţionari ai fabricii din oraş. Şi la Moscova există o fabrică de acest gen. Altădată, tinerii turişti din localitate plecau în fiecare vară la Moscova şi erau cazaţi la clubul fabricii. Potrivit planului excursiilor din vara aceea, pe care Elena Ivanovna şi Magdalina Haritonovna îl alcătuiseră încă în primăvară, sosise tocmai timpul pentru plecarea copiilor la Moscova. Elena Ivanovna expediase o scrisoare către directorul clubului care ţinea de fabrica de la Moscova, rugîndu-l să-i cazeze acolo.

În sfîrşit, a sosit şi răspunsul şi Elena Ivanovna îmi întinse o hîrtie cu antetul fabricii.

„Directoarei Casei Pionierilor din Zolotoi Bor

Prin prezenta vă comunicăm că clubul fabricii noastre este în reparaţie. Conform motivului de mai sus, în momentul de faţă nu avem nici o posibilitate să-i cazăm pe pionierii turişti. Vă propunem să ne

telegrafiaţi peste două săptămîni, pentru că în cazul că reparaţia va fi terminată, problema cazării va fi rezolvată probabil pozitiv.

Director" — un cîrlig în loc de semnătură şi gata.

— Cît de necăjiţi vor fi bieţii copii! I-am compătimit şi am înapoiat această hîrtiuţă neplăcută. Aşadar, din cauza acestei reparaţii, plecarea noastră cade — am spus eu.

— Cel mai îngrozitor e că nu ne vom îndeplini planul de activitate pentru vara asta! oftă Magdalina Haritonovna.

— Mi-e tare milă de copii, şi apoi presimt că portretul va fi descoperit fără noi! exclamă Liusia cu aprindere.

Cele trei conducătoare continuau să mă privească într-un mod foarte elocvent.

De ce mă priveau oare aşa? Ochii negri ai Elenei Ivanovna mă hipnotizau pur şi simplu.

— Spuneţi, doctore, nu cunoaşteţi vreun director de club, un director de şcoală, un administrator de bloc? Poate ar fi posibil să-i cazăm la policlinica dumneavoastră... Sau poate în altă parte?... Elena Ivanovna tăcu.

— Dar dacă... — am început eu şi m-am oprit.

— Ce „dacă"? întrebă Liusia.

— Foarte simplu, s-ar putea la mine acasă. Avem două camere... — am spus eu şi imediat m-am speriat de propriile mele cuvinte.

Elena Ivanovna ridică întrebător sprîncenele ei subţiri.

— Nu, nu! protestă Magdalina Haritonovna dînd din umeri. E imposibil. Ar însemna să vă deranjăm.

— E puţin probabil ca soţia dumneavoastră să consimtă aşa ceva — spuse gînditoare Elena Ivanovna — dar poate că ne-ar da un sfat practic.

— Hai să chemăm Moscova, să dau un telefon acasă — am propus eu.

Elena Ivanovna ridică receptorul.

Pînă să ne dea legătura, am început să mă laud cu locuinţa mea minunată de la Moscova şi cu simpaticii mei vecini — Stamină şi Gazela.

Deodată, Elena Ivanovna mă privi cercetător şi mă întrebă :

— Dar dacă într-adevăr, în caz extrem... şi numai pentru o singură noapte, şi s-ar culca pe jos... Copiii ar umbla toată ziua prin oraş şi, la drept vorbind, nu v-ar deranja chiar aşa de mult. Într-un cuvînt, spuneţi sincer, ce i-am putea duce soţiei dumneavoastră, ca să-i facem o deosebită plăcere ?

Şi aici mă fulgeră gîndul celei de-a treia dintre sarcinile mele de explorator, sarcină pe care nici nu începusem s-o duc la îndeplinire : uscarea şi marinarea ciupercilor, a fructelor, precum şi prepararea dulceţii.

Şi le-am explicat ce ar putea să îmbuneze fără greş o gospodină pricepută cum era soţia mea.

— Numai atît ? exclamă Liusia, sărind de pe scaun.

— Păi asta-i specialitatea mea ! exclamă Magdalina Haritonovna.

Am aflat atunci că în domeniul dulceţurilor Magdalina Haritonovna nu avea egal în Zolotoi Bor, în timp ce Liusia era o tot atît de mare specialistă în culegerea ciupercilor, cunoscînd cele mai tainice locuri unde cresc aceste plante.

— Priviţi ! Liusia se apropie de fereastră. Spre apus s-a înseninat de tot. După ultimele ploi, vom găsi mînătărci pretutindeni. Chiar mîine plecăm cu tot detaşamentul la cules de ciuperci !

— Fiecare cetăţean din Zolotoi Bor posedă o minunată grădină cu fructe. Doriţi un chintal din fiecare ? mă întrebă Magdalina Haritonovna şi, scoţîndu-şi ochelarii, încercă să-mi zîmbească fermecător.

— Care chintal ? făcui eu, fiindcă nu înţelesesem ce vrea să spună.

— Adică o sută de kilograme de fructe din fiecare soi, de la pepenii galbeni atît de mari, pînă la o coacăză minusculă — şi Magdalina Haritonovna îmi demonstra toate astea cu gesturi elocvente. Copiii îmi vor aduce mîine fructele, dumneavoastră îmi daţi zahărul şi restul mă priveşte. Am să fierb personal dulceaţa şi n-am să las pe nimeni să se

apropie ; altfel, mai ştii, vor linge spuma şi or să strice dulceaţa.

— Vai de mine ! Un chintal ? ! Îmi ajung vreo trei kilograme din fiecare !

Aproape că mă speriasem, îmi dădeam seama că sărisem peste cal.

— Ei, asta o să vedem noi — răspunse misterios Magdalina Haritonovna şi-i făcu Liusiei cu ochiul.

O sonerie stridentă de telefon întrerupse discuţia noastră. Am luat receptorul şi am auzit din depărtare, ca din fundul unei fîntîni foarte adînci, vocea soţiei mele.

— Ascultă-mă — am urlat eu — sosesc poimîine, aduc foarte multă dulceaţă şi ciuperci. Aduc şi musafiri, dar nu prea mulţi... pionieri...

Am tăcut şi am ascultat cu atenţie. În receptor s-a auzit un pîrîit neplăcut de parcă mi-ar fi intrat o omidă în ureche, iar soţia mea a răspuns ceva care suna : „tum-tum-tum“, după care a întrebat : „Cît ?“ Dar ce anume însemna acel cît, dacă se referea la ciuperci, la dulceaţă sau la pionieri, n-am mai înţeles, de aceea am inventat cel mai fantastic răspuns pentru toate variantele posibile de întrebări :

— Dulceaţă — zece borcane, ciuperci — cinci coşuri, şi copii... copii... M-am silit să-i număr : da, da, Galia se duce la părinţii ei, îşi va lua unchii cu ea. Cu siguranţă că şi ceilalţi au rude la Moscova. Cam doisprezece pionieri cu două conducătoare. Eşti de acord ? am ţipat eu.

În telefon s-a stîrnit iar un pîrîit insuportabil, de data asta nu ca dintr-o fîntînă, ci ca dintr-o mină fără fund, şi am auzit întîi „mulţumesc“, iar după un timp — „poftim“.

— Ce, ce mulţumesc ! Şi ce poftim ? am strigat eu.

Tum-tum-tum !... apoi vocea implacabilă a telefonistei :

— Terminaţi convorbirea, au trecut cinci minute !

Am pus receptorul jos.

— Ce se aude ? au întrebat toate trei cu nerăbdare.

— Soţia mea a spus: „Pentru ciuperci şi dulceaţă, mulţumesc", şi pentru rest... — am adăugat eu fără prea multă siguranţă — „poftim, voi fi foarte bucuroasă".

— Atunci totul este în ordine! a spus zîmbind Elena Ivanovna. Ce drăguţă e soţia dumneavoastră, ce femeie de treabă!

— Magdalina Haritonovna! exclamă Liusia. Să trecem la acţiune! Dumneavoastră, pe frontul dumneavoastră, iar eu pe frontul meu. Să ne înţelegem: la ora patru dimineaţa copiii vor fi la locuinţa dumneavoastră cu fructele şi cu poamele. Tovarăşe doctor, veniţi cu un coş şi cu Sonia. Dumneavoastră, Magdalina Haritonovna, faceţi dulceaţa, noi pornim la atac după ciuperci.

— Numai, vă rog, nu prea multe! m-am rugat eu, dar am avut impresia că nimeni n-a acordat nici o atenţie rugăminţii mele.

Am pornit spre casă în tovărăşia Liusiei.

— Tovarăşe doctor — mă întrebă ea — nu vă temeţi că-l vom împiedica pe Mişa să se pregătească pentru examene?

M-am luat cu mîinile de cap. Cum putusem uita că aceste zile erau hotărîtoare pentru soarta fiului meu?! „Oare am auzit bine răspunsul maică-si?" m-am întrebat cu groază. Dar era prea tîrziu ca să mai bat în retragere.

Căsuţa Magdalinei Haritonovna se ascundea îndărătul unui desiş nestăvilit de liliac, pe o străduţă liniştită. Soarele răsărea străbătînd tufişurile cu sute de raze subţiri şi oblice. De pe acoperişul ud de tablă se ridicau aburi, diamante de rouă străluceau pe frunze, pe măturicile de firuţe şi pe spicele pirului... Nu era încă ora patru dimineaţa cînd Sonia şi cu mine, în pantaloni de trening şi pulovere, nedormiţi, ciufuliţi, zgribuliţi de frig, ne-am apropiat de această casă ducînd două coşuri împletite, goale şi un sac greu de zahăr pudră.

Cu un aer important şi mîndru, Magdalina Haritonovna fierbea dulceaţă în cerdac. Ea apropiase trei lămpi de gătit şi instalase pe ele un imens lighean de aramă, de o strălucire orbitoare, amintind de scutul unui legionar roman. Asemenea preoţilor din antica Romă, Magdalina Haritonovna oficia ; aburi uşori se înălţau ca nişte nori deasupra „trepiedului“, răspîndind un miros dumnezeiesc. Mă văzu şi-mi îngădui cu bunăvoinţă să urc pînă în cerdac şi să mă uit la lichidul trandafiriu care fierbea în lighean. Sonia primi o lingură cu spumă.

— Renglote din grădina mea — declară cu mîndrie Magdalina Haritonovna. Daţi-mi repede zahărul. Să ştiţi că am pus de la mine un kilogram şi şase sute de grame, ne vom socoti mai tîrziu.

Băieţi şi fete, tot atît de somnoroşi şi în aceeaşi ţinută de excursie, veneau purtînd coşuri ca ale noastre, numai că ei nu aduceau coşuri goale.

Fiecare se apropia pe rînd, zîmbea, spunea un „'neaţa“ în chip de salut, apoi întindea coşul Magdalinei Haritonovna, care, cocoţată pe treapta de sus a cerdacului, nu permitea nimănui să urce pînă la ea.

Făcusem rău spunînd că vreau dulceaţă şi acum îmi era ruşine. Coşurile copiilor conţineau fructele şi poamele cele mai variate. Fireşte, Vitea Pereţ adunase chiar în ziua aceea, înainte de răsăritul soarelui, mere galbene ca ceara, cu vinişoare roşii, umede încă. Tot atît de proaspete şi de neatinse erau merele mărunte şi roşii ale gemenilor. Vitea cel mare se prezentă cu un coş de coacăze negre, mari cît vişinele. Volodea aduse nişte prune căzute din pom, care începuseră să putrezească şi pe care mişunau furnicile.

Sus, în cerdac, Magdalina Haritonovna lua coşurile, le mirosea, le scutura, se încrunta sau zîmbea şi sorta produsele, apoi ne întorcea spatele şi amesteca sfînta compoziţie.

Liusia sosi gîfîind cu un minunat pepene galben vărgat.

— Bună dimineaţa, copii! Bună dimineaţa, tovarăşe doctor! Asta e pentru dumneavoastră personal — îmi şopti ea. Toată lumea e aici? Alinierea!

Înarmaţi cu bastoane şi coşuri goale, am plecat după ciuperci. După vreo cinci kilometri, ne-am apropiat de pădure. Trunchiurile albe ale mestecenilor începeau chiar la lizieră şi se pierdeau în adîncul fără de sfîrşit al pădurii. Am cotit pe potecă, am călcat pe iarba umedă de rouă şi ne-am apropiat de mesteceni.

— Am găsit! strigă Vitea Pereţ cu un glas care răsuna în toată pădurea, şi ridică mîna în care ţinea două mitărci mici, cu pălărioare galbene şi cu picioruşe groase.

Toată lumea se năpusti spre el şi îl înconjură.

— Să ne înţelegem — porunci Liusia — nu culegem nici pitarci, nici mitărci, nici alte soiuri de ciuperci. Ne trebuie numai mînătărci!

Deşi cele două ciupercuţe erau foarte drăgălaşe, Pereţ le înşiră pe un beţişor şi le aruncă, fără nici o părere de rău, în sus, spre vîrfurile copacilor.

— Mi se pare că asta-i o mînătarcă — şopti Galia, cu o bucurie tainică.

Eram gata să alerg şi eu după ceilalţi, să casc gura la ciuperca găsită, cînd, deodată, am observat, sub frunzele unei ferigi, o pălărioară de culoare cafeniu-închis. M-am aplecat repede şi am cules o mîndreţe de mînătarcă. Am privit cu plăcere carnea ei albă și curată dinăuntrul pălărioarei, picioruşul puţin gălbui, liniat parcă în pătrăţele, gros şi vîrtos, am mîngîiat uşor pălărioara catifelată şi i-am simţit mirosul puţin acrişor şi înțepător. Dar nu-mi venea să strig: „Am găsit!“ Nu, ci binişor, fără să vadă cineva, am început să caut lîngă buturugă, sub muşchi, în desişul de ferigi şi de afine şi am observat că într-un loc cetinele păreau ridicate. Am atins cu degetele această mică umflătură şi am simţit deodată ceva tare. Aşezîndu-mă în genunchi, am dat cu prudenţă la o parte aşternutul de cetini şi am văzut o pălărioară rotundă, de culoarea nisipului palid, în toată prospeţimea ei, care nu văzuse nicio-

dată razele soarelui. Vă dau cuvîntul meu de onoare că această ciupercuţă mică şi grăsuţă îmi amintea de Sonia mea... Şi abia atunci am strigat cu un aer de triumf: „Mînătarcă!“

La început, copiii căutau ciupercile cam la întîmplare, se îmbulzeau toţi în acelaşi loc şi dacă cineva găsea vreuna, începea să strige tare: „Mînătarcă!“ Toţi ceilalţi se repezeau spre el şi bineînţeles că pierdeau minute preţioase.

Eu, însă, căutam altfel. Nu aveam timp să admir mestecenii, soarele, iarba proaspătă — ochii mei căutau sub tufişurile alunişului, în desişul liliachiu de iarbă neagră, prin frunzişul lucios de merişor. Ridicam prudent crengile de brad, dădeam la o parte iarba, pipăiam muşchiul şi căutam, căutam pînă la uitare de sine pălărioarele închise sau deschise. De altfel, aveam grijă să număr toate ciupercile pe care le găseam.

Copiii îşi schimbară şi ei tactica. În dreapta şi în stînga mea, strigîndu-se şi fluierînd din cînd în cînd, ei căutau cu tot atîta febrilitate şi cu tot atîta grabă. Coşurile începură să se îngreuieze văzînd cu ochii. În coşul meu se aflau cincizeci şi două de mînătărci, Sonia avea treizeci!

Am străbătut pădurea de mesteceni şi am intrat într-o pădurice de pini tineri, unde am văzut ghebe fără număr, dar aceste ciuperci erau socotite de calitate inferioară şi de altfel erau complet viermănoase. Le călcam cu dispreţ în picioare. Era de ajuns însă să sapi o moviliţă ieşind din cetinile roşcate de anul trecut, ca să dai peste un rîşcov îndesat, cu o picătură de apă în adîncitura din mijlocul pălărioarei.

După ce am adunat o cantitate destul de mare de rîşcov, am trecut dincolo de o baltă ruginie, din care ieşeau mesteceni piperniciţi şi pinişori, am ieşit la drum şi ne-am aşezat să ne odihnim. Abia aici ne-am dat seama că se făcuse cald şi că ne udasem picioarele, ne-am amintit că sîntem obosiţi şi am simţit că ne e foame. Era timpul să ne întoarcem acasă.

Capitolul XIV

ÎN ACEST CAPITOL NU SE EXAGEREAZĂ NIMIC, TOTUL S-A PETRECUT AŞA CUM AM SCRIS

Cum s-au mai dichisit toţi! Băieţii nu îndrăznesc să facă un pas, stau nemişcaţi ca nişte santinele. Dungile pantalonilor par trase cu rigla, pantofii lustruiţi strălucesc ca soarele. Atît băieţii cît şi fetele au cravate roşii şi cămăşi sau bluze cu mîneci scurte, de o albeaţă orbitoare. Fetele poartă fuste albastre şi şosete albe. Liusia are o rochie nouă din fibră sintetică şi o basma colorată de mătase. Dar cel mai elegant e, bineînţeles, Volodea, puiul de curcă. Pînă şi veşnicul moţ, uns din belşug cu o briantină foarte parfumată, e lins cu multă grijă, iar pantalonii de covercot albastru-fumuriu sînt pur şi simplu culmea perfecţiunii. Dar cum să nu fie cu toţii gătiţi! Ne aflăm doar pe peronul gării, gata să ne urcăm în tren şi să plecăm pentru trei zile la Moscova.

Zolotoi Bor este punctul terminus al unei linii de cale ferată secundară. Vagoanele locale aduc a cutii verzi cu ferestrui. Sînt treizeci de kilometri pînă la linia principală şi trenul nostru îi parcurge destul de repede.

Avem multe bagaje: cinci coşuri cu ciuperci, acoperite cu grijă cu crengi de mesteacăn, borcane de dulceaţă, fructe proaspete, mostre geologice şi, în afară de asta, fiecare din noi are o sacoşă sau o geantă cu alimente pentru drum — plăcinte, gogoşi, roşii, mere, ouă...

La gară ne-au condus Elena Ivanovna împreună cu mamele copiilor, care erau încîntate.

Cu zece minute înaintea plecării trenului, Magdalina Haritonovna începe să numere copiii.

— Dar Vitea Pereţ unde e?

— Pereţ, Pereţ, unde eşti?

— Curios, unde a putut să dispară? se miră Elena Ivanovna.

Aflăm că băieţii l-au văzut dis-de-dimineaţă străbătînd în goană piaţa ca un aiurit. Şi acum e ora două după-amiază.

— Dacă nu vine, ce ne facem? se văicări Magdalina Haritonovna.

— I s-a întîmplat ceva? întrebai eu.

— Nu e el un copil care să se piardă — spuse Liusia.

Copiii se urcară în vagon, deschiseră imediat ferestrele şi începură să privească afară, împingîndu-se unul într-altul. E foarte interesant să-ţi priveşti părinţii la gară, de la fereastra vagonului, şi, afară de asta, nu trebuie să-l scapi nici pe Pereţ.

Impiegatul de serviciu al gării, cu un chipiu roşu pe cap, se apropie de locomotivă.

Un fluierat strident, apoi o sirenă, vagoanele zăngănesc,. gem, scîrţîie, şi se urnesc din loc.

Mamele fac semne cu batista şi se silesc să bage în cap copiilor lor care pleacă ceva care nu se aude, dar care e, desigur, foarte important.

Două sute de metri mai departe, şoseaua asfaltată spre Moscova întîlneşte calea ferată.

— Pereţ, Pereţ! strigă cineva.

I-am dat la o parte pe copiii care se îmbulzeau la fereastră şi am văzut în depărtare, pe şoseaua asfaltată, silueta firavă a lui Pereţ care alerga cît îl ţineau picioarele.

— Pereţ! Pereţ! Mai iute, mai iute!

Trenul merge din ce în ce mai repede, vagonul nostru depăşeşte pasajul de nivel şi Vitea Pereţ aleargă, aleargă mai departe. Toată lumea se apleacă pe fereastră...

— Nebunul! Are să se omoare! exclamă Magdalina Haritonovna împreunînd mîinile ca pentru rugăciune.

— S-a agăţat! Bravo! Ura!

Prin nu ştiu ce minune, Vitea a izbutit să se agaţe de scara ultimului vagon şi două minute mai tîrziu, victorios şi transpirat, se iveşte în mijlocul nostru. Ochii lui negri ca nişte coacăze strălucesc cu însufleţire.

— În ce hal e! Doctore, doctore, mai repede! strigă Magdalina Haritonovna.

M-am apropiat.

Dar, vai! Îmi uitasem trusa cu medicamente!

Pielea de pe braţul lui Vitea era complet jupuită de la palmă pînă la cot şi sîngele curgea din belşug. Trebuia neapărat să torn imediat iod peste rană şi să-l bandajez. Eu ştiu că băieţilor nu le prea place iodul, dar trebuia să procur măcar nişte pansamente.

Toate fetele şi-au oferit cravatele şi batistele. Sonia şi-a scos prosopul şi l-a rupt în fîşii.

I-am făcut lui Vitea un pansament, urmărit de privirile tuturor, concentrate asupra mîinilor mele. În fruntea tuturor stătea Sonia. Faţa ei exprima o compătimire fierbinte, ar fi fost gata să dea cu mărinimie tot ce avea, ca să curme suferinţa rănitului.

Conştient că se prezintă ca un erou, Vitea se aşeză pe bancă, ne privi pe toţi cu multă siguranţă; dar deodată se aprinse la faţă şi se strînse ghem. Avea pantalonii rupţi, era desculţ şi picioarele îi erau mai negre decît cărbunele, de parcă nu le-ar fi spălat de o lună de zile.

Sonia îşi increţi fruntea.

— Cînd o să ajungem acasă, o să-ţi dăm o cămaşă, o cravată şi pantofi, dar acum trebuie să rabzi pînă la Moscova. Tată, de unde luăm pantaloni?

Într-adevăr, într-o astfel de împrejurare, Sonia era incapabilă să-i dea vreun ajutor, căci în pantalonii lui Mişa, Vitea s-ar fi putut îneca, nu alta.

Dar ce se întîmplase cu Vitea? De ce era cît pe-aci să piardă trenul?

Maică-sa îi călcase pantalonii şi cravata încă din ajun. Vitea îşi prinsese cinci insigne în cămaşă, îşi făcuse ghetele cu cremă şi le lustruise de se putea oglindi în ele, dar totul rămăsese în camera lui, unde se aflau fără nici un rost în momentul de faţă. Vitea e un mare amator de porumbei: are trei porumbei şi două porumbiţe pe care le ţine în coteţul de găini, le dă hrană, le curăţă coliviile, cîteodată îi lasă în libertate... Un oarecare Kolka Svistun i-a rămas dator pentru porumbei o sumă însemnată de bani. Cînd pleci la Moscova îţi trebuie un ban în buzunar — pentru îngheţată sau sifon. Dis-de-dimineaţă, Vitea s-a dus la Svistun după datorie, şi s-a îngrozit aflînd că acesta plecase după nuci, încă din zorii zilei. Fără să stea mult pe gînduri, Vitea a dat o fugă în pădure, l-a găsit pe Svistun, l-a luat pe sus, şi-a primit banii şi, fără să mai treacă pe acasă, a alergat la gară.

Trenul merge încet, vagoanele oftează, gem, trosnesc, se leagănă. Copiii s-au lipit de ferestre. Fiecare canton, fiecare stog de fîn şi fiecare copac rămuros le provoacă exclamaţii de bucurie. Trecem mai mult pe lîngă păduri de mesteceni. Eu stau lîngă fereastră şi aspir cu nesaţ mirosul de pădure, proaspăt şi înviorător. Pete de soare joacă pe trunchiurile albe ale mestecenilor, pe verdele intens al frunzişului şi pe iarba cosită egal.

În sfîrşit, cînd ajungem la punctul terminus al liniei secundare, trimitem părinţilor lui Pereţ o telegramă ca să nu fie îngrijoraţi din cauza ştrengarului lor de băiat, apoi ne îndreptăm spre autobuzul care face cursa pînă la Moscova. Drumul pe şosea are să fie mult mai interesant decît cel cu trenul. Autobuzul se apropie complet gol. Toată lumea ia loc pe scaunele moi de lîngă ferestre.

Pînă la Moscova avem o bucată bună de drum, o sută douăzeci de kilometri.

E o adevărată plăcere să călătoreşti pe şoseaua netedă, asfaltată: trec în goană în sens invers ma-

şini, turisme şi camioane ; după sate vin ogoare şi după ogoare păduri, apoi o fabrică, un sanatoriu, un sovhoz, şi drumul se vede drept înainte, pînă departe, departe. Şoseaua e ca o panglică cenuşie şi strălucitoare, care ici urcă şi colo coboară spre rîu, tăind păduri şi ogoare.

Toată lumea priveşte drumul, nimeni nu se dezlipeşte de lîngă fereastră. Pietrele kilometrice, vopsite negru şi alb şi purtînd cifre pe ele, trec în goană. Pînă la Moscova mai sînt o sută de kilometri ! Pînă la Moscova încă nouăzeci de kilometri... optzeci, cincizeci !...

Mai repede, mai repede ! De ce mergem atît de încet ? Depăşim camioane grele, dar la rîndul nostru sîntem depăşiţi de turisme, Pobede cenuşii şi cafenii de formă aerodinamică, Zil-uri negre şi graţioase, Volgi şi Ceaika diferit colorate. Un Moskvici isteţ, de culoare cafenie, ne însoţeşte cîteva minute.

În Moskvici, lîngă şofer, e instalat un bărbat bărbos, cu un aer de profesor ; la spate şade nevasta profesorului, o femeie dolofană, cu un băieţaş cîrlionţat în braţe. Moskviciul rămîne în urmă. Profesorul se înfurie, îşi scutură barba, băieţaşul cîrlionţat face semne cu mîna şi zîmbeşte. Ura, ura, am depăşit Moskviciul !

Mai repede, mai repede ! Maşinile, atît cele care vin cît şi cele care pleacă din Moscova, sînt din ce în ce mai numeroase, aşa că trebuie să încetinim viteza. Trecem prin faţa catargelor imense, dantelate ale liniei de înaltă tensiune ; trecem prin faţa unei uzine cu nemaivăzute turnuri strălucitoare, de metal. Dar ce case înalte şi frumoase au început să apară ! Unele sînt încă în construcţie. Sonia şi Galia, moscovite cu experienţă, explică celorlalţi că elevatoarele înalte ridică ziduri întregi gata fabricate.

Pînă la Moscova mai sînt patruzeci de kilometri ! Oprire ! Semnalul roşu. Trebuie să aşteptăm, înaintea noastră sînt o mulţime de maşini. Din dreapta vine o altă şosea care se uneşte cu a noastră.

Moskviciul cafeniu se oprește alături de noi, profesorul zîmbește în barbă, soția profesorului explică ceva băiatului cîrlionțat, care ne privește serios și ne face semn cu capul. Se aprinde întîi lumina galbenă, apoi cea verde și Moskviciul cel nesuferit pornește brusc chiar sub nasul nostru și ne depășește.

Pînă la Moscova mai sînt treizeci de kilometri! Lateral, gonește un tren electric, ticsit de pasageri, și chiuie cu o voce subțire și răgușită.

Pînă la Moscova mai sînt douăzeci de kilometri! Cîte mașini vin în întîmpinarea noastră și cîte mașini depășim! Spre Moscova se transportă cărămidă, varză, saci cu făină, vite... Din Moscova vin mașini încărcate cu mașini-unelte, cu lăzi, basculante goale, cisterne grele ; un milițian pe motocicletă a trecut în goană ; și cîtă lume merge în ambele sensuri în autobuze, camioane, în turisme!...

Pînă la Moscova mai sînt zece kilometri!

— Priviți, priviți! Sonia arată ceva pe fereastră.

Departe, pe fondul trandafiriu al apusului, cerul e străpuns de vîrful de cristal al clădirii trandafirii, ca din basme, a Universității cu cele treizeci și unu de etaje ale ei.

Iar în dreapta și în stînga se înalță case cu șase, opt, douăsprezece etaje. Asta înseamnă că am intrat în Moscova. Autobuzul și-a încetinit viteza. Strada are o lățime neobișnuită, parc-ar fi rîul din Zolotoi Bor, și pe ea circulă o mulțime de mașini și de oameni. Magazinele au firme mari, colorate, afișe și anunțuri... Din timp în timp, autobuzul se oprește, și atunci pe strada perpendiculară pe a noastră trec pe două-trei rînduri șiruri nesfîrșite de mașini.

S-a întunecat. Sute de mii, milioane de lumini albe, roșii, verzi — pe străzi, în ferestre, pe firme — ard, sclipesc, strălucesc...

În sfîrșit, ajungem într-o piață și ne oprim lîngă o clădire mare, cenușie, sub al cărui acoperiș e un „M“ mare, roșu ca focul. Sîntem într-o stație a metroului.

— Ura! Am ajuns!

— Încolonaţi-vă, copii! Cine rămîne în urmă se pierde! strigă Magdalina Haritonovna.

Copiii s-au liniştit, sînt nespus de ascultători, se aşază imediat pe două rînduri şi pornesc în urma Liusiei. Magdalina Haritonovna încheie procesiunea.

Toată lumea admiră interiorul staţiei metroului. Ce tavan înalt! Ce multe coloane albe! În faţa escalatorului — năzdrăvana scară rulantă — te opreşti fără să vrei, parcă ţi-ar fi teamă că te rostogoleşti undeva, în prăpastie... Totuşi, sînt oameni care coboară discutînd foarte liniştit.

Coborîm şi noi. Cîtă lumină e jos! Becurile au abajururi de un alb mat, care seamănă cu nişte crini; coloanele de marmură au aplicaţii de bronz... Nu-ţi vine a crede că acest palat e ascuns adînc sub pămînt.

E ora zece seara.

„Bine că sosim acasă tîrziu — mă gîndesc eu — Ivan Ivanovici şi Gazela trebuie să se fi culcat".

Deodată, Sonia mă trage de mînecă:

— Tată, vreau să-ţi vorbesc foarte serios.

— Bine, spune!

— Şi Galia doarme la noi.

— Dar părinţii Galiei sînt la Moscova!

— Da, numai că are să-i facă mai multă plăcere să stea la noi. Şi apoi, să-ţi mai spun ceva. M-am şi înţeles cu Magdalina Haritonovna ca toţi copiii să rămînă la noi cele trei zile. Da, da, da, nu mai discuta! Mama are să doarmă la Ivan Ivanovici, Mişa are să se culce pe patul pliant în bucătărie, Liusia cu Magdalina Haritonovna pe divan. Bela cu Galia în patul meu, eu cu celelalte fete în camera mare, pe jos, iar băieţii în cea mică, tot pe jos; tu ai să iei trei băieţi cu tine în pat: unul alături de tine şi doi la picioare... aşa are să fie comod şi vesel pentru toată lumea.

Sonia trăncănea atît de repede, încît nu era chip să intercalez un cuvînt ca s-o contrazic. De altfel, îmi dădeam seama că era prea tîrziu pentru aşa ceva.

Trenul se opri. Uşile se deschiseră singure şi lumea năvăli în vagon, îmbulzindu-se. O fată tînără, cu chipiu roşu, ridică mîna cu bastonaşul. Uşile se închiseră iar, şi trenul se năpusti în tunel.

Noi locuim lîngă staţia Maiakovski. Am ajuns şi am urcat escalatorul. Moscova apăru în faţa ochilor noştri sub un cer negru, înstelat, strălucind în miliarde de lumini multicolore. Copiii se liniştiseră cu desăvîrşire şi înaintau în rînd, nimeni nu se zbenguia, nimeni nu vorbea. Singur bietul Vitea Pereţ se tîra amărît la o parte, desculţ, cu pantalonii peticiţi şi decoloraţi.

Gînduri negre mă năpădiră. Ce se va întîmpla dacă administratorul casei va afla că în locuinţa mea înnoptează douăzeci şi nouă de cetăţeni neînscrişi în cartea de imobil? Cum vor privi Ivan Ivanovici şi Roza această invazie? Ce urmări va avea ea asupra examenelor lui Mişa? Şi ce va spune maică-sa, adică soţia mea?

De altfel, în privinţa soţiei nu prea eram îngrijorat, fiindcă ospitalitatea e una din caracteristicile ei. Eram convins că va primi pe musafiri cu deosebită amabilitate. Cu atît mai mult cu cît aceşti musafiri îi aduceau daruri atît de gustoase.

Am intrat în curte unul după altul şi am urcat scara la etajul trei.

Sonia a apăsat pe butonul soneriei şi mama a deschis uşa, apoi s-a rezemat de pervaz şi a rămas nemişcată, aşteptînd ca toţi copiii să treacă prin faţa ei. Cînd i-am văzut faţa palidă, împietrită şi ochii speriaţi, mi-am pierdut capul.

Abia după aceea am aflat de ce se înspăimîntase aşa de tare. Auzind în curte tropăit de picioare, Mişa se aplecase pe fereastră şi strigase: „Mamă, sînt vreo şaizeci!"

Mai important era că în cursul conversaţiei telefonice pe care o avusesem din Zolotoi Bor cu soţia, ea îmi poruncise: „Nici un fel de ciuperci, nici un fel de dulceaţă şi cel mult şapte copii! Dacă vin mai mulţi, Mişa n-o să aibă unde să înveţe şi n-o să intre la facultate".

Dar eu nu auzisem nici una din aceste recomandări.

— Ei, am sosit şi noi! i-am spus cu o veselie nefirească, şi am sărutat-o pe obraz.

— Trei la compunere — mi-a şoptit mama.

În prima clipă n-am înţeles grozăvia acestor cuvinte. Mişa, vesel şi ciufulit, mi-a urat bun venit, ca şi cum nu i s-ar fi întîmplat nimic.

În clipa aceea eram incapabil nu numai să iau parte la nenorocirea lui Mişa, dar chiar să mă gîndesc la ea. În primul rînd, trebuia să-i ducem pe copii din vestibul în camere şi să-i instalăm. Ce-i drept, cele două conducătoare atîta îi hărţuiseră cu disciplina, încît mergeau numai în vîrful picioarelor şi nu îndrăzneau să schimbe vreo şoaptă.

Le-am prezentat mamei pe Magdalina Haritonovna şi pe Liusia. Mama a zîmbit politicos, dar cînd a văzut coşurile încărcate cu ciuperci, cu fructe şi borcanele uriaşe cu dulceaţă, a zîmbit din toată inima şi a sărutat-o pe Liusia.

— Vai de mine! Mă simt prost, zău aşa! Nu trebuia să aduceţi atîta! oftă mama.

Şi se grăbi să pună pe sobă toate trei ceainicele.

Mişa izbuti să facă imediat cunoştinţă cu băieţii. Dezlegară împreună raniţele şi începură să scoată din ele, cu grijă, şi să despacheteze mineralele şi fosilele, purtînd totodată discuţii aprinse.

Examinarea colecţiilor mineralogice ale lui Mişa a fost amînată, dat fiind că avea examen la chimie a doua zi şi trebuia să meargă în bucătărie, ca să se pregătească.

Am instalat copiii în jurul mesei, pe ferestre, pe divan şi pe pat... În calitatea ei de gazdă, Sonia se ocupa de fete, le arăta albumele noastre cu fotografii, cărţile cu poze şi păpuşile ei.

Mama, Mişa şi cu mine ne-am retras în bucătărie.

— Ei, ce se aude? am întrebat eu.

— Ce să se audă? spuse mama cu o adîncă tristeţe. A făcut o compunere foarte bună, dar pe altă temă decît cea dată, şi a scris cuvîntul „umanism" cu doi de „m".

Mişa, care avea cartea în mînă, s-a întins şi a căscat.

— Ei, dacă nu trec anul ăsta, intru în producţie, şi peste doi ani am să reuşesc — spuse el cu indiferenţă.

— Mişa, cum se poate să nu ştii atîta lucru? Umanism se scrie de cînd lumea cu un singur „m". E posibil ca pentru o singură literă să-ţi distrugi viitorul? Ţi-ai făcut-o cu mîna ta — m-am răstit eu la el — trebuia să înveţi, nu să hoinăreşti prin rîpe şi coclauri, cu raniţe încărcate de pietre de nu le puteai ridica! Ce fel de explorator eşti tu? Exploratorii aduc numai cinci!

— Aşteaptă, tată! Nu mă mai certa! N-am dat decît primul examen, şi mai am alte cinci — spuse Mişa, ridicînd vocea.

— Mai bine să ne gîndim cum să-i instalăm pe toţi — ne întrerupse mama.

Ne-am hotărît să-i culcăm întocmai după socotelile Soniei, numai că mama a trebuit să-şi pună aşternutul pe un cufăr în baie. Ivan Ivanovici şi Roza dormeau şi uşa lor încuiată amintea de porţile unei fortăreţe duşmane.

Ceaiul s-a băut din ceşti, căni, pahare, farfurioare, sosiere, solniţe, căniţe, ceainice, borcane goale de conserve, vaze pentru flori, păhărele, păhărelul pentru ras, scrumiere. Mama a adus la masă cîteva borcane foarte mari de dulceaţă. Niciodată pînă atunci n-aş fi crezut că e posibil să înfuleci atîta dulceaţă! Copiii au mîncat-o cu lingura de supă, aşa cum se mănîncă grişul, şi cu atîta poftă, că toate nasurile şi toate mîinile erau mînjite.

După ceai, masa de sufragerie a fost răsturnată pe o latură, iar scaunele şi fotoliul au fost urcate pe biroul meu — acelaşi în care Mişa îşi ţine pietrele. Cele două hîrdaie cu palmieri au fost transportate în bucătărie. Numai de sacrosancta măsuţă de toaletă a mamei, cu sticluţele şi cu oglinda ei, nu s-a atins nimeni.

Sonia trebăluia de zor : a deschis bufetul, comoda, şifonierul şi a scos lucruri de iarnă şi diferite vechituri.

— Mamă, asta se poate aşterne ?... Mamă, uite, asta s-ar putea pune sub cap... şi asta la picioare, mamă...

S-a făcut o mobilizare generală : şube, paltoane, pături, pilote, perne, saltele, preşuri, feţe de mese, cearşafuri, covoare, cuverturi... Cu ajutorul Liusiei şi Soniei, soţia mea a alcătuit cu multă ingeniozitate nişte paturi în care li s-a părut tuturor că e şi moale, şi cald, şi comod.

Poate că numai eu aş putea spune că mi-a fost mai greu. Băieţii care dormeau cu mine se suceau, se învîrteau şi făceau mereu tot posibilul ca să-şi bage picioarele în nasul meu.

Deodată, în mijlocul nopţii, am auzit nişte lovituri teribile, care zguduiau uşa. Era vorba chiar de lovituri insistente şi prelungite, şi nu de ţîrîitul soneriei. Bătea un străin.

Desculţ, numai în chiloţi, m-am înfăşurat într-un cearşaf şi am ieşit în vestibul, convins că mă voi pomeni cu administratorul blocului, însoţit de miliţie.

— Cine-i acolo ?

— Eu sînt, fiţi amabil şi deschideţi — rosti o voce foarte cunoscută şi dulce.

Am deschis. În prag se afla Numărul Unu, rotunjor şi rumen la faţă, ţinîndu-l de lanţ pe Michael cel zîmbitor.

— Am venit la dumneavoastră. Sper că o să găsiţi un locşor pentru mine şi pentru căţeluşul meu.

— Am să găsesc — i-am răspuns, şi mi-am dres glasul de emoţie.

În timp ce-şi scotea paltonul şi galoşii, şi-l elibera pe Michael de botniţă, Numărul Unu povestea fără încetare şi explica mereu. Eu mă mărgineam să-l ascult.

— Închipuiţi-vă ce neobrăzare : iau două bilete le metrou, pornesc, şi cînd colo, nu mă lasă : „Cetăţene, nu e voie cu cîinele !“ Eu spun : „Cîinele e

de rasă. Are medalie de argint". Dar controloarea aceea cîrnă de colo: „Nu-mi pasă că e de rasă!" A trebuit s-o iau pe jos din piaţa Komsomolului prin Sadovaia... Ştiţi, eu am fost ultima oară la Moscova înainte de război. Am umblat şi am căscat gura mereu. Ce clădiri sînt acum... au şi douăzeci şi două de etaje! Pe timpuri erau străzi înguste şi tramvaie cît o gîză, care zdrăngăneau şi sunau, şi acum nici nu vezi cine-i pe trotuarul celălalt. Şi cîte lumini! E tîrziu, dar totul străluceşte, e atîta lumină! Vezi troleibuze, autobuze, semnale luminoase, pietonii care forfotesc încolo şi încoace... dar mai ţineţi minte pentru ce am venit? Mîine merg la institut, ca să iau scrisoarea descifrată. Vă daţi seama cît interes prezintă?

— Da, da, un interes foarte mare, într-adevăr — mormăiam eu cu jale, mutîndu-mă de pe un picior pe altul. Tremuram de frig înfăşurat în cearşaful meu ca într-o togă romană. Intraţi în odaie — am adăugat eu nehotărît.

Am intrat şi am întors întrerupătorul. În ambele camere podeaua era acoperită cu trupuri. Numărul Unu a rămas multă vreme nemişcat, cu capul plecat într-o parte.

— M-mda! a mugit el, şi-a băgat mîna în sacoşă şi a scos un borcan de sticlă cu nişte conserve de peşte. „Poftim, priviţi!"

M-am aplecat şi am văzut peştişorii din borcan strîns lipiţi unul de celălalt...

— Citiţi: „Scrumbii în saramură condimentată, Fabrica de conserve de peşte din Riga". Comparaţi! Numărul Unu întinse degetul arătător întîi în direcţia băieţilor care dormeau, apoi în direcţia fetelor care dormeau şi ele. Şi ăştia sînt o saramură condimentată.

Pe Michael îl uitasem. Cîinele a profitat de neatenţia noastră, s-a scuturat de zgardă şi a pătruns în prima cameră. A mirosit gurile căscate ale băieţilor care dormeau, apoi a trecut în camera următoare. Fetele se culcaseră pe două rînduri — unul spre uşă, celălalt spre fereastră.

Michael a păşit cu prudenţă peste „cadavrele" fetelor, ferindu-se să le atingă ori să le atingă măcar cozile, ba chiar şi panglicuţele din cozi, apoi s-a băgat sub masă şi s-a culcat acolo. În zadar l-am tot chemat, Numărul Unu şi cu mine, în zadar am încercat să-l ademenim ; s-a mulţumit doar să ne zîmbească politicos de sub masă, dar nu s-a apropiat de noi.

L-am culcat pe Numărul Unu în locul meu în pat, preferînd ca neastîmpăraţii mei vecini să-i bage lui picioarele în nas, apoi mi-am ales un locşor liber între doi băieţi, şi m-am culcat direct pe podea.

Capitolul XV

CÎTĂ ÎNGHEȚATĂ POATE MÎNCA CINEVA?

Niciodată nu prilejuisem vecinilor noştri neplăceri atît de mari. Mişa, care se culcase în bucătărie, pe patul pliant desfăşurat de-a curmezişul ei, invadase astfel teritoriul neutru. Acest singur fapt constituia o crimă, fiindcă în felul acesta Ivan Ivanovici nu mai putea ajunge pînă la termometru.

Dimineaţa l-am zărit pe vecinul meu de departe, în treacăt. Abia am apucat să ies în vestibul, că Ivan Ivanovici a şi dispărut în camera lui. Nu apucasem să văd expresia ochilor lui, ascunşi după sticlele groase ale ochelarilor.

Sonia s-a apropiat de mine şi mi-a spus cu un aer jignit:

— Tată, i-am dat bună ziua lui Ivan Ivanovici şi el a întors capul!

Îndată ce copiii s-au trezit, au început să umble şi deşi păşeau în vîrful picioarelor, se mişcau totuşi prin bucătărie şi vestibul. Trebuia să te înghesui în baie şi să te speli la chiuvetă? Trebuia. A te instala la rînd lîngă o anumită uşiţă, era de asemenea absolut necesar. Mi se pare că Ivan Ivanovici a plecat la lucru fără să se spele.

Înainte de a porni la drum prin Moscova, am băut repede un ceai. Mişa a plecat să-şi dea examenul de chimie şi mama s-a apucat să facă ciuperci în saramură.

De la locuinţa mea şi pînă la Institutul de expertiză judiciară se poate ajunge şi cu metroul, şi cu troleibuzul, dar noi am hotărît să mergem pe jos, deşi nu era un drum scurt. Cine doreşte să vadă Moscova cu adevărat trebuie să umble numai pe jos.

Magdalina Haritonovna a adunat copiii în jurul ei şi i-a convins să se poarte exemplar, adică să ne asculte pe ea, pe Liusia şi pe mine fără să crîcnească, să meargă numai în rînd, să nu se departeze pentru nimic în lume, să se oprească numai pentru a vizita monumentele oraşului.

— Dar cum rămîne cu îngheţata ? exclamă Vitea Pereţ.

Gătit cu o bluză brodată a Soniei, broderie ascunsă cu grijă sub cravata roşie, purtînd pantofii ei şi pantalonii băiatului unui vecin, Vitea era tot atît de fercheş şi de vesel ca şi toţi ceilalţi.

— Dar cu sucul ? întrebă cu glas tărăgănat şi Galia.

Am hotărît să ne oprim în locurile interesante, fără să neglijăm totuşi cărucioarele cu îngheţată şi cu suc.

Despre peregrinările noastre prin Moscova vor povesti mai bine foile interesante găsite mult timp mai tîrziu într-un buzunar de la pantalonii băiatului vecinului. Aceste foi nu purtau semnătură, dar şi eu şi Sonia ne-am convins imediat că autorul lor nu putea fi decît Vitea Pereţ şi, bineînţeles, aceste însemnări în ciornă erau destinate cunoscutului caiet albastru „P.R.I.D.C.“.

Prima noastră oprire e Piaţa Maiakovski. Cînd să ne uităm, o vînzătoare de îngheţată. Pornim spre ea în fugă. Ce gustoase sînt păhărelele astea din foaie de napolitane ! De cînd sînt n-am mîncat ceva aşa de bun !

Şi ce largi sînt străzile ! Strada Gorki merge drept înainte, Sadovaia o ia de-a curmezişul ei.

Troleibuze albastre, autobuze roşii cu galben, turisme multicolore gonesc pe Sadovaia pe şapte rînduri şi plonjează în tunel, care e în întregime din piatră cenuşie, luminat electric, foarte larg şi foarte frumos. Pe strada Gorki, maşinile trec pe deasupra tunelului. Oamenii traversează şi ei sub pămînt. Un unchiaş într-o cămaşă albă a vrut să treacă strada, strecurîndu-se printre maşini, şi miliţianul a fluierat după el. Deodată, dă peste un alt miliţian ; gesticulează, îşi întoarce buzunarele pe dos, iar miliţianul scrie ceva în carneţel.

Noi am luat-o pe strada Gorki. În frunte mergea doctorul, Numărul Unu şi Michael, apoi veneau băieţii, cîte doi în rînd, apoi fetele, şi la urmă Liusia cu Magdalina Haritonovna. De ce s-or fi înghesuind aşa trecătorii ! Ce zor au ?

La parterul fiecărei case sînt magazine. Cele mai interesante sînt „Alimentarele", unde vezi munţi întregi de sticle, de fructe, de borcane de conserve.

Numărul Unu a spus :

„Cum s-a schimbat totul ! Cîte case noi ! M-aş tot plimba prin Moscova şi aş admira-o !"

Am mai întîlnit o vînzătoare de îngheţată şi am cumpărat iar cîte două păhărele de fiecare, i-am dat şi lui Michael, care a apucat paharul cu două labe, şi-a băgat botul în el şi a lins tot conţinutul.

Apoi am privit monumentul cenuşiu al lui Puşkin. Clădirile din jur sînt înalte, faţă de ele, Puşkin e mic de tot. Monumentul a fost ridicat într-o grădiniţă plină de verdeaţă. Puşkin ţine mîna în haină şi se uită de sus la trecători.

Deodată, o fetiţă se apropie în fugă de monument, depune un bucheţel de garoafe albe pe o treaptă şi o ia la fugă.

Uf, ce păcat că n-avem flori cu noi ! Mă apropii şi eu de Puşkin, scot din buzunar un măr mic, roşu, şi-l ascund chiar în mijlocul buchetului fetiţei. Volodka a început să rîdă, şi eu m-am supărat teribil, mi-a venit să-l pocnesc. Numai că pe străzile Moscovei e interzis să te baţi. Şi iar am cumpărat îngheţată şi am pornit mai departe.

Doctorul ne-a spus :

„Am să vă conduc prin străduţe laterale, are să ne vină mult mai aproape şi o să ajungem mai repede".

Şi aşa a făcut. Pe străduţele laterale se văd foarte puţini trecători. Casele sînt şi aici foarte înalte, dar străduţele cam strîmbe. Doctorul coteşte ba ici, ba colo. Şi noi, după el.

Numărul Unu îi strigă :

„Ai cam încurcat-o, doctore !"

Mă uit şi văd că doctorul s-a făcut roşu ca racul şi-l aud că mormăie :

„Ulicioarele astea sînt imposibile ! De o viaţă întreagă locuiesc la Moscova şi tot nu le pot ţine minte !"

Numărul Unu se făcu foc :

„Eu vreau să ajung cît mai repede la institut ; poate că scrisoarea a şi fost citită, şi-mi pierd timpul din cauza dumneavoastră".

Şi noi voiam să aflăm cît mai repede dacă scrisoarea s-a citit sau nu.

Şi apoi, pe aceste străduţe nu vezi nici o vînzătoare de îngheţată.

Dar doctorul nu vrea să recunoască că s-a rătăcit, merge mai departe, tace şi-şi muşcă buzele. Mie mi-ar fi fost de ajuns să locuiesc o singură lună la Moscova, că îndată aş fi găsit drumul cel bun. A trebuit să întrebăm nişte trecători, ca să constatăm că am cotit cu totul în altă direcţie. În sfîrşit, am ieşit pe o stradă lată.

Doctorul s-a bucurat şi a spus :

„Aş putea să vă povestesc cîte o anecdotă lungă şi nostimă despre fiecare din aceste case. Vreţi să încep ?

Dar Numărul Unu ne zorea mereu :

„N-avem timp, n-avem timp, presimt că scrisoarea aceea conţine foarte multe lucruri interesante. Să mergem mai departe !"

În sfîrşit, am văzut iar o vînzătoare de îngheţată, am cumpărat iar păhărele, i-am dat şi lui Michael.

Doctorul ne-a întrebat :

„Nu credeţi că mîncaţi prea multă îngheţată?“
Dar noi i-am răspuns:
„N-am mai mîncat de o veşnicie!“
Doctorul a spus:
„Mi-e tare frică să nu cumva să vă doară burta!“
În momentul acela am zărit zidul înalt şi roşu al Kremlinului. Am început să privesc şi m-am prefăcut că nu aud cuvintele doctorului. Am străbătut o grădiniţă şi ne-am apropiat de rîul Moscova. La Zolotoi Bor rîul e mai lat decît aici. Am trecut podul pe partea cealaltă.

Cînd am ajuns aici, Numărul Unu ne-a spus: „La revedere“, şi a pornit în grabă cu Michael, să afle ce cuprinde scrisoarea.

În timp ce umblăm, mă tot întreb şi eu ce cuprinde această scrisoare.

Ne-am oprit la capătul podului. Ce frumos este Kremlinul privit de aici! Dar noi îl cunoaştem de mult. Îmi aduc aminte de poza din abecedar, dar poza aceea nu era colorată. Deasupra rîului, se ridică zidul zimţat de cărămidă al Kremlinului şi turnurile lui cu vîrfurile ascuţite. În spatele zidului e o ridicătură verde, iar pe ridicătură, un palat mare, alb, cu steag roşu şi alături biserici albe. Ce puternic strălucesc în soare cupolele aurite! Dar stelele roşii de pe turnuri strălucesc şi mai tare.

Din nou o vînzătoare de îngheţată. Am înconjurat-o cu toţii.

„Ajunge! Ajunge!“ strigau doctorul şi Magdalina Haritonovna.

Dar noi urlam: „Ni s-a uscat gura!“ şi ne îmbulzeam să cumpărăm.

Deodată, Volodka începu să ţipe şi se rostogoli pe asfalt, dînd din picioare. Am simţit şi eu în burtă o durere de parcă m-ar fi străpuns cineva cu un ţăruş. Un văl întunecat mi s-a lăsat deodată pe ochi, am căzut, am închis ochii şi n-am mai auzit nimic. Magdalina Haritonovna ţipa de răsuna strada:

„Doctore, doctore, salvaţi-i!“

Am izbutit cu greu să deschid un ochi, dar l-am închis la loc — voiam să-i las să creadă că am murit. Doctorul mi-a ridicat cămaşa şi a început să-mi apese şi să-mi frămînte din răsputeri burta cu pumnul. Exact aşa face şi mama cînd frămîntă coca de cozonac în lighean. La început mă durea foarte tare, după aceea n-am mai simţit decît un fel de gîdilătură şi durerea a început să mă lase. Atunci am deschis iar cu multă greutate un ochi. În jurul nostru se adunase o mare mulţime. Era şi un miliţian, care nu lăsă pe nimeni să se apropie.

Trecătorii întrebau:

„A călcat doi băieţi? Cine i-a călcat? Unde e maşina? A fugit? Aţi putut să notaţi numărul? Aţi chemat Salvarea?“

Deodată a răsunat o sirenă îngrozitoare! Am privit iar printre gene şi am văzut o maşină de culoare cenuşie, din care au coborît doi doctori cu bonete şi halate albe. Vai! Era Salvarea!

„Unde sînt răniţii? Pune mîna, Kostea!“

Dar Volodka a scos un urlet: „Nu vreau Salvarea!“ şi a început să zvîrle din picioare.

Eu am sărit în picioare, mi-am ridicat pantalonii şi pe-aici mi-a fost drumul. Aşa am scăpat. Maşina Salvării a plecat goală, lumea din jur s-a risipit, eu m-am apropiat de ai noştri şi am aflat că Volodka se cinstise cu opt păhărele de îngheţată. Cîte am mîncat eu n-aş putea spune.

Magdalina Haritonovna ne-a adunat pe toţi şi ne-a poruncit cu severitate:

„Fetele nu vor mînca mai mult de cinci şi băieţii mai mult de patru porţii pe zi. Vedeţi cum şi-a stricat bietul Volodka hăinuţele din cauza îngheţatei!“

Doctorul a spus:

„O să vă pomeniţi la spital din cauza îngheţatei şi portretul are să se găsească fără voi. Să ştiţi că există o boală teribilă, care se numeşte „glaţionit“. „Glaţio“ înseamnă gheaţă; dacă cineva mănîncă prea multă îngheţată, îi degeră intestinele. De aceea doare burta aşa de tare. În asemenea cazuri se face

o operaţie urgentă, dar dacă apeşi pe burtă, gheaţa se fărîmă, se topeşte şi totul trece foarte repede".

Nu ştiu dacă există cu adevărat o astfel de boală, sau dacă a inventat-o doctorul anume ca să ne sperie, dar eu am hotărît să nu mai cumpăr nici un păhărel.

Liusia a spus:

„Pînă vine Numărul Unu cu scrisoarea, hai să vizităm Grădina zoologică".

Doctorul a clătinat din cap:

„Animalele nu mă interesează".

Şi a plecat acasă cu metroul, în timp ce noi am luat troleibuzul pînă la Grădina zoologică.

Capitolul XVI

DEOCAMDATĂ ISTORICII NU FAC DECÎT SĂ NE ÎNCURCE

Am deschis uşa locuinţei mele şi am văzut-o pe soţia mea în bucătărie, aşezînd cu grijă ciupercuţe albe în borcan, pentru murat. Ochii ei erau plînşi.

— Ce s-a întîmplat? am întrebat cu un tremur în glas.

— Michael era s-o sfîşie pe Roza — a şoptit ea, acoperindu-şi faţa cu mîinile.

— Cum s-o sfîşie?! Cînd? Unde?

Şi am aflat următoarele:

Pe la ora douăsprezece, Numărul Unu s-a întors împreună cu Michael. Părea foarte amărît. Mama le-a dat la amîndoi să mănînce. În curînd s-a întors şi Ivan Ivanovici pentru pauza de prînz. Bătrînii au făcut cunoştinţă şi au discutat ceva multă vreme şi cu multă aprindere în bucătărie. Apoi Ivan Ivanovici a plecat şi Numărul Unu a început să citească. Apoi...

Ultimul cîine a trăit în această locuinţă înainte de căsătoria mea.

Stimabila Gazelă, adică Roza Petrovna, obişnuia să se răsfeţe în timpul zilei pe trei pilote. Moţăia şi azi fără grijă, cînd deodată a auzit zgomotul pe care-l făcea un scaun dat la o parte. A deschis ochii şi — oricît de neverosimil vi s-ar părea acest lucru în centrul capitalei — aşa cum văzuse şi bunica Scufiţei Roşii, văzu şi ea o gură de lup rînjind

cu ferocitate. Monstrul acela dezgustător s-a repezit lătrînd spre patul ei. Roza Petrovna n-a avut putere să strige şi a piuit doar, exact ca un pui, astfel că nimeni n-a auzit-o. Monstrul a mirosit pătura şi pernele, a mîrîit cu răutate şi a ieşit din odaie.

Cam pe la ora două, Numărul Unu a anunţat că pleacă pentru o chestiune foarte importantă, l-a legat pe Michael de curea şi a plecat cu el. Pentru ce venise acasă şi pentru ce plecase iar, soţia mea nu ştia.

Era nerăbdătoare să-i arate Rozei Petrovna darurile aduse din Zolotoi Bor, dar aceasta parcă ar fi îngheţat în camera ei. Pînă la urmă, soţia mea a găsit suspect acest lucru şi a bătut uşor în uşă, dar n-a auzit nici un răspuns. Atunci s-a hotărît să intre şi a găsit-o pe biata Roza în pat, cu ochii închişi. Un geamăt imperceptibil ieşea din gura bolnavei.

Auzind o poveste atît de tragică, am pătruns hotărît în odaia Rozei. „Sînt doar medic — mi-am spus — îi voi ajuta bietei mele vecine, care s-a îmbolnăvit pe neaşteptate". Cînd m-a văzut, a gemut cu durere şi m-a urmărit cu o privire încărcată de o tristeţe neomenească. Ce grozăvie! Ştia că are un infarct şi că trebuie să moară! I-am luat pulsul, am pus stetoscopul în regiunea inimii... dar, din fericire, am găsit că e perfect sănătoasă.

— Roza Petrovna — am spus eu — liniştiţi-vă! Nu vă găsesc nimic grav, a fost doar o spaimă. Vă promit că acest căţel nu va mai păşi niciodată pragul camerei dumneavoastră. Dar vă implor, răbdaţi încă două zile şi două nopţi, căutăm un lucru foarte important.

Blînda Roza Petrovna mă privi cu ochii ei nespus de trişti de gazelă muribundă, şi consimţi din cap cu docilitate. Am înţeles că era de acord să treacă peste tot felul de neplăceri, numai ca să nu strice relaţiile de bunăvecinătate cu mine. Bineînţeles că ce anume era atît de important pentru noi n-o interesa cîtuşi de puţin.

Am mîncat bine, apoi m-am culcat să mă odihnesc. Cînd m-am trezit, am aflat că nu se întorsese încă nimeni.

Cu siguranţă că exploratorii mai căscau şi acum gura în faţa vreunei cuşti, în care se afla cine ştie ce animal exotic pe care nu-l văzuseră încă. Dar unde putea să fie Mişa? Unde era Numărul Unu cu scrisoarea misterioasă? De ce nu se întorsese încă? Sau poate că Michael mai făcuse vreo poznă? În sfîrşit, exploratorii şi-au făcut apariţia ciufuliţi, transpiraţi, rîzînd, cu ochii aprinşi... Apoi a venit şi Mişa, care căpătase un cinci la chimie.

Mama şi Magdalina Haritonovna s-au antrenat într-o discuţie culinară.

Mişa a început să-şi arate colecţia lui mineralogică. Trăgea afară şi deschidea nenumărate lădiţe, rostind numele complicate ale mostrelor de diferite culori şi provenind din toate colţurile lumii. Fiecare piatră era aşezată într-un cuib de vată şi purta o etichetă, indicînd unde şi cînd fusese găsită, ca şi numele ei.

Mîndria colecţiei lui Mişa era o eprubetă mică, pe fundul căreia abia se distingeau nişte grăunţe minuscule de culoare închisă. Era aur curat, spălat personal de Mişa. Da, da, dacă speli o zi întreagă nisipul scos dintr-o rîpă mică, de pe fundul unui pîrîu din apropiere de Moscova, dacă-l speli deci într-un lighean, obţii grăunţele acestea.

Băieţii făceau un cerc compact în jurul lăzilor. Bineînţeles că mostrele acestea de roci îi interesau foarte mult, totuşi am observat că întorceau mereu capul spre uşă. Am înţeles că şi ei îl aşteptau cu nerăbdare pe Numărul Unu.

Dar unde putuse oare să dispară omul ăsta?

Ziua de lucru se terminase de mult. Am început să mă neliniştesc de-a binelea. Măcar să fi dat un telefon!

Mai trecu o oră.

„Există trei variante — gîndeam eu. Prima: cei de la institut n-au început încă să descifreze documentul şi i-au propus să treacă peste o săptă-

mînă. A doua: i s-a spus că literele s-au diluat şi că e imposibil să mai descifrezi un singur cuvînt. Dar dacă o fi a treia variantă?“

Sonia se duse cu fetele în baie. Nu ştiu ce făceau acolo, dar ştiu că ţipau îngrozitor, fie din cauză că apa era rece, fie că era prea caldă.

Roza Petrovna bătu în uşă şi mă chemă în vestibul. Adunîndu-şi probabil ultimele forţe, se ridicase din pat şi acum mă privea cu un aer încărcat de mustrări...

— Părerea mea e că n-au o purtare prea frumoasă — spuse ea, şi oftă adînc.

Înţelegeam ce se petrece în sufletul bietei Roza Petrovna, dar cum puteam să liniştesc paisprezece fete care intraseră deodată într-o singură cadă?

— În special băieţii! spuse Roza Petrovna şi oftă mai adînc.

— Băieţii? am întrebat eu mirat. Dar băieţii tac. Şi m-am repezit în bucătărie.

Acolo am constatat că cei care tac sînt mult mai periculoşi şi fac mult mai mult rău.

Există un metal numit bariu şi un altul numit stronţiu. Dacă apropii piatra care conţine bariu de foc, ea se înfierbîntă şi produce o flacără de un verde strident, în timp ce piatra care conţine stronţiu produce o flacără roşie. Mai întîi însă trebuie să stropeşti aceste mostre cu cîteva picături de acid clorhidric. Oamenii folosesc de mult proprietăţile extraordinare ale celor două substanţe, fabricînd din ele rachete luminoase pentru semnale.

Mişa avea o cantitate suficientă de bariu şi de stronţiu. Băieţii intraseră binişor în bucătărie şi, deodată, pe toate cele şase arzătoare ale plitei de gaz pietrele au început să ardă.

Era un spectacol foarte frumos şi de mare efect; în bucătărie se auzeau din cînd în cînd exclamaţii înăbuşite.

Dar pe Roza Petrovna n-o interesau micile explozii verzi şi roşii, ea nu vedea decît acul contorului de gaz care se învîrtea cu repeziciune şi nu simţea decît fumul usturător şi neplăcut.

A trebuit să intervin cu hotărîre şi fără să ţin seama de fizionomiile întristate ale băieţilor, să interzic categoric experienţele.

În sfîrşit, s-a auzit soneria. Cîţiva s-au repezit să deschidă.

Era el, Numărul Unu, cel mult aşteptat. Figura lui era serioasă, buzele strînse, obrajii umflaţi.

— Am adus — spuse el cu glas surd şi misterios, ştergîndu-şi sudoarea de pe faţă şi de pe chelie.

— Dar unde aţi dispărut ? l-am întrebat eu.

— Dimineaţa nu l-am găsit pe director — explică el gîfîind — şi secretara, o fiinţă nesuferită şi pudrată, a refuzat să stea de vorbă cu mine din cauza lui Michael. Mă rog, o speriase. Abia spre seară mi-au dat în sfîrşit scrisoarea şi atunci am alergat la Numărul Şase, la pictorul Ilarion, ca să mă sfătuiesc cu el. L-am aşteptat două ore în pragul uşii şi tot n-a venit. Afară de asta, ştiţi ce distanţe trebuie să parcurg cu Michael prin Moscova ? E o nedreptate, cîinii nu sînt admişi nici în autobuze, nici în metro.

— Dar povestiţi-ne, ce cuprinde scrisoarea ? întrebă Liusia, care nu mai putea să rabde.

— Cinci zile s-au chinuit oamenii cu ea şi abia-abia au descifrat-o. În afară de faptul că literele se lăbărţaseră, era un scris deosebit de neciteţ. Autorul scrisorii era într-o stare de agitaţie extremă, aşa mi-au explicat cei de la institut.

— Citiţi, citiţi odată ! începură să-l roage cu lacrimi în ochi cei mai nerăbdători dintre copii.

Ivan Ivanovici se strecurase şi el printre noi şi, fără să dea bună ziua, se aşeză binişor într-un colţ. Era ultimul om pe care m-aş fi aşteptat să-l văd printre noi ! După invazia exploratorilor, după grozăviile prin care trecuse Roza Petrovna, credeam că Ivan Ivanovici nu-mi va mai adresa cuvîntul trei ani de zile.

Pînă să-şi strîngă batista, să-şi pună ochelarii pe nas, trecură alte două minute chinuitoare. Şi iată ce ne citi în sfîrşit Numărul Unu :

— „Draga mea Irinuşka, s-ar putea să nu ne mai vedem, rămîi cu bine, am să-mi aduc aminte de tine şi am să te iubesc veşnic. Fii liniştită. Obiectul este ascuns la Prohor. Îţi las pumnalul, poate că are să-ţi fie de folos. Egor, 1838, iulie 18“.

Am tăcut mult timp şi am aşteptat să auzim continuarea.

— Asta-i toată scrisoarea ? a întrebat Liusia.

— Da ! răspunse Numărul Unu.

Am rămas pe gînduri. Nu mai înţelegeam absolut nimic. Poveşti atît de încurcate nu se întîlnesc decît în romanele poliţiste.

— Prin „obiect“ se înţelege orice lucru de gen masculin, feminin sau neutru — emise o cugetare Magdalina Haritonovna.

— Acest obiect este fără îndoială extrem de preţios, dacă e amintit în momentul despărţirii definitive — observă prudent Ivan Ivanovici.

— Trebuie să fie un inel — îşi dădu cu părerea Magdalina Haritonovna.

— E o puşcă ! izbucni Vitea Pereţ.

— Nu, trebuie să fie portretul ! spuse Liusia, ridicîndu-se brusc.

— Scrisoarea de adio este adresată Irinei Zagvozdeţkaia, asta-i indiscutabil. Amintiţi-vă de album. Dar cine să fie Egor ? Nu e oare acel elev al Academiei, pe care colonelul Zagvozdeţki l-a chemat din Petersburg ? îşi exprimă părerea cu şovăială Numărul Unu.

— Cheia secretului e în mîinile noastre. Ia să începem nu cu Egor, ci cu Prohor. Ivan Ivanovici îl apucă brusc pe Numărul Unu de mînă. Dumneavoastră aţi locuit toată viaţa la Liubeţ. Deseori nou-născuţii capătă din generaţie în generaţie acelaşi nume în cinstea taţilor şi a bunicilor lor. Amintiţi-vă dacă nu cumva locuieşte astăzi la Liubeţ un oarecare Prohor sau Prohorovici ?

În clipa aceasta se auzi o bătaie în uşă şi Roza Petrovna intră în cameră. Ivan Ivanovici făcu un gest de nerăbdare cu mîna.

— Vaniuşecika, vino la masă!

— Lasă-mă în pace! Nu mă deranja! zbieră el. Nenorocita se agăţă de tocul uşii, probabil gata să leşine, apoi dispăru în tăcere.

Am rămas pur şi simplu încremenit: Ivan Ivanovici, fiinţa aceasta atît de punctuală şi de echilibrată, Ivan Ivanovici să refuze cina la ora nouă şi treizeci de minute, ba să mai şi ţipe la nevastă-sa!

— Nu vă aduceţi aminte? repetă Ivan Ivanovici sîcîindu-l mai departe pe Numărul Unu.

— Nu, nu-mi amintesc de nici un Prohor — răspunse acesta lovindu-se peste chelie.

Faţa lui congestionată şi umflată exprima o tensiune extremă

— Am putea, bineînţeles, să răsfoim toate registrele de stare civilă — comentă Ivan Ivanovici, şi să-i alegem pe toţi Prohorii care s-au născut la Liubeţ în douăzeci... nu, e puţin, în treizeci de ani.

— Dar asta ar fi o muncă infernală. Aşa putem căuta toată viaţa! gemu Numărul Unu.

— Aş putea să spun şi eu ceva? Vitea cel mare se sculă şi îşi scutură moţul. Cînd l-am vizitat pe Numărul Şapte după plimbarea cu vaporul, ne-a dat o cărticică albastră — vorbi el, vădit emoţionat.

— Ce fel de cărticică? întrebă Ivan Ivanovici, cu o strîmbătură dispreţuitoare.

— „Indicatorul localităţilor şi locuitorilor din judeţele guberniei Moscova. Călăuza pe anul 1852" — scandă cu însufleţire Vitea cel mare.

— Ah, da, există o astfel de călăuză — spuse Ivan Ivanovici, zîmbind cu condescendenţă. Dumneata, tinere, dai dovadă de aptitudini pentru cercetări istorice.

Vitea cel mare se aşeză la loc, radiind de fericire.

— Poftim, asta e! spuse Sonia, care aduse repede cărticica din bibliotecă şi i-o dădu Numărului Unu.

Acesta se ridică numaidecît, apucă volumaşul albastru şi începu să-l răsfoiască în grabă:

— Aşa, uite! „Judeţul Liubeţ, Scurtă istorie a oraşului. Lista funcţionarilor şi persoanelor oficiale din oraş şi judeţ. Primarul oraşului, judecătorul, şe-

ful de birou, casierul..." Nu există nici un Prohor! „Persoanele care locuiesc în oraş şi în satele judeţului Liubeţ"... nici aici nu există vreun Prohor. „Fabrici şi uzine" : „Fabrica de stofă pentru veste a negustoresei Beleankina", „Atelierul de basmale orientale al negustorului de rangul trei Naşivocinikov Prohor Andreevici..." Aţi auzit, a lui Prohor! E un nume care nu se întîlneşte prea des. Fără îndoială că el e!

— Să presupunem că-i el — îl corectă Ivan Ivanovici abătut.

— Naşivocinikov este un nume vechi la Liubeţ. Au mai rămas cîteva familii cu acest nume — observă Numărul Unu.

— Dar poate că unii dintre ei au plecat din oraş — insistă Ivan Ivanovici.

— Unii au plecat, Ivan Pavlovici prinde crabi în Kamciatka. Piotr Haritonovici lucrează la ambasada noastră din Afganistan, Semion Petrovici cred că e la Moscova, alţi doi sînt în Donbas, mai sînt şi cei care au plecat nu se ştie unde. Unul din ei îşi făcuse chiar o oarecare faimă ca explorator. Dar unde anume s-or fi aflînd, pe cuvînt de onoare că nu ştiu.

— Oare e posibil ca portretul să fi ajuns în Afganistan sau în Kamciatka? exclamă cu desperare Liusia.

— Răbdare, fetiţo, răbdare! Pentru cercetări istorice ai nevoie de multă răbdare — o consolă sau o întristă Ivan Ivanovici. Nu uitaţi că e prea devreme să căutăm portretul. Despre portret nu ştim încă nimic. Deocamdată vrem doar să găsim informaţii despre un anumit obiect, dat în păstrare cu o sută şi ceva de ani în urmă de un Egor necunoscut unui Prohor necunoscut.

— Ecuaţie cu cinci necunoscute — oftă Magdalina Haritonovna.

— Ei bine — se adresă el din nou către Numărul Unu — să presupunem că acest obiect necunoscut se află pînă în prezent în posesia unui Naşivocinikov, care locuieşte în momentul de faţă la Liubeţ.

— Nu-mi vine a crede — răspunse Numărul Unu dînd din mîini. Unul e agronom la sovhoz, celălalt contabil la bancă, al treilea e cizmar, al patrulea...

— Poate că nepotul are alt nume — interveni nehotărîtă Magdalina Haritonovna.

— Pe vremuri, casele se moşteneau de obicei din tată în fiu. Fiicele căpătau mai rar casă — remarcă Ivan Ivanovici — lor li se dădea dotă. Dacă-i vorba de un portret, cred că el n-ar avea ce căuta într-o zestre.

— Dar dacă-i vorba de un inel sau de o broşă, orice tată ar dărui această bijuterie numai unei fiice — răspunse Magdalina Haritonovna.

Stamină nu acordă nici o atenţie cuvintelor ei.

„Orice s-ar spune, dar am ajuns la un punct mort cu cercetările. Aici e buba ! m-am gîndit eu. Naşivocinikov, Naşivocinikov" — mormăiam eu. Numele acesta neobişnuit şi lung mi se tot învîrtea tot timpul pe limbă. Oricît de ciudat suna, îmi era, nu ştiu de ce, foarte cunoscut. De unde ? Poate că aşa se numea unul din tinerii mei pacienţi ? Nu, nu ! Am închis ochii şi am văzut limpede o inscripţie făcută cu litere înalte şi subţiri : „Naşivocinikov". Am privit-o pe Sonia, care şedea în faţa mea. Fata fixa un punct, era încruntată şi tot şoptea ceva cu un aer foarte concentrat.

— Să rezumăm, deci. Stamină căzu pe gînduri şi-şi duse degetele la frunte. Proprietarul fabricii de basmale asiatice din Liubeţ, menţionat în „Călăuza anului 1852", negustorul de rangul trei Prohor Andreevici Naşivocinikov, şi un oarecare Prohor, la care în 1838, băgaţi de seamă, anul morţii Irinei Zagvozdeţkaia, un oarecare Egor a ascuns un obiect necunoscut, ar putea să fie una şi aceeaşi persoană. Dacă nu-i aşa, nu văd prin ce mijloace s-ar mai putea continua azi cercetările. Mai există încă o presupunere : se vede că acest obiect a rămas la nepoţii sau la strănepoţii care poartă numele de Naşivocinikov. Desigur, toate acestea sînt presupuneri, dar de ce să nu-i facem o vizită acelui strănepot care locuieşte la Moscova ? Asta nu ne va

răpi mai mult de două ore, de altminteri există unele şanse ca acest obiect necunoscut să fie chiar portretul.

Exploratorii au hotărît în unanimitate să pornească în căutarea acestui Semion Petrovici chiar a doua zi dimineaţă şi după aceea să meargă la Numărul Şase, pictorul Ilarion, pentru a face cunoştinţă cu el şi a-l invita să intre în asociaţia noastră de exploratori.

— Dar acum, luaţi loc şi beţi ceaiul — spuse soţia mea cu glas hotărît.

Şi iar s-a băut ceai din aceleaşi vase originale, i-ar s-a înfulecat o cantitate nemaipomenită de dulceaţă şi de fructe.

După ceai am început pregătirile pentru culcare. Sonia se agita şi mai mult decît în seara trecută, şi controla personal aşternuturile.

Toată lumea şi-a reluat locurile din ajun. Eu am preferat să mă culc pe jos, împreună cu băieţii. Stamină l-a invitat pe Numărul Unu să doarmă la el.

Cei doi istorici n-au putut să se liniştească mult timp. S-au năpustit, cum s-ar zice, unul asupra altuia, au adus din bucătărie taburete, le-au aşezat în mijlocul vestibulului şi i-am tot auzit, prin somn, discutînd despre diferite evenimente istorice.

Lîngă ei, pe podea, erau aruncate cîteva cărţi vechi, nişte îndreptare şi, fireşte, cărticica albastră. Din timp în timp, cînd unul, cînd altul apuca una din cărţi, o răsfoia febril şi după ce găsea rîndul necesar, îl arăta cu vehemenţă cu degetul şi se silea să dovedească ceva.

Nu mai ştiu cînd s-au despărţit, fiindcă am adormit.

Capitolul XVII

CE ÎNSEAMNĂ „A PLECA PENTRU TOTDEAUNA“

A doua zi dimineață, spălatul și plimbările prin bucătărie au dat loc la aceeași înghesuială ca în ajun. De data asta însă, Stamină era atît de prins de interesul general al cercetărilor, încît urmărea cu un zîmbet condescendent agitația copiilor, și plecă la lucru uitînd probabil neplăcerile din casă.

Stimabila Roza Petrovna nici n-a ieșit din camera ei.

Cea mai simplă metodă de a afla adresa omului de care ai nevoie este să-i găsești numele în cartea de telefon. Nu era încă ora opt cînd ne-am strîns la oficiul telefonic.

Mi-am plimbat degetul pe rîndurile cărții.

Nașkinshon, Nașifkin, Nașivocikin... Iată, Nașivocinikov. Vai, fraților! Sînt doi Nașivocinikov! Despre cetățeanul din Liubeț, S. P., adică Semion Petrovici, Numărul Unu își amintea ceva foarte vag. Dar de unde apăruse absolut necunoscutul A. M.? Am hotărît să începem cu el.

Ca fiind mai experimentat în convorbiri telefonice, am intrat în cabină, am băgat moneda și am format numărul.

— Vă ascult, dragul meu — a spus o voce masculină cam arogantă, după părerea mea.

— Aș dori să vorbesc cu tovarășul Nașivocinikov.

— La aparat.

— Trebuie să vă văd într-o problemă excepţional de importantă. Vă rog să-mi permiteţi să vin la dumneavoastră peste o oră.

— Peste o oră nu voi mai fi aici. Grăbeşte-te! Te previn, frăţioare, că peste o jumătate de oră plec, plec pentru totdeauna.

— Cum pentru totdeauna? am repetat eu.

— Uite aşa: înseamnă că n-am să mai vin niciodată aici şi că vorbesc pentru ultima dată în viaţa mea de la acest telefon. Ai înţeles? Hai, aleargă, mai ai timp să ajungi, camioanele n-au sosit încă.

Am trîntit receptorul. N-am înţeles prea bine ce înseamnă „pentru totdeauna". Ştiam un singur lucru: că trebuie să pornim cu toate pînzele sus, fiindcă altfel nu vom ajunge la timp. Necunoscutul A. M. va dispare pentru totdeauna şi toate urmele lui se vor şterge.

Am copiat în fugă numerele de telefon şi adresele celor doi Naşivocinikov şi am pornit în goană. Din fericire, nu trebuia să alergăm prea departe. Am dat buzna pe Sadovaia izbind trecătorii, speriind maşinile, fugind de fluierul miliţienilor. Auzeam în spatele meu respiraţia accelerată a Numărului Unu, a lui Michael şi a tuturor copiilor. Biata Magdalina Haritonovna a rămas din nou în urmă, o vedeam agitîndu-şi desperată mîinile în depărtare.

— Se vede că întîrzie la tren! spunea lumea în spatele nostru.

Iată străduţa pe care o căutam! Asta-i poarta! Ne-am pomenit în mijlocul unei curţi mari.

Case întortocheate, vechi, din lemn, se înghesuiau într-o dezordine desăvîrşită, scorojite, aplecate, proptite pe alocuri. Rînduri de magazii proaste de lemn şi de fier se înşiruiau de-a lungul gardurilor. Rufe multicolore erau atîrnate la uscat prin toată curtea. Copiii zburdau, bătrînii se încălzeau la soare.

— Şi acum, încotro? Care-i casa?

Apariţia detaşamentului de exploratori produse senzaţie: copiii ne înconjurară, bătrînele îşi întrerupseră discuţia însufleţită şi începură să ne examineze cu nelinişte.

— Vă rog, care-i apartamentul douăzeci și doi? am întrebat pe niște bătrîne, abia trăgîndu-mi sufletul.

— Am întîrziat sau n-am întîrziat? se agită Liusia.

Bătrînele au început să vorbească toate odată. Una ne-a arătat casa cutare, alta casa vecină, apoi au început să se contrazică una pe cealaltă și s-au luat la ceartă.

Eram cu desăvîrșire dezorientați. Unde să mergem? În cele din urmă, am avut fericita idee să rostesc numele lui Nașivocinikov.

— A! Aleksandr Maksimovici! Bătrînele aproape că au sărit de pe scaun de bucurie și ne-au arătat cu amabilitate casa cea mai veche și cea mai depărtată din curtea aceea.

Lîngă prispă așteptau două camioane, dar noi n-am putut intra în locuință.

În mijlocul unei scări vechi și strîmte se înțepenise un dulap. De fapt, n-am văzut din acest dulap decît dreptunghiul bazei lui. De marginea inferioară atîrna crispat un omuleț slab și ciufulit, într-o haină sfîșiată, îndoit sub greutatea dulapului. Care putea să fie lungimea dulapului și cîte persoane îl țineau la capătul celălalt, rămînea o taină pentru noi.

M-am aplecat spre omulețul ciufulit și l-am întrebat:

— Dumneavoastră sînteți tovarășul Nașivocinikov, Aleksandr Maksimovici?

— Eu, eu... Pleacă de-aici, cetățene, nu mă mai încurca! răspunse el supărat și îndată după aceea începu să țipe cu desperare în direcția unei ființe invizibile: Vaska, mișcă, mișcă într-o parte! Ridică mai sus!

— Se mută în altă locuință! se dumeri Liusia.

Omulețul dindărătul dulapului înțepenit scrîșnea din dinți, ofta și se silea din toate puterile să miște din loc greutatea neascultătoare.

— Băgați de seamă, copii! O să vă murdăriți! Dar vorbele Magdalinei Haritonovna veneau prea

tîrziu : urmată de băieţi, Liusia dispăruse îndărătul dulapului şi o clipă mai tîrziu dulapul se urni din uşă şi începu să plutească încet prin aer. Cercetătorii noştri, laolaltă cu Aleksandr Maksimovici şi cu Vaska, flăcăul cel înalt, se aşternuseră asupra dulapului, aşa cum furnicile se aştern peste o omidă moartă, îl ridicaseră şi acum îl transportau pe camion.

— Unu, doi, dă-i ! Dă-i ! răsună comanda rostită de vocea sonoră a lui Vitea cel mare şi dulapul fu instalat cît ai clipi din ochi lîngă cabină.

Cît despre fete, ele cărau între timp din locuinţă boccele, cărţi, scaune. Băieţii nu-şi pierdeau timpul degeaba. Dulapul fu urmat de un bufet la fel de masiv, după care veni rîndul mesei. Numărul Unu îl legă pe Michael de un stîlp al cerdacului şi, respirînd din greu, dădu şi el o mînă de ajutor băieţilor, cărînd, ridicînd şi trăgînd mobila.

Micul Naşivocinikov, care era cocoţat în vîrful camionului, abia prididdea cu primirea şi sortarea lucrurilor.

Magdalina Haritonovna şi cu mine am preferat să urmărim toată această agitaţie de departe. Alături de noi se plictisea şi Volodea — puiul de curcă, care izbutise, cu ajutorul Soniei, să-şi cureţe şi să-şi calce pantalonii de culoarea cerului fumuriu.

Aşteptam cu răbdare clipa cînd voi putea în sfîrşit să mă adresez neastîmpăratului Naşivocinikov şi să-i expun problemele mele atît de importante.

— Am dat dispoziţie să se cerceteze discret toate vechiturile — îmi şopti Liusia — dar deocamdată nu se vede nimic.

— Au primit o locuinţă într-o casă nouă, toate căsuţele astea vor fi dărîmate — îmi declară Sonia.

— În locul lor se construieşte o şcoală nouă — adăugă Galia.

— Şcoala va avea o sală de sport, mare cît un teren de fotbal — continua Vitea Pereţ. Mă întreb doar cum vor fi ferestrele.

— Vor fi de sticlă incasabilă — explică Vitea cel mare cu seriozitate.

În clipa aceea, gemenii își făcură apariția din casă, purtînd un obiect greu. Mi s-a părut la început că transportă o oglindă mare, înfășurată într-o plapumă vătuită, alcătuită din bucăți multicolore și legată cu grijă cu o frînghie.

— A-a-a! exclamă Liusia, arătînd povara grea a celor doi frați.

Am înțeles deodată cu toții că gemenii nu duceau o oglindă, ci poate... portretul.

— Fiți atenți! strigă Nașivocinikov — vedeți să nu-l spargeți! Și o oglindă se poate sparge, dar și geamul unui portret...

Obiectul necunoscut fu instalat pe al doilea camion, între picioarele mesei de bucătărie.

Exploratorii se cățărau pe cele două camioane și legau cu grijă lucrurile.

Agerul Nașivocinikov, transpirat, mai ciufulit și mai murdar ca oricînd, sărea și se agita jos.

Mi-a fost cu neputință să pun mîna pe el și să-l întreb ce anume era învelit în plapumă.

— Aruncă capătul aici! Prinde de piciorul mesei! striga Nașivocinikov.

Sus, în camion, Vitea cel mare arunca frînghia de la o margine la cealaltă, fixa și lega...

Ultima persoană care a ieșit din casă a fost o bunică antică, semănînd cu o salcie noduroasă. Patru fete o țineau de subsuori.

— La etajul zece! Nici stăncuța nu zboară pînă acolo, fiul meu iubit, păcatele mele! oftă bunica.

— Nu te teme, mamă. La etajul zece aerul e mai curat. Și dacă o să vrei să te plimbi, faci cinci secunde cu liftul pînă jos, sau îți scot un fotoliu pe balcon — o consolă fiul ei iubit, instalîndu-și cu grijă mama în cabină.

— Acum pleacă! am spus eu îngrozit.

Fără multe fasoane, băieții îl apucară pe Nașivocinikov de poalele hainei.

— Nene, ce-i acolo? piui Vitea Pereț, arătînd obiectul necunoscut învelit în plapumă.

— Portretul, un portret — îi răspunse din mers Naşivocinikov, căutînd să scape de ei. Vocea lui era cît se poate de indiferentă şi de impasibilă.

Cît despre noi... Noi rămăseserăm aşa de uluiţi, că n-am putut să deschidem gura.

Şoferii porniră motoarele camioanelor.

— Nu plecaţi ! Mergem cu voi ! Venim să descărcăm ! Vă ajutăm să căraţi lucrurile ! începu să strige Liusia în gura mare.

Naşivocinikov se întoarse mirat :

— Mergeţi cu noi ?

— Da, da ! repetă Liusia. O să vă fie greu singuri.

— Ce copii drăguţi ! Vă sînt foarte recunoscător ! Naşivocinikov îmi strînse mîna cu putere. Mulţumesc, tăticule ! Luaţi loc mai repede ! Mătuşică, urcă în cabină ! spuse el dînd din cap către Magdalina Haritonovna.

N-avem timp să ne supărăm pentru denumirea aceasta atît de nepedagogică. Copiii se căţărară în camioane, ridicîndu-l şi pe Michael, complet buimăcit. Şi Volodea se căţără cu băgare de seamă, căutînd să nu se murdărească. În ce mă priveşte, pentru prima dată în viaţă am pus piciorul pe roata unui camion. Tras de mîini şi împins de jos, am luat loc alături de Numărul Unu lîngă marginea din spate, pe un butoi cu varză acră, şi m-am agăţat de capătul plăpumii care ascundea misterul cel mare.

Amîndouă maşinile au ieşit din străduţă în Bolşaia Sadovaia. Am trecut prin faţa Planetariului, a Grădinii zoologice, a clădirii cu multe etaje din Piaţa Insurecţiei. Casele noi, aurii, cu nenumărate etaje, străluceau intens în soare. Exploratorii din maşina din faţă au început să cînte. Călare pe un dulap, micul Naşivocinikov dirija cu mîinile şi cu picioarele.

Scumpa mea capitală,
Moscova mea de aur !...

Noi, cei din a doua maşină, tăceam şi trăgeam din cînd în cînd cu coada ochiului la plapumă. Jenea şi Ghenea încercaseră să dezlege din mers frînghia cu care era legat portretul, dar nu izbutiseră decît să strîngă nodul pînă la refuz.

— Lăsaţi-l, îl dezlegăm cînd ajungem — le spuse Liusia.

Am cotit la dreapta şi am trecut de cealaltă parte a rîului Moscova.

— Aha, au căpătat locuinţă în raionul nou din sud-estul Moscovei ! am ghicit eu.

Am străbătut mai multe cartiere de case în construcţie. Asemenea unor monştri antediluvieni, ici şi colo se înălţau macarale. Mai departe, după cotitură, casele erau gata construite. Cu ajutorul troliului, o maşină specială planta scuarul cu tei de o grosime respectabilă. Un compresor se mişca încet pe o alee neagră de asfalt.

În sfîrşit, am ajuns şi am început să descărcăm lucrurile. Dulapul nu încăpu în lift. Nenumărate furnici intrară din nou în acţiune şi-l transportară pe scări.

Liusia şi cu mine am luat portretul şi am urcat cu liftul la etajul zece.

— De cînd sînt n-am fost atît de emoţionată — mi-a şoptit ea.

Uşa locuinţei era deschisă. Am intrat înăuntru şi am pus portretul în colţul celei mai mari dintre camere.

Pe pervazul ferestrei şedea o femeie tînără, cu ochii plînşi, ţinînd un prunc în braţe. Copilul urla ca o mie de purcei...

— De ce ai întîrziat aşa de mult ? întrebă femeia supărată.

Naşivocinikov scoase cu băgare de seamă o crăticioară cu griş din sîn.

— L-am păstrat cald — se dezvinovăţi el.

Copilul tăcu imediat.

— Vino să vezi ce frumuseţe ! spuse femeia zîmbind ; îşi ştersese lacrimile şi acum hrănea copilul cu linguriţa.

— Am văzut totul de trei ori pînă acum, dar hai să mergem să ne mai uităm o dată.

Micul Naşivocinikov ne-a condus prin toată locuinţa, lovindu-se peste genunchi şi bătînd vesel step. Erau două camere goale, mari şi luminoase. În bucătărie, Naşivocinikov ne arătă tacticos podeaua multicoloră de mozaic, o plită cu gaz scînteietoare, două mese albe cu nenumărate dulăpioare şi rafturi, frigiderul şi crematoriul pentru gunoi. Am trecut în baia care strălucea de albeaţă şi de curăţenie. Politeţea ne impunea să admirăm robinetele mari şi mici, ţevile şi alte minuni edilitare. Dar, după feţele copiilor, vedeam că exploratorii mei sînt pe punctul de a plesni de nerăbdare.

Bunica a venit şi ea în bucătărie, a privit în dreapta, a privit în stînga şi a şoptit:

— Ca în rai!

— Vă mulţumim foarte, foarte mult! Veniţi cînd o să inaugurăm casa — ne mulţumeau soţii zîmbind.

„E timpul!" mi-am zis şi, prinzînd prilejul, l-am apucat pe Naşivocinikov de mînă.

— Acum, după ce am vizitat minunata dumneavoastră locuinţă, vă rugăm să ne arătaţi portretul — am spus eu, şi am simţit deodată că inima începe să-mi bată foarte tare.

— Portretul? a repetat Naşivocinikov. Într-adevăr, merită să-l vezi.

Toată lumea s-a adunat în jurul lui. Cu cîteva lovituri de cuţit, băieţii au tăiat fără milă frînghiile. Plapuma a căzut...

Dar nu era un portret, era o fotografie imensă, fotografia mărită a unui unchiaş cumsecade, cu papion, cu uriaşe mustăţi răsucite şi cu păr des, ondulat. Mustăciosul stătea în picioare, rezemat de speteaza unui fotoliu luxos.

— Tatăl meu — proclamă solemn Naşivocinikov.

Timp de vreo două minute am contemplat cu toţii fotografia în tăcere; prima care a început să rîdă a fost Sonia, Galia i-a urmat exemplul, apoi, într-un mod cu totul nereverenţios, au izbucnit şi ceilalţi în hohote. Numai Numărul Unu şi Magdalina

Haritonovna au încruntat supăraţi din sprîncene. Naşivocinikov a început şi el să rîdă în hohote.

— Vă miraţi că pe vremuri se purtau mustăţi răsucite de cinci ori ? Tatăl meu a fost frizer timp de şaizeci de ani, eu sînt coafor.

— Povestiţi-ne în amănunt tot ce ştiţi despre strămoşii dumneavoastră şi despre obiectele vechi ascunse în oraşul Liubeţ — şi-a început interogatoriul Numărul Unu cu o voce severă.

— Liubeţ ? ! repetă mirat Naşivocinikov. Dar unde-i acest Liubeţ ? Parcă n-am mai auzit de el.

— N-aţi auzit de Liubeţ ? întrebă cu indignare Numărul Unu.

— Nu, n-am fost niciodată acolo. Probabil că m-ai confundat cu cineva, tătucule...

Magdalina Haritonovna s-a indispus foarte tare :

— Şi cînd te gîndeşti că am pierdut degeaba două ore !

— Asta nu înseamnă degeaba ! exclamă Vitea cel mare.

— M-mda !... îngăimă Numărul Unu — cîteodată istoricii o apucă pe un drum greşit. Ei, să plecăm, să mergem să-l căutăm pe celălalt Naşivocinikov — adăugă el grăbit.

Am strîns mîinile fericiţilor locatari, am coborît şi ne-am îndreptat spre cel mai apropiat telefon.

Capitolul XVIII

DEOCAMDATĂ NUMAI LIU-SIA E MULŢUMITĂ

Am aruncat o monedă de cincisprezece copeici în deschizătura automatului şi am format numărul.

— Alo! a răspuns o voce de femeie la capătul firului.

— Vă rog, cu Semion Petrovici.

— Cine întreabă?

Ce puteam să răspund la această întrebare care, după toate, mai era pusă pe un ton atît de enervat?

— Ştiţi, ar fi prea lung ca să vă explic. Aţi putea să-l chemaţi pe Semion Petrovici la telefon?

Eram foarte emoţionat şi, nu ştiu din ce motiv, gesticulam energic.

— Vă repet că vreau să ştiu cine întreabă!

Am simţit că femeia de la celălalt capăt al firului începe să se înfurie din ce în ce mai tare.

— Pentru dumneavoastră sînt un necunoscut, dar am neapărată nevoie să-l văd pe Semion Petrovici, vă rog să-l chemaţi.

Probabil că rugăminţile mele, precum şi dorinţa originală „de a vedea" la telefon pe Semion Petrovici şi-au făcut efectul, pentru că vocea din receptor s-a îndulcit puţin.

— Semion Petrovici nu poate să vină la telefon. Ce să-i transmit?

— Atunci vă rugăm să ne permiteţi să venim noi la el. Nu-l vom reţine mult timp. Sîntem explo-

ratori. Dacă aţi şti despre ce lucru important este vorba şi pentru noi şi pentru el personal!

— Dar cîţi sînteţi? Vocea din receptor dădea iar semne de enervare.

De ce n-am minţit? De ce am spus adevărul?

— Nu sîntem decît treizeci şi două de persoane şi un căţel.

— Aţi înnebunit! Semion Petrovici zace în pat de trei ani! începu să urle vocea din telefon şi se auzi cum o mînă pune în furcă receptorul.

S-au dus cincisprezece copeici!

— Ei, cum a rămas, v-aţi înţeles? întrebă Numărul Unu.

— Nu prea — am răspuns eu cu îndoială şi i-am redat întocmai convorbirea noastră telefonică.

— Ce-i de făcut? Numărul Unu îşi frecă gînditor chelia.

— Iată ce-i de făcut — spuse Liusia. Să mergem acolo şi să sunăm. O să ne deschidă răutatea aceea şi n-o să ne lase să intrăm. Voi o să începeţi tratative cu ea, eu o să mă strecor singură şi neobservată la bătrînelul acela bolnav şi am să-i spun: „Bunicule dragă, nu te speria, iartă-mă!“, apoi am să-i explic totul la repezeală.

— Nu, nu! Cînd pătrunzi cu forţa în locuinţe străine, poţi să te pomeneşti cu un scandal în regulă — protestă Magdalina Haritonovna.

— Nimeni nu pătrunde cu forţa. Numai Liusia are să intre. Şi ce-i cu asta? am spus eu.

— N-avem altă soluţie! a adăugat Numărul Unu oftînd.

Din fericire, Semion Petrovici locuia în apropiere, aşa că am pornit spre el tot pe jos.

Michael a fost totdeauna un cîine excepţional de politicos. În zilele din urmă văzuse mulţi cîini pe stradă şi le spusese tuturora bună ziua cu amabilitate, dînd din coadă în semn de salut.

De data asta, în timp ce ne apropiam de casa lui Semion Petrovici, am întîlnit o doamnă în vîrstă,

cu o pălărioară roşie pusă strîmb pe cap. Doamna ţinea de zgardă un căţel negru, cu picioare subţiri şi ochi holbaţi.

Fără nici un fel de motiv, căţelul acesta se năpusti lătrînd furios asupra lui Michael, care, luat prin surprindere, încremeni şi-şi arătă colţii.

— Trilbi, înapoi!

Doamna îşi stăpîni căţelul, Numărul Unu îl stăpîni pe Michael, ne-am despărţit cu bine şi am uitat imediat şi de doamnă, şi de căţelul Trilbi.

Ne-am apropiat de casa unde locuia Semion Petrovici şi am urcat scările la etajul doi. Spre mulţumirea noastră, uşa apartamentului nu era încuiată. La uşă era fixată o plăcuţă de aramă, pe care am citit cu mirare numele unui scriitor cunoscut, autor a cîteva romane istorice despre trecutul îndepărtat al patriei noastre.

Există romane pe care le citeşti foarte repede şi cu o aparenţă de interes, dar uiţi de ele chiar a doua zi. Odată, însă, mi-a căzut în mîini una din cărţile acestui scriitor, am început s-o citesc şi, cu toate protestele soţiei mele, n-am lăsat-o din mînă toată noaptea, n-am putut să mă despart de ea. După aceea, i-am văzut în vis pe eroii ei viteji şi glorioşi, luptele cumplite, victoriile, marşurile, asediile şi alte tablouri eroice din trecutul îndepărtat al patriei noastre.

— Copii, iar n-am nimerit unde trebuie! exclamă cu groază Magdalina Haritonovna.

Dar era prea tîrziu. Primii care s-au strecurat în vestibulul întunecos au fost gemenii, după ei au intrat şi ceilalţi. Noi, cei mari, n-am avut timp să-i reţinem, astfel încît am pătruns după ei în bezna aceea. Dar încotro s-o luăm? Deodată, un obiect metalic s-a rostogolit pe jos cu zgomot. Vitea Pereţ a pufnit într-un rîs înăbuşit şi ceilalţi i-au urmat exemplul.

— Cine-i acolo? am întrebat.

— Cine-i acolo? răsună de undeva, din întuneric, vocea spartă a unui bătrîn.

— Noi sîntem — piui Sonia.

Şi toată lumea începu să rîdă.

— În stînga uşii de la intrare e un întrerupător — continuă aceeaşi voce invizibilă.

Un bec se aprinse sub tavan şi lumină un vestibul spaţios în care se vedeau cuiere, dulapuri şi o oglindă imensă. Două uşi înalte, vopsite într-o culoare închisă, duceau spre camere.

— Acum veniţi încoace — ne invită vocea misterioasă.

Am deschis uşa din dreapta şi am închis involuntar ochii din cauza luminii intense a soarelui. În această cameră mare şi ciudată nu se vedea nici o bucăţică de perete, ba aş putea spune că nu se vedea nici podeaua. Şi orice fărîmă de loc, cît de cît liber, era acoperit cu cărţi. De-a lungul pereţilor, pe zece rînduri, din podea şi pînă-n tavan, se întindeau rafturi cu cărţi ; dincolo de geamurile bibliotecii se aliniau volume cu coperte viu colorate, încrustate cu aur. Pe mese, sub mese, pe fotolii, sub fotolii, direct pe covor, se vedeau în grămezi ordonate cărţi de toate mărimile.

Iar în mijlocul camerei, pe un divan, acoperit cu o blană albă şi lăţoasă de urs, era culcat un fel de moş Gerilă bătrîn, bătrîn, cu părul alb şi lung, cu o barbă albă şi lungă. Mîinile lui albe, brăzdate de vinişoare albastre, ţineau o carte. În jurul lui, pe pernă, pe pătură, pe măsuţă, între sticluţele cu doctorii, erau împrăştiate cărţi. Picioarele mesei aveau formă de lebădă, iar deasupra divanului erau agăţate o tolbă veche tătărească, cu săgeţi imense, şi coiful vreunui viteaz.

Îl priveam pe moş Gerilă tăcuţi şi speriaţi, în timp ce el se uita la noi cu curiozitate şi zîmbea.

M-a cuprins groaza. Aveam nevoie de un Naşivocinikov oarecare şi nimerisem la un scriitor celebru. Magdalina Haritonovna m-a tras de mînecă. Starea ei de spirit era identică cu a mea.

— Ei bine, băieţaşi şi fetiţe, cine sînteţi şi de unde veniţi? Luaţi loc şi povestiţi!

De sub sprîncenele albe, stufoase, ne priveau doi ochi blînzi, albaştri-cenuşii.

Silindu-ne să nu facem zgomot şi să nu ne atingem de nimic, ne-am aşezat cu băgare de seamă în fotolii, pe grămezi de cărţi sau direct jos, pe covor.

Magdalina Haritonovna făcu un pas înainte şi spuse:

— Am făcut o confuzie foarte neplăcută. În cartea de telefon e o greşeală, noi nu vă căutăm pe dumneavoastră, ci pe Semion Petrovici Naşivocinikov.

Bătrînul rîse multă vreme cu blîndeţe.

— Păi, acesta e numele meu adevărat, tăbliţa de pe uşă poartă pseudonimul meu literar.

O tăcere încordată se aşternu în cameră. Îmi era imposibil să încep discuţia.

— De ce tăceţi? Ochii pe jumătate închişi ai lui moş Gerilă continuau să ne privească blînd şi cu oarecare ironie.

— Ce multe cărţi aveţi! Nu vă temeţi să nu vă strivească? Vitea Pereţ pusese prima întrebare.

— Oare e posibil să le fi citit pe toate? întrebă Galia.

Moş Gerilă zîmbi:

— Da. Ca să scrii o singură cărticică subţire trebuie cîteodată să citeşti o mie de volume groase.

Degetele albe ale bătrînului începură să bată toba pe pătură.

— Cu siguranţă că aveţi şi cărţi foarte rare? întrebă Vitea cel mare.

— Da, iată aici. Moş Gerilă se învioră şi arătă cu capul spre podea, lîngă căpătîi. Astea sînt imensele mele bogăţii: „Discursurile lui Cicero“, un manuscris francez din secolul al paisprezecelea, „Rossiiskaia Vivliofika“, „Pildele lui Esop“.[1] Toată viaţa am strîns cărţi.

[1] Scriitorul enumeră diferite cărţi rare — Cicero Marcus Tullius (106—43 î.e.n.) — orator celebru, scriitor şi om politic al Romei antice. Discursurile lui sînt un model de stil

În această clipă, doamna de adineauri intră val-vîrtej în cameră, cu javra ei de cățel cu zgardă. Ochii bulbucați și înlăcrimați ai cățelușului se ațintiră din nouă furioși asupra lui Michael. Trilbi tremura și mîrîia. Cît despre stăpînă-sa, ochii ei negri și bulbucați îi priveau pe copii cu o dușmănie evidentă.

— Așadar, la noi veneați cu dulăul ăsta oribil? Și la telefon cu dumneavoastră am vorbit, nu-i așa? Ascultați, soțul meu are nevoie de liniște, e un om bolnav! șuieră doamna.

— Liniștește-te și liniștește-l și pe Trilbi! Dar cel mai bun lucru ar fi să te duci în bucătărie și să nu mă mai deranjezi cînd stau de vorbă cu musafirii mei — spuse cu glas măsurat și ferm moș Gerilă.

— În nici un caz să nu rămîneți mai mult de zece minute! șuieră doamna lîngă urechea mea, apoi dispăru împreună cu cățelul.

— Ei, stimabilii mei musafiri, spuneți-mi, în sfîrșit, de unde sînteți! întrebă moș Gerilă continuînd să zîmbească amabil.

— Sîntem din Zolotoi Bor — răspunse Liusia.

— Și eu sînt din Liubeț, așadar aproape concetățeanul vostru! exclamă bătrînul și se bucură aflînd că fusesem de curînd în orașul său natal. El plecase din Liubeț încă în anii tinereții și nu se mai întorsese pe acolo, dar își amintea bine de zidurile albe ale cetății. Și palatul familiei Zagvozdețki a rămas intact? Ce bine-mi pare că aud că a fost transformat în școală!

Aflînd că pornisem în căutarea portretului Irinei Zagvozdețkaia, el se ridică în coate.

Liusia povesti totul în ordine, precis, repede și fără întreruperi, ca și cum ar fi spus o lecție.

și de limbă literară latină. „Drevniaia Rossiiskaia Vivliofika" (Antică bibliotecă rusă), culegere de diferite opere antice, ceva asemănător cu o scurtă enciclopedie; a fost editată în 1773—1775 de către cunoscutul iluminist, publicist și scriitor N. I. Novikov (1744—1818). Esop (sec. VI—V î.e.n.) — fabulist semilegendar din Grecia antică. (n. red. ruse.)

Doamna cu cățelul cu ochii bulbucați se ivi de vreo trei ori în ușă, dar de fiecare dată moș Gerilă, cu o mișcare voluntară a mîinii, o trimise la bucătărie. Nu-și desprindea privirea de la Liusia și respira din greu, în timp ce degetele lui lungi mîngîiau cu nervozitate barba.

— Știți voi ce mi-ați povestit, copii? Uite, eu păstrez un manuscris vechi, pe care l-am considerat totdeauna drept rodul imaginației străbunicului meu, Prohor Ivanovici. Străbunicul văzuse la Liubeț celebra natură moartă, a cunoscut legenda Irinei Zagvozdețkaia, care s-a îndrăgostit de un iobag, și ca să înfrumusețeze această poveste lirică, a pus-o în gura acestui iobag. În ce mă privește, am intenționat chiar să public această povestire. Dar n-am bănuit niciodată că evenimentele relatate sînt adevărul curat. Într-adevăr, manuscrisul amintește despre cele două pumnale, despre natura moartă și despre portret.

— E la dumneavoastră? Unde e ascuns portretul? exclamă Liusia.

Ceilalți exploratori săriră în sus și se adunară în jurul divanului.

— Unde-i portretul? repetă consternat bătrînul. Nici eu nu știu. N-am auzit niciodată despre un portret ascuns, nici acum, nici în copilărie. Nu știu decît ce conține manuscrisul. De altfel am pierdut de mult legătura cu rudele mele.

— E-e-e-e... n-ați vrea să ne permiteți să citim manuscrisul? se bîlbîi Numărul Unu.

— Iată-l acolo. Bătrînul întinse mîna lui albă și arătă sus de tot, spre peretele din dreapta. Puneți scăricica și citiți indicatorul — „Raftul șapte, secția D". Căutați dosarul cu inscripția „Hîrtiile străbunicului meu".

Vitea cel mare se urcă pe o scăricică mobilă pînă sus de tot.

Stăpîna casei intră, însoțită de nesuferitul ei Trilbi. Ducea un platou strălucitor de nichel, pe care se aflau două castronașe la fel de strălucitoare, cu apă caldă.

— L-aţi chinuit o oră întreagă ! spuse ea. Trebuie să-ţi faci tratamentul !

— Mai tîrziu, mai tîrziu, te implor, aşteaptă puţin ! îi răspunse moş Gerilă respingînd-o.

În continuare, evenimentele se desfăşurară cu o repeziciune uimitoare.

Trilbi se strecură printre picioarele noastre şi-l apucă pe Michael de coadă.

Oare putea nobilul nostru cîine să suporte o astfel de jignire ? ! El se repezi la Trilbi, care-i scăpă şi se rostogoli sub scăriţa mobilă. Michael se repezi îndărătul ei, Vitea cel mare, care ajunsese pe treapta cea mai de sus, nu izbuti să se ţină de ceva şi zbură jos, o dată cu un dosar foarte gros : „Hîrtiile străbunicului meu". Doamna scoase un ţipăt de spaimă, sări la o parte, tava şi cele două castronaşe căzură pe jos, cu un zgomot asurzitor, apa caldă se vărsă pe covor... deşi tot pe covor, la picioarele divanului, se aflau cărţile cele preţioase ale lui Semion Petrovici.

Moş Gerilă începu să se vaiete, arătînd neputincios spre şuvoiul de lichid, care ameninţa să-i distrugă rarităţile bibliofile. Michael mîrîia şi încerca să se năpustească asupra lui Trilbi. Vitea cel mare îl trăgea înapoi, doamna căuta să-l salveze pe Trilbi, şi noi ceilalţi ne agitam fără rost prin cameră.

Între timp, apa ajunsese aproape de cărţi...

Cu un gest de abnegaţie, Liusia îşi smulse din cap basmaua colorată de mătase şi se repezi să şteargă băltoaca. Şi doar basmaua aceasta era mîndria ei, şi-o aranja în faţa fiecărei oglinzi.

— Nu s-a udat Cicero ? gemu moş Gerilă.

— Nu, nu, nu vă neliniştiţi !

— Dar Esop ?

Din fericire, Liusia salvase toate rarităţile.

— Fetiţo dragă — i se adresă moş Gerilă — îţi mulţumesc foarte, foarte mult ! Dar ce ţii în mînă ? întrebă el deodată speriat.

Liusia aruncă o privire tristă spre basmaua ei, iremediabil stricată.

Moş Gerilă se întoarse repede spre soţia lui.

— Adu numaidecît cele două sariuri.

Doamna se uită mirată la soţul ei.

— Adu-le, te rog, adu-le!

Doamna ridică din umeri şi ieşi.

Toată lumea se linişti foarte repede. Băltoaca a fost uscată cu nişte ziare vechi. Trilbi s-a băgat între teancurile de cărţi. Vitea cel mare nu mai slăbea cureaua cu care era legat Michael.

Soţia lui Semion Petrovici se întoarse cu două suluri de ţesături şi o rugă pe Liusia s-o ajute. Astfel, desfăşurară împreună, în toată camera, cele două bucăţi lungi de mătase. Am rămas toţi cu gurile literalmente căscate.

Unul din sariuri era de culoarea aurorei, cu franjuri de aur şi desene bizare brodate cu aur. În mîna tremurîndă a Liusiei mătasea sclipea în nuanţe roşii, portocalii, galbene şi purpurii.

Cealaltă era de un liliachiu pal, brodată cu argint. Nici liliacul nu are chiar această nuanţă. Numai pe un cer de primăvară, înainte de răsăritul soarelui, poţi surprinde cîteodată astfel de tonuri.

— Acestea sînt nişte sariuri, veşminte ale femeilor hinduse — explică moş Gerilă. Mi-ai salvat cărţile favorite, fetiţo, şi drept mulţumire îţi dăruiesc unul din ele...

— Nu se poate! izbucni doamna involuntar.

— Nici o vorbă! Oricum zac fără nici un rost în dulap. Nu discuta, te rog, fiindcă atunci n-am să iau medicamentele. Mai bine ajut-o să se îmbrace. Alege, fetiţo!

— Dar nu se poate, nu se poate! bolborosea Liusia înmărmurită.

— Încă o dată, te rog să alegi! stărui moş Gerilă.

Cu răsuflarea tăiată, Liusia alese sariul liliachiu.

Stăpîna casei o învîrti pe Liusia într-o parte, în alta, o înfăşură din cap pînă la mijloc, şi-i aruncă restul de material peste umăr.

— Mai întoarce-te o dată, draga mea — spuse dînsa, şi, vai, cîtă otravă era în vorbele ei!

— Există treizeci şi două de moduri de a îmbrăca un sari — explică bătrînul.

În sfîrşit, Liusia apăru în faţa noastră graţioasă, subţirică, îmbujorată de bucurie.

— Nu-i mai rămîne decît să-şi fixeze un punct roşu în frunte — spuse Magdalina Haritonovna pe un ton mai mult decît amabil.

Chiar înainte ca noi ceilalţi să ne fi potolit, Numărul Unu luase în primire dosarul „Hîrtiile străbunicului meu“, dezlegase şireturile şi, retrăgîndu-se într-un colţişor ferit, începuse să răsfoiască paginile îngălbenite. Acum se apropie de moş Gerilă :

— Vă rog foarte mult... pentru noi este atît de important ! Numărul Unu aproape că plîngea de emoţie. Vă rog, daţi-ne acest manuscris pentru un timp.

— Vreţi să luaţi dosarul cu dumneavoastră ?

— Vă dau cuvîntul meu de onoare că o să vi-l înapoiem repede ! O să avem grijă de el — imploră Numărul Unu.

— Bine, luaţi-l, dar pe răspunderea dumneavoastră. Numai să aveţi grijă de el. Mi-l veţi înapoia, după ce... după ce totul se va termina.

Am plecat în sfîrşit, însoţiţi de zîmbetul blînd al lui moş Gerilă şi de privirea neprietenoasă a soţiei lui.

Numărul Unu ducea sub braţ dosarul preţios şi Liusia îşi purta sariul înfăşurat într-un ziar. Ne miram cu toţii văzînd că o bucată de material de şase metri încăpuse într-un pachet mare cît o pîine albă de dimensiune mijlocie.

Unde să ne instalăm ca să citim manuscrisul cu glas tare ? În scuarul din Piaţa Insurecţiei ? Acolo fiecare bancă e ocupată sau de vreun bătrîn, sau de vreo bătrînă, sau de mame cu copii mici. Să ne fi aşezat în cerc pe iarbă ? Nu e voie. Să ne strîngem grămadă pe trotuar ? Trecătorii curioşi ne vor asalta cu întrebări.

— Haideţi să-i facem o vizită Numărului Şase, pictorul Ilarion — propuse Numărul Unu.

Şi de data asta am hotărît să mergem pe jos. De altfel, pentru un explorator o jumătate de oră de mers pe jos e un fleac.

„Naşivocinikov, Naşivocinikov!“ murmuram eu. Unde şi cînd auzisem acest nume? Era ca şi cum un sfredel mic încerca să-mi străpungă fruntea. Veneam în urma tuturor şi mă căzneam să-mi amintesc. Sonia mergea alături de Galia. Sprîncenele ei erau încruntate, mormăia ceva şi încerca, probabil, să-şi amintească şi ea.

Capitolul XIX

ÎN CARE ARE LOC LECTURA VECHIULUI MANUSCRIS

Ne-a deschis uşa un tînăr înalt, adus de spate, pletos, slab, cu nas mare şi ascuţit, cu gîtul lung împodobit de un măr al lui Adam proeminent. Faţa lui nerasă era barată de nişte ochelari a căror ramă fusese prinsă stîngaci în două locuri cu aţă groasă. Purta un halat larg, verde, în întregime pătat de vopsele.

Pe părul de culoare deschisă purta, aşezată pe o parte, o beretă albastră. Numai ochii mari, cenuşii... dar despre ochii lui prefer să vă povestesc mai tîrziu.

Tînărul acesta rămase în prag examinîndu-ne cu mare mirare pe sub ochelari şi neputînd înţelege nici în ruptul capului cine eram şi de unde veneam.

— Lariuşa ! Cum, nu mă mai recunoşti ? exclamă Numărul Unu.

Amîndoi se aruncară unul în braţele celuilalt şi se sărutară de mai multe ori.

— Dar cine sînt ăştia ? Sînt toţi copiii dumneavoastră ?

— Chiar ai mei nu — răspunse Numărul Unu — nu sînt decît bunii mei prieteni.

— Intraţi, vă rog — spuse gazda noastră cu un aer cam buimac.

Locuinţa care ni se înfăţişa era ciudată : o bucătărie, un vestibul şi o singură cameră imensă, cu

cinci ferestre, mare cît o sală de sport dintr-o şcoală.

Examinam cu toţii încăperea aceea cu multă curiozitate. În colţ se afla un pat pliant acoperit cu o plapumă veche, vătuită ; restul camerei aducea mai curînd cu subsolul unei şcoli de arte, unde se aruncă diferite cioburi de statui, trunchiuri de ipsos, capete, bucăţi de mîini şi de picioare din ipsos.

Mobila avea o înfăţişare oarecum ciudată : erau acolo taburete vechi mîncate de carii, o bancă verde scorojită, adusă probabil pe timpuri imemoriale din vreo grădină publică, o masă de scînduri negeluite aşezate pe capre de lemn şi alături un birou de o rară frumuseţe, în stil baroc din secolul al XVIII-lea. Biroul era de lemn de trandafir, încrustat cu paiete de sidef şi pe birou se afla un ceas vechi de bronz cu un şarpe încolăcit la bază. Lîngă fereastră, un fotoliu sculptat, contemporan cu biroul, era tapiţat cu brocard aurit cam murdar. Şevalete mari şi mici, întregi şi rupte, avînd dispozitive tainice, erau împrăştiate ici şi colo...

Iar pe jos... Dumnezeule ! Cînd oare fusese măturată podeaua ultima oară ? Nenumărate pînze strînse sul, bucăţi de carton, vrafuri de hîrtiuţe, de ziare vechi, de cărţi rupte, relativ noi... În gunoi găseai cîrpe, cioburi de vase, coji de pîine, schelete de scrumbii, borcane goale de conserve şi nu mai ştiu ce, fiindcă era imposibil să recunoşti ceva sub stratul de praf.

Ne-am înghesuit în uşă şi, neputîndu-ne hotărî să luăm loc, examinam cu curiozitate interiorul. Mi-am dat seama că aici nu vom avea unde să citim manuscrisul.

Michael fu singurul care nu-şi pierdu cumpătul : scoase din gunoi un os imens şi începu să-l roadă cu poftă. După Michael, a prins curaj şi Jenea — unul din cei doi gemeni, singurul dintre copii care s-a apropiat binişor de mormanul de gunoi, a început să scormonească în el şi a scos pe rînd o paletă plesnită, pensule vechi, tuburi cu vopsele uscate. Apoi le-a adunat pe toate la un loc.

Originala noastră gazdă nu părea că observă mirarea ce ne stăpînea. Îşi scoase ochelarii şi începu să ne privească. M-au uimit ochii lui cenuşii, plini de neastîmpăr, care ne priveau de parcă ar fi vrut să găsească ceva la noi. Atunci am înţeles : aceşti ochi nu erau interesaţi de persoanele noastre, ci căutau pe figurile oacheşe ale copiilor, pe cămăşile lor albe, pe cravatele roşii jocuri de umbră şi lumină, ne examinau în vederea unui tablou, a unor schiţe sau a unor crochiuri pe care ar fi izbutit să le facă.

Mi-am adus aminte de un articol despre tinerii pictori, apărut recent în Komsomolskaia Pravda. Autorul pomenise în cîteva cuvinte foarte calde pe omul acesta şi-i prevestise un mare viitor, cu condiţia să lucreze neîncetat, pentru a-şi desăvîrşi talentul.

— Ia arată-ne ce ai lucrat tu în anii aceştia, Lariuşa! spuse Numărul Unu şi se întoarse spre mine: Va trebui să citim manuscrisul la dumneavoastră acasă — îmi şopti el.

— Aici n-am mare lucru, nu pot să vă arăt decît ultimul tablou — răspunse Lariuşa.

El dădu la o parte cuvertura care acoperea pînza instalată pe şevaletul cel mare. Un tînăr bălai, tractorist probabil, îmbrăcat într-o bluză unsuroasă, încălţat cu cizme şi avînd o cheie în mînă, stătea alături de o fată arsă de soare, cu o băsmăluţă albă pe cap şi o bluză uşoară, cu o fustă de un albastru-închis, cu pantofi de pînză în picioarele goale. Era limpede că tînărul o surprinsese aici, pe potecuţă, pe cînd se întorcea de la iaz, cu găleţile pe cobiliţă. Fata părea gînditoare, puţin ironică, şi ronţăia un firicel de iarbă cu un zîmbet abia schiţat pe buze şi în ochi. Se vedea că în sinea ei se bucură văzînd că flăcăul acela vajnic e intimidat în faţa ei şi că-i declară dragostea cu atîta stîngăcie. În spatele lor se îmbulzeau mesteceni scunzi, veseli şi verzi, viu luminaţi de razele oblice ale unui soare de dimineaţă ; de după mesteceni se vedea capătul unei uliţe din sat, două case de bîrne cu grădiniţe.

— Dumneavoastră... dumneavoastră aţi desenat asta ?

Jenea izbutise să pună mîna pe o pensulă, să stoarcă pe paletă vopselele şi acum se oprise în faţa lui Lariuşa, cu ochii mari ţintă la buzele lui.

— Da, eu — răspunse mirat Lariuşa.

— Tabloul ne-a plăcut mult tuturora.

— Numai că... — începu Liusia, şi se întrerupse.

— Ce anume ? Spuneţi, spuneţi, ascult totdeauna cu atenţie ce mi se spune.

— Să fie oare adevărat că fetele sînt totdeauna atît de bucuroase cînd li se fac declaraţii de dragoste ? După mine, ar trebui să se simtă stingherite — spuse Liusia şi roşi, ruşinată.

— Aşa credeţi ? întrebă Lariuşa, cu multă seriozitate. În orice caz, vă mulţumesc foarte mult pentru sfat. Am să mă mai gîndesc. E posibil să nu cunosc destul de bine psihologia unei fete tinere — adăugă el.

— Aţi lucrat mult la acest tablou ? îl întrebă Jenea.

— Mai bine de doi ani.

— Vai de mine, chiar atît ?

— Am să v-o dovedesc imediat — spuse pictorul zîmbind.

Se apleca şi începu să aleagă din mormanul din colţ pînze şi bucăţi de carton, apoi ne arătă schiţele şi crochiurile sale.

— Iată-l pe tractorist : aici ţine mîna în şold, colo a lăsat-o jos. Iată şi fata : aici e desculţă, colo poartă pantofi, dincolo roade un firicel de iarbă, dincoace îşi răsuceşte băsmăluţa... Apoi urmau detalii : o tufă de iarba-dracului în prim-plan, separat — cizmele tractoristului, două cartoane pentru schiţa potecii, cîteva pînze pentru case, pentru rufele ude din lighean, pentru găleţile cu apă şi pentru cobiliţele rămase alături, pe jos. Probabil că pictorul a colindat peste tot, a observat, a studiat, a căutat şi cînd în sfîrşit a găsit, s-a năpustit şi a desenat după natură ceea ce i s-a părut că-i poate folosi pentru realizarea tabloului proiectat.

Toată lumea a admirat tablourile lui Lariuşa. Jenea — geamănul — părea însă că a uitat şi pe ce lume e, aşa se crampona de desene şi le examina cu atenţie în cele mai mici amănunte.

În sfîrşit, ajunsesem să-i disting pe cei doi gemeni negricioşi nu numai după culoarea curelelor lor. Ghenea, cel cu cureaua roşcată, era un băiat ca oricare altul — alerga, sărea, rîdea laolaltă cu ceilalţi, în timp ce ochii lui Jenea — pictorul, erau cînd prea gînditori, cînd, dimpotrivă, nefiresc de strălucitori de prea multă însufleţire.

— Dar unde sînt găleţile pe care le-aţi redat atît de bine? întrebă Liusia zîmbind.

— Găleţile? Aici, în bucătărie.

Pe neaşteptate, Liusia se aşeză în front în faţa pictorului, duse mîna la tîmplă şi raportă:

— Tovarăşe Numărul Şase! Detaşamentul de pionieri al Casei Pionierilor din Zolotoi Bor vă roagă să-i permiteţi să facă curăţenie în atelierul dumneavoastră.

— Vai de mine, cum se poate! murmură Lariuşa jenat. Aveam o bătrînică, venea să-mi facă curăţenie, dar s-a îmbolnăvit. Şi eu călătoresc foarte mult şi muncesc fără răgaz la tablouri, mă gîndesc la ele de dimineaţă pînă seara şi probabil că uneori uit de curăţenie. Dar ce, e chiar aşa de murdar la mine?

— Îngrozitor de murdar! exclamă Liusia.

— Avem nevoie de o lopată şi de o targă — adăugă cu seriozitate Vitea cel mare.

— Unde-i lada de gunoi la dumneavoastră în curte? întrebă Galia.

Atunci am putut constata că Lariuşa cel fără griji nici nu ştia unde se aruncă gunoiul, dat fiind că el personal nu arunca niciodată nimic.

— Bine, o s-o găsim — spuse Vitea cel mare.

Din cartoane vechi şi din stinghiile şevaletelor neîntrebuinţate, băieţii confecţionară nu chiar o lopată, ci un făraş, şi ceva care semăna cu o targă.

— Fetelor, băgaţi de seamă, sînt cioburi de sticlă pe jos, şi cioburi de vase! îi preveni Magdalina

Haritonovna înainte de a ieşi în curte cu noi, bărbaţii, cu Volodea şi cu Michael.

Noi, cei mari, am hotărît să ne plimbăm pe trotuar, de-a lungul şirului de tei mici şi piperniciţi. Volodea — puiul de curcă, se oprise sub copac şi se plictisea în pantalonii lui de culoarea cerului fumuriu. Între timp, copiii transportaseră prin faţa noastră cel puţin zece tărgi cu gunoi.

Numărul Unu începu să-i povestească în amănunte lui Lariuşa despre cercetările noastre, despre descifrarea scrisorii şi despre manuscris.

Lariuşa asculta, deşi fără prea multă atenţie, după cum mi s-a părut. Ochii lui alunecau cu indiferenţă în lături.

Liusia apăru în prag.

— Sîntem îndată gata şi o să ne putem apuca de citit! ne strigă ea veselă.

Lariuşa se înfioră numaidecît şi eu am înţeles de ce se schimbase şi se înseninase la faţă.

Aşa cum o vedeam acolo, în prag, viu luminată de soare, subţirică, plină de viaţă, îmbujorată de muncă, cu părul ei blond ciufulit, Liusia merita să fie pictată.

Deodată se auzi ţipătul desperat al lui Volodea — puiul de curcă.

Gemenii m-au asigurat după aceea că s-au împiedicat de targă şi că fără să vrea — şi-au dat cuvîntul de onoare că fără să vrea — au scăpat un borcan de conserve, plin cu vopsea galbenă, tocmai lîngă Volodea, care stătea rezemat de gard. Că a fost sau nu aşa, nu ştiu, în orice caz, pe pantalonii de culoarea cerului fumuriu ai lui Volodea au apărut cîteva pete de un galben viu.

— Altă dată să nu stai în drum fără să faci treabă! îi spuse Vitea cel mare. Noi facem curăţenie şi dumnealui stă cu mîinile în buzunare!

— I-am îmbrăcat pentru prima dată! se văieta Volodea cu lacrimi în ochi.

În sfîrşit, copiii ne-au chemat în casă. Podeaua odăii era încă udă, mobila la locul ei strălucea, căr-

ţile erau aşezate în grămezi, sulurile de pînză fuseseră adunate într-o stivă.

— Vă sînt nespus de recunoscător, nespus de recunoscător! repeta Lariuşa cu oarecare jenă şi-şi ducea mîna la inimă. Dar, vai de mine! nu v-am oferit încă nimic! exclamă el, părînd că se trezeşte deodată şi fugi în bucătărie.

Puse pe plita de gaz un ceainic imens de tablă fără mîner şi scoase din biroul în stil secolul al XVIII-lea cîteva legături de covrigi uscaţi, rămaşi probabil de un an acolo. Eram cu toţii atît de flămînzi, încît ne-am năpustit îndată asupra trataţiei, şi în cîteva clipe n-au mai rămas decît sforile din legăturile cu covrigi.

Cît despre Numărul Unu, s-a aşezat în sfîrşit pe marginea băncii de grădină şi şi-a băgat nasul în dosarul „Hîrtiile străbunicului meu". Era instalat picior peste picior şi toată atitudinea lui exprima o nemaipomenită satisfacţie, astfel încît nările şi obrajii i se umflau de plăcere.

Am început să protestăm cu toţii.

— Citiţi cu voce tare!

— O clipă! Lariuşa se ridică. Aş dori... — se adresă el Liusiei care rămăsese buimacă. Aş dori... foarte mult să vă pictez.

— Pe bine?! Liusia se miră, se înroşi şi începu să se pieptene în grabă.

— Să n-o pictaţi în rochia asta! spuse Sonia sărind de la locul ei. Are una mult mai frumoasă.

Fetele desfăcură imediat pachetul şi începură s-o înfăşoare în sari pe Liusia, care era tare intimidată.

— Ce frumos e! Ce tonuri delicate! Ce mult se armonizează cu nuanţa feţei dumneavoastră! repeta Lariuşa încîntat.

Fetele nu mai isprăveau cu îmbrăcatul Liusiei.

— Mai ţine mult? întrebam noi nerăbdători.

— Îndată, îndată! Lariuşa se repezi să dea şi el o mînă de ajutor.

O aşeză pe Liusia, mulţumită şi radioasă, în fotoliul stil secolul al XVIII-lea, şi începu să-i potrivească faldurile sariului.

Liusia se aşeză, pe jumătate întoarsă, şi-şi rezemă braţele goale de speteaza fotoliului.

Lariuşa răsuci încă o dată franjurile de la capătul sariului, se dădu la o parte, închise pe jumătate ochii, luă pensula şi paleta... Din clipa aceea uită cu desăvîrşire pe ce lume e.

— Îmi daţi voie? Îmi daţi şi mie un carton şi un şevalet?

Cum ar fi putut Lariuşa să respingă aceste rugăminţi ale lui Jenea?

— Crezi că ai să poţi? întrebă el zîmbind.

— Am să încerc... numai puţin.

Lariuşa dădu băiatului cele necesare. Amîndoi, unul înalt, celălalt mic, stăteau alături, în faţa şevaletelor lor.

— Şi acum citiţi — îl rugă Liusia pe Numărul Unu — vă ascultăm!

— Atunci, încep! spuse acesta, se întoarse cu faţa la fereastră, îşi puse ochelarii şi începu să citească: *„Scurtă notiţă despre viaţa mea.*

M-am născut în familia unui plugar, în apropiere de vechiul şi gloriosul oraş Liubeţ.

Boierul meu, moşierul şi colonelul în rezervă Zagvozdeţki, avea în oraşul Liubeţ o fabrică de cristaluri, unde am intrat şi eu la vîrsta de doisprezece ani.

În primul an trebăluiam prin curtea fabricii şi pe lîngă cuptoare, cu o mătură în mînă. Mai tîrziu, unul din meşteri, observînd interesul meu pentru desen şi gravură, a început să mă înveţe seara cum se mînuieşte creionul şi dalta. Tot el m-a învăţat şi carte.

Şi atît de mari erau aptitudinile mele pentru învăţătură şi pentru desen, încît după trei ani puteam să citesc şi să scriu cu uşurinţă, la aritmetică calculam dobînzi compuse şi la desen executam de mînă orice lucrare pe sticlă şi pe hîrtie, cu acul sau cu peniţa.

Administratorul principal îi suflă boierului că în loc să plătească bani grei pictorilor nemţi aduşi din străinătate, ar fi fost mai bine să aleagă un om cu

pricepere dintre propriii săi iobagi şi să-l trimită să înveţe la Sankt Petersburg. Şi administratorul mă indică pe mine pentru acest scop.

Boierul dădu ordin să mă prezint imediat în faţa lui. Am venit şi boierul a binevoit să mă lase să-i sărut mîna. În clipa aceea, copila boierului, o fetiţă de vreo doisprezece ani, într-o rochiţă albastră împodobită toată cu dantele, a venit în zbor din parc, ca o păsărică azurie, şi a început să se alinte pe lîngă taică-său. M-a privit şi ochii ei erau ca două mure coapte. Nu voi uita în vecii vecilor ochii aceia. Boierul a mîngîiat-o pe obraz, ea a rîs şi iar a zbughit-o în grădină.

Atunci boierul m-a ameninţat cu pumnul şi mi-a spus: „Bagă de seamă, să înveţi şi să nu-ţi pierzi timpul! Dacă ai să ştii lucruri multe, am să fac om din tine". Şi pumnul boierului era cît o copită de cal. Cu pumnul acela fărîmase zeci de dinţi în gura slugilor sale.

Aşa am reuşit să ajung la Sankt Petersburg. Aveam paisprezece ani. Locuiam în casa boierului, la administratorul său de acolo, Panteleimon Petrovici Semikrestovski. Omul acesta era foarte cumsecade. Panteleimon Petrovici m-a mîngîiat pe cap şi a mers cu mine ca să mă înscrie la secţia pregătitoare de pe lîngă Academia de arte.

Am învăţat acolo vreme de patru ani. Cît de fericită şi de plină de bucurie era viaţa mea pe atunci!

Şi azi, cînd îmi amintesc de anii aceia, simt cum mi se umplu ochii de lacrimi amare. Mă sculam devreme, mîncam pîine cu ceapă şi alergam pe ger pînă la palatul acela cu coloane. De dimineaţă şi pînă seara tîrziu învăţam la diferite materii: religie, istorie, geometrie, astronomie, anatomie, mitologie, învăţam să pictez, să desenez, să gravez. Uneori rămîneam multă vreme şi după plecarea colegilor mei, ca să desenez după natură o statuie de ipsos. Laolaltă cu mine învăţau acolo copii de nobili, de preoţi, de funcţionari; mai erau şi alţi copii de iobagi ca mine.

M-am împrietenit cu fiul unui ţăran din Ucraina — îl chema Taras... Mi-a povestit multe despre patria lui, despre Nipru, fluviul cel albastru, despre căsuţele albe, despre grădinile cu vişini ; cînta cîntece ucrainene, cîntece frumoase şi triste. Se vede că şi soarta iobagilor din Ucraina era grea. Acest Taras îmi citea şi poezii compuse de el, cu un talent tot atît de mare pe cît era şi talentul lui de pictor.

Vai, Taras, Taras! Unde te-a aruncat soarta? Mulţi ani mai tîrziu, un soldat, fost locotenent de gardă degradat, mi-a povestit că doi oameni mari s-au interesat de darurile tale, domnul poet Jukovski şi domnul pictor Briullov. Domnul Briullov a pictat cu penelul lui miraculos portretul domnului Jukovski. Portretul acesta a fost jucat la loterie şi cu banii obţinuţi prietenii lui Taras l-au răscumpărat de la stăpînul lui[1].

Între timp, stăpînul meu renunţă să mai aştepte sfîrşitul studiilor mele şi-mi ordonă să mă prezint la Liubeţ ; era grăbit să-mi folosească măiestria la fabrica lui de cristaluri. Panteleimon Petrovici, binefăcătorul meu, i-a scris atunci boierului, sfătuindu-l cu tot respectul să aştepte măcar încă un an şi să mă aducă abia atunci înapoi."

Aici, Numărul Unu îşi întrerupse lectura şi-şi băgă nervos mîna în buzunarul interior al hainei.

— Vă aduceţi aminte de scrisoarea aceea pe care am găsit-o în arhivele familiei Zagvozdeţki ? V-am mai citit-o. Administratorul scria din capitală colonelului, încercînd să-l convingă să nu-l cheme pe un oarecare Egor la Liubeţ, ci să-i îngăduie să-şi continue studiile la Academia de arte. Iată, aşa restabilesc istoricii adevărul, cărămidă peste cărămidă, bucăţică peste bucăţică. Cît despre mine, ştiu că pînă la urmă vom ajunge şi noi la acest adevăr — încheie cu solemnitate Numărul Unu şi reluă lectura manuscrisului.

---

[1] Este vorba de Taras Grigorievici Şevcenko, cunoscut poet ucrainean şi pictor de talent totodată, răscumpărat într-adevăr în acest fel în anul 1838, de la stăpînul lui — Engelhardt. (n. red. ruse.)

„Boierul porunci într-o nouă scrisoare să fiu trimis imediat la Liubeţ. Şi iată că, după cinci ani de despărţire, m-am pomenit din nou acasă, am sărutat crucea de pe mormîntul lui taică-meu, răposatul, şi am îmbrăţişat umerii mamei mele îndurerate.

Cît de grea mi s-a părut acum viaţa întunecată a ţăranilor ! Dormeam împreună cu fraţii şi surorile mele pe vatră ; viţeii şi mieii se înghesuiau pe jos, fereastra era mică numai cît să scoţi mînă prin ea, fumul din sobă se împrăştia în casă şi abia pe urmă ieşea prin tindă pe uliţă.

În fiecare dimineaţă plecam la fabrică unde munceam în colţişorul care mi se dăduse.

În primăvara aceea s-a întîmplat la noi la Liubeţ un eveniment neobişnuit : a apărut o pasăre rară, cu pene galbene ca nisipul. Zbura fără nici o teamă, laolaltă cu ciorile şi cu stăncuţele, prin grădinile locuitorilor din oraş şi prin parcul boierului.

Boierul nostru şi domnişoara cea tînără au văzut această minune şi au dat ordin să fie prinsă. Boierul făgăduise o rublă de argint cui i-o va aduce, dar fiindcă nimeni nu reuşea s-o prindă vie, boierul a împuşcat-o.

Pe urmă am fost chemat la castel şi boierul m-a întrebat dacă aş putea imortaliza această pasăre într-un tablou, în care să înfăţişez şi alte obiecte. I-am răspuns că aş face acest tablou în genul naturilor moarte olandeze, dar am îndrăznit să-i mai spun că numărul de obiecte pe care vrea el să le reprezinte în acest tablou e prea mare.

Boierul a bătut cu pumnul în masă şi mi-a poruncit să tac.

— Ai să faci cum vreau eu, robule ! mi-a spus el.

În clipa aceea a sosit domnişoara cea tînără, alese personal obiectele, şi din voinţa ei trebuia să le zugrăvesc în tablou.

Boierul avea două pumnale turceşti preţioase, cu mînere de argint incrustate cu rubine. Le adusese din ţările dunărene, unde-l întovărăşise pe generalul Kutuzov în anii aceia în care încheiase pace

cu turcii. Domnişoara aşeză unul din pumnale pe masă, în dreapta păsării.

Cu vreo două zile înainte, administratorul adusese de la fabrică un pahar cu un model nou desenat de mine. Domnişoara aşeză paharul acesta în spatele păsării. Boierul protestă şi vru să-l împingă mai spre dreapta, domnişoara i-l smulse din mîini, dar făcînd o mişcare neîndemînatică, scăpă din mînă paharul, care se rostogoli pe covor şi marginea lui se ştirbi."

Ajuns aci, Numărul Unu tuşi, ca să-şi dreagă glasul, apoi se stăpîni şi continuă să citească:

— „Aşa s-a făcut că am început să execut natura moartă folosind numai trei elemente: pasărea, pumnalul şi paharul cu marginea ciobită.

Ce desfătare este să pictezi! Nu mai ai nici un fel de gînduri, nici un fel de griji. Contururile obiectelor pe tablou sînt încă neprecise, petele de culoare sînt încă difuze, dar tu ai uitat ce e în jurul tău şi cu o pensulă subţire treci culorile de pe paletă pe pînză. Multă vreme n-am izbutit să redau strălucirea paharului şi abia tîrziu, după ce am adăugat două pete de vopsea albă, mari cît bobul de hrişcă, abia atunci a început să strălucească paharul cum străluceşte roua în soare.

Domnişoara venea în fiecare zi, se aşeza tăcută în colţ, pe un taburet, şi mă urmărea cum pictam. Şi tot mai des şi tot mai îndelung vorbea cu mine despre pictură şi despre cărţi... Odată am îndrăznit să-i povestesc despre soarta grea a muncitorilor din fabrica noastră. Habar n-avea că aceşti nenorociţi suflau sticlă cîte şaisprezece ore în şir, într-un subsol strîmt, înăbuşitor şi întunecos, plin de aburi otrăvitori de plumb.

Cînd am terminat tabloul a venit boierul şi a binevoit să-mi întindă mîna să i-o sărut, dar cînd a văzut că semnasem în colţul tabloului, s-a înroşit şi mi-a dat poruncă să şterg semnătura fiindcă, spunea el, nu se cuvenea ca un rob să-şi pună numele pe un tablou. Dar eu am fost mai şiret decît boierul:

am pus un fel de semnătură-ghicitoare, pe care el nici n-a observat-o.

A doua zi, boierul m-a chemat iar şi m-a întrebat dacă pot să pictez portretul fiicei sale..."

Numărul Unu se opri, îşi turnă ceai şi bău.

— Aţi auzit? strigă el, ridicînd mîna în sus. Asta înseamnă că portretul Irinei Zagvozdeţkaia există!

— Şi că noi o să-l găsim cu orice preţ! continuă Vitea cel mare.

— Înainte de sfîrşitul vacanţei şcolare — adăugă Magdalina Haritonovna.

— Aţi obosit? o întrebă Lariuşa pe Liusia.

— Nu, nu! se împotrivi fata. N-am obosit de loc! Dar citiţi, citiţi mai departe!

Numărul Unu continuă:

— „Mi s-a tăiat respiraţia de fericire şi capul a început să-mi plutească în nori. Ce puteam visa mai mult decît să văd şi să pictez trei luni în şir chipul cel mai minunat pe care l-am întîlnit vreodată? Auzisem că mama domnişoarei fusese o prizonieră tătăroaică. Toată frumuseţea plină de parfum a Orientului i-o transmisese fiicei sale.

Domnişoara şi-a ales singură o rochie liliachie într-o nuanţă palidă, împodobită cu dantele scumpe, franţuzeşti. S-a aşezat în fotoliu şi şi-a aplecat uşor înainte bustul subţire; braţele ei goale, sculptate parcă în marmură de marele Fidias [1], s-au rezemat pe braţele fotoliului...

Aşa hotărîsem s-o pictez, şezînd în fotoliu. În trei zile am schiţat cu cărbune contururile corpului şi am început să lucrez. Lucram zilnic trei ore dimineaţa şi trei ore după-amiaza. În tot acest timp, nu mă gîndeam la nimic altceva, nu mai cugetam; erau zile cînd uitam să pun o bucată de pîine în gură. Dormeam prost. Faţa şi în special privirea nu-mi reuşeau de loc. De trei ori am început, de trei ori am ras vopseaua. Faţa ei ieşea ca de piatră, lipsită de viaţă.

[1] Fidias — celebru sculptor grec din secolul al V-lea î.e.n. (n. r.)

Se vede că domnişoara moştenise şi ochii maică-si. Marginile exterioare ale pleoapelor de sus alcătuiau un semicerc şi acopereau uşor pupilele căprui, astfel încît crăpăturile ochilor arătau ca două semilune.

Domnişoara îşi dădea seama cît de greu îmi vine, dar tăcea şi rămînea mai departe răbdătoare în fotoliu. La un moment dat, am fost nevoit să întrerup zugrăvirea feţei şi am pictat rochia, braţele, planul posterior...

Odată, domnişoara m-a poftit să mă plimb cu ea. Aşa s-a făcut că am început să vorbesc cu tot mai mult curaj stăpînei mele.

Într-o zi, boierul a plecat la Moscova. Am ajuns să prînzim la aceeaşi masă, îndrăzneam chiar să mănînc în prezenţa ei.

Mi-a înjghebat o locuinţă la palat, într-o cămăruţă de lîngă bucătărie. Eram toată ziua împreună, lucram la portret, cînd era timp frumos ne plimbam împreună pe cîmp şi în parc, sau făceam peisaje în acuarelă, desenam rîuleţul nostru, cetatea. În zilele ploioase şi seara stăteam de vorbă în bibliotecă şi citeam.

Domnişoara avea un frate mai mic, care era grozav de gelos pe mine. Mă privea ca un pui de lup şi simţeam că mă urăşte cum ar urî un duşman. Într-o zi, s-a apropiat de mine şi a vrut să-mi muşte degetul, ca să mă împiedice pesemne să lucrez mai departe portretul. Probabil că el i-a povestit lui taică-său ce se întîmplase între mine şi domnişoara.

Boierul mi-a ordonat să mă prezint la el în birou, a bătut cu pumnul în masă şi mi-a interzis s-o mai văd pe fiica lui altfel decît în timpul cît poza pentru portret.

I-am povestit domnişoarei ce se întîmplase şi ea mi-a răspuns :

„Nu te teme. Îmi va fi de ajuns să rostesc un singur cuvînt pentru ca tatăl meu să-şi plece capul şi să se supună voinţei mele. Vom fi totdeauna împreună".

A rostit de două ori cuvîntul „totdeauna", subliniindu-l în mod special şi m-a privit.

Un simţămînt puternic, cumplit a pus stăpînire pe mine, sentiment la care mă temeam să mă gîndesc măcar. Şi atunci am înţeles că ea nutrea un sentiment asemănător pentru mine.

Atunci am pus mîna pe pensulă şi timp de trei ore am pictat faţa şi ochii ei în semilună. Portretul era terminat. Ar fi fost mai bine dacă nu l-aş fi putut face. Domnişoara rămase multă vreme îngîndurată în faţa portretului.

„Sînt oare cu adevărat atît de frumoasă?" întrebă ea încet.

„Nu, sînteţi mult mai frumoasă!" am răspuns.

„Dar de ce-mi sînt ochii atît de trişti?"

Am tăcut.

Ne-am dus să ne plimbăm în parc.

„Ascultă, Egor — spuse ea — mulţi tineri de familie nobilă mi-au cerut mîna, dar eu n-am dat atenţie nici unuia dintre ei. În tine însă am găsit ceea ce n-am găsit la ei, şi anume, un suflet viu."

Vai, dacă aş fi avut un strop de minte, i-aş fi răspuns: „Dar eu sînt un rob, un iobag, tu eşti stăpîna mea şi eşti nobilă, zidul care ne desparte e mai înalt decît zidul cetăţii. Cum aş putea să te iubesc?" Dar eu am sărutat-o şi am îmbrăţişat-o, şi ea şi-a lipit buzele de buzele mele... Aceasta a fost singura sărutare între noi...

„Să mergem împreună la tata" — spuse ea.

Dar mîndria aristocratului s-a dovedit mai puternică decît dragostea părintească. Imediat ce ne-am aruncat la picioarele boierului, el a tîrît-o pe domnişoara în camera ei şi a încuiat uşa. De mine a uitat, cel puţin în momentul acela. Şi atunci am ieşit cu paşi repezi din birou, fără ca cineva să mă urmărească. Primul lucru pe care trebuia să-l fac era să ascund portretul cît mai departe, de teamă ca nu cumva, în furia lui, boierul să-l sfîşie în bucăţi. L-am făcut sul şi l-am dus prietenului meu Prohor, fiul negustorului. Apoi m-am ascuns pînă-n seară în zmeurişul din grădina lui. O dată cu lăsarea nopţii, am pătruns în palat. Cîinii mă cunoşteau şi n-au lătrat; bătrînul paznic m-a strigat, am schim-

bat cîteva cuvinte cu el şi mi-am dat seama că nu ştie nimic despre nenorocirea noastră, nu ştia nici că domnişoara era încuiată în camera ei. Doream cu patimă să văd prizoniera, dar n-am putut ajunge decît pînă la uşa ei, care era încuiată cu un lacăt greu. Atunci am trecut în vîrful picioarelor în salon, am bîjbîit în întuneric pînă am găsit dulăpiorul de sticlă, l-am deschis, am luat pumnalul şi am pătruns încet în dormitorul boierului. Boierul dormea culcat pe spate, cu gîtul descoperit şi sforăia uşor. M-am oprit la căpătîiul lui. Nu-i desluşeam bine faţa în lumina candelei. Ar fi fost destul să ridic mîna şi să înfig pumnalul cu toată puterea, dar mi-am amintit că era părintele domnişoarei şi mîna mea nu s-a ridicat. Am aruncat pumnalul prin fereastra deschisă, departe în parc, şi am ieşit din dormitor cu paşi repezi...

M-am întrebat cum să-i transmit domnişoarei ultima mea scrisoare, în aşa fel ca paznicii să n-o oprească. Mi-am amintit că în turnul din colţul cetăţii, sub fereastră, era o ascunzătoare pe care o cunoşteam din copilărie şi la care ajungeai urcînd o scară interioară. Domnişoara cunoştea şi ea această intrare. Desenasem împreună locul cu o săptămînă în urmă. Am luat din dulăpior al doilea pumnal, ca să mişc piatra cu el şi am ieşit din palat. Nici o slujnică nu se va teme să-i transmită desenul, va crede că i l-am trimis ca amintire. Şi aşa se face că n-am aflat niciodată dacă domnişoara a ghicit, dacă a primit ultima mea scrisoare şi pumnalul depuse în ascunzătoare.

Cît despre mine, soarta a vrut, pare-se, să-mi tîrăsc existenţa nenorocită de iobag, trimis din voinţa stăpînului ca soldat în acest Caucaz distrugător. Sînt cinci ani de cînd n-am mai ţinut o pensulă în mînă, de cînd n-am mai văzut vopsele şi o pînză bună. Cel mai mare chin pentru un pictor e să nu lucreze. Probabil că viaţa mea se va sfîrşi aici, la poalele munţilor albaştri ai Caucazului, pe malul fierbinte al Mării Negre fără de sfîrşit.

Şi nu voi afla niciodată dacă Irinuşka mea iubită m-a uitat, dacă s-a mîngîiat cu alt tînăr, sau dacă-mi duce mereu dorul şi-şi plînge toate lacrimile.

Aceasta e povestea mea.

Mă aflu într-un bordei umed, culcat pe paie şi acoperit cu o manta soldăţească cenuşie. Soarele arde, o febră rea mă scutură, mîinile şi picioarele îmi amorţesc...

Rog ca după moartea mea caietul acesta să fie expediat în oraşul Liubeţ, lui Prohor, fiul lui Andrei Naşivocinikov, care locuieşte peste drum de foişorul de foc.

Egor S.“

— Păcat că nu şi-a scris şi numele... Numărul Unu terminase de citit, închise caietul şi băgă manuscrisul în buzunar. Ce timpuri îngrozitoare au fost acelea ! spuse el, gînditor.

— Dar unde este portretul ? exclamă Liusia.

— Am aflat foarte multe, afară de lucrul cel mai important. Nu ştim unde-i portretul şi nici care e numele pictorului Egor — răspunse Numărul Unu. Şi, totuşi, pînă la urmă vom afla adevărul ! încheie el, lovind cu palma în lemnul băncii.

Ne-am pregătit de plecare. Atunci Lariuşa se apropie de Liusia şi-i spuse :

— Pe dumneavoastră vă rog să rămîneţi.

În loc de răspuns, Liusia a dat tăcută din cap şi s-a înroşit. Jenea a rămas şi el. Nici el, nici Lariuşa n-au acceptat pentru nimic în lume să ne arate cum le reuşea portretul Liusiei.

— O să vedeţi cînd o să fie gata — spuneau ei.

Lariuşa ne-a condus pînă în prag.

— Am uitat să vă întreb... — spuse el. Ca de obicei, discuţiile cele mai importante se înfiripă abia după ce ţi-ai luat rămas bun... Ce mai face Numărul Patru, fosta noastră gazdă ? Încă n-a reuşit să cultive dalii albastre ?

— Cine, Ivan Tihonovici ? întrebă Numărul Unu. Închipuie-ţi, Lariuşa, că a dispărut, habar n-am unde e. A, dar şi el e un Naşivocinikov.

— Am găsit! strigă Sonia cu un glas care răsună în toată strada, şi se repezi spre mine. Am găsit! Ăsta-i Naşivocinikov al nostru, cel bosumflat!

În aceeaşi clipă mi-am dat şi eu seama că el era. Sub acoperişul casei gazdei noastre din Zolotoi Bor era fixată o tăbliţă: „Strada Bielorodnicinaia, numărul cinci, Naşivocinikov I. T.".

Numărul Unu mă înhăţă de mînă:

— Îl cunoaşteţi? Unde se află acum?

— Ivan Tihonovici, un om posomorît, tăcut, păros? Şi dumneavoastră îl cunoaşteţi? Era rîndul meu să-l apuc pe Numărul Unu de mînă.

— Cu nişte sprîncene atîta, cu mustăţi şi barbă uite atîta!... striga Sonia cît o ţinea gura.

— Ăsta-i Numărul Patru! Exploratorul Numărul Patru! Dintr-un prea mare belşug de sentimente, Numărul Unu ţipa şi mai tare decît Sonia.

— Hm, hm! mormăi Lariuşa semnificativ. Dar eu n-am văzut niciodată un portret la iubita noastră gazdă. Niciodată nu s-a discutat despre acest portret.

— Şi nici la gazda mea nu l-am văzut, deşi am fost şi în odăi, şi în cămară — am confirmat eu.

— Credeţi că dacă acest portret se află la el, are să-l atîrne în perete? întrebă Numărul Unu cu aprindere. L-o fi ascuns în subsol, l-o fi încuiat în vreun cufăr cu şapte lacăte. Aşadar, iată unde a dispărut Ivan Tihonovici! Prin urmare, bîrlogul lui este Zolotoi Bor! Şi tot n-a reuşit încă să cultive gherghine albastre? L-au înnebunit gherghinele astea! E un celebru horticultor! Lariuşa, tatăl tău i-a conferit gradul de explorator din cauza acestor flori, dar asta se cheamă explorator? E ca un melc, s-a ascuns în cochilia lui şi nu vrea să aibă de-a face cu nimeni! Cu ce se ocupă la Zolotoi Bor? V-a arătat grădina?

Numărul Unu scotea tot felul de exclamaţii şi de întrebări agitate.

— E drept că nu m-a lăsat niciodată să intru în grădină — am răspuns eu buimăcit.

— M-am uitat odată prin crăpătura gardului, dar m-a gonit — spuse Sonia.

— Nimeni şi niciodată pe lume — povesti Numărul Unu — n-a putut să obţină gherghine albastre, numai el e convins că le va obţine. Într-o bună zi s-a hotărît renovarea fabricii noastre de sticlă şi crearea unei secţii de cristaluri. Dar încotro putea fi extinsă? Într-o parte ar fi trebuit să se demoleze o stradă întreagă, în altă parte era vorba doar de o singură casă. Atunci i s-a oferit lui Ivan Tihonovici o parcelă la alt capăt al oraşului, de două ori mai bună decît cea pe care o avea. Dar el n-a vrut să se mute, s-a plîns tuturora şi fiecăruia, a mers pînă la Moscova. „Gherghinele mele, spunea el, sînt o realizare pe scară mondială, mi-am consacrat toată viaţa lor". Şi aşa a plecat din Liubeţ fără măcar să-şi ia rămas bun de la cineva. Cînd colo, s-a mutat foarte aproape... Ştiţi ceva? Hai să plecăm chiar mîine la Zolotoi Bor şi să-i picăm pe cap ca un trăsnet din senin!

— Merg şi eu cu voi. O să căutăm împreună! exclamă Lariuşa şi se întoarse repede spre Liusia: Acolo am să termin şi portretul dumneavoastră. Sînteţi de acord? o întrebă el încet.

— Da — şopti Liusia.

Am strîns mîna lui Lariuşa. Eu i-am dat adresa mea, ca să vină a doua zi dimineaţă la noi şi să plecăm după-amiază cu toţii la Zolotoi Bor.

Trebuie să vă spun că după toate cele văzute şi auzite în cursul zilei, îmi vîjîia capul şi picioarele abia le puteam mişca. M-am urcat într-un taxi cu Numărul Unu şi cu Michael, şi am plecat acasă să mîncăm, în timp ce neobosiţii noştri exploratori au pornit cu troleibuzul şi cu metroul spre Expoziţia realizărilor economiei naţionale.

După ce am mîncat bine, atît eu cît şi Numărul Unu ne-am culcat ca să dormim puţin. M-am trezit abia către seară. Musafirul nostru nu era în cameră. Numai Michael, legat de piciorul scaunului, mă privea cu tristeţe. Din bucătărie venea un mur-

mur stins de voci. Se vede că amîndoi bătrînii discutau iar pe tema lor preferată.

Copiii s-au întors tîrziu şi atît de obosiţi, încît n-au mai mîncat şi nici ceaiul nu şi l-au băut. Nu doreau decît să doarmă, să doarmă şi iar să doarmă.

Liusia şi Jenea s-au întors şi mai tîrziu.

Noaptea a trecut fără nici un fel de incident deosebit. A doua zi dimineaţă, Stamină m-a luat de braţ şi mi-a comunicat în şoaptă o noutate atît de extraordinară încît, de mirare, am început să mă clatin.

— Mă duc repede la lucru, dar îmi iau chiar azi un concediu şi plec cu voi la Zolotoi Bor.

Stamină, care nu mergea niciodată, nici măcar la cinema, nici măcar la teatru, pentru că era „departe“, Stamină care nu se mai urnise de douăzeci de ani din Moscova, acest Stamină bine intenţionat şi punctual se hotărîse deodată să vină cu noi!

Cu toate că era dis-de-dimineaţă, Roza Petrovna a ieşit pe neaşteptate din camera ei şi mi-a comunicat, cu o voce îndurerată şi tremurătoare că, deoarece nu-şi părăsise niciodată soţul în clipe de primejdie, pleacă şi ea cu noi în călătorie. Ochii bietei Roza exprimau o tristeţe deznădăjduită, de parcă ar fi fost dusă la locul de execuţie şi călăul ar fi aşteptat-o cu securea ridicată. Nu avea să stingherească pe nimeni, nu avea să împiedice pe nimeni cu nimic, voia numai să vegheze asupra iubitului ei Vaniuşecika. Aveau de gînd să tragă la hotelul din Zolotoi Bor.

N-aveam încotro, nu-mi rămînea decît să spun cu o voce în care nu răsuna prea multă veselie:

— Ce bine-mi pare că ne veţi da şi dumneavoastră o mînă de ajutor!...

Lariuşa îşi făcu apariţia ducînd o valiză, o cutie cu vopsele, un şevalet şi un scăunel pliant şi se instală numaidecît împreună cu Jenea, ca să lucreze mai departe la portretul Liusiei înfăşurată în sari.

După-amiază, vesela noastră asociaţie de exploratori, la care se alipiseră Stamină şi Roza Petrovna, s-a urcat în tren şi a plecat spre Zolotoi Bor. I-am

privit pe rînd pe exploratorii noştri, după ce au luat loc în vagon. Unde era ţinuta lor ferchesă? Cămăşile erau şifonate şi prăfuite, pantalonii şi fustele mototolite. În schimb, ce rîsete vesele şi cîtă însufleţire în discuţiile purtate în faţa ferestrelor deschise! Liusia şi Lariuşa se retrăseseră în capătul vagonului şi discutau ceva cu multă aprindere. Singur, Volodea — puiul de curcă, se aşezase cu o mutră acră lîngă Magdalina Haritonovna şi-şi examina pantalonii de culoarea cerului fumuriu, iremediabil distruşi.

Capitolul XX

ESTE LA EL, SAU NU ESTE LA EL?

Grupul celor mai iubitoare mame ne făcu o primire triumfală pe peronul gării din Zolotoi Bor, cu mîinile încărcate de buchete de flori. Am plecat cu toţii în direcţii diferite. La Zolotoi Bor n-a existat niciodată hotel, astfel încît Stamină, soţia sa şi cele două valize grele s-au îndreptat spre Casa Colhoznicului. Sonia şi cu mine i-am condus pe Numărul Unu şi pe Numărul Şase (Lariuşa) la Numărul Patru (gazda noastră).

Mărturisesc că am fost mirat văzînd că Numărul Unu, care încă azi-dimineaţă vorbea cu atîta dezaprobare despre Naşivocinikov din Zolotoi Bor, l-a îmbrăţişat cînd l-a văzut şi l-a sărutat ca pe un vechi prieten. Sau poate că în momentul acela Numărul Unu era înfierbîntat şi a cam sărit peste cal, sau poate acum punea la cale cine ştie ce intrigă fină, diplomatică. Cu aceeaşi energie o sărută Numărul Unu şi pe soţia gazdei noastre, care se întorsese în sfîrşit acasă după ce petrecuse o lună la nuntă.

Din înaltul staturii lui de struţ, Lariuşa se aplecă şi ciuguli cu tandreţe întîi creştetul soţului, apoi al soţiei sale.

Ospăţul, care cuprindea omletă, clătite, o vişinată celebră de anul trecut, dulceaţă, întrebări, exclamaţii şi amintiri, se întinse pînă noaptea tîrziu.

Bineînţeles că nimeni nu pomeni nimic despre portret.

Samovarul îşi mai cînta cîntecul subţirel de ţînţar, cînd, asudaţi şi roşii la faţă, ne-am ridicat şi, clătinîndu-ne puţin, ne-am dus la culcare, eu în camera mea, iar Numărul Unu cu Lariuşa pe pilotele şi pernele moi ale unei camere răcoroase, în care plutea un miros înviorător de răşină.

Dimineaţa, după un ceai savuros cu caimac, brînzoaice şi dulceaţă, am încercat să începem cercetările.

— Ei, Ivan Tihonovici, acum arată-ne domeniile tale! spuse Numărul Unu.

Cu gazda noastră în frunte şi cu Michael în coadă, procesiunea porni din cameră în cameră. Pe pereţii sălii erau atîrnate afişe cu tractoare şi cu porumb; un tablou în ulei — singurul — reprezenta două frumuseţi cu ochi holbaţi, care pluteau într-o barcă pe un lac de un albastru viu, mărginit de copaci, care semănau cu coceni de varză. În camera mea şi a Soniei nu era în orice caz nimic, afară de paturi, masă şi o oglindă mare, veche.

Am străbătut o cămăruţă, două încăperi care miroseau a şoareci, încă o cameră şi tinda; una din cele două încăperi era mai murdară şi ticsită cu diferite vechituri pline de praf; scaune rupte, un ham vechi, o rangă de metal ruginită, paturi, oale găurite şi alte fleacuri. În cealaltă încăpere, mai curată, se aflau trei cufere imense, ferecate. Numărul Unu şi cu mine ne-am îndreptat atenţia spre aceste cufere, apoi am schimbat în tăcere priviri grăitoare.

În cămară, un colţ era ocupat de o ladă masivă cu făină. Pe rafturi erau aliniate nenumărate borcane cu dulceaţă, pe pereţi atîrnau site, ciururi, un cîntar din aramă, iar pe jos se vedeau găleţi, bidoane, ceaune.

Procesiunea ieşi în curte, vizită grajdul de vaci, purceluşul, coteţul de găini, pivniţa, examină exteriorul casei, se uită sub cerdac. Numărul Unu aprecia cu seriozitate buna calitate a dependinţelor, a

bîrnelor casei, le ciocănea cu degetul, căuta să desprindă bucăţele de lemn. Privirea lui Lariuşa rătăcea distrată în lături.

Pînă la urmă, ne-am apropiat de portiţa care ducea spre grădină. Numărul Unu întinse mîna ca să tragă zăvorul, cînd deodată gazda mă dădu la o parte, se aşeză în faţa portiţei şi ne tăie drumul.

— Acolo nu se poate! spuse el şi degetele scurte se agăţară cu putere de zăvor.

— De ce? întrebă Numărul Unu cu o seninătate prefăcută.

— Vă temeţi să nu vă fur mere, cum făceam acum douăzeci de ani? glumi Lariuşa.

— Ei, lasă, ia arată-ne ce ai acolo! spuse Numărul Unu, şi fără multe mofturi îl apucă pe Ivan Tihonovici de mînă.

Dar omul ţinea zăvorul cu hotărîre. Ai fi zis că mai curînd s-ar smulge porţile din ţîţîni decît ne-ar lăsa el în grădină.

— Nu se poate, şi gata! repetă de două ori cu încăpăţînare Ivan Tihonovici.

Nu ne mai rămînea decît să ridicăm din umeri şi să ne întoarcem în casă.

— Am descoperit două locuri foarte suspecte — ne comunică în şoaptă Numărul Unu, gîfîind de emoţie. Ar trebui să cercetăm aceste cufere sau edificiul acela misterios din grădină.

— Sînt cu totul de acord — am spus eu. Dar cum să organizăm cercetările? Trebuie să ne gîndim, să ne sfătuim cu exploratorii, cu Ivan Ivanovici al nostru.

— Da, da, să mergem la el. Vom vedea cu acest prilej cum s-au instalat — propuse Numărul Unu.

Pe Roza Petrovna am întîlnit-o pe stradă. Privirea ei tristă spunea că i s-a întîmplat o nouă neplăcere. Cu o voce de muribundă ne povesti o lungă şi tristă istorie.

Casa Colhoznicului avea patru camere mari, trei pentru bărbaţi şi una pentru femei, fiecare cu cîte şase paturi. Neplăcerile începură chiar din prima

clipă cînd, neînduplecata femeie de serviciu despărţi perechea de soţi iubitori.

— E pentru prima dată în patruzeci de ani! se plîngea blînda Roza Petrovna. Bietul Ivan Ivanovici e complet extenuat. El nu ascultă decît muzică simfonică clasică, nu suportă armonica... Or, în momentul de faţă are loc adunarea tinerilor colhoznici, care se întorc seara tîrziu, fac gălăgie, rîd, trîntesc uşile...

Acum Roza Petrovna era în căutarea unei locuinţe particulare, aşa încît intra pe rînd în toate curţile, dar vai! fără succes. Într-o curte au atacat-o nişte gîşte, în cealaltă o împroşcase cu noroi un camion cu lemne, în a treia a lătrat la ea un cîine...

— Nu vă necăjiţi — o consolă Sonia — am să vă găsesc eu o odaie minunată la părinţii unuia dintre pionieri.

Mîndră de sarcina pe care şi-o luase şi cu nasul pe sus, Sonia plecă, întovărăşită de Roza Petrovna.

Jenea-gemenul veni în fugă şi începu să şoptească ceva cu înflăcărare lui Lariuşa. Luîndu-şi şevaletele şi celelalte ustensile de lucru, plecară amîndoi s-o picteze pe Liusia. Michael se ţinu după ei.

Numărul Unu şi cu mine ne-am grăbit spre Casa Colhoznicului. În clipa aceea, tinerii locatari se aflau la adunarea lor. Stamină era întins pe pat cu un prosop ud pe frunte. Strigăte răguşite ieşeau din difuzorul agăţat deasupra capului său: „Ridicaţi piciorul stîng! Jos! Ridicaţi piciorul drept! Jos!“ Dar slăbit cum era, Ivan Ivanovici nu putea să ridice şi să coboare în tactul muzicii decît pleoapele lui înroşite de insomnie. Văzîndu-ne, se ridică într-un cot şi, cu un zîmbet de suferinţă, ne mărturisi că de dragul artei era gata să îndure pînă şi lecţiile de gimnastică transmise de acest difuzor stricat.

L-am luat imediat cu noi. Lîngă prispa casei se adunaseră toţi exploratorii de sex masculin, dintre fete era numai Sonia. Fiica mea ne declară că gă-

sise o cameră la părinţii gemenilor şi că Roza Petrovna era tocmai pe punctul de a se instala. Sonia îl conduse şi pe Stamină la noua locuinţă.

Vitea cel mare începu să povestească cu o voce tremurîndă de emoţie :

— Noi, băieţii, ştim de mult cine-i gazda dumneavoastră. Nimeni nu-i intră în casă şi nici el nu se duce la nimeni. Înainte era un tîlhar. Ştiţi cîte lucruri furate se află la el ? Ştiţi că are trei cufere bătute-n ţinte de argint ? Cu siguranţă că portretul e ascuns în cufere ! Noi elaborăm un plan ca să le deschidem.

Numărul Unu şi cu mine am avut o presimţire rea şi ne-a cuprins neliniştea. Şi atunci am obiectat băieţilor că singurul element autentic din această poveste era existenţa celor trei cufere, deşi nu de argint, ci de lemn, ferecate cu benzi de fier. Nu puteam şti însă dacă în aceste cufere se află sau nu portretul. În concluzie, i-am sfătuit pe băieţi să aibă răbdare, doar-doar vom reuşi s-o convingem pe gazdă să ni-l arate de bună voie.

Nu prea credeam însă că sfaturile noastre îi satisfăcuseră. Vitea cel mare îşi privi însoţitorii, fluieră, apoi plecară cu toţii în trap mărunt.

Seara, Stamină şi Roza Petrovna îşi luară ceaiul la noi. Lariuşa nu venise încă. Numărul Unu hotărî să dea atacul asupra gazdei noastre din altă direcţie.

— Spune-mi, Ivan Tihonovici, cum eşti tu rudă cu Prohor Andreevici Naşivocinikov, cel care a trăit la Liubeţ cam acum vreo sută de ani ?

Gazda ne privi bănuitor pe sub sprîncenele ţepoase :

— Era străbunicul meu.

Numărul Unu luptă cu el două ore în şir, ştergîndu-şi mereu chelia cu batista. Ai fi zis că scoate cu cleştele de la tăcutul Ivan Tihonovici fiecare frază, fiecare biată informaţie despre străbunicul lui.

Şi iată ce am aflat în felul acesta :

Despre tinereţea străbunicului său, Ivan Tihonovici nu putu să ne spună nimic, îşi amintea numai că după moartea tatălui său Prohor Andreevici moş-

tenise atelierul de basmale orientale, lucrate manual cu desene din fire multicolore, pe războaie de lemn, în satele din împrejurimi și în subsolul casei familiei Nașivocinikov. Aceste basmale erau revîndute de achizitori în Asia Centrală, în Persia (Iran), în Turcia. Mai tîrziu, fabricile noi cu războaie mecanice au distrus producția meșteșugărească manuală și Prohor Andreevici a dat faliment. Totuși, gazda noastră își mai amintea că în copilărie se găseau în podul bunicului niște războaie de lemn rupte.

Numărul Unu nu se liniști :

— Spune-mi, Ivan Tihonovici, nu ți-au rămas unele obiecte din vremea aceea ? Ar putea avea o valoare istorică.

Am tăcut toți și am așteptat răspunsul. Numai glasul Rozei Petrovna și al soției gazdei care discutau probleme culinare se auzeau în surdină. Cele două femei reușiseră să se împrietenească.

— Am să vă arăt o basma orientală — spuse scurt Ivan Tihonovici, care se ridică și ieși.

În momentul acela mi-a fost necaz pe mine însumi că sînt atît de moale. Sonia a ieșit repede afară, dar era prea tîrziu.

Basmaua se afla doar într-unul din cuferele la care visam noi. Am auzit undeva, departe, că gazda noastră deschide repede, cu un sunet melodios, un cufăr, și-l închide apoi la fel de repede. Dar ce se mai afla în cufăr, în afară de basma, Sonia nu apucase să vadă.

Basmaua era colorată foarte strident, în dungi vii, piezișe, și avea franjuri lungi, roșii. Era însă veche, cu stofa rărită în multe locuri și găurită de molii.

— E un exponat prețios pentru secția de istorie a primei perioade de dezvoltare a capitalismului rus — observă Stamină.

— Poate că mai ai și alte obiecte de muzeu ? întrebă Numărul Unu, mirosind basmaua.

Gazda se încruntă și nu spuse nimic.

Nu, nu reușisem să-l înduplecăm pe acest îndărătnic.

Ne-am ridicat tăcuţi de la masă, i-am condus pe Stamină şi pe Roza Petrovna acasă şi ne pregăteam tocmai să ne culcăm, cînd deodată, pe la orele unsprezece, am auzit o bătaie uşoară în geam.

Evenimentele acestei nopţi sînt povestite în mod pitoresc în jurnalul lui Vitea Pereţ. În consecinţă, am hotărît să-mi întrerup povestirea şi să copiez un fragment din acest jurnal pe care, de altfel, băieţii n-au îndrăznit să-l arate Magdalinei Haritonovna.

Din jurnalul lui Vitea Pereţ:

Am stat la sfat în tufişurile din spatele Casei Pionierilor.

Vitea cel mare a spus:

„Cu siguranţă că portretul e într-unul din cufere, dar doctorul şi Numărul Unu au să stea pe gînduri toată săptămîna şi au să se întrebe cum să le deschidă şi cum să pună mîna pe portret. Ba or să-l mai şi roage pe tîlharul acela: «Arată-l, te rugăm arată-ni-l!» Ia haideţi să deschidem singuri cuferele, băieţi, că omul ăsta o să ascundă portretul în altă parte".

Deodată, Volodka s-a ivit de după colţ:

„Am auzit totul şi am să vă spun Magdalinei Haritonovna!"

Vai, ce l-aş mai fi aranjat în clipa aceea! Dar Vitea cel mare s-a apropiat de el şi i-a şoptit:

„Dacă-i spui ceva, te tăiem în bucăţele! Te băgăm în maşina de tocat carne şi te trecem de trei ori prin ea cu ceapă. Ai înţeles? Ia spune, ne mai pîrăşti?"

„Nu, n-am să vă pîrăsc!"

Volodka a luat-o la fugă şi noi am pornit spre casa tîlharului. Am bătut în fereastra camerei doctorului, care a ieşit împreună cu Numărul Unu în fundătura întunecoasă unde ne aflam.

Vitka cel mare le-a spus:

„O să ne întoarcem aici la două noaptea şi o să aducem cu noi două puşti de vînătoare, un pistol de copii, frînghii şi spade. O să batem în uşă, dumneavoastră o să ne deschideţi şi noi o să vă legăm pe toţi — şi pe doctor, şi pe Numărul Unu, şi pe pictor, şi pe Sonia. Apoi o să mergem drept la tîlhar şi la soţia lui, o să ne repezim la ei, ei au să se sperie şi o să le legăm şi lor mîinile la spate. Cuferele o să le spargem cu toporul".

Doctorul ne asculta şi se vedea că era speriat.

„Curat metodă banditească!" a spus el.

Iar Numărul Unu a început să ţipe:

„Îţi vine să înnebuneşti, nu alta! Asta-i de zece ori mai grav decît atacul turnului!"

Dar Vitea cel mare le-a răspuns:

„Dar să ascunzi portretul e de o sută de ori mai grav decît să faci un act de banditism! Doar nu vrem să-l furăm! Vrem să-l ducem la Casa Pionierilor, ca să-l admire toată lumea. Şi mă gîndesc că în cuferele acestui tîlhar s-ar putea ascunde un lucru şi mai preţios decît portretul".

Şiret mai e şi Numărul Unu! S-a prefăcut că-i bun la inimă şi că de asta nu ne ceartă.

„Ştiţi ce, copii? a spus el. Bătrînul ăsta mai are un loc foarte suspect — grădina. Pentru nimic în lume nu-i lasă pe musafiri în grădină. Mai bine v-aţi căţăra mîine dimineaţă în copacii din fundătură şi aţi pune sub observaţie grădina. Pe urmă, o să ne povestiţi ce a construit tîlharul acolo, de ce stă toată ziua în grădină şi ce face".

Vitka cel mare a răspuns:

„Bine, o să punem grădina sub observaţie. Dar să ne înţelegem: dacă pînă-n trei zile nu aflăm nimic, atacăm în orice caz locuinţa".

Numărul Unu a răspuns:

„Bine, bine. O să vedem noi, acuma plecaţi".

Eh, păcat că nu ne-a reuşit atacul! Pe doctor şi pe Sonia i-aş fi legat cu un nod marinăresc.

Cît despre Jenka-geamănul, e un adevărat trădător. „Eu, ne-a zis, nu mă pot întîlni cu voi decît noaptea, fiindcă ziua pictez tablouri cu Numărul

Şase, aşa că n-am să vin la punctul de observaţie". Jenka îşi închipuie că-i pictor! Las' că-i amintesc eu asta cînd s-o începe şcoala! Şi lui Volodka o să-i amintesc. Bine, o să găsim portretul şi fără ei."

A doua zi dimineaţă, Numărul Unu, Stamină, Roza Petrovna, Sonia şi cu mine şedeam pe bancă în faţa casei. Lariuşa şi scutierul lui l-au luat pe Michael şi au plecat din nou să picteze. Noi, ceilalţi, stăteam de vorbă cu glas scăzut.

— Eu nu văd nici o cale legală pentru a pune mîna pe portret — spunea Stamină, dînd din mîini.

— Desigur, cînd un om are un cap atît de tare, nu poţi să-l convingi — adăugă Numărul Unu, pufnind enervat.

Ne pierdeam cu toţii în presupuneri şi ne întrebam ce să facem mai departe? Numărul Unu era cel mai agitat.

— Să ascunzi un astfel de portret care e un bun al poporului! exclama el patetic.

— Aş putea să vă ajut şi eu! spuse Roza Petrovna cu o voce impasibilă.

„Să ne ajuţi? Dumneata?! am gîndit eu neîncrezător. Poate să ne încurci, asta da".

Roza Petrovna se ridică, intră în casă, apoi, după vreo zece minute, îşi făcu din nou apariţia în cerdac.

— Rămîneţi deocamdată aici, am să-i ajut soţiei lui Ivan Tihonovici să aerisească în curte lucrurile din cufere, apoi o să le punem la naftalină. Vino, Sonia, ajută-ne şi tu, trebuie să le scoatem afară şi să le întindem.

Vocea indiferentă a Rozei Petrovna răsună pentru noi ca un vesel marş triumfal. Am rămas numai noi, bărbaţii. Eu mă plimbam încoace şi încolo pe potecă. Stamină desena harnic în nisip cu un beţişor. Numărul Unu îşi freca crispat mîinile dolofane.

Sonia îşi scoase capul pe portiţă:

— Am golit primul cufăr, n-am găsit în el decît paltoane şi şube! Apoi dispăru.

Am început să păşesc mai repede, beţişorul din mîinile Staminei trasa desene mai complicate, iar degetele Numărului Unu loveau cu mai multă febrilitate în genunchi.

Sonia apăru din nou:

— Am golit şi al doilea cufăr. Erau nişte haine ciudate în el.

Beţişorul Staminei şi mîinile Numărului Unu schiţau acum un dans sălbatic.

Pentru a treia oară se ivi crainica noastră, de data asta tăcută şi cu capul plecat.

Am înţeles toţi ce însemna asta şi, fără să mai spunem ceva, ne-am ridicat şi am intrat în casă. Am aruncat în treacăt o privire asupra tuturor şubelor, scurtelor îmblănite, cojoacelor, şalurilor, paltoanelor, mantalelor şi caftanelor, asupra tuturor celorlalte veşminte călduroase, vechi probabil de un veac, care atîrnau întinse pe frînghii în toată curtea.

Dintr-un interes profesional, firesc la un lucrător de muzeu, Numărul Unu a fost atras către aceste vechituri.

— Un cocoşnic! Ia priviţi! şi Numărul Unu m-a făcut să mă întorc din drum. Cu aşa ceva îşi împodobeau capul străbunicile noastre!

Cocoşnicul avea o margine aurie de brocard şi era brodat în întregime cu mătase şi cu mărgeluşe verzi şi roşii.

Numărul Unu puse această podoabă veche pe fruntea Soniei, care era lîngă el.

— Bună ziua, Maria Morévna! Unde-i floricica ta purpurie?

Sonia zîmbi cu cochetărie.

— Ivan Tihonovici — spuse Numărul Unu, adresîndu-se gazdei — uite, noi n-avem la muzeu îmbrăcăminte veche ţărănească. Ne-ar face plăcere s-o cumpărăm de la tine.

— Pentru Liubeţ! Nu vînd nimic! bombăni Ivan Tihonovici.

Am mîncat puțin, abia-abia am pus gura pe niște chiftele și atît.

Înainte de apusul soarelui au venit și băieții, necăjiți și supărați. Toată ziua făcuseră pe rînd de pază în doi arțari din fundătură, dar în grădină nu era nimic clădit, nu se vedeau decît meri, peri, pruni, vișini, parcă ceva agrișe, apoi coacăze, straturi de zarzavat și straturi de flori. Gazda noastră plivea dimineața straturile, aduna în coș castraveți pentru masă, dădea cu sapa și spre seară stropea cu furtunul.

Într-un cuvînt, băieții nu observaseră nimic misterios nici în grădină, nici în ocupațiile gazdei noastre. Toate acestea ne dovedeau că Ivan Tihonovici nu ascundea nicăieri nici un fel de portret.

Singur Numărul Unu mai șovăia. I se păreau ciudate unele reticențe ale bătrînului, care zvîrlea cîte o frază scurtă și apoi tăcea.

I-am spus că Ivan Tihonovici e totdeauna posomorît și că nu rostește mai mult de o duzină de cuvinte într-o zi întreagă.

Băieții au plecat dezamăgiți.

Lariușa s-a întors și de data asta seara tîrziu.

Trebuie să spun că Numărul Unu și cu mine eram supărați pe el. Noi ne frămîntam și ne agitam, în timp ce Lariușa al nostru, de cum se făcea ziuă, îl lua pe Michael, pleca împreună cu Jenea și lucra toată ziua sau la portretul Liusiei, sau la diferite peisaje. La întoarcere, Lariușa ne spunea cu un glas plin de încîntare că s-a îndrăgostit de rîu. Îl înțelegeam, desigur, era pictor, îl atrăgeau peisajele. Dar, la drept vorbind, mă îndoiam că Lariușa era îndrăgostit numai de rîu.

Cînd sosea noaptea, își rezema pînzele în cămăruță, cu fața la perete și ne ruga să nu ne uităm la ele.

Numărul Unu și cu mine îi respectam dorința, dar Soniei nu-i era lene să sară din pat în fiecare zi dis-de-dimineață, să privească și să ne spună că peisajele sînt foarte frumoase, și că portretul va fi cu adevărat minunat.

Am constatat însă că Sonia nu era singura care le privea pe furiş.

Odată, în clipa cînd voia să se strecoare în cămăruţă, auzi următoarea conversaţie :

— Priveşte, seamănă — spunea Ivan Tihonovici.

— Nu seamănă de loc. Aceea e negricioasă şi asta uite ce blondă e. Numai că poartă şi ea rochie liliachie — răspunse soţia lui.

Sonia ne trezi imediat pe mine şi pe Numărul Unu şi ne repetă această convorbire.

Numărul Unu păli şi-şi duse mîna la inimă.

M-am grăbit să-i dezamăgesc pe amîndoi. Îmi amintisem că, întorcîndu-se de la nuntă, soţia lui Ivan Tihonovici era foarte indignată că mireasa nu purtase rochie albă, tradiţională, ci o rochie liliachie. Probabil că acum compara portretul Liusiei cu mireasa aceea.

Sonia şi Numărul Unu nu mi-au răspuns nimic şi s-au mulţumit să dea din cap cu neîncredere.

Capitolul XXI

DAR UNDE „FRIGE"?

A doua zi de dimineață ne-am dus la Casa Pionierilor. Erau de față toți băieții, toate fetele, Liusia, Numărul Unu și cu mine. Ședința fu deschisă de Magdalina Haritonovna. Pe fețele celor care luaseră loc la masă nu se citea nimic bun. Unele fete ne priveau cu o speranță ascunsă, dar băieții erau încruntați, posomorîți și tăcuți.

Liusia luă cuvîntul:

— Tovarăși, e adevărat că noi am sperat cu toții să găsim portretul la Zolotoi Bor. Speranțele noastre s-au năruit însă. Băieți, capetele sus! Viktor, să-ți fie rușine! Pînă la sfîrșitul vacanței nu mai sînt decît cîteva zile! Continuăm cercetările, sau nu?

— Da, le continuăm, le continuăm! au strigat, fără prea multă aprindere, băieții și fetele.

— Atunci chiar mîine după-masă plecăm din nou la Liubeț. Vom da o raită pe la toți Nașivocinikovii de acolo. Vreți să ne ajutați? întrebă Liusia adresîndu-se Numărului Unu și mie.

— Bineînțeles! Din tot sufletul! exclamă cu însuflețire Numărul Unu.

— Se înțelege de la sine — am acceptat eu, deși cu mai puțin entuziasm.

Mi-au venit în minte nopțile petrecute pe pămîntul gol sau pe așternutul de paie în sălile claselor de școală și m-a trecut un junghi prin inimă.

Mi-am venit însă numaidecît în fire. „Doar sînt şi eu un explorator! mi-am spus cu tărie. Nu trebuie să-mi pierd curajul, am să plec cu copiii la Liubeţ".

— Trebuie să ne înţelegem cu Lariuşa, să vină şi el cu noi — a propus Numărul Unu.

— I-am şi vorbit despre asta, vine — răspunse Liusia cu o voce excesiv de indiferentă.

— Şi dacă portretul nu-i la Liubeţ? Dacă-i în Kamciatka? ne luă peste picior Volodea.

— Ia taci din gură! am protestat noi, ceilalţi.

— Îl vom găsi în Kamciatka — i-o reteză Vitea cel mare.

— În cazul acesta, va trebui să modificăm planul activităţii noastre de vară — declară Magdalina Haritonovna.

— Ne-am înţeles — continuă Liusia, fără s-o asculte — mîine la ora două, în ţinută de marş, cu pulovere şi pantaloni de trening. Aduceţi mai mulţi cartofi. Cine-i de rînd să ducă topoarele şi găleţile?

— Băieţi, nu uitaţi de rîme! strigă Vitea cel mare.

Ne-am întors de la şedinţă după lăsarea întunericului. Lariuşa nu venise încă.

Ne-am aşezat la ceai. Cîntecul samovarului era melancolic, feţele noastre erau triste, pînă şi Sonia abia lingea dulceaţa din linguriţă.

— Ivan Tihonovici — spuse cu tristeţe Numărul Unu — am să mai rămîn şi noaptea asta la Zolotoi Bor şi mîine plec la Liubeţ. Îţi mulţumesc pentru ospitalitate.

— Nu te grăbi — răspunse gazda — peste trei zile îţi voi arăta şi-ţi voi comunica „ceva". Te sfătuiesc să rămîi.

Era ca şi cum în imediata noastră apropiere ar fi explodat o bombă. Am tresărit cu toţii, dar n-am îndrăznit nici măcar să schimbăm o privire.

— Dacă-i aşa — a spus Numărul Unu cu glas răguşit — rămîn. Şi se rezemă greoi de speteaza divanului, cu aerul unui om care e gata să-şi piardă cunoştinţa.

— Dar ce anume e acest ceva? se băgă Sonia.

— Nu fi prea curioasă, că ai să rămîi fără nas! i-o reteză gazda.

Sonia se îmbujoră şi se ascunse după samovar.

În următoarele trei zile, activitatea Casei Pionierilor lîncezi cu desăvîrşire. Drumul la Liubeţ fu amînat, cercurile şi jocurile fură părăsite. Exploratorii ba urcau în fugă pînă la etajul unu, ba coborau călare pe rampă, gîgîind ca gîştele, ori se plimbau gînditori pe coridor, şuşotind preocupaţi. De trei ori pe zi întregul detaşament sau cîte un copil de unul singur se apropiau de casa noastră, apoi dispăreau din nou fără să fi aflat nimic.

Cît despre noi, vîrstnicii, din cauza emoţiilor prin care treceam, ne pierdusem şi pofta de mîncare, ceea ce o mîhnea profund pe soţia lui Ivan Tihonovici. Singur Lariuşa rămînea impasibil şi se făcea nevăzut zilnic, ducîndu-se fie la Liusia, fie pe malul rîului, astfel încît seara înfuleca de două ori masa de prînz şi de două ori cea de seară.

Seara, în ajunul celei de-a treia zi, pe care o aşteptam cu nerăbdare, Ivan Tihonovici ne declară solemn, în timp ce ne luam ceaiul:

— Rămîne pe mîine la prînz. Sînt de acord să le arăt şi lăcustelor. (Preapuţin sociabila noastră gazdă poreclise pe prietenii noştri pionieri lăcuste.) Numai să fie ordine! Şi lovi brusc cu degetul în masă.

— Bineînţeles! Are să fie ordine deplină!

*
* *

De la orele unsprezece toţi exploratorii luaseră loc pe iarbă, în faţa casei noastre.

În sfîrşit, gazda ieşi, deschise larg porţile ca şi cum ar fi trebuit să intre o nuntă în curte şi spuse cu glas răstit:

— Veniţi!

În curtea bine măturată, se aflau aşezate o mulţime de bănci şi de scaune.

— Şedeţi aici! spuse gazda, arătînd scaunele cu un gest scurt.

Împingîndu-ne unul pe altul, ne-am grăbit să ne supunem şi ne-am aşezat. Soţia lui Ivan Tihonovici rămase în picioare, ceva mai la o parte, şi-l privea cu admiraţie. Una din fetiţe pufni încet, ochii Magdalinei Haritonovna aruncară scîntei, dar negăsind vinovata, se stinseră iar.

Gazda noastră scoase din sîn un caiet albastru de şcoală şi se adresă Numărului Unu :

— Eu nu citesc bine. Citeşte, te rog, tu !

Numărul Unu se lumină la faţă. El îşi scoase ochelarii, îi puse la loc şi începu să citească :

„Fiind din anii adolescenţei un mare iubitor de flori, am cultivat pe lotul primit moştenire, în strada Bazarnaia din oraşul Liubeţ, diferite sorturi de gherghine, dintre cele cîteva mii existente. M-am convins curînd că o polenizare multiplă şi încrucişată a florilor, precum şi transplantarea mugurilor pe bulbi pot produce sorturi noi, necunoscute pînă acum. Coloritul gherghinelor este extrem de variat, dar deoarece în natură culoarea albastră este foarte stabilă, nimeni n-a obţinut pînă acum gherghine albastre. Trebuie menţionat, de asemenea, că nu s-au obţinut încă nici trandafiri albaştri, nici brumărele albastre.

Adăugînd solului o mică cantitate dintr-o compoziţie chimică de diferite metale — aramă, cobalt, bariu, stronţiu — m-am convins că în fiecare an culoarea gherghinelor suferă noi modificări. Am reuşit să obţin un negru perfect, un negru de culoarea penei corbului şi, invers, un alb de culoarea zahărului cu o nuanţă albastră. Am sperat că în doi-trei ani de eforturi voi obţine culoarea albastră, care nu putuse fi realizată atîta vreme. Dar autorităţile au hotărît să lărgească şi să reconstruiască fabrica de sticlă din apropierea casei mele şi m-au obligat să mă mut în altă parte. În zadar am luptat, în zadar am căutat să dovedesc marea importanţă a experienţelor mele, autorităţile au rămas neînduplecate. Astfel a trebuit să renunţ la munca mea, să-mi părăsesc oraşul natal, să mă mut la Zolotoi

Bor şi să-mi reiau experienţele de la capăt, pe un sol avînd o altă compoziţie. După cincisprezece ani de muncă perseverentă în Zolotoi Bor datorită tratării solului cu acele compoziţii de metale menţionate mai sus, am obţinut, în sfîrşit, anul acesta anumite rezultate pozitive".

Numărul Unu termină de citit, oftă uşurat şi-şi plimbă privirea oarecum mirată asupra ascultătorilor.

— Daţi-mi voie, despre ce rezultate e vorba? întrebă Stamină, care nu se mai putea stăpîni.

— Poftiţi în grădină, luaţi-o la dreapta pe potecă. Gazda deschise portiţa sacră şi ne lăsă să trecem unul cîte unul.

În altă împrejurare, aş fi privit cu mult interes această grădină, pînă atunci inaccesibilă, precum şi grădina de zarzavat cu potecile ei presărate cu nisip, cu straturi îngrijite de morcovi, castraveţi, sfeclă, mărar, cu rîndurile drepte de roşii, cu merii încărcaţi cu fructe.

Acum însă eram cuprins de un sentiment nu atît de dezamăgire, cît de mirare. Globurile gherghinelor abia înflorite erau colorate într-un albastru palid şi, deşi foarte frumoase, păreau oarecum reci şi indiferente. Pe un strat creşteau cam douăsprezece tufe. O parte din flori abia îmbobociseră, totuşi eu aşteptam să văd şi altceva în afară de gherghine.

Toată lumea se adunase în jurul stratului şi feţele tuturor trădau aceeaşi dezamăgire. Nimeni nu vorbea.

Galia şi Sonia se aflau în faţă, lipite strîns una de alta.

— Mai aveţi şi altceva interesant? întrebă Galia cu o voce subţire.

Ivan Tihonovici se întoarse şi faţa lui arămie păli uşor. Singură soţia lui credincioasă continua să-l privească cu adoraţie.

Numărul Unu făcu o mişcare de şah diplomatică, pe care Stamină o numi mai tîrziu „genială".

— Desigur, Ivan Tihonovici, înţeleg că ţi-ai consacrat toată viaţa acestei realizări. Ai muncit o viaţă întreagă, dar în sfîrşit ţi-ai atins scopul. Gherghine albastre! Priviţi ce frumuseţe! exclamă el, întorcîndu-se spre noi. Eu cred că toţi horticultorii amatori vor veni să-ţi ceară bulbi, mă tem doar că cititorii de rînd, care vor citi în ziar despre gherghinele tale, nu vor fi prea interesaţi. E drept că ele reprezintă o mare realizare, dar asta numai pentru specialişti. Un cititor nu se mulţumeşte numai cu gherghine. Ce păcat — continuă Numărul Unu, cu o voce blîndă şi mieroasă — că n-ai păstrat nici un obiect de muzeu, ceva extraordinar, care să îndreptăţească un lung articol despre întreaga ta viaţă, despre toate realizările tale... şi despre acest obiect extraordinar. Am publica un astfel de articol simultan în mai multe ziare şi reviste, l-am însoţi de fotografii. Ce crezi tu? Nu vezi că toată lumea în jurul tău are nişte mutre de parcă ar mesteca scoruşe? De fapt, Ivan Tihonovici, noi ne aşteptam să ne arăţi altceva.

Ochii mici ai gazdei noastre, înfundaţi adînc în orbite, începură deodată să se rotească încoace şi-ncolo, iar sprîncenele se încruntară neliniştite şi supărate. Tăcerea care se aşternu era atît de mare, încît am auzit clar în fundul grădinii cum a căzut un măr. Ivan Tihonovici s-a scărpinat la ceafă, şi-a dres vocea şi a spus:

— Străbunicul meu, Prohor Andreevici, a lăsat un testament cu interdicţie.

— Ce fel de testament? întrebă emoţionat Numărul Unu.

Ivan Tihonovici ridică un deget şi spuse posomorît pe de rost:

— „Acest obiect mi-a fost încredinţat pentru păstrare de către prietenul meu Egor Sporîşev. Las cu limbă de moarte copiilor mei să nu-l arate niciodată şi nimănui".

— Bine, dar asta se întîmpla în timpul iobăgiei, cînd străbunicul tău se temea de uneltirile colone-

lului Zagvozdeţki! Faţa şi chelia Numărului Unu se făcuseră roşii-stacojii.

În clipa aceea, Liusia îi dădu la o parte pe copii şi se apropie de bătrînul îndărătnic.

— Ar fi bine să nu mai ascundeţi nimic. Noi ştîm că portretul e la dumneavoastră. Priviţi numai cîtă lume e aci, vă rugăm din suflet cu toţii, arătaţi-ne portretul!

Băieţii şi fetele se strînseră în jurul bătrînului neînduplecat şi, privindu-l plini de supunere, începură să croncăne ca nişte pui de ciori:

— Arătaţi-ne portretul, vă rugăm, arătaţi-l!

— Eu ţi-am spus de mult să nu-l mai ţii ascuns, Ivan Tihonovici — vorbi pe neaşteptate soţia lui, venind în sprijinul nostru.

— Dacă vrei să devii celebru cu gherghinele tale, arată-ne portretul! şopti rar Numărul Unu.

— Să mergem! spuse Ivan Tihonovici şi, fără să se uite nici în dreapta, nici în stînga, porni cu pas grăbit spre casă.

Noi ceilalţi, împingîndu-ne unii pe alţii, ne-am repezit grămadă după el.

Mi-am adus atunci aminte de un joc din copilărie: „Foc, apă!“ „Foc, foc“! „Frige, frige!“. Am străbătut cerdacul, coridorul, am trecut prin faţa cămării cu cufere, apoi prin faţa celeilalte cămări, am străbătut sala... Doamne Dumnezeule! „Foc“ era în odaia mea şi a Soniei!

— Cleştele! porunci Ivan Tihonovici soţiei sale.

În faţa patului meu era o oglindă mare, care mă plictisea grozav, fiindcă Sonia se învîrtea veşnic în faţa ei. De cîte ori n-o certasem!

— Împingeţi încoace! Întoarceţi! porunci gazda.

Băieţii apucară oglinda cu zeci de mîini şi o întoarseră cu dosul spre noi. Am văzut atunci o foaie de cort prăfuită, bătută pe dosul oglinzii. Vreo douăzeci de ţintişoare prinse în pătrăţele de hîrtie fixau marginile foii de cort. Ivan Tihonovici începu să desprindă ţintele una după alta, încet, chinuitor de încet. Cleştele îi scăpă de cîteva ori. Cu mîna stîngă

ținea foaia ca s-o împiedice să se depărteze și să ne dezvăluie prea devreme ce acoperea.

— Să vă ajut și eu! sări Vitea cel mare.

— Piei de-aici! se răsti gazda.

În sfîrșit, ultimul cui căzu. Cu o mișcare repede, Ivan Tihonovici smulse foaie și se depărtă. Am văzut atunci portretul unei fete tinere, o fată zveltă și subțire, în rochie liliachie. Jos, în colțul drept, se distingeau cuvintele: „Eu n-am nici măcar dreptul să semnez“.

Era portretul Irinei Zagvozdețkaia.

Fata ședea pe marginea unui fotoliu comod, tapisat cu atlaz de un verde-închis, brodat cu aur. Brațele ei goale, bronzate, cu degete subțiri, cu unghii trandafirii erau sprijinite de brațele sculptate ale fotoliului. O rochie lungă de mătase liliachie, cu decolteul și mînecile împodobite cu dantele vechi, gălbui, era strînsă în talie și cobora în falduri largi pe covor. De sub rochie nu ieșeau decît vîrfurile pantofilor mici.

Am examinat multă vreme și cu multă atenție acest portret.

Părul întunecat al Irinei era împletit în cozi răsucite în formă de melci, adică exact așa cum și le răsucesc azi școlărițele din clasele superioare. Fața oacheșă, de orientală, fruntea înaltă, curba neagră a sprîncenelor, un nas subțire ușor coroiat, buzele trandafirii întredeschise, bărbia sculpturală. Toate aceste elemente creau o armonie unică. Nu-ți venea să te mai desprinzi de portretul acela.

— E minunat de frumoasă! șopti Liusia în spatele meu.

Dar ochii! Autorul tabloului îi numise semilune.

În Galeria Tretiakov sînt cîteva portrete de mare valoare ale lui Briullov, Ivanov Kramaskoi, Repin. Ori de cîte ori trec pe acolo, rămîn multă vreme în fața lor și privesc cu atenție în ochii acelor fete și femei tinere și de fiecare dată descopăr în ei ceva nou.

Despre fiecare portret aş putea scrie un poem întreg, aş putea spune cum a iubit şi a suferit, sau cum s-a bucurat femeia sau fata aceea.

În faţa mea se afla acum un astfel de portret de mare valoare, un portret executat fără îndoială de un pictor excepţional de talentat.

La început, cînd priveai, te gîndeai că fata aceea slăbuţă, aproape copil încă, e drac împieliţat. Probabil că făcuse undeva o poznă, a vărsat ori stricat ceva şi, ca să scape de o guvernantă severă, se refugiase în această odaie şi se aşezase pe marginea fotoliului...

Cînd m-am uitat însă mai atent la ochii ei, am desluşit o tristeţe adîncă, tainică, apoi i-am mai privit o dată, şi n-am mai fost atent la nimic altceva, nici la rochia aceea strălucitoare, nici la talia ei subţire şi graţioasă, n-am mai văzut decît ochii, semilune căprui, pline de o durere nesfîrşită.

— De ce e atît de tristă? întrebă Sonia în şoaptă.

— Gîndeşte-te ce nenorocită a fost şi cît de timpuriu a murit! aminti Galia.

Toţi ceilalţi sîsîiră şi cerură să se facă linişte. Da, un astfel de portret trebuia privit multă vreme şi în tăcere, fără ca nimeni să te deranjeze, şi noi toţi, mari şi mici, stăteam în faţa lui, îl priveam şi nu scoteam nici un cuvînt...

Înainte de a-şi ocupa pentru totdeauna locul la Galeria Tretiakov, portretul Irinei Zagvozdeţkaia a fost expus în sala albastră a Casei Pionierilor din Zolotoi Bor. Dedesubtul lui au fost aşezate două vaze de cristal cu gherghine albastre, iar de jur împrejur au fost atîrnate mici studii ale lui Lariuşa.

Unul reprezenta rîul la apusul soarelui şi silueta unei bărcuţe cu pescari, altul o dimineaţă cînd ceaţa trandafirie se ridică din apa de sidef, un al treilea înfăţişa o geamandură roşie pe nisip, în lumina soarelui, avînd drept fundal suprafaţa albastră şi

strălucitoare a rîului, apoi cîteva studii în care o puteam vedea pe Liusia, cu rîul drept decor.

L-am implorat pe Lariuşa, fiecare în parte şi apoi pe cincizeci de voci, să expună şi portretul Liusiei, dar el a refuzat categoric şi n-a vrut să ni-l arate pentru nimic în lume.

Spunea că portretul nu face două parale, că nu-i terminat, că e pur şi simplu imposibil să-l aşeze alături de portretul Irinei.

Jenea-geamănul făcuse cîteva lucruri, care pentru un băiat de treisprezece ani erau fără îndoială reuşite, deşi copilăreşti şi stîngace. S-a luat hotărîrea să nu fie expuse.

— E prea devreme, dragul meu. Va trebui să mai înveţi încă vreo zece ani pînă să ajungi şi tu pictor — a spus Numărul Unu, silindu-se să-l consoleze.

Băiatul şi-a plecat în tăcere capul negricios: îşi dădea seama că bătrînul avea dreptate.

— În toamnă plec la Moscova ca să intru la şcoala de arte — declară el pe neaşteptate.

Locuitorii din Zolotoi Bor şi din raion, funcţionari prin instituţii, muncitori la fabrică, colhoznici, gospodine, profesori şi şcolari vizitau expoziţia, admirau portretul şi ascultau cu atenţie povestirile pionierilor de serviciu despre soarta tragică a Irinei Zagvozdeţkaia şi a iubitului ei, pictorul iobag Egor Sporîşev. În acelaşi timp, vizitatorii admirau şi studiile lui Lariuşa, care zugrăvise atît de minunat şi de sugestiv rîul lor drag.

Bineînţeles că în comparaţie cu portretul studiile acestea păreau foarte modeste, dar ele prevesteau penelul sigur al unui viitor maestru. Atît eu cît şi Numărul Unu îi iertam lui Lariuşa participarea sa prea puţin energică la căutările noastre, şi-i doream din tot sufletul să devină un pictor mare şi adevărat, un cîntăreţ al rîului, al naturii şi al vieţii noastre minunate, în întreaga ei complexitate.

Din Liubeţ sosiră trei autobuze încărcate cu cetăţeni doritori să vadă portretul găsit. În ele se aflau atît Numărul Doi, custodele muzeului, cît şi

Numărul Trei, directoarea şcolii. De la muzeul lor sosiră şi Numărul Şapte cu Numărul Cinci, blestemînd regulamentul navigaţiei.

Iar cînd Numărul Doi îi declară lui Ivan Tihonovici că va trimite articolul despre portret şi despre gherghinele albastre ziarelor din Moscova şi revistei „Ogoniok“, Ivan Tihonovici dărui fără nici o şovăială muzeului din Liubeţ cocoşnicul şi basmaua orientală.

EPILOG

Stamină şi Roza Petrovna se întoarseră la Moscova, iar Numărul Unu şi Michael plecară la Liubeţ. Concediul meu, ca şi vacanţa copiilor, erau pe sfîrşite.

Pentru ultima dată ne-am adunat în Casa Pionierilor, plini de oarecare tristeţe. Nu lipsea decît Liusia, fiindcă acum Lariuşa se ducea zilnic la ea acasă şi lucra cîte douăsprezece ore în şir la portret. Nimeni nu ştia cum iese, fiindcă Lariuşa se încăpăţîna să nu-l arate.

La adunarea de la Casa Pionierului, am venit cu scrisoarea lui Mişa. Afară de prima probă scrisă, cea de limba rusă, luase la toate celelalte numai nota cinci, astfel că totalizînd numărul de puncte cerut, intrase în anul întîi al Facultăţii de geologie de la Universitatea din Moscova.

În scrisoare, Mişa transmitea un cald salut pionierilor din Zolotoi Bor şi le propunea să plece cu el vara viitoare ca să adune minerale.

Magdalina Haritonovna luă loc lîngă mine, cu albumul ei albastru, care se uzase în timpul marşurilor, gata pregătit.

— Ei, acum cînd emoţiile noastre au luat un sfîrşit atît de fericit, după ce noi, exploratorii, am învins, povestiţi-ne ceva despre cele mai interesante aventuri din viaţa dumneavoastră.

Zîmbetul ei fermecător îmi era foarte neplăcut.

— Dar acum ştiţi totul! am răspuns eu. Cea mai interesantă este povestea portretului găsit, povestea celor patruzeci de exploratori, povestea celor care caută, găsesc şi iar pornesc în căutare...

— ...pe pămînt, sub pămînt, pe apă, sub apă şi în aer! recitară în cor toţi copiii.

*
* *

Povestirea mea ar rămîne incompletă dacă n-aş aminti de soarta ulterioară a doi dintre exploratorii noştri.

La începutul iernii, am citit pe un afiş că la Casa Pictorului din Moscova se deschide expoziţia tinerilor artişti.

M-am dus cu Sonia s-o vizităm şi am văzut multe pînze impresionante şi pline de talent. Treceam, fără nici o presimţire, de la un tablou la altul şi le examinam cu atenţie.

— Priveşte, tată! strigă deodată Sonia.

O mulţime de vizitatori se adunaseră în faţa unui tablou. M-am strecurat şi eu pe urmele Soniei şi, spre mirarea mea, am văzut portretul Liusiei. L-am privit cu atenţie. Portretul era pictat de penelul unui pictor îndrăzneţ, poate chiar prea îndrăzneţ. M-am convins că era într-adevăr un portret minunat, fără îndoială cel mai bun din întreaga expoziţie. Printr-o coincidenţă inexplicabilă, Liusia avea aceeaşi poziţie ca Irina Zagvozdeţkaia, cu braţele goale pe marginile fotoliului; pînă şi sariul liliachiu avea nuanţa rochiei Irinei.

Dar ochii fetei din portretul găsit erau plini de tristeţe şi de durere, în timp ce ochii Liusiei ardeau de o fericire imensă şi de dragoste! Era cu neputinţă să n-o invidiezi. Subţirică şi avîntată, Liusia privea cu curaj şi cu entuziasm undeva, departe.

— Aşa, va să zică, nu vă recunoaşteţi vechii prieteni? spuse deodată în spatele meu o voce veselă.

Ras proaspăt, purtînd un minunat costum bleumarin, în faţa noastră se afla Lariuşa, zîmbind cu voioşie. De braţul lui se sprijinea Liusia, la fel de zîmbitoare şi de fericită.

— Vă cunoaşteţi doar! Soţia mea — spuse el — sînt două săptămîni de cînd ne-am căsătorit!

Ca să-şi ascundă sfiala, Liusia se aruncă de gîtul Soniei şi o sărută.

CUPRINS

Redactor responsabil : E. ŞIŞMANIAN
Tehnoredactor : GH. CHIRU

Dat la cules 29.04.1963. Bun de tipar 17.05.1963. Apărut 1963. Comanda nr. 5580. Tiraj 35 140. Hîrtie tipar de 50 g/m² 540 × 840/16. Coli editoriale 11,84. Coli de tipar 15,5. A. T. 4 232. C. Z. pentru bibliotecile mici 8 (A) (R)

executat sub comanda nr. 30 388 la
·l Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa
·înteii 1. Bucureşti, R.P.R.

Lei 4,50

EDITURA TINERETULU